

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av konkurslagen och till vissa lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås ändringar i konkurslagen, lagen om företagssanering, lagen om övervakning av förvaltningen av konkursbon, lagen om konkurs- och företagssaneringsregistret, lagen om skuldsaneringsregistret, jordlegolagen, lagen om hyra av affärslokal, lagen om hyra av bostadslägenhet, utskökningsbalken, lagen om verkställighet av skatter och avgifter, lönegarantilagen, lagen om lönegaranti för sjömän, avfallslagen och marktäktslagen. Vidare föreslås att det stiftas en ny lag om ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden.

Konkursförfarandet föreslås bli enklare och snabbare. Skuldutredningen i konkursförfaranden förenklas genom att kraven på boförteckningens innehåll i fråga om konkursfordringar lindras. Bestämmelserna om tidsfrister i konkursförfarandet och möjligheterna att övervaka att tidsfristerna iaktas effektiviseras för att göra förfarandet snabbare. Ändringarna gäller uppgörande av boförteckningen och gäldenärsutredningen, framställning om att konkursen ska förfalla, bestämmande av bevakningsdag och uppgörande av ett förslag till utdelningsförteckning. Boförvaltaren är enligt förslaget skyldig att i vissa situationer på eget initiativ beakta klara obevakade fordringar.

I propositionen föreslås dessutom att det för att klargöra det oklara rättsläget tas in bestämmelser i konkurslagen om vilken ställning offentligt miljöansvar har vid konkurs. Av bestämmelserna framgår till vilken del konkursboet ska svara för miljöansvaret på egen bekostnad och till vilken del boet inte har handlingsskyldighet och kostnadsansvar. En gemensam nämnare för grunder som föranleder ansvar är riskelementet. Om en myndighet blir tvungen att överta konkursboets ansvar, ska konkursboet svara för kostnaderna till den del åtgärderna har genomförts efter att konkursen började. Om de åtgärder som vidtagits av konkursboet riktar sig mot den pantsatta egendomen, har konkursboet rätt att få ersättning för kostnaderna från den pantsatta egendomens försäljningspris. Ansvar för ett konkursbo som fortsätter gäldenärens rörelse är mer omfattande än det ovan nämnda och motsvarar i princip en aktörs normala ansvar.

I den nya lagen om ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden föreskrivs om förvaltning av systemet, ansvar, åtkomsträttigheter och uppgifter som ska lagras i systemet. Boförvaltare och utredare ska vara skyldiga att föra in vissa uppgifter och handlingar i systemet. I konkurslagen och lagen om företagssanering tas det enligt förslaget in bestämmelser om möjligheten att verkställa delgivning via systemet, och möjligheterna till elektronisk delgivning utökas även annars.

I bestämmelserna om offentlig utredning görs vissa preciseringar. I konkurslagen görs även annars flera enskilda ändringar framför allt för att undanröja de oklarheter som förekommit i praktiken och för att förenkla konkursförfarandet.

Lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÅN MOTIVERING	5
1 INLEDNING.....	5
2 NULÄGE	5
2.1 Lagstiftning och praxis.....	5
2.1.1 Utredning av konkursfordringar	5
2.1.2 Delgivningar och ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden	7
2.1.3 Miljöansvar vid konkurs.....	9
2.1.4 Offentlig utredning.....	17
2.2 Den internationella utvecklingen och lagstiftningen i utlandet.....	18
2.3 Bedömning av nuläget	18
2.3.1 Utredning av konkursfordringar och tidsfrister för förfarandet.....	18
2.3.2 Delgivningar och ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden	24
2.3.3 Miljöansvar vid konkurs.....	25
2.3.4 Offentlig utredning.....	33
2.3.5 Vissa särskilda frågor	35
3 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN.....	38
3.1 Målsättning	38
3.2 De viktigaste förslagen.....	39
3.2.1 Utredning av konkursfordringar och tidsfrister för förfarandet.....	39
3.2.2 Delgivningar och ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden	40
3.2.3 Miljöansvar vid konkurs.....	41
3.2.4 Offentlig utredning.....	43
3.2.5 Vissa särskilda frågor	43
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	44
4.1 Ekonomiska konsekvenser.....	44
4.1.1 Utredning av konkursfordringar och tidsfrister för förfarandet.....	44
4.1.2 Delgivningar och ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden	46
4.1.3 Miljöansvar vid konkurs.....	46
4.2 Konsekvenser för myndigheternas och boförvaltarnas verksamhet.....	51
4.2.1 Utredning av konkursfordringar och tidsfrister för förfarandet.....	51
4.2.2 Delgivningar och ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden	52
4.2.3 Miljöansvar vid konkurs.....	52
4.3 Miljökonsekvenser	53
4.3.1 Miljöansvar vid konkurs.....	53
4.4 Samhälleliga konsekvenser	54
4.4.1 Utredning av konkursfordringar och tidsfrister för förfarandet.....	54
5 BEREDNINGEN AV ÄRENDET	55
DETALJMOTIVERING	59
1 LAGFÖRSLAG	59

RP 221/2018 rd

1.1	Konkurslagen.....	59
	1 kap. Allmänna bestämmelser.....	59
	2 kap. Förutsättningarna för att försätta en gäldenär i konkurs.....	59
	3 kap. Rättsverkningarna av att en konkurs börjar.....	59
	7 kap. Förfarandet i domstol.....	60
	8 kap. Boförvaltare.....	60
	9 kap. Utredning av konkursboet samt gäldenärens bokföring.....	61
	11 kap. Offentlig utredning.....	64
	12 kap. Konkursfordringar, bevakning och utredning av fordringar.....	65
	13 kap. Förslag till utdelningsförteckning och fastställande av utdelningsförteckningen.....	66
	15 kap. Hur borgenärerna utövar sin beslutanderätt.....	67
	16 a kap. Konkursbons offentligt rättsliga miljöansvar.....	67
	17 kap. Vård och försäljning av egendom som ingår i konkursboet samt bestämmelser om pantborgenärer.....	76
	19 kap. Konkursboets slutredovisning och utredning i efterhand.....	77
	22 kap. Konkursregistret, kungörelser och meddelanden.....	77
1.2	Lagen om företagssanering.....	78
1.3	Lagen om övervakning av förvaltningen av konkursbon.....	79
1.4	Lagen om ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden.....	80
1.5	Lagen om konkurs- och företagssaneringsregistret.....	86
1.6	Lagen om skuldsaneringsregistret.....	87
1.7	Jordlegolagen.....	87
1.8	Lagen om hyra av affärslokal.....	88
1.9	Lagen om hyra av bostadslägenhet.....	88
1.10	Utsökningsbalken.....	88
	3 kap. Allmänna bestämmelser om förfarandet.....	88
1.11	Lagen om verkställighet av skatter och avgifter.....	89
1.12	Lönegarantilagen.....	89
1.13	Lagen om lönegaranti för sjömän.....	89
1.14	Avfallslagen.....	90
1.15	Marktäktslagen.....	90
2	NÄRMARE BESTÄMMELSER OCH FÖRESKRIFTER.....	90
3	IKRAFTTRÄDANDE.....	91
4	FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN SAMT LAGSTIFTNINGSORDNING.....	92
	LAGFÖRSLAG.....	96
	1. Lag om ändring av konkurslagen.....	96
	2. Lag om ändring av lagen om företagssanering.....	107
	3. Lag om ändring av lagen om övervakning av förvaltningen av konkursbon.....	109
	4. Lag om ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden.....	110
	5. Lag om ändring av 9 § i lagen om konkurs- och företagssaneringsregistret.....	114
	6. Lag om ändring av 8 § i lagen om skuldsaneringsregistret.....	115
	7. Lag om ändring av 19 § i jordlegolagen.....	116
	8. Lag om ändring av 39 § i lagen om hyra av affärslokal.....	117
	9. Lag om ändring av 49 § i lagen om hyra av bostadslägenhet.....	118
	10. Lag om ändring av 3 kap. 44 § i utsökningsbalken.....	119
	11. Lag om ändring av 21 § i lagen om verkställighet av skatter och avgifter.....	120
	12. Lag om ändring av 20 § i lönegarantilagen.....	121
	13. Lag om ändring av 18 § i lagen om lönegaranti för sjömän.....	122

RP 221/2018 rd

14. Lag om ändring av 28 § i avfallslagen	123
15. Lag om ändring av 16 a § i marktäktslagen	124
BILAGA	125
PARALLELLEXTER	125
1. Lag om ändring av konkurslagen	125
2. Lag om ändring av lagen om företagssanering	143
3. Lag om ändring av lagen om övervakning av förvaltningen av konkursbon	145
5. Lag om ändring av 9 § i lagen om konkurs- och företagssaneringsregistret	147
6. Lag om ändring av 8 § i lagen om skuldsaneringsregistret	148
7. Lag om ändring av 19 § i jordlegolagen	149
8. Lag om ändring av 39 § i lagen om hyra av affärslokal	150
9. Lag om ändring av 49 § i lagen om hyra av bostadslägenhet	151
10. Lag om ändring av 3 kap. 44 § i utsökningsbalken	152
11. Lag om ändring av 21 § i lagen om verkställighet av skatter och avgifter	153
12. Lag om ändring av 20 § i lönegarantilagen	155
13. Lag om ändring av 18 § i lagen om lönegaranti för sjömän	156
14. Lag om ändring av 28 § i avfallslagen	158
15. Lag om ändring av 16 a § i marktäktslagen	159
FÖRORDNINGSGRÄNSUTKAST	160
Justitieministeriets förordning om ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden	160
Statsrådets förordning om upphävande av vissa bestämmelser i förordningen om övervakning av förvaltningen av konkursbon	163
Justitieministeriets förordning om ändring av 2 § i justitieministeriets förordning om konkursärenden	164

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

Konkurslagen (120/2004) trädde i kraft den 1 september 2004. Eftersom lagen varit i kraft ungefär 14 år har det blivit aktuellt att utvärdera hur den fungerar. Delegationen för konkursärenden har tagit två initiativ till en ändring av konkurslagen hos justitieministeriet. Enligt det första initiativet bör det uttryckligen på lagnivå avgöras vilken ställning miljöansvar har vid konkurs. Rättsläget i gränssnittet mellan konkurs- och miljö rätt är för närvarande oklart och det har inte utfärdats några bestämmelser om saken i konkurslagen eller i miljölagstiftningen, med vissa mindre undantag.

I det andra initiativet föreslås bland annat att konkursförfarandet ska förenklas när det gäller skuldutredning. Vidare har konkursombudsmannens byrå utarbetat en promemoria om behoven av ändring i konkurslagstiftningen. Som de mest centrala punkterna i promemorian kan nämnas behovet att i lag ta in bestämmelser om ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden Kosti, och en helhetsöversyn av bestämmelserna om offentlig utredning. En bedömning av behoven av ändringar och preciseringar i konkurslagen är även i andra avseenden aktuell.

Den huvudsakliga måluppställningen i propositionen kan därmed delas in i två delar. Å ena sidan granskas i propositionen den ur samhällssynvinkel viktiga frågan om hur ställningen för offentligrättsligt miljöansvar vid konkurs kan göras klarare. Å andra sidan har möjligheterna bedömts att i enlighet med målen i regeringsprogrammet för statsminister Juha Sipiläs regering förenkla, försnabba och digitalisera konkursförfarandet samt klarlägga vissa oklarheter som förekommit i praktiken.

2 Nuläge

2.1 Lagstiftning och praxis

2.1.1 Utredning av konkursfordringar

Konkursfordringar utreds i regel i två skeden. I det första skedet utreder boförvaltaren borgenärernas fordringar för boförteckningen. Som grund för uppgörandet av boförteckningen används gäldenärens bokförings- och annat material för affärsverksamheten, om det kan anses tillförlitlig. Bokföringsuppgifterna kompletteras med uppgifter från gäldenären och utomstående. Boförvaltaren ska kontrollera saldona för de borgenärer som gäldenären uppgett, om det finns skäl att betvivla uppgifternas riktighet. Saldona för offentliga borgenärers och de största privata borgenärernas fordringar måste enligt rekommendation från delegationen för konkursärenden alltid kontrolleras hos borgenärerna. En boförteckning ska göras inom två månader från konkursens början, om inte domstolen förlänger tidsfristen.

I det andra skedet ska borgenärerna bevaka sina fordringar. För detta ska boförvaltaren utan ogrundat dröjsmål bestämma en bevakningsdag, om inte en ansökan om att konkursen ska förfalla har gjorts sedan boförteckningen blivit klar. Bevakningsdagen ska infalla tidigast en månad och senast två månader efter att den bestämdes. Boförvaltaren ska lämna information om konkursbevakningen till gäldenären och de borgenärer som har lämnat sina kontaktuppgifter till boförvaltaren eller som boförvaltaren annars känner till. Informationen till okända borgenärer sköts via anteckningar i konkurs- och företagssaneringsregistret samt kungörelse. Bevakningen sker så att borgenären anmäler sin fordran till boförvaltaren genom en skriftlig bevakningsskrift, som även kan sändas elektroniskt.

RP 221/2018 rd

I princip kan borgenären inte få utdelning för en fordran som inte har bevakats inom utsatt tid. Det finns dock två viktiga undantag från detta. Boförvaltaren kan för det första enligt prövning beakta vissa fordringar utan bevakning. I vissa specialfall ska boförvaltaren gå till väga så, dvs. borgenärerna är i lag befriade från bevakningsskyldigheten. För det andra har borgenären efter bevakningsdagen möjlighet till efterbevakning, som dock kan vara avgiftsbelagd.

Boförvaltaren har i förslaget till utdelningsförteckning en prövningsbaserad möjlighet att beakta en obebakad konkursfordran, om det inte finns någon oklarhet beträffande grunden för fordran och dess belopp. Fordran kan kontrolleras i bokföringen eller även annars på grundval av fordrans art. Tack vare bestämmelserna kan befrielsen från bevakning ibland vara till och med omfattande om företagets bokföring är uppdaterad när konkursen börjar.

Delegationen för konkursärenden har rekommenderat att boförvaltaren strävar efter att beakta obebakade fordringar som är klara i fråga om grund och belopp, om det är ändamålsenligt på grund av konkursförvaltningen eller borgenärens arbetsmängd eller av någon annan orsak. Enligt rekommendationen är det t.ex. oftast klara fakturafordringar eller en enhetlig uppsättning konsumentfordringar som ska beaktas utan bevakning. En fordran kan visa sig klar t.ex. med stöd av uppgifter i bokföring som anses tillförlitlig eller inköpsreskontra. Om boförvaltaren använder möjligheten att beakta en obebakad fordran, ska denna i god tid före bevakningsdagen till borgenären sända ett meddelande om till vilket belopp och med vilken förmånsrätt fordran beaktas i förslaget till utdelningsförteckning. Meddelandet kan sändas t.ex. när uppgifter begärs för boförteckningen eller i samband med meddelandet om konkursbevakning.

Om ett stort antal fordringar som hänför sig till samma eller till en grund av samma slag kan anses ostridiga, kan boförvaltaren i stället för att sända ett särskilt meddelande på ett ändamålsenligt sätt informera borgenärerna om att fordringarna inte behöver bevakas. Detta kan göras t.ex. genom att det publiceras ett meddelande i en dagstidning. Efter bevakningsdagen är det inte längre möjligt att befria fordringar från bevakning.

I en emittents konkurs beaktas fordringar som grundar sig på ett värdepapper som gäldenären har emitterat utan att de bevakas enligt förutsättningarna i 12 kap. 17 § i konkurslagen. Fordringar som är antecknade i den förteckning som avses i 13 § i lönegarantilagen (866/1998) och i 11 § i lagen om lönegaranti för sjömän (1108/2000) beaktas utan bevakning.

Fordrans förmånsrätt ska även bevakas utan yrkande, om grunden för förmånsrätt framgår tillräckligt väl av bevakningsskriften eller om boförvaltaren annars känner till den.

En pantborgenär har ställningen av separatist i en konkurs. Istället för bevakning ska en pantborgenär i enlighet med 12 kap. 9 § i konkurslagen lägga fram en utredning om sin fordran och panträtten. Utredningens innehåll motsvarar i sak en bevakningsskrift. Försummelse att meddela pantfordringar till boförvaltaren leder inte till en rättsförlust, utan till en betalningspåföljd som motsvarar efterbevakningsavgiften. På boförvaltarens begäran ska ges en utredning om tredjemanspant och i vilket fall som helst innan borgenären vidtar åtgärder för att realisera panten. Även uppgifter om en fordran som används till kvittning ska lämnas till boförvaltaren i en bevakningsskrift med hot om en betalningsföljd i samma storlek som efterbevakningsavgiften.

Fordringar som omfattas av bevakningsskyldigheten kan bevakas även efter bevakningsdagen. Detsamma gäller framställande av tilläggsyrkanden. Borgenären behöver inte lägga fram någon grund för förseningen, men ska med vissa undantag betala efterbevakningsavgiften. Fastställande av utdelningsförteckningen utgör tidsfristen för efterbevakning.

I en majoritet av konkursförfaranden ordnas dock inte bevakning av fordringar. Domstolen ska besluta att en konkurs ska förfalla, om konkursboets medel inte räcker till för att betala kostnaderna för konkursförfarandet och ingen av borgenärerna åtar sig att svara för dessa. En konkurs förfaller också om borgenärernas utdelning av de medel som ingår i konkursboet skulle bli så obetydlig att det av denna orsak inte kan anses ändamålsenligt att fortsätta konkursen. I praktiken ska medlen i konkursboet uppgå till cirka 25 000 euro för att konkursförfarandet ska fortsätta.

Boförvaltaren ska utan ogrundat dröjsmål göra en framställning om att konkursen ska förfalla sedan det har framgått att det finns grund för detta. Innan boförvaltaren gör sin framställning till domstolen ska boförvaltaren sända framställningen med bilagor till de största borgenärerna och konkursombudsmannen. Boförvaltaren ska fråga de största borgenärerna, om de åtar sig att svara för kostnaderna för konkursförfarandet, om det finns anledning till detta. Konkursombudsmannen bedömer åter förutsättningarna för en övergång till offentlig utredning.

Enligt uppgifter från konkurs- och företagssaneringsregistret och från ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden (Kosti) gjordes 2 408 konkursansökningar 2016. Det fattades 1 812 beslut om att försätta en gäldenär i konkurs, 52 konkurser lades ned och 1 175 konkurser förföll på grund av brist på medel. Det gjordes 694 slutredovisningar.

Enligt uppgifter från Statistikcentralen avslutade domstolarna behandlingen av sammanlagt 2 845 konkursansökningar 2016. Av de konkursärenden som avslutades 2016 slutade 601 med fastställelse av utdelningsförteckningen. I de övriga fallen avbröts behandlingen av konkursärendet i olika skeden. De vanligaste orsakerna till att förfarandet avbröts var konkursboets medellöshet, vilket var orsaken i 1 167 fall, och återtagande av ansökan, vilket var orsaken i 615 fall. Därmed behandlades 21,1 procent av de slutbehandlade konkursärendena 2016 i ett fullskaligt konkursförfarande, medan åter 41 procent av konkurserna förföll på grund av medellöshet. Återtagande av ansökan (21,6 procent av de slutbehandlade ansökningarna) innebär i praktiken att borgenären fått betalning för sin fordran eller en godkänd säkerhet, vilket innebär att ansökan har återtagits.

2.1.2 Delgivningar och ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden

Delgivningar

Enligt 22 kap. 7 § i konkurslagen kan boförvaltaren sända sådana meddelanden och kallelser samt andra delgivningar och handlingar som avses i konkurslagen på ändamålsenligt sätt per post eller med hjälp av en elektronisk dataöverföringsmetod till den adress som borgenären eller gäldenären har uppgett eller till en postadress som borgenären eller gäldenären senare har meddelat magistraten. Delgivning kan också ske per telefon, om ett skriftligt förfarande inte är nödvändigt på grund av sakens natur. Om inte något annat följer av en begäran av boförvaltaren, kan borgenärerna och gäldenären tillstålla boförvaltaren de yttranden, bemötanden och meddelanden som avses i denna lag på ovan nämnda sätt.

I förarbetena till konkurslagen har det ansetts höra till god boförvaltningssed att boförvaltaren i mån av möjlighet använder det delgivningssätt som gäldenären eller borgenären har begärt. Elektronisk dataöverföringsmetod kan innebära t.ex. e-post eller fax. I fråga om yttranden och meddelanden som ska lämnas till boförvaltaren har konstaterats att om boförvaltaren har förutsatt att ett visst delgivningssätt ska användas, ska gäldenären och borgenären göra så, även om boförvaltaren inte kan kräva att den som inte har nödvändig utrustning använder en elektronisk dataöverföringsmetod.

RP 221/2018 rd

Konkursbevakning ska enligt 12 kap. 6 § i konkurslagen alltid ske skriftligen. Därmed kan bevakningen också utföras med hjälp av en elektronisk dataöverföringsmetod.

Enligt 81 § i lagen om företagssanering (47/1993, nedan *företagssaneringslagen*) kan delgivning enligt lagen ske per post eller med hjälp av en elektronisk dataöverföringsmetod, om det inte är nödvändigt att delgivningen sker mot delgivningskvitto eller mottagningsbevis eller på något annat bevisligt delgivningssätt som föreskrivs för tvistemål. Ett meddelande som har sänts med hjälp av en elektronisk dataöverföringsmetod anses ha anlänt till mottagaren inom utsatt tid, om det har anlänt så som det föreskrivs i 10 och 11 § i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet. Slutredogörelsen kan sändas till en borgenär på den adress denne uppgett i saneringsförfarandet eller senare för övervakaren eller gäldenären efter att saneringsprogrammet fastställts.

I nämnda lag förutsattes ursprungligen delgivning per post mot delgivningskvitto eller mottagningsbevis, om det inte finns någon särskild orsak att använda ett delgivningssätt som föreskrivits för något annat tvistemål. Bestämmelsen ändrades dock ganska snart efter att den trädde i kraft och gjordes smidigare så att delgivning kan ske per post, telefax eller e-post. I förarbetena konstateras i detta avseende att också bevisbara delgivningssätt kan användas enligt domstolens eller utredarens prövning (RP 79/1993 rd, s. 32).

Ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden

I det arbetsgruppsbetänkande som utarbetades i samband med beredningen av konkurslagen föreslogs att det utfärdas bestämmelser om det informationsförmedlingssystem som ska skapas för konkurs (justitieministeriets arbetsgruppsbetänkande 2/2002). I regeringens proposition togs dock inte in några lagförslag om systemet. I propositionen konstateras till denna del att för att effektivisera konkursombudsmannens byrås verksamhet hade man i detta skede börjat utarbeta ett informationssystem för byrån, vilket framför allt ekonomiskt ansågs bättre underbyggt än ett mera omfattande informationssystem som skulle betjäna skötseln av konkursärenden. Enligt propositionen var avsikten dock att det system som skapas för konkursombudsmannen senare vid behov ska kunna användas även i större utsträckning (RP 26/2003 rd, s. 30).

I förfaranden för konkurs- och företagssanering har sedan början av 2013 använts det webbaserade ärendehanteringssystemet Kosti som administreras av konkursombudsmannen. Basuppgifterna om konkurs överförs till Kosti från Rättsregistercentralens konkurs- och företagssaneringsregister. Konkursombudsmannen ger boförvaltaren åtkomsträtt till det konkursförfarande han eller hon sköter, och boförvaltaren ger borgenärerna och gäldenären i det aktuella förfarandet åtkomsträtt genom att lägga till deras uppgifter i Kosti. Användningen av Kosti kräver stark autentisering av borgenären. Företag, sammanslutningar och företagare med FO-nummer kan logga in i tjänsten med hjälp av Katso-identifiering. Fysiska personer kan logga in i tjänsten Suomi.fi med bankkoder. Dessutom är inloggning med Virtu möjlig för statliga myndigheter.

Boförvaltaren registrerar de centrala handlingarna och uppgifterna i konkursen i systemet Handlingarna anses ha anlänt till konkursombudsmannens byrå när de har registrerats i Kosti. Boförvaltaren kan via Kosti sända de föreskrivna handlingarna till borgenärerna och gäldenären. Borgenärerna och gäldenären kan bläddra i konkursboets handlingar och uppgifter, och borgenärerna kan bevaka sina konkursfordringar genom att registrera bevakningsskriften i Kosti.

Konkursombudsmannens bevakning av konkursbons förvaltning i fråga om handlingar och tidsfrister bygger för närvarande på Kosti. Konkursombudsmannen övervakar att handlingarna registreras i systemet och går igenom de viktigaste av dem. För närvarande finns det över 81 000 handlingar i systemet.

2.1.3 Miljöansvar vid konkurs

Ett företags miljöansvar kan i detta sammanhang grovt delas in i offentlighetsrättsliga handlingskyldigheter, offentlighetsrättsliga betalningsskyldigheter och privaträttsliga betalningsskyldigheter. Här granskas offentlighetsrättsliga handlings- och betalningsskyldigheter och deras förhållande till konkurslagstiftningen. Miljöansvar förstås i denna proposition brett och förutom verksamhet som gäller förorening och förändring av miljön täcker de också bland annat strålning och miljöfarliga ämnen, såsom farliga kemikalier och avfall. Ställningen för privaträttsliga betalningsskyldigheter bestäms i enlighet med konkurslagen, och det finns inget behov av specialbestämmelser.

Utgångspunkter för konkursrätten

Lagen innehåller för närvarande inga särskilda bestämmelser om vilken ställning offentlighetsrättsligt ansvar till följd av miljölagstiftningen har vid konkurs. Miljölagstiftningen har med några få undantag utarbetats utan att frågan uppmärksammats i någon större utsträckning, och miljöansvarets ställning beaktas inte heller i konkurslagen.

Centralt i konkursrätten är indelningen i massaskulder och konkursfordringar.

Enligt 16 kap. 2 § i konkurslagen avses med massaskulder skulder som beror på konkursförfarandet eller som grundar sig på ett avtal eller en förbindelse som boet har ingått samt för skulder för vilka boet ansvarar enligt konkurslagen eller någon annan lag. Med konkursboets ansvar enligt någon annan lag hänvisas till bestämmelser i annan lagstiftning, t.ex. i hyres-, arbets- och skattelagstiftningen, där det föreskrivs om konkursboets betalningsskyldighet (RP 26/2003 rd, s. 152). Konkursboet svarar för massaskulder enligt normala regler för skuldansvar. I lagen har inte tagits in bestämmelser om den ömsesidiga förmånsrättsordningen mellan massaskulder i den händelse att konkursboets tillgångar inte räcker till betalning av alla massaskulder. I praktiken avgörs sådana situationer genom avtal. Enligt vedertagen praxis betalas först boförvaltarens arvode av massaskulderna, och i övrigt är målet att de återstående medlen ska fördelas enligt samma principer som konkursfordringar, dvs. enligt principen om likställda massaskulder. Vid konkursboets konkurs behandlas massaskulder från den första konkursen som likställda konkursfordringar.

Med konkursfordran avses en sådan fordran från en konkursgäldenär i fråga om vilken gäldenären ingått en förbindelse eller någon annan rättslig grund har uppstått före konkursens början. Konkursfordringar är också pantfordringar och fordringar, vars grund eller belopp är villkorligt eller stridigt eller oklart av någon annan orsak. För konkursfordringar kan betalas utdelning först från den nettoförmögenhet som finns i boet efter det att massaskulderna har betalats. Bestämmelser om den inbördes förmånsrättsordningen mellan konkursfordringar finns i lagen om den ordning i vilken borgenärer ska få betalning (1578/1992). Utgångsläget är att konkursfordringar är likställda.

Ett skadeståndsansvar som följer av miljölagstiftningen och har uppstått före konkursens början ser utifrån konkursrätten i princip ut att höra till konkursfordringarna. Avgörande när det gäller utomkontraktuellt skadeståndsansvar är nämligen om den gärning eller försummelse

som orsakat skadan eller någon annan omständighet som utgör grunden för skadeståndsansvaret har uppstått före konkursen. Det har ingen betydelse när följderna av skadan framgår eller när den som lidit skada får information om skadan. Om åter konkursboet har fortsatt rörelsen och den händelse som utgör grunden för det offentlighetsliga miljöansvaret har inträffat under konkursboets verksamhet, är det även ur konkursrättslig synvinkel fråga om konkursboets ansvar, dvs. massaskulder. Frågan om vilket ansvar ett konkursbo som fortsatt rörelsen har för en enskild miljöförening som inträffat före konkursens början och som konkursboet inte förvärrar genom sin verksamhet kan anses vara mera oklar. Detsamma gäller en situation där konkursboet inte fortsätter rörelsen, men en miljöskada uppstått först efter konkursens början medan verksamheten körts ner.

Ansvariga parter enligt lagstiftningen om miljöfarlig verksamhet

I miljölagstiftningen har flera olika parter getts ansvar. Ansvariga kan t.ex. vara verksamhetsutövaren, innehavaren, upphovsmannen och ägaren. Vissa skyldigheter och förbud riktas i miljölagstiftningen till alla. Ansvaret har beroende på vilken typ av händelse som utgör grunden för ansvaret, den ansvarigas tillgänglighet och andra omständigheter även kunnat åläggas flera olika berörda i förmånsrättsordning. Ur miljörettslig synvinkel har frågor som berör skadeståndsansvar andra utgångspunkter än vad som beskrivs ovan i fråga om konkursrätten. Skadeståndsansvaret kan då ses som en del av konkurs- eller massafordringarna bland annat beroende på om konkursboet har fortsatt gäldenärens rörelse eller om skyldigheter på grundval av innehavaransvar har ställts i miljölagstiftningen, t.ex. som det gjorts i anknytning till avfallshantering.

Utgångspunkten i *miljöskyddslagen* (527/2014) är att det i första hand är verksamhetsutövaren som svarar för skadliga konsekvenser av verksamheten och eventuella skador till följd av den. Med verksamhetsutövare avses enligt 5 § 1 mom. 8 punkten i lagen en fysisk eller juridisk person som bedriver verksamhet som medför risk för förorening av miljön eller som faktiskt beslutar om sådan verksamhet. Verksamhetsutövaren har t.ex. skyldighet att känna till verksamhetens konsekvenser för miljön, verksamhetens risker för miljön och hanteringen av dem samt möjligheterna att minska verksamhetens negativa miljöpåverkan (6 §), skyldighet att förebygga och begränsa förorening av miljön (7 §), skyldighet att bekämpa förorening (14 §) och beredskapsskyldighet (15 §). Dessutom ingår hanteringsbaserat ansvar som kompletterar verksamhetsutövarens ansvar t.ex. i 94 § som gäller avslutande av verksamheten (områdesinnehavarens sekundära kontrollskyldighet) samt behandling och avledande av avloppsvatten i 16 kap. Vissa förbud som ingår i miljöskyddslagen har istället för till en särskilt angiven ansvarig part riktats till alla. Dessa är t.ex. förbud mot förorening av mark (16 §), förbud mot förorening av grundvatten (17 §) och särskilda förbud som gäller havet (18 §). Sanerings- och kostnadsansvaret för mark som förorenats sedan den gamla avfallslagen (1072/1993) trädde i kraft den 1 januari 1994 ligger enligt 133 § i miljöskyddslagen i första hand på den som förorenat marken, i andra hand under vissa förutsättningar på innehavaren av området och, om inte innehavaren av det förorenade området kan åläggas att sanera marken, i sista hand på kommunen.

I sådana fall där marken och grundvattnet har förorenats före ingången av 1994 grundar sig saneringsansvaret med stöd av ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna i miljöskyddslagen på tidigare gällande lagstiftning och rättspraxis för den. De bestämmelser om ansvar som ska tillämpas i dessa gamla fall grundar sig på tudelningen av regleringen i vattenlagstiftningen och miljölagstiftningen. I vattenlagstiftningen gäller ansvaret i allmänhet endast förorenaren, men enligt miljölagstiftningen kan saneringsansvaret sekundärt gälla områdets innehavare

eller i sista hand den kommun där området är beläget. I sådana gamla fall är det därmed möjligt att ingen ansvarar för saneringen.

I 4 kap. i avfallslagen (646/2011) finns bestämmelser om ansvaret för att ordna *avfallshantering*. Det är i första hand avfallsinnehavaren som ska ordna avfallshanteringen, om inte något annat följer av 5 kap. (kommunalt anordnad avfallshantering) eller 6 kap. (producentansvar) (28 §). Avfallsinnehavaren har helhetsansvar för avfallshanteringen, dvs. för insamling, transport, återvinning och bortskaffande av avfall inbegripet kontroll och uppföljning av sådan verksamhet och efterbehandling av platser för bortskaffande av avfall samt verksamhet som mäklare. I det ingår i enlighet med avfallsdirektivet (2008/98/EG) också ansvar för kostnaderna för avfallshanteringen. Medlemsstaten kan besluta om ansvarsfördelningen vid ordnande av avfallshantering. Avfallsdirektivet förutsätter att den nuvarande eller tidigare innehavaren eller den ursprungliga producenten står för kostnaderna för avfallshanteringen.

Med avfallsinnehavare avses avfallsproducenten, fastighetsinnehavaren eller någon annan som är i besittning av avfallet. I motiveringen till lagen konstateras att avfallsinnehavaren i regel är den i vars fysiska besittning avfallet är (RP 199/2010 rd, s. 87). I EU-domstolens rättspraxis har en aktör som utövar bestämmande inflytande över avfall eller produkter dock också kunnat betraktas som avfallsinnehavare även om denna inte skulle ha haft det i sin fysiska besittning. Begreppet avfallsinnehavare och det ansvar för avfallshanteringen som följer av det har kopplingar till principen om förorenarens ansvar i 20 § i avfallslagen (C-1/03 van de Valle och C-188/07 Commune de Mesquer). Enligt 30 § upphör och övergår avfallsinnehavarens ansvar för att ordna avfallshanteringen till den nya innehavaren, när avfallet överlämnas till en mottagare som avses i 29 §. Mottagaren ska ha rätt att ta emot avfallet eller annars i paragrafen avsedd tillräcklig sakkunskap samt ekonomisk och teknisk beredskap att ordna avfallshanteringen. Ansvaret övergår inte till en transportör som transporterar avfall för någon annans räkning.

Fastighetsinnehavaren har ett i 28 § 2 mom. i avfallslagen avsett sekundärt ansvar att ordna avfallshanteringen som kompletterar avfallsinnehavarens ansvar för att ordna avfallshanteringen. Med fastighetsinnehavare avses den som äger en fastighet eller innehar legorätten till en fastighet. Fastighetsinnehavaren ska ordna avfallshanteringen, om avfallsinnehavaren inte fullgör sin skyldighet eller inte anträffas och om fastighetsinnehavaren har tillåtit den avfallsgenererande verksamheten på fastigheten eller tillåtit att avfall förs till fastigheten. Fastighetsinnehavaren kan anses ha en anknytande skyldighet att följa och ha uppsikt över verksamheten på fastigheten i en omfattning som bedöms från fall till fall (RP 199/2010 rd, s. 87). Fastighetsinnehavaren är dock ofta även avfallsinnehavare. I sådana situationer svarar fastighetsinnehavaren för att ordna avfallshantering med stöd av huvudregeln i 28 § 1 mom. i avfallslagen.

Nedskräparens skyldighet att städa upp har i 73–74 § i avfallslagen ordnats så att ansvaret i första hand vilar på nedskräparen, i andra hand på de olika innehavarna av området och i sista hand på kommunen. Enligt 74 § i avfallslagen kan uppstädningsskyldigheten i sista hand övergå på innehavaren av en fastighet eller kommunen.

Den som bedriver avfallsbehandling ska enligt 59 § i miljöskyddslagen ställa säkerhet för att garantera en adekvat avfallshantering, uppföljning, kontroll och åtgärder som behövs när verksamheten avslutas eller efter avslutad verksamhet. Säkerhetskravet gäller förutom de egentliga åtgärderna för att bortskaffa och återvinna avfallet också annan sådan verksamhet där det uppstår stora avfallsmängder och i anknytning till det samtidigt ett behov av att behandla avfall yrkesmässigt eller i anläggning. Skyldigheten att ställa säkerhet och uppskatta mängden är en del av miljötillståndsprövningen. Säkerheten ska vara tillräcklig för att de åtgärder som avses i 59 § i miljöskyddslagen ska kunna vidtas med beaktande av verksamhetens omfattning och natur och de villkor som meddelas för verksamheten.

I praktiken bestämmer miljötillståndet och gällande lagstiftning de avfallshanteringsskyldigheter som täcks med säkerheten. Eftersom säkerheten tryggar fullgörandet endast av de avfallshanteringsskyldigheter som preciseras i tillståndsbestämmelserna, är den inte till nytta vid försummelse av avfallshanteringen ifall det har tagits emot en större mängd avfall än vad som är tillåtet enligt tillståndsbestämmelserna. Om verksamheten blir större än den var när tillståndet söktes har det bedömts att tillståndsmyndigheten kan förutsätta att säkerheten höjs. I praktiken är förfaranden för en höjning av säkerheten inklusive ändringssökande långvariga.

Säkerhetskraven i lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (390/2005, nedan *kemikaliesäkerhetslagen*) gäller i första hand verksamhetsutövare som ges en bred definition. Med verksamhetsutövare avses en juridisk eller fysisk person som tillverkar, importerar, saluför, släpper ut på marknaden, överlåter, exporterar, lagrar, förpackar, distribuerar, innehar, förvarar, använder eller på något annat sätt som avses i denna lag hanterat en farlig kemikalie eller en explosiv vara eller någon annan produkt.

Ansvar enligt *dammsäkerhetslagen* (494/2009) gäller dammägaren, med vilken innehavaren av en damm eller den som har till uppgift att sörja för planering, anläggande, drift och underhåll av en damm jämställs enligt 4 § 5 punkt i lagen.

För skyldigheter enligt 11 § i *marktäktslagen* (555/1981) svarar tillståndshavaren. Bland författningarna på området för miljölagstiftningen utgör marktäktslagen ett undantag i det avseendet att det i lagen har tagits in en uttrycklig bestämmelse i händelse av tillståndshavarens konkurs (16 a §, 463/1997). Om en tillståndshavare enligt bestämmelsen har försatts i konkurs och tillståndet inte inom sex månader från konkursens början har överförs på någon annan enligt 13 a § eller konkursboet inte meddelat att det fortsätter den verksamhet som tillståndet avser, förfaller den på tillståndet grundade rätten att ta substanser och de förpliktelser som är förenade med tillståndet ska fullgöras för den substansmängd som redan har tagits. Enligt motiveringen till regeringens proposition gäller den skyldighet att fullgöra tillståndsförpliktelserna som uppkommer i sådana fall då tillståndet förfaller tillståndshavaren men inte ett sådant konkursbo som inte fortsätter täktverksamheten. Då tillståndet förfaller kan säkerheten användas för att fullgöra förpliktelserna. Eventuella yrkanden på konkursboet måste framställas i den ordning som stadgas om konkursbevakning. (RP 242/1996 rd, s. 7.) Bestämmelsen i marktäktslagen är därmed avsedd att tillämpas utifrån konkurslagen och med den skapas t.ex. inte massaskuldsförpliktelser för ett konkursbo som inte fortsätter gäldenärens rörelse. Det finns ingen motsvarande bestämmelse om förfallande i fråga om det miljötillstånd som behövs för marktäkt.

Förutom i marktäktslagen finns det även en bestämmelse om konkurs för anläggningens verksamhetsutövare i 15 § i lagen om utsläppshandel (311/2011), där konkursboet åläggs vissa skyldigheter.

I den nya *strålsäkerhetslagen* (som här beskrivs i enlighet med RP 28/2018 rd och RSv 74/2018 rd) avses med strålning joniserande strålning (strålning som bildar joner i mediet) och icke-joniserande strålning (ultraviolett strålning, synligt ljus, infraröd strålning, radiofrekvent strålning, lågfrekventa och statiska elektriska och magnetiska fält samt ultraljud). Enligt 22 § i lagen är verksamhetsutövare ansvariga för strålsäkerheten i sin verksamhet och detta ansvar kan inte överföras på någon annan. Med verksamhetsutövare avses innehavare av säkerhetstillstånd, företag, sammanslutningar, stiftelser och inrättningar, andra arbetsgivare och enskilda näringsidkare som bedriver strålningsverksamhet. Enligt 48 § krävs det ett säkerhetstillstånd för användning av strålning, om inte något annat föreskrivs i strålningslagen. I 49 och 50 § i lagen föreskrivs om verksamhet som direkt med stöd av lag är befriad eller genom beslut av Strålsäkerhetscentralen kan befrias från säkerhetstillstånd.

Bestämmelser om radioaktivt avfall finns i 11 kap. i lagen. Verksamhetsutövaren ska medan strålningsverksamhet pågår och när sådan verksamhet avslutas se till att det radioaktiva avfallet inte förorsakar någon skada för hälsan eller miljön. Verksamhetsutövaren ska också se till att radioaktivt avfall som uppkommer i verksamheten oskadliggörs. I den utsträckning en verksamhetsutövare inte uppfyller nämnda ombesörjningsplikt inom rimlig tid eller inte kan förväntas göra det eller om avfallets ursprung är okänt eller det inte går att lokalisera den ansvariga verksamhetsutövaren är staten sekundärt ansvarig och ska se till att det radioaktiva avfallet oskadliggörs. Med radioaktivt avfall avses radioaktiva ämnen eller radioaktivt kontaminerade anordningar, varor och ämnen som det inte finns användning för eller för vilka ägaren inte står att finna, och som måste oskadliggöras i fråga om sin radioaktivitet. Med radioaktivt ämne avses åter ett ämne som sönderfaller spontant och alstrar joniserande strålning.

Enligt 9 § i *kärnenergilagen* (990/1987) ska tillståndshavaren och den avfallshanteringsskyldiga sörja för säkerheten vid en kärnanläggning och för kärnavfallshanteringen. Med tillståndshavare avses innehavare av ett tillstånd för användning av kärnenergi och med avfallshanteringsskyldig en tillståndshavare vars verksamhet leder till eller har lett till uppkomsten av kärnavfall. En avfallshanteringsskyldig svarar även för kostnaderna för kärnavfallshanteringen.

En avfallshanteringsskyldig ska enligt 36 § bereda sig på avfallshantering för det första genom att betala de föreskrivna avgifterna till statens kärnavfallshanteringsfond och för det andra enligt 44 § genom att till staten överlämna de föreskrivna säkerheterna. Statens kärnavfallshanteringsfond är en fond utanför statsbudgeten som svarar för reservering i anknytning till kärnavfallshantering och för administrering av medlen. Som säkerheter godkänns endast de säkerheter som föreskrivs i 45 §. I praktiken har fastighetssäkerheter och intressesammanslutningars proprieborgen använts som säkerheter. Avfallshanteringsskyldigas ansvarsbelopp bedöms och fastställs årligen (39 och 43 §), och tillståndshavaren ska ställa säkerheter enligt det årligen fastställda beloppet.

I en eventuell insolvenssituation sköts kärnavfallshanteringen förutom genom kärnavfallshanteringsfonden genom att realisera säkerheter. Om en avfallshanteringsskyldig inte uppfyller sina skyldigheter i anknytning till kärnavfallshanteringen, kan kärnavfall genom beslut av statsrådet överlåtas till staten (31 §). Staten svarar därefter för vidtagandet av sådana åtgärder för kärnavfallshanteringen som ännu inte vidtagits och den avfallshanteringsskyldiga för de kostnader som dessa åtgärder medför. Enligt 30 § i lagen kan arbets- och näringsministeriet på begäran helt eller delvis överföra överlåtarens ombesörjningsskyldighet på mottagaren, om överföringen inte äventyrar kärnavfallshanteringen. Överföringen kräver att mottagaren har användningstillstånd enligt kärnenergilagen. Staten svarar för kärnavfall efter placering i slutligt förvar, då en avfallshanteringsskyldigs ombesörjningsskyldighet har upphört (34 §).

Ansvaret enligt *gentekniklagen* (377/1995) faller på den verksamhetsutövare som svarar för innesluten användning eller avsiktlig utsättning i miljön av genetiskt modifierade organismer. Med genetiskt modifierad organism avses en organism vars genetiska material har modifierats på ett sätt som inte inträffar naturligt genom parning eller naturlig rekombination.

Iståndsättningsansvaret vid upphörande av *gruvdrift* har i 143 och 150 § i gruvlagen (621/2011) ordnats så att ansvaret i första hand är lagt på verksamhetsutövaren. Om det inte längre finns någon som bedriver gruvdrift eller den som bedriver gruvdrift inte kan nås eller förmås att fullgöra sina skyldigheter, och gruvområdet eller hjälpområdet för gruvan behöver övervakas av orsaker som har samband med allmän säkerhet, svarar dock innehavaren av området under vissa förutsättningar för övervakningen och de behövliga korrigerande åtgärderna. När ansvaret inte kan läggas på innehavaren av området eller när det gäller ett område vars be-

sittnings- och nyttjanderätt har återgått till fastighetsägaren, svarar i sista hand gruvmyndigheten för övervakningen och de korrigerande åtgärderna.

Genom subsidiära *miljöansvarssystem* (TOVA-system) fås beredskap för ersättning av vissa miljöskador och undanröjande av miljörisiker, när den som orsakar miljöskador är insolvent, okänd eller onåbar. I Finland är dessa system obligatorisk försäkring som bygger på lagen om miljöskadeförsäkring (81/1998) och oljeskyddsfonden som bygger på lagen om oljeskyddsfonden (1406/2004). I sista hand har finansieringen dessutom kommit från statens budgetfinansiering. Om det inte funnits någon egentlig ansvarig har staten i vissa fall burit det ekonomiska ansvaret för miljö- och kemikaliesäkerheten.

Metoder för ingripande enligt miljölagstiftningen och det allmännas rätt att vidta åtgärder

I konkurssituationer bygger de mest centrala metoderna för ingripande enligt miljölagstiftningen i allmänhet på miljöskyddslagen och på lagen om avhjälpande av vissa miljöskador (383/2009, nedan *miljöansvarslagen*).

Enligt 175 § i miljöskyddslagen som gäller förpliktande beslut kan tillsynsmyndigheten 1) förbjuda den som bryter mot nämnda lag eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den, eller mot villkor eller förelägganden och föreskrifter som meddelats med stöd av den lagen, att fortsätta eller upprepa överträdelsen, eller förelägga denna att fullgöra sina skyldigheter på något annat sätt, 2) förelägga den som förfarit så som avses i 1 punkten att återställa miljön i ursprungligt tillstånd eller att undanröja olägenheter som miljön har åsamkats genom överträdelsen, 3) förelägga verksamhetsutövaren att i tillräcklig utsträckning utreda verksamhetens miljöpåverkan, om det finns grundad anledning att misstänka att verksamheten orsakar sådan förorening av miljön som strider mot denna lag. Skyldigheten kan vanligen förenas med vite, hot om tvångsutförande eller hot om avbrytande enligt 184 § i lagen. Beslut om åläggande har använts t.ex. för att ålägga en ny legotagare till en legorätt som hör till ett konkursbo att sörja för det avfallsansvar som härrörde från en tidigare legotagare före den gäldenär som varit legotagare (HFD 2005:52). Om sådan verksamhet som medför risk för förorening av miljön orsakar omedelbar fara för människors hälsa eller hotar att medföra omedelbara och betydande skadeverkningar för miljön, kan verksamheten med stöd av miljöskyddslagen avbrytas direkt. I insolvensfall har verksamheten dock i praktiken ofta redan avbrutits eller håller på att avbrytas.

I miljöansvarslagen föreskrivs i fråga om vissa miljöskador som avses i Europaparlamentets och rådets direktiv om miljöansvar för att förebygga och avhjälpa miljöskador (2004/35/EG), dvs. om avhjälpande av naturskador, betydande förorening av grundvatten, betydande förorening av vattendrag samt betydande negativa förändringar i vattendrag eller grundvatten. Kostnadsansvaret enligt lagen hör till verksamhetsutövaren (10 §). I lagen föreskrivs också om myndighetens rätt att vidta åtgärder. Enligt 9 § får den regionala miljöcentralen på statens bekostnad vidta eller låta någon annan vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga skador och begränsa dem eller vidta eller låta någon annan vidta hjälpåtgärder på det skadade området, om 1) det brådskar med ärendet och det inte går att vänta på ett förfarande enligt en lag som nämns i 2 § 1 mom. utan att skadan utvidgas betydligt, eller 2) den verksamhetsutövare som orsakat skadan inte kan påträffas utan svårighet. Paragrafen har tillämpats t.ex. för utarbetande av föreskrifter i samband med stängningen av ett gruvområde som förvaltats av ett konkursbo (beslut av NTM-centralen i Norra Österbotten POPELY/4321/2015). De kostnader som orsakats staten kan återkrävas hos den verksamhetsutövare som orsakat skadan genom återkrav enligt 14 §. Nämnda lag och de förfaranden som ingår i den gäller inte situationer där t.ex. enbart marken eller luften förorenats.

Förvaltningstvång enligt miljöskyddslagen och t.ex. vite för att förstärka dem är inte effektiva när den ansvariga parten är insolvent och det inte är en tillräcklig metod för att skydda miljön och hälsan att avbryta verksamheten. Ett förvaltningstvångsföreläggande som är förenat med vite eller hot om tvångsutförande får inte riktas mot en part som inte har någon rättslig och faktiskt möjlighet att uppfylla huvudförpliktelsen (viteslagen 1113/1990). Allmänt taget har förvaltningstvångsbeslut använts ganska sällan i konkurssituationer bland annat på grund av oklarheter i samband med riktandet av ansvaret. Det centrala i många allvarliga fall av miljöförorening eller andra skadliga förändringar är dock att snabbt kunna vidta åtgärder för att begränsa utbredningen av eventuella skador och förebygga t.ex. farliga konsekvenser för människors hälsa.

Räddningsmyndigheterna sörjer under de förutsättningar som föreskrivs i räddningslagen (379/2011) för åtgärder för omedelbar bekämpning av skador av miljöförorening och skador till följd av miljöförorening, men mera omfattande åtgärder, t.ex. att distribuera el och värme samt ordna bevakning vid fastigheten tills t.ex. avfallshantering för farliga avfall har kunnat ordnas, kan vara nödvändiga för att undanröja risker för förorening och hot mot människors hälsa eller miljön till följd av den. Myndigheter har inte med stöd av miljöskyddslagen behörighet att vidta dessa åtgärder för att förhindra eller begränsa miljöförorening själva annat än via indirekt förvaltnings tvång, vilket har lett till ett behov av att bedöma behovet av en komplettering av bestämmelserna om myndigheternas befogenheter. I vissa fall som uppstått under de senaste åren har det varit nödvändigt att genom undantagsarrangemang sköta åtgärder som är nödvändiga med tanke på bekämpandet av allvarliga miljö- och hälsorisker av statens medel, eftersom de nuvarande subsidiära miljöansvarssystemen inte har fungerat på önskat vis.

I enlighet med beredningen i miljöministeriet fogas det till miljöskyddslagen en bestämmelse genom vilken myndigheterna ges behörighet att ingripa i allvarliga fall av miljöförorening genom mera omfattande administrativa tvångsmedel. Regeringen lämnade en proposition om saken (RP 116/2018 rd) den 6 september 2018. I propositionen föreslås att en myndighet kan vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga och begränsa förorening av miljön, om verksamhet som medför risk för miljöförorening medför eller hotar att medföra allvarlig risk eller allvarlig olägenhet för hälsan eller miljön och om genomförandet av de åtgärder som behövs inte med stöd av räddningslagen hör till räddningsverksamheten. Förutsättningen för att myndighetsåtgärder ska kunna vidtas är att den som är skyldig att vidta åtgärder i praktiken saknar funktionsförmåga, t.ex. är insolvent, eller att den ansvariga inte omedelbart kan klarläggas. Dessutom föreslås att kostnaderna för myndighetsverksamheten i mån av möjlighet återkrävs i efterhand av den som hade varit skyldig att vidta åtgärder.

Förhållandet mellan konkurs- och miljölagstiftningen

Miljölagstiftningen som är utspridd på flera lagar som hör till olika ministeriers ansvarsområden och de många olika ansvariga parterna kan fördunkla rättsläget i gränssnittet mellan konkursrätt och miljö rätt. Dessutom avviker konkreta fall av miljöförorening och andra skadliga verkningar i naturen märkbart från varandra och de kan uppstå och framskrida stegvis, vilket begränsar användningen av den konkursrättsliga utgångspunkt enligt vilken ögonblicket när den rättsliga grunden uppstår ges en avgörande betydelse. I praktiken är det ofta mycket svårt att veta när och varför en omständighet som leder till en viss miljöförorening eller någon annan skadlig förändring exakt har uppstått.

Klart i det nuvarande rättsläget kan anses att ett konkursbo som fortsätter gäldenärens rörelse svarar för verksamhetsutövarens eller innehavarens miljöförpliktelser åtminstone till den del det är fråga om en situation som uppstått efter det att konkursen började. När det gäller frågan

om konkursboet t.ex. är den verksamhetsutövare som avses i miljötilståndet enbart om det kör ner verksamheten eller när det håller egendomsposten i försäljningsbart skick, har avvikande åsikter framförts i praktiken och i rättslitteraturen.

Konkursboets ansvar för att på grundval av innehavarställningen ordna avfallshanteringen har bedömts i högsta förvaltningsdomstolens rättspraxis för tolkningen av avfallslagen. I avgörandet HFD 2003:51 ansågs konkursboet som innehavare av problemavfall som uppkommit i gäldenärsbolagets verksamhet. Som avfallsinnehavare skulle konkursboet ansvara för att avfallshanteringen ordnas, även om det enligt konkursboets ståndpunkt inte kunde betraktas som ansvarig part därför att problemavfallet hade uppkommit innan bolaget försattes i konkurs. Avgörandet avviker från den tolkning som iaktogs ännu i början av 1990-talet (HFD 1991 A 89, HFD 18.8.1993 liggare 2848 och HFD 13.4.1994 liggare 1474). Dess rättsregel fastställdes i avgörandet HFD 2017:53 där det bland annat hänvisas till avfallsdirektivet och till att det alltid ska finnas en part som ansvarar för skyldigheterna med stöd av avfallslagen. I motiveringen till avgörandet konstateras också att det var fråga om en avfallsinnehavares offentligt grättsliga ansvar och inte om att tillgodose fordringsrätten för avfallshanteringskostnaderna och därför hade bestämmelsen i 16 kap. 2 § 1 mom. i konkurslagen ingen betydelse i ärendet när det gäller det avfallshanteringsansvar som hör till konkursboet. Högsta förvaltningsdomstolen fäste vid bedömningen av ärendet därmed ingen vikt vid för vilka skulder konkursboet har massaansvar och när det är fråga om konkursfordran.

Med stöd av avgörandet HFD 2003:51 konstateras i rekommendation 1/2004 från delegationen för konkursärenden (med ändringar den 16 juni 2009) att konkursboet i egenskap av sådan avfallsinnehavare som avses i 3 § 1 mom. i avfallslagen har massaskuldsansvar för adekvat behandling av avfallet. I övrigt konstateras i rekommendationen att konkursboet enligt den rådande tolkningen inte har massaansvar för förorening av mark eller grundvatten som har orsakats av gäldenärens verksamhet, åtminstone inte om konkursboet inte fortsätter den verksamhet som förorenar miljön.

Det ansvar som möjligen påförs konkursboet skulle vara en följd av gäldenärsbolagets försummelse och påförs boet genom universalsuccession och inte genom förvärv. I myndighetspraxis har den allmänna inställningen varit återhållsam till en analog tillämpning av rättsregeln i avgörandet HFD 2003:51 på annan liknande miljölagstiftning. I högsta förvaltningsdomstolens prejudikat HFD 2016:44 ansågs det möjligt att ålägga dödsbodelägarna att i egenskap av innehavare av markområdet utreda föroreningen av marken. I avgörandet konstaterades att inte ansvarsbegränsningen i miljöskyddslagen som bygger på innehavarens goda tro kunde tillämpas till förmån för dödsbodelägarna, eftersom innehavet av området inte byggde på förvärv utan på universalsuccession.

Den oklara ställningen för miljöansvar vid konkurser, det begränsade tillämpningsområdet för subsidiära miljöansvarssystem och bristerna i myndigheternas befogenheter har lett till att det från fall till fall varit nödvändigt att genom undantagsarrangemang genomföra sådana nödvändiga åtgärder för förebyggande och bekämpning i vissa allvarliga situationer med fara för miljön och människors hälsa och säkerhet som uppstått i samband med konkurser. I detta sammanhang har frågan om möjligheten att ålägga konkursboet att vidta nödvändiga åtgärder blivit aktuell. Vissa åtgärder kan vidtas av utomstående, medan åter konkursboet i vissa situationer t.ex. med koppling till upplagring av kemikalier eller vattenrening i praktiken kan vara den enda som klarar av att utföra åtgärderna. I praktiken har NTM-centralen och konkursboet i vissa fall kommit överens om massaansvar för kostnader som staten betalat för förebyggande av eventuella direkta skador under de första månaderna. Därefter har ytterligare kostnader finansierats genom statens tilläggsbudget. I vissa fall har konkursombudsmannen ansökt om offentlig utredning av ett konkursbo med stöd av något annat särskilt skäl som avses i 11 kap. 1 § 1 mom. i konkurslagen så att miljöåtgärder kunnat genomföras kontrollerat och användning-

en av offentliga medel övervakas (Avilon Fibres Oy, Green Tech Center Oy, Kromipinta Oy och Talvivaara Sotkamo Oy).

Den arbetsgrupp som berett ändringen av konkurslagen ansåg det viktigt att utvecklandet av subsidiära miljöansvarssystem ska fortsättas för att åtgärder som är nödvändiga med avseende på bekämpande av allvarliga miljö- och hälsorisker ska bli skötta i insolvenssituationer och när den betalningsskyldiga är okänd eller onåbar (Konkurssilain tarkistaminen, justitieministeriet, Betänkanden och utlåtande 12/2018). Oberoende av vad som föreskrivs om konkursbons miljöansvar blir miljöansvaret ofta eftersatt därför att konkursboet inte har medel för att sköta det.

2.1.4 Offentlig utredning

Domstolen kan på framställning av konkursombudsmannen besluta att konkursen ska fortsätta som offentlig utredning, om detta kan anses befogat därför att boets tillgångar är obetydliga, det finns utredningsbehov som gäller gäldenären eller konkursboet eller av något annat särskilt skäl. På framställning av konkursombudsmannen ska domstolen ge boförvaltaren och enligt prövning gäldenären och de största borgenärerna tillfälle att bli hörda.

I allmänhet blir offentlig utredning aktuell som ett alternativ till att konkursen förfaller. Konkursombudsmannen får med stöd av 10 kap. 2 § i konkurslagen information från boförvaltaren om en framställning om att konkursen ska förfalla och boförvaltaren kan även annars rådgöra med konkursombudsmannen om behovet av offentlig utredning. När domstolen har bestämt att konkursen ska fortsätta som offentlig utredning, upphör boförvaltarens förordnande och borgenärernas beslutanderätt i konkursen. Förvaltningen av ett konkursbo som är föremål för offentlig utredning sköts och beslutanderätten utövas av en person som har förordnats av konkursombudsmannen, är behörig som boförvaltare, dvs. offentlig utredare, och i vars besittning konkursboets egendom ska överlämnas.

I fråga om den offentliga utredaren gäller i tillämpliga delar vad som föreskrivs om boförvaltare. Den offentliga utredaren ska fullgöra boförvaltarens skyldighet att lämna en redogörelse så som konkursombudsmannen bestämmer. De kostnader för konkursförfarandet som föranleds av den offentliga utredningen betalas av statens medel till den del konkursboets medel inte räcker till för att betala dem. Konkursombudsmannen beslutar om ersättning. Det genomsnittliga arvudet för offentliga utredare 2013–2017 var cirka 12 000 euro (moms 0 %).

Den offentliga utredaren ska göra en slutredovisning för konkursboet så som föreskrivs i 19 kap. i konkurslagen. Konkursombudsmannen ska granska och godkänna slutredovisningen. Slutredovisningen ska tillställas gäldenären. Borgenärerna ska tillställas slutredovisningen endast när konkursboets tillgångar räcker till betalning av utdelning. Lagen innehåller ingen uttrycklig bestämmelse om huruvida den slutredovisning för en offentlig utredning som godkänts av konkursombudsmannen får klandras.

Om det vid den offentliga utredningen framgår att konkursboets tillgångar räcker till för att täcka kostnaderna för konkursförfarandet och det annars är befogat att återföra förvaltningen av konkursboet på borgenärerna, ska domstolen på framställning av konkursombudsmannen eller en borgenär förordna en boförvaltare för konkursboet och besluta att konkursboets förvaltning återförs på borgenärerna. Dessa bestämmelser har inte tillämpats i någon större utsträckning.

Meddelande om övergång till offentlig utredning och om när konkursboets förvaltning ska återföras på borgenärerna ska ges så som föreskrivs i 22 kap. i konkurslagen. Ändring får inte

sökas genom besvär i ett beslut genom vilket det har bestämts att konkursen ska fortsätta som offentlig utredning eller genom vilket konkursboets förvaltning har återförts på borgenärerna.

Offentlig utredning togs i bruk i samband med att konkurslagen trädde i kraft 2004. Varje år övergår man till offentlig utredning i några tiotal konkurser. 2013 skedde det i 92 konkurser och under åren 2014–2017 i genomsnitt i 60 konkurser. Under perioden 1.9.2004–31.12.2017 inleddes sammanlagt 878 offentliga utredningar. Antalet offentliga utredningar som gått ända till slutredovisning före utgången av 2017 var 394, och därtill var 484 offentliga utredningar anhängiga den 31 december 2017. Fram till den dagen hade medel om cirka 6,2 miljoner euro kunnat betalas ut till borgenärerna i offentliga utredningar. Enligt en undersökning för åren 2013–2015 hade de klart vanligaste orsakerna till offentlig utredning en koppling till behov av utredning om ekonomisk brottslighet. Ganska ofta var även möjligheten till återvinning aktuell.

2.2 Den internationella utvecklingen och lagstiftningen i utlandet

En utredning om den internationella utvecklingen och lagstiftningen i utlandet ingår i ett betänkande av justitieministeriets arbetsgrupp (Konkurssilain tarkistaminen, justitieministeriet, Betänkanden och utlåtanden 12/2018) I avsnitt 2.2 i betänkandet (s. 31–45) granskas lagstiftning och praxis för utredning av konkursfordringar och miljöansvarens ställning vid konkurs i olika stater. När det gäller utredning av konkursfordringar togs i jämförelsen med Sverige, Norge, Danmark och Tyskland, där huvuddragen i konkursförfarandet ligger jämförelsevis nära det finländska systemet. När det gäller miljöansvar för konkursbon ansågs det befogat med ett bredare tillvägagångssätt, dvs. att jämförelsen omfattar stater där rättssystemen och samhället avviker mer från varandra (Sverige, Tyskland, Storbritannien och Förenta staterna). Dessutom bidrog tillgången på källmaterial till valet av jämförelseländer.

2.3 Bedömning av nuläget

2.3.1 Utredning av konkursfordringar och tidsfrister för förfarandet

Utredning av konkursfordringar

Konkursfordringar utreds för närvarande i praktiken i två faser: först i samband med uppgörandet av boförteckningen och senare med vissa undantag vid bevakningsförfarandet. Ett sådant förfarande orsakar sannolikt onödiga kostnader och tidsförlust för både borgenärerna och konkursboet. I synnerhet för utländska borgenärer kan det tvådelade förfarandet också leda till missförstånd, om borgenären antar att en fordran som denna redan en gång anmält blir beaktad i förslaget till utdelningsförteckning. I flera länder inom Europeiska unionen används en skuldutredningsmodell i en enda fas, vilket även motsvarar det system som tagits som utgångspunkt i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2015/848 om insolvensförfaranden (nedan *EU:s insolvensförordning*).

Vid bedömningen av anmälningsförfarandet för fordringar ska även beaktas att ungefär två tredjedelar av konkurserna förfaller på grund av brist på medel. Boförteckningen har i sig även

i konkurser som förfaller en viktig ställning vid utredningen av gäldenärens medel. Uppgörandet av en fullständig boförteckning leder dock delvis till onödigt arbete, eftersom en detaljerad förteckning över borgenärerna inte har någon nämnvärd praktisk betydelse. I konkurser som förfaller är det däremot med avseende på det allmänna intresset och borgenärernas rättigheter viktigt att klarlägga orsakerna till konkursen och gäldenärens verksamhet före konkursen och därmed t.ex. om någon i gäldenärens verksamhet har gjort sig skyldig till brott eller på annat sätt förfarit på ett otillbörligt sätt mot borgenärerna. Därför är det önskvärt att boförvaltaren i synnerhet koncentrerar sin arbetsinsats på att utreda omständigheterna kring gäldenärsutredningen. I konkurser som förfaller är det särskilt viktigt att boförvaltarens arbetsinsats inriktas på ett ändamålsenligt sätt, eftersom boförvaltaren i sådana ofta får arvode enligt ett färre antal arbetstimmar än han eller hon i praktiken har lagt ner.

På grundval av ovanstående har det i beredningen dels utvärderats hur anmälningsförfarande för fordringar kan förenklas i ett fullständigt konkursförfarande. Dels har det utvärderats om det är ändamålsenligt att lindra kraven på boförteckningen eller på något annat sätt lindra konkursförfarandet i synnerhet med beaktande av konkurser som förfaller.

I beredningen har det först utvärderats ett alternativ där t.ex. alla borgenärer i överensstämmelse med konkursförfarandet i Norge och Tyskland skulle uppmanas att anmäla sina fordringar till boförvaltaren vid konkursens början. En sådan skuldutredning i en enda fas kan försnabba fullständiga konkursförfaranden. Å andra sidan förfaller de flesta konkurser. I konkurser som förfaller orsakas borgenärerna onödigt arbete, eftersom fordringarna alltid ska anmälas officiellt genast i början av konkursen och inte först när boförteckningen är klar och konkursen konstaterats fortgå. Boförvaltaren måste på samma sätt som nu göra upp en heltäckande boförteckning över gäldenärens alla tillgångar och skulder, även om nyttan med en detaljerad utredning av fordringarna är liten i en konkurs som förfaller. Om boförvaltaren i det här alternativet dessutom ska meddela bevakningsdagen direkt till alla kända borgenärer, skulle detta möjligen innebära en ännu mer arbetskrävande skyldighet att hålla kontakt med en större personkrets än vad nu är fallet.

I beredningen har det också bedömts ett alternativ där nuläget inte ändras på annat sätt än genom att boförvaltaren oftare än nu åläggs att utan separat bevakning beakta fordringarna på grundval av bokföringen, borgenärernas saldoanmälningar eller någon annan information som bedömts vara tillförlitlig. Boförteckningen ska då tillställas alla borgenärer, och endast de har bevakningsskyldighet som med avseende på uppgifterna i boförteckningen är skyldiga att göra ändringar. Bevakningsdagen ska för okända borgenärer antecknas i registret över konkursärenden. Med avseende på borgenärerna skulle alternativet förenkla det nuvarande förfarandet i det avseendet att det inte behövs någon annan anmälan över huvud taget, om det inte finns något att anmärka på anteckningen i boförteckningen. Med avseende på boförvaltaren kan förfarandet bli något klarare bland annat om antalet bevakningar minskar. Å andra sidan kan skuldutredning vara arbetskrävande i början i synnerhet i sådana konkursbon där det inte finns någon tillförlitlig bokföring. I konkurser som förfaller skulle alternativet inte innebära någon förbättring jämfört med nuläget för vare sig borgenärerna eller boförvaltaren.

Antalet konkurser som förfaller är ungefär det dubbla jämfört med konkursförfaranden som slutar med att utdelningsförteckningen fastställs. Det är inte ändamålsenligt att ändra lagen så att förfarandet blir enklare endast i fullständiga konkursförfaranden. Det är ändamålsenligt att förenkla förfarandet i synnerhet i sådana konkursbon där medlen inte räcker till ett fullständigt konkursförfarande och där konkursen därmed förfaller.

Av ovan nämnda skäl föreslås i propositionen en lösningsmodell där förfarandet förenklas för det första genom att kraven på boförteckningens innehåll lindras när det gäller konkursfordringar. Om endast de största fordringarna i fortsättningen skrivs in i boförteckningen, behöver

borgenärerna i princip inte alls anmäla sina fordringar innan det är känt att konkursen fortsätter. Då undviker även boförvaltaren en detaljerad skuldutredning i början av konkursen och kan effektivare än tidigare koncentrera sin arbetsinsats framför allt på att utreda gäldenärens förmögenhet och de omständigheter som behövs för gäldenärsutredningen, t.ex. orsakerna till konkursen och gäldenärens verksamhet. Eftersom en gäldenärsutredning alltid ska göras upp också i fortsättningen och eftersom minimiinnehållet i boförteckningen med undantag för förteckningen över borgenärer förblir oförändrat, skulle alternativet inte försämra möjligheterna att bedöma behovet av förutsättningarna för att konkursen ska förfalla eller av en eventuell ofentlig utredning. Borgenärernas rätt att delta i ett förfarande där konkursen förfaller kvarstår oförändrad, eftersom framställningen om att konkursen ska förfalla även nu sänds för utlå-tande endast till de största borgenärerna. Om det är känt att det finns medel i konkursboet så att förfarandet kan fortsätta, är det ofta nödvändigt att redan i boförteckningen göra upp en förteckning över gäldenärens alla skulder. I fortgående konkurser ska boförvaltaren även i fortsättningen lämna en anmälan om konkursbevakning till de borgenärer som har lämnat sina kontaktuppgifter till boförvaltaren eller annars är kända av boförvaltaren.

Samtidigt kan även bedömas eventuella behov av ändringar i lagstiftningen om beaktande av fordringar utan bevakning. Även om möjligheten att beakta fordringar med klara grunder och klar omfattning utan bevakning redan nu är omfattande, använder boförvaltare den i mycket varierande grad. Det vore önskvärt att möjligheten skulle användas oftare än vad nu är fallet. På så vis skulle konkursförfarandet kunna förenklas förutom för konsumentborgenärer även för andra borgenärer. Å andra sidan ska boförvaltarnas ansvar inte utökas oskäligt, i synnerhet med beaktande av att det på det sätt som beskrivs ovan föreslås att skuldutredningen i början av konkursförfarandet ska begränsas väsentligt. Inte heller en sådan lösning kan anses vara ändamålsenlig att möjligheten att beakta klara obevakade fordringar helt och hållet skulle ändras till en skyldighet. Däremot kan ett balanserat alternativ med avseende på olika parter anses vara att den nuvarande möjligheten ändras till en skyldighet, när ett stort antal borgenärer har klara fordringar som hänför sig till samma grund eller till en grund av samma slag. Boförvaltaren kan även i fortsättningen t.ex. i en dagstidning meddela att sådana fordringar beaktas istället för genom särskilda meddelanden. Det är motiverat att sådana fordringar som det uppenbarligen inte kan väntas någon utdelning för lämnas utanför skyldigheten.

Det är ändamålsenligt att även en fordran som anmälts i förtid, dvs. innan bevakningsdagen bestämts, förutom en bevakad fordran och en fordran som boförvaltaren anmält på eget initiativ, ska berättiga till utdelning. I praktiken har fordringar som bevakats i förtid redan nu beaktats i förslaget till utdelningsförteckning, men för tydlighetens skull ska bestämmelser om saken tas in i lag.

Bestämmelser om tidsfrister för färdigställande av boförteckningen och gäldenärsutredningen

Även om det föreslås att kraven på boförteckningens innehåll ska lindras, finns det inga skäl att förkorta den två månader långa tidsfristen för färdigställande av boförteckningen och gäldenärsutredningen. Detta beror på att det inte föreslås några inskränkningar i kraven på innehållet i gäldenärsutredningen. Dessutom ska det beaktas att möjligheten att förlänga tidsfristen, som är avsedd att vara ett undantag, i praktiken har blivit huvudregel och därför finns det i stället för tidsfristens längd skäl att snarare granska orsakerna till att uppgörandet av boförteckningen dragit ut på tiden och vid behov bedöma möjligheterna till en effektivisering av bestämmelserna om beviljande av förlängning.

I många fall är det en giltig orsak med avseende på boförvaltningen som lett till dröjsmålet, t.ex. att gäldenären håller sig undan, och därför kan förlängningsmöjligheten inte strykas helt.

Däremot har det förekommit fall där det inte har framgått något särskilt skäl till dröjsmålet. I praktiken är väntan på att bokföringen ska bli färdig en av de största orsakerna till dröjsmål. Eftersom det föreslås att kraven på innehållet i boförteckningen ska lindras på det sätt som beskrivs ovan är målet att boförteckningen så ofta som möjligt ska kunna göras upp utan att utredningen av skulder är orsaken till väntan på att bokföringen ska bli färdig. I 9 kap. 3 § 1 mom. i konkurslagen föreskrivs om möjligheten att inte göra någon redovisning bland annat därför att det inte kan anses motiverat att slutföra bokföringen och upprätta bokslut därför att boets tillgångar är obetydliga eller av någon annan orsak. Om uppgörandet av boförteckning inte längre skulle kräva en noggrann utredning av skulderna, skulle denna möjlighet kunna användas oftare i konkurser som förfaller, förutsatt att det inte finns andra behov av utredning i gäldenärens verksamhet. I ett konkursbo som bedömts fortgå ska bokföringen slutföras.

Förlängningar beviljas för närvarande av domstolar, men deras verkliga möjligheter att övervaka att grunderna för förlängning är befogade och hur konkursförfarandet framskrider är mycket begränsade. Förlängningar söks och beviljas ganska rutinmässigt. Det kan ifrågasättas om det är ändamålsenligt att formellt hålla kvar förlängningen som ett beslutsfattande som bygger på begäran och beslut och som inte i någon större utsträckning övervakas i praktiken. Ett system som bygger på boförvaltarens kritiska självvärdering och egna motiverade anmälningar kan ses som effektivare med avseende på en utveckling av verksamhetskulturen. Övervakningen av boförvaltarens verksamhet hör även i detta avseende naturligare till konkursombudsmannens än domstolens uppgifter. Konkursombudsmannen har bättre förutsättningar att bedöma när orsaken till dröjsmålet med boförteckningen är befogad och när det snarare beror på boförvaltaren. I beredningen har det bedömts att en anteckning av boförvaltaren om orsakerna till dröjsmålet med boförteckningen och gäldenärsutredningen samt uppskattad dag för när de blir färdiga i konkursombudsmannens ärendehanteringssystem Kosti skulle bidra till ett effektivt förfarande samt gynna uppföljningen och insynen. Detta förutsätter att tidsfristen för slutförandet av boförteckningen övervakas i konkursombudsmannens byrå och att åtgärder vidtas om den inte har blivit färdig inom två månader och det inte har framförts någon godtagbar orsak till dröjsmålet eller om boförvaltaren när tidsfristen överskrids bedömer att slutförandet har tagit onödigt lång tid. Boförvaltaren ska göra en anmälan med samma innehåll även till domstolen, eftersom även domstolen måste kunna följa hur konkursärendena framskrider. Eftersom anmälningarna har samma innehåll föranleder dessa båda inte i någon nämnvärd utsträckning mer arbete för boförvaltarna.

Det finns inga skäl att slopa huvudregeln om en två månaders tidsfrist. Målet för ett snabbt konkursförfarande och den tidsmässiga bundenheten vid fastställandet av boförteckningen för vissa tvångsmedel som riktas mot gäldenären och begränsningarna i handlingsbehörighet förutsätter en klar tidsfrist som det krävs särskilda grunder att avvika ifrån.

Den föreslagna ändringen förbättrar även borgenärernas tillgång till information. Tidsfristen för boförteckningen finns inte i de uppgifter som enligt 4 § i lagen om konkurs- och företagsrehabiliteringsregistret (137/2004) ska föras in i konkurs- och företagssaneringsregistret och informationen framgår för närvarande inte heller av ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden (Kosti). Däremot kan boförvaltarna redan nu i allmänhet föra in tidsfristen för gäldenärsutredningen, som vanligen blir färdig samtidigt som boförteckningen, i Kosti. I fortsättningen ser borgenärerna förutom tidsfristerna även motiveringen till en eventuell överskridning av tidsfristen på två månader i Kosti. Borgenärer som inte har tillgång till Kosti kan på samma sätt som nu höra sig för om saken hos boförvaltaren.

Bestämmelser om tidsfrister för framställning om att konkursen ska förfalla och bevakning

När boförteckningen och gäldenärsutredningen är klara går man beroende på fall vidare i konkursförandet antingen till beredning av en framställning om att konkursen ska förfalla eller till ordnande av bevakning.

En framställning om att konkursen ska förfalla ska enligt lagen göras utan ogrundat dröjsmål sedan det har framgått att det finns grund för detta, dock inte förrän boförteckningen och gäldenärsutredningen blivit klara. Tidsfristen har därmed en relativt öppen formulering. Exempelvis en pågående förundersökning eller rättegång eller utredning av egendomens realiseringsvärde kan i många fall med fog försena framställningen om att konkursen ska förfalla. Däremot har det i praktiken förekommit fall där tiden mellan det att förandet inletts och konkursen förfallit har varit mycket lång även om det inte funnits någon särskild orsak till detta. I en utredning som gjordes i slutet av 2016 i konkursombudsmannens byrå framgick att ungefär tio procent av alla anhängiga konkursföranden var sådana som varit anhängiga över ett år, där ingen bevakningsdag hade bestämts, ingen övergång till offentlig utredning hade skett och ingen framställning om att konkursen ska förfalla hade gjorts. Detta kan betraktas som en ganska betydande andel.

I utredningen framgick att en av de största orsakerna till dröjsmål var en anhängig straffprocess där konkursboet var målsägande. Boförvaltaren har sedan konkursen förfallit inte längre någon talan för borgenärerna i ett ärende som gäller gäldenärens brott. Av orsaker som hänför sig till förandet av talan kan det vara befogat att boförvaltaren inte gör framställningen om att konkursen ska förfalla utan företräder borgenärskollektivet i straffprocessen, om medel som utökar utdelningen är att vänta till boet från ett skadeståndsärende som behandlas i samband med den, dvs. om det inte är fråga om en straffprocess enbart i ett allmänt intresse. Däremot framgick det i utredningen ett tiotal fall där det inte ens vid förfrågan har uppgetts någon särskild orsak till att förandet dragit ut på tiden eller där den angivna orsaken inte har förefallit befogad med avseende på konkursförandets ändamål. I vissa fall har boförvaltarna t.ex. under en ganska lång tid fortsatt att driva in konkursboets fordringar genom utsökning, även om detta har visat sig resultatlöst. I utredningen framgick också att boförvaltarna endast i ett fåtal fall har gått ut med sådan information som avses i rekommendation 14/2005 från delegationen för konkursärenden om att framställningen om att konkursen ska förfalla skjuts upp.

I beredningen har utifrån observationer bedömts olika alternativ för att effektivisera processen efter att boförteckningen och gäldenärsutredningen blivit färdiga. Det har ansetts vara primärt att hitta en sådan lösning där bestämmelserna om framställningen om att konkursen ska förfalla och bestämmandet av bevakningsdag behandlas på samma sätt. Tidpunkten för bestämmande av bevakningsdag är även nu kopplad till en framställning om att konkursen ska förfalla på så vis att en bevakningsdag ska bestämmas utan ogrundat dröjsmål om det inte har gjorts någon framställning sedan boförteckningen blivit klar.

Att boförvaltaren ger borgenärerna en möjlighet att komma med ett utlåtande om förutsättningarna för att konkursen ska förfalla har fortfarande ansetts nödvändigt. Då har borgenärerna också möjlighet att meddela att de åtar sig att svara för konkurskostnaderna. Även om det i synnerhet sedan offentlig utredning infördes i sig blivit ganska sällsynt att borgenärerna åtar sig att svara för kostnaderna, bör de fortfarande ges denna rätt. En borgenär kan t.ex. ha en annan uppfattning om värdet på gäldenärens egendom eller beloppet av de medel som kommer till boet via en rättegång. I vissa situationer ska boförvaltaren fortfarande särskilt fråga borgenärerna om de åtar sig att svara för konkurskostnaderna. En sådan orsak kan finnas t.ex. när boförvaltaren känner till att någon av borgenärerna har en annan uppfattning om hur medlen räcker till.

Därmed måste en lösningsmodell för konkursens förfallande sökas genom att fokus snarare läggs på tidsfristerna och möjligheterna att följa dem än på att gallra bland de ovan nämnda

förfarandeskedena. I beredningen har det bedömts ett alternativ där boförvaltaren alltid inom en viss kortare tidsfrist, t.ex. en månad, sedan boförteckningen och gäldenärsutredningen blivit klara antingen ska göra en framställning om att konkursen ska förfalla eller bestämma en bevakningsdag. Sådana bestämmelser skulle förhindra att förfarandet stannar upp i det aktuella skedet och alltid erbjuda parterna snabb och klar information om det sannolika vägvalet i konkursförfarandet. Däremot finns det ofta ett sakligt skäl till dröjsmålet med framställningen om att konkursen ska förfalla och sådana skäl kan inte undanröjas genom en absolut tidsfrist. Tvärtom kan en absolut tidsfrist skapa en press på boförvaltaren att antingen skyndsamt bereda en framställning om att konkursen ska förfalla eller i onödan bestämma en bevakningsdag för säkerhets skull i många sådana fall där det verkar relativt sannolikt att det inte kommer att göras någon framställning om att den ska förfalla. Eftersom ett övergripande mål i propositionen är att utredningen av konkursförfaranden och fordringar ska bli effektivare, kan nämnda alternativ inte anses vara tillfredsställande.

I beredningen har en liknande kombination av föreskriven tidsfrist och boförvaltarens eget dröjsmålsmeddelande ansetts bättre än vad som anges ovan i samband med bestämmelserna om tidsfristen för boförteckningen och gäldenärsutredningen. Genom att ha en huvudregel med en tidsfrist på en månad kan betydelsen av ett snabbt konkursförfarande betonas även i detta skede av förfarandet. Å andra sidan har boförvaltaren möjlighet att utan något besvärligt förfarande meddela dröjsmålet till ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagsrehabiliteringsärenden (Kosti) vilket innebär att konkursombudsmannens möjligheter att övervaka hur förfarandena går vidare skulle bli bättre.

Till skillnad från i fallet med boförteckning och gäldenärsutredning är det inte meningsfullt att förutsätta att det uppskattade datumet för en framställning om att konkursen ska förfalla ska föras in i registret. Detsamma gäller det uppskattade datumet för bestämmandet av bevakningsdag. Det kan anses vara tillräckligt att meddela orsaken till dröjsmålet. Att registrera orsaken så att konkursombudsmannen och parterna kan se den skulle öka insynen i förfarandet och bidra till en verksamhetskultur där konkursförfarandet drar ut på tiden endast i grundade fall.

Utsatt dag för förslaget till utdelningsförteckning

Enligt 13 kap. 2 § i den gällande konkurslagen ska boförvaltaren ha förslaget till utdelningsförteckning klart inom två månader efter bevakningsdagen eller, om konkursboet är omfattande, inom fyra månader efter bevakningsdagen. Domstolen kan på begäran av boförvaltaren förlänga denna tid av särskilda skäl. I förslaget till utdelningsförteckning antecknas de uppgifter om fordringar som avses i 13 kap. 1 §, inklusive boförvaltarens eventuella bestridanden.

De nuvarande tidsfristerna har ansetts vara onödigt långa. I praktiken bereder boförvaltaren vanligen förslaget till utdelningsförteckning allteftersom det kommer bevakningar. I propositionen föreslås dessutom att en fordringsanmälan som gjorts innan bevakningsdagen bestäms ska beaktas som bevakning, om den uppfyller kraven på bevakning. Boförvaltaren ska också oftare än vad nu är fallet på eget initiativ beakta en oövärdad fordran. Att kontrollera och komplettera bevakningar samt boförvaltarens bedömning av att göra ett bestridande förutsätter vanligen inte en sådan tidsfrist på två eller fyra månader som avses i den gällande tidsfristbestämmelsen. I beredningen har det ansetts att tidsfristerna skulle kunna halveras. Däremot är det motiverat att hålla kvar möjligheten att domstolen av särskilda skäl kan förlänga tidsfristen.

2.3.2 Delgivningar och ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden

I lagen finns inga bestämmelser om användningen och rättsverkningarna av ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden Kosti. Konkursombudsmannen har rekommenderat att Kosti används och ansett att användningen av systemet ingår i god boförvaltningssed. I praktiken använder alla boförvaltare Kosti på något sätt, men tillvägagångssätten varierar.

En fråga som aktualiserats är om en boförvaltare är skyldig att använda Kosti. Kosti innehåller också personuppgifter och därmed ska bestämmelser om systemet utfärdas genom lag.

Av dessa orsaker är det befogat att för det första i lag ta in bestämmelser om Kosti, åtkomsträttigheter till systemet, uppgifter och handlingar som ska lagras samt tillgången till dem. På grund av den osäkerhet som förekommit i praktiken finns det skäl att i lagen även ta in hänvisningsbestämmelser som gäller offentlighet för de uppgifter som förts in i systemet och överlåtelse av uppgifterna samt en bestämmelse om radering av uppgifter. Det är ändamålsenligt att ovan nämnda bestämmelser fås att även gälla företagssaneringsförfarandet. En egen lag stiftas om ärendehanteringssystemet.

För det andra finns det skäl att i konkurslagens bestämmelse om delgivningssätt ta in en uttrycklig möjlighet till delgivning med hjälp av Kosti till borgenärer som har tillgång till systemet. Även om alla borgenärer av tekniska skäl eller skäl som hänför sig till stark autentisering inte kan ges rätt att använda Kosti, skulle det inte uppstå några oklarheter, eftersom boförvaltaren alltid vet vilka han eller hon gett åtkomsträtt till Kosti i det aktuella ärendet. En borgenär till vilken sådan delgivning som förutsätts i lagen inte kan göras via Kosti ska den givetvis lämnas med hjälp av något annat delgivningssätt. Det här är fallet exempelvis med utländska borgenärer. Kosti är även annars dåligt anpassat för information till utländska borgenärer om sådana uppgifter som förutsätts i EU:s insolvensförordning, dvs. när konkursen börjar och bevakningsdagen för fordran, eftersom dessa anmälningar enligt artikel 54 i förordningen ska göras med hjälp av ett standardformulär.

En annan fråga är att borgenären också kan se sådana uppgifter i Kosti som boförvaltaren inte annars sänder åtminstone till alla borgenärer. Detta gäller t.ex. den anteckning som föreslås i propositionen om tidpunkten för när boförteckningen och gäldenärsutredningen är klara när det inte är möjligt att göra dem klara inom utsatt tid. Om en borgenär som inte har åtkomsträtt till Kosti vill ha sådan information om konkursförfarandets förlopp, kan han eller hon höra sig för om saken direkt hos boförvaltaren.

Det är dessutom ändamålsenligt att även möjliggöra användningen av andra elektroniska system, förutsatt att den mottagare som använder systemet har godkänt detta. Till exempel advokatbyråer använder kanske sina egna system i förvaltningen av konkursbon och förmedlingen av handlingar. Eftersom delgivningen även annars med hjälp av en elektronisk dataöverföringsmetod får sändas till den adress som borgenären eller gäldenären har uppgett, finns det ingen grund för att inte godkänna delgivning via ett annat elektroniskt system så länge mottagaren har tillgång till systemet och har godkänt dess användning.

Risken för att en handling som sparats i Kosti eller något annat system inte upptäcks av mottagaren därför att han eller hon inte kontinuerligt följer systemet kan betydligt minskas med hjälp av bestämmelser om att boförvaltaren ska meddela mottagaren per e-post att handlingen sparats, om inte något annat avtalas. I Kosti finns redan nu en funktion som möjliggör sändning av ett e-postmeddelande och som enligt planerna kommer att automatiseras i arbetet med att utveckla Kosti.

När det gäller delgivningar kan också antas att genom att delgivning till en adress som finns i handelsregistret tillåts kan möjligheterna att nå i synnerhet utländska företag främjas.

I företagssaneringslagen är det i det här sammanhanget motiverat att göra motsvarande ändringar gällande delgivningar som i konkurslagen.

2.3.3 Miljöansvar vid konkurs

Utgångspunkter

Rättsläget i gränssnittet mellan miljö rätt och konkurs rätt är oklart. Under de senaste åren har det inletts flera ekonomiskt betydande konkurser där det har varit nödvändigt att utreda konkursboets ansvar för miljö förstörelse och avfall som uppstått i gäldenärens verksamhet. Med tanke på motsvarande framtida fall finns därmed ett klart behov av att klargöra rättsläget. För behovet av lagstiftning talar också det att frågor som gäller konkursbons miljö ansvar har stor betydelse både för parterna i ett konkursförfarande och för samhället. När det gäller förutsägbarhet och rättssäkerhet kan det inte anses tillräckligt att förlita sig på enstaka rättsfall inom miljölagstiftningens område och eventuella analogiska tolkningar av dem. Det är inte heller tillräckligt att konkreta fall kan avgöras genom att det tillgrips specifika undantagsarrangemang, som avtal mellan det allmänna och konkursboet eller offentliga utredningar som finansieras med tilläggsbudget. En viss nackdel kan också anses vara att det i stor utsträckning är det allmänna som i konkurssituationer bär ansvaret för miljö säkerheten i avsaknad av en faktisk ansvarig, även om en sådan skulle gynna konkursboets borgenärer.

När det gäller utvecklingen av det problemområde som gäller företagets insolvens och skötseln av miljö ansvar kan det allmänt konstateras att de primära lösningarna inte är exekutionsrättsliga. Innehållet i miljölagstiftningen, övervakningen av att den iakttas, miljö säkerheter, försäkringar, fonder som inrättats i händelse av miljöskador och straffrättsliga ansvarssystem har stor betydelse. I samband med översynen av konkurslagen kan t.ex. eventuella revideringsbehov i anknytning till den materiella miljölagstiftningen eller aspekter på förebyggande av insolvens eller miljöskador inte bedömas, utan det ska framför allt granskas hur rättsläget kan göras klarare när det gäller kostnadsansvar till följd av handlingsskyldigheter och miljölagstiftningen.

Vid granskningen av lösningsmöjligheter med stöd av ny lagstiftning ska det beaktas att lösningen är ekonomiskt betydande för de olika parterna och beroende på slutresultatet förbättrar eller försämrar deras ställning. Så är fallet speciellt när det gäller konkursbon där det finns medel. Lösningen inverkar även på om en konkurs förfaller eller fortsätter. Den kan också ha inverkan på hur stor drivfjäder t.ex. avtalspartner till ännu aktiva företag och, sedan konkursen börjat, konkursboets övriga aktörer har att se till att skyldigheterna enligt miljölagstiftningen iakttas.

Granskningen delas här in i två delar. Först granskas en situation där konkursboet inte väljer att fortsätta gäldenärens rörelse. Till slut bedöms de i praktiken relativt sällsynta fall, där konkursboet beslutar att fortsätta gäldenärens rörelse.

Lösningalternativ och en utvärdering av dem (konkursbon som inte fortsätter gäldenärens rörelse)

En lösningsmodell kan för det första sökas i förhållande till frågan i vilken ställning kostnadsersättningsansvar till följd av miljölagstiftningen ska ställas. De huvudsakliga alternativen till denna del är att fastställa fordran som bygger på offentlighetsligt miljöansvar som massaskuld eller konkursfordran. Om fordran karaktäriseras som konkursfordran, ska det ytterligare bedömas om det är fråga om en vanlig fordran utan förmånsrätt eller om fordran ska beviljas något slags förmånsrätt i förhållande till de övriga konkursfordringarna. Som underalternativ för förmånsrätten kan den allmänna förmånsrätten granskas i förhållande till hela boets nettoförmögenhet eller att miljöfordringar ges en särskild förmånsrätt som ska gälla endast egendoms-posten för dem, t.ex. en fastighet som rengjorts på initiativ av det allmänna. När det gäller den allmänna eller objektspecifika förmånsrätten ska det också bedömas om det åsidosätter även en pantborgenär.

Därefter ska det granskas till vilka delar en viss enskild lösningsmodell eller en kombination av lösningsmodeller ska gälla offentlighetsligt miljöansvar, dvs. om dess tillämpningsområde bör begränsas t.ex. på grundval av området för den materiella miljölagstiftningen, arten av åtgärder som föranleder kostnader, den ansvarsgrundande ställningen eller någon annan omständighet. Till dessa delar ska det beaktas att det finns ett mycket stort antal bestämmelser som gäller offentlighetsligt miljöansvar och även de ansvariga definieras olika. Utmärkande för miljölagstiftningen är också en mycket snabb förändring, och därför kan en kasuistiskt definierad lösningsmodell inte anses önskvärd.

En massaskuldsställning skulle maximalt trygga möjligheten att få betalning för offentlighetsliga miljöfordringar och således kunna främja fullgörandet av miljörettsliga skyldigheter. Tack var den kan ett konkursbo effektivare än för närvarande förpliktas att själv vidta åtgärder, vid behov vid vite. Å andra sidan ska det beaktas att om kretsen av massaskulder utvidgas betydligt, är följden förutom att konkurser förfaller oftare än tidigare på grund av bristen på medel även att fler konkursbon än tidigare inte kan svara ens för sina egna skyldigheter, vilket i sista hand kan leda till konkursboets konkurs. Då förblir konkursboet och dess miljöansvar outrett. Även borgenärernas möjligheter att få betalning kan oskäligt försämrats. Detta gäller inte enbart borgenärer för konkursfordringar, utan även borgenärer för massaskulder som boets medel inte nödvändigtvis längre räcker till full betalning åt.

Därför bör inställningen vara återhållsam till att fordringar som grundar sig på ett miljöansvar skulle beviljas allmän massaskuldsställning.

En lösning som i princip är befogad med tanke på jämlikheten mellan borgenärerna skulle vara att hela det miljöansvar, för vilket den rättsliga grunden uppstått innan konkursen började, får ställningen som vanliga konkursfordringar utan förmånsrätt, t.ex. på samma sätt som skattefordringar. I praktiken är lösningen dock svår att motivera med tanke på miljöansvarslagstiftningen och skulle försämrats kommunens eller statens ställning i synnerhet i situationer där de, t.ex. genom att göra värdet på en fastighet med negativt värde som hör till boet positivt, skulle använda offentliga medel till förmån för andra borgenärer. Det är i sista hand det allmänna som i varje fall kan tvingas ingripa i allvarliga risksituationer som hotar miljön eller hälsan. I detta avseende kan det allmänna som är borgenär för miljöfordringar inte direkt jämsställas med de flesta andra borgenärer som senast när konkursen inleds upphör såväl med att investera medel i det insolventa bolaget som även med andra rättsliga åtgärder som gäller bolaget. Att ge alla miljöansvar ställningen som konkursfordran utan förmånsrätt skulle troligen inte heller sporra konkursboet till att vidta åtgärder för att begränsa ytterligare skador.

Av dessa skäl måste inställningen vara återhållsam till att fordringar som grundar sig på ett miljöansvar i alla avseenden skulle lämnas i ställningen som konkursfordran.

Nedan bedöms en lösningsmodell som grundar sig på en allmän förmånsrätt. Att bevilja allmän förmånsrätt för alla typer av miljöansvar skulle med tanke på kontinuiteten i konkursförfaranden vara ett fördelaktigare alternativ än en allmän massaskuldsställning, men å andra sidan skulle det vad gäller fördelarna med massaskuldsställningen inte innebära några möjligheter att förplikta konkursboet att vidta vissa åtgärder. Utifrån jämligheten mellan borgenärerna finns det samma slags nackdelar med en allmän förmånsrätt som konstaterades i samband med massaskuldsställningen. Å ena sidan kan det anses befogat att borgenärerna inte ska kunna dra nytta av om miljörettsliga skyldigheter har försumrats i gäldenärsbolagets verksamhet och motsvarande minskning inte har skett i dess förmögenhet. Å andra sidan kan motsvarande argument ges för vilken som helst försummelse av offentlighetsrettsliga skyldigheter, t.ex. skatteskulder. I samband med att bestämmelserna om förmånsrätt reviderades på 1990-talet ville man betona principen om borgenärernas jämlighet och slopade allmän förmånsrätt för både offentliga borgenärer och andra borgenärer, med undantag för underhållsbidrag till barn. Allmän förmånsrätt ansågs vara motiverad endast om den har betydelse för medborgarnas grundtrygghet eller övriga väsentliga ekonomiska intressen (RP 181/1992, s. 12 och 17). Miljörelaterade frågor dryftades inte i samband med beredningen. I och för sig avviker de från de övriga rent ekonomiska frågorna, eftersom även det allmänna intresset är av betydelse för dem. De miljörelaterade specialfrågorna, t.ex. konkursboets handlingsskyldighet, kan dock inte lösas genom bestämmelser om förmånsrätt.

Därmed skulle en lösningsmodell som är baserad på förmånsrätt innebära en försämring av de övriga borgenärernas ställning utan att fullgörandet av miljöansvaret samtidigt skulle främjas på något betydande sätt i konkursbon. Således kan inte heller en allmän förmånsrättsställning anses vara en tillfredsställande lösning.

Nästa fråga är om det allmänna borde få tillbaka de miljökostnader som satsats på en viss egendomspost, eller åtminstone värdeökningen för dem, från den aktuella egendomspostens försäljningspris genast efter försäljnings- och verkställighetskostnaderna före alla andra borgenärer. Ett sådant alternativ kan med tanke på de olika parterna anses vara mera balanserat än en allmän förmånsrätt eller massaskuldsställning. Det kan anses motiverat även i förhållande till pantborgenärer, eftersom inte heller de utan grund bör kunna gynnas av sanerings- eller andra åtgärder som vidtagits av det allmänna. Å andra sidan ska det beaktas att ju mera omfattande rätt som åsidosätter pantborgenärens rätt det föreskrivs om desto högre nivå kan finansieringspris och säkerhetsanspråket stiga till. Således måste möjligheterna att begränsa lösningsmodellen, t.ex. till en viss typ av miljöskador, granskas nedan. Det har också betydelse om en eventuell objektspecifik rätt till ersättning för kostnader ska begränsas så att den gäller det totala beloppet av miljökostnader som orsakats av det allmänna eller endast den värdeökning på egendomen som de lett till.

Å andra sidan skulle den sistnämnda lösningsmodellen oberoende av tillämpningsområdets omfattning ensam bli ganska otillräcklig i sådana situationer där egendomens värde även efter de betydande kostnader som använts till att sanera en nedsmutsad egendomspost eller förhindra tilläggsskador är obetydlig eller negativ eller där egendomen inte kan realiserats. Det bör också fästas uppmärksamhet vid situationer där en miljöskada som redan uppstått riskerar att snabbt bli allvarlig. Konkursboets intresse att vidta de åtgärder som miljömyndigheten förutsätter kan då bli litet, om kostnaderna för åtgärderna får ställningen som konkursfordran, när de vidtas av det allmänna.

Valet mellan lösningsalternativen och möjligheter att kombinera dem

Såsom framgår av bedömningen ovan skulle båda lösningsalternativen, kategoriskt genomförda, vara otillfredsställande ur någon synvinkel. En patentrösning skulle i sig göra lagstiftningen klarare, vilket är det centrala målet i propositionen. Enbart målet att skapa klarhet kan dock inte berättiga en överbetoning eller ett åsidosättande av en enskild part eller ett enskilt intresse med avseende på de övriga. Sålunda granskas det nedan om massaskuldsställningen, ställningen som konkursfordran utan förmånsrätt och objektspecifik förmånsrätt kan kombineras till en lösningsmodell som skulle tjäna de praktiska behoven och uppnå en acceptabel balans mellan olika intressen och samtidigt målet med tillräcklig klarhet. Granskningen gäller endast konkursbon som inte fortsätter gäldenärens rörelse. Ansvaret för konkursbon som fortsätter rörelsen behandlas nedan.

I beredningen har det ansetts ändamålsenligt att det med tanke på situationer som kräver brådskande åtgärder skapas en begränsad massaskuldsställning för vissa nödvändiga miljöåtgärder. Begränsningen svarar samtidigt på den allmänna frågan till vilka delar konkursboet ska vara skyldigt att vidta de åtgärder som avses i miljölagstiftningen. Konkursboets handlingsskyldighet skulle nämligen förbli nominell, om inte ett motsvarande kostnadsersättningsansvar uttryckligen skulle vara en massaskuld som är på konkursboets ansvar. Å andra sidan skulle begränsningen göra det möjligt att ge många miljökostnader ställningen som vanlig konkursfordran utan att tvingande miljöaspekter kan anses ha blivit åsidosatta.

Konkursboets handlingskyldighet och ansvarens därpå följande ställning som massaskuld behövs i synnerhet i fall där det är nödvändigt att utan dröjsmål vidta åtgärder för att förhindra eller begränsa skador. En sådan begränsning skulle utesluta t.ex. restaureringsåtgärder framför allt i syfte att höja en fastighets eller någon annan egendoms försäljningsvärde. Begränsningen kan definieras med hjälp av tre kumulativa förutsättningar 1) åtgärderna ska vara nödvändiga, 2) för att förebygga eller begränsa miljöförorening eller betydande skadliga förändringar i miljön, 3) om föroreningen eller de skadliga förändringarna medför eller hotar att medföra en allvarlig risk eller allvarlig olägenhet för hälsan eller miljön.

Arrangemanget ska i princip gälla samtliga situationer som omfattas av offentligrättsligt miljöansvar. Det skulle nämligen vara mycket svårt att kategorisera eller prioritera olika situationer enligt deras förmodade skadepotential och skadlighet om det enda kriteriet för kategoriseringen är vilken lagstiftning ansvaret grundar sig på. I princip kan vilket slags miljöskada som helst inbegripa sådana konkreta enskilda fall där det är nödvändigt att vidta åtgärder för att förhindra eller begränsa allvarliga skador eller ett hot om sådana. Myndigheten skulle givetvis med stöd av den tillämpliga substanslagstiftningen antingen själv ha behörighet att vidta dessa nödvändiga åtgärder och driva in kostnaderna hos den egentliga ansvariga parten eller behörighet att ålägga en verksamhetsutövare, innehavare eller någon annan ansvarig part att vidta åtgärderna. I sista hand är det beroende av prövning av bevisningen om och till vilka delar åtgärderna har varit nödvändiga för att förhindra eller begränsa de skador som definieras i bestämmelsen. Ansvar som undantas från kriteriet får ställningen som konkursfordran utan förmånsrätt, om inte den rättsliga grunden för ansvaret har uppkommit först sedan konkursen började.

Även rätten att få ersättning från försäljningspriset på den egendom som miljökostnaderna gäller kan begränsas på motsvarande sätt. Detta skulle minska t.ex. skadliga verkningar för tillgången och priset på finansiering med avseende på ett alternativ där alla slags kostnader som bygger på miljöansvar får den bästa förmånsrätten till pantföremålet. Däremot skulle det allmännas möjligheter att få betalning inte heller på grund av begränsningen bli oskäligt dåliga, eftersom det allmänna i praktiken ofta kan vidta endast nödvändiga åtgärder. Om en fastighet eller något annat föremål som är föremål för sanering eller andra miljöåtgärder inte är säkerhet, behövs det inte en separat bestämmelse om rätten till kostnadsersättning. Då ska konkursboet nämligen som en del av normal boförvaltning sträva efter att realisera objektet

och i första hand använda eventuella medel från realiseringen till att täcka sina massaskulder. Däremot behövs en förtydligande bestämmelse i den händelse att konkursboet inte kan svara för sina miljörättsliga förpliktelser. Då ska det allmänna ha samma rätt till ersättning från den pantsatta egendomens försäljningspris som konkursboet.

När det gäller avfall och kemikalier som bygger på innehavaransvar har en begränsning av massaskuldsställningen och rätten till kostnadsersättning från den pantsatta egendomens försäljningspris på ovan nämnda sätt inte ensamt betraktats som en tillfredsställande lösning. Avfallet skulle oftast inte omfattas av massaskuldsbestämmelsen som begränsats till de mest akuta tillbudena. Då skulle avfallet bli kvar på fastigheten, och konkursboet skulle i praktiken ha intresse av att sörja för avfallshanteringsansvaret endast när det bedömer det förnuftigt på grund av strävanden att realisera fastigheten. Samma slags aspekter gäller i hög grad även kemikalier. I synnerhet när det gäller avfall är det också mycket svårt att i konkursboets ställe hitta en annan ansvarig part i en sådan situation där det inte finns någon separat fastighetsägare. I avfallslagen föreskrivs t.ex. inte något allmänt avfallshanteringsansvar i sista hand för det allmänna, men kommunen svarar i sista hand för nedskräpning. I viss mån inkonsekvent skulle det också kunna anses vara om konkursboet samtidigt kan realisera försäljningsdugligt avfall och fritt undandra sig ansvaret för annat avfall.

Att bevilja en allmän massaskuldsställning för allt avfall och alla kemikalier skulle däremot innebära en risk för att inget sådant konkursbo skulle bli färdigt utrett där en tillhörande fastighet har stora mängder avfall eller kemikalier. Följden skulle vara antingen att konkursen förfaller när det uppdagas att boet sedan nämnda ansvar har fullgjorts inte har tillräckliga medel för utdelning till borgenärerna, eller konkurs för konkursboet, vilket var fallet i det s.k. Ekoport-fallet som anknöt till avgörandet HFD 2017:53 (konkursboets konkurs förföll genom ett lagakraftvunnet beslut av den 15 augusti 2017 i Helsingfors tingsrätts mål K 17/23128).

Därmed bör lagstiftningslösningen på ett eller annat sätt representera en mellanliggande ståndpunkt, där kravet på en jämlik behandling av borgenärerna beaktas. Lösningen bör vara allmänt godtagbar. För att hitta en balanserad gränsdragning kan en allmän utgångspunkt i fråga om avfall och kemikalier även anses vara att grunderna för konkursboets ansvar är desto mer vägande ju klarare det är fråga om farligt avfall och farliga kemikalier. Å andra sidan skulle avsaknaden av ansvar för konkursboet lättare kunna motiveras om det inte är fråga om farligt eller särskilt skadligt avfall. Lösningen skulle bli klarare om en sådan gränsdragning görs med hjälp av definitionerna på farliga avfall och farliga kemikalier i avfallslagen och kemikaliesäkerhetslagen. Då svarar konkursboet alltid som massaskuld för farligt avfall och farliga kemikalier, medan åter för annat avfall och andra kemikalier endast till de delar de i undantagsfall ger upphov till eller riskerar ge upphov till allvarlig fara eller allvarlig skada för hälsan eller miljön enligt begränsningen ovan. Det är ändamålsenligt att sprängämnen som avses i kemikaliesäkerhetslagen ges samma ställning som de farliga kemikalier som avses i lag.

Eftersom det till nämnda delar är fråga om lagstadgade skyldigheter för konkursboet, ska boet även då ha rätt att från det pantsatta föremålets försäljningspris få ersättning för kostnader som det orsakats. Om panthavaren känner till en köpare som trots ansvar vad gäller avfall eller kemikalier är redo att köpa den fastighet som ingår i boet, finns det inga hinder för panthavaren att utöva sin självständiga realiseringsrätt.

Slutligen ska en lämplig avgränsning i fråga om strålskyddslagstiftningen också bedömas. Å ena sidan är det så att en avgränsning där alla ämnen som hör till tillämpningsområdet för strålskyddslagen ställs under massaansvar skulle vara alltför omfattande. Exempelvis i fråga om icke-joniserande strålning skulle det inte finnas tillräckligt vägande grunder för ett sådant ansvar. Så är även fallet när det gäller andra strålkällor än radioaktiva ämnen. Dessa är elektroniskt strålningsalstrande anordningar som inte alstrar strålning om de inte uttryckligen

kopplas till en strömkälla och inte används. De utgör med andra ord inte med sin blotta existens en fara för hälsan eller miljön.

Också när det gäller radioaktiva ämnen bör sådana fall undantas konkursboets ansvar där innehav av ämnet inte förutsätter säkerhetstillstånd. Ett alternativ är att ställa en gräns så att den enbart gäller slutna strålkällor med hög aktivitet. En sådan begränsning har dock inte setts ändamålsenlig därför att även sådana strålkällor som kan vara en allvarlig hälsorisk då undantas konkursboets ansvar. En fungerande ändamålsenlig begränsning även med tanke på systematiken i strålskyddslagen har i beredningen visat sig vara att ett sådant radioaktivt ämne eller radioaktivt avfall för vars innehav det krävs säkerhetstillstånd ska omfattas av konkursboets ansvar.

Ett tillstånd enligt kärnenergilagen återkallas med stöd av 26 § i kärnenergilagen helt eller delvis om uppnåendet av de allmänna principer som i lagen föreskrivs för användningen av kärnenergi på ett väsentligt sätt äventyras eller t.ex. på grund av att tillståndshavaren försätts i konkurs. Att fortsätta med verksamhet enligt kärnenergilagen är inte möjligt utan tillstånd och konkursboet kan inte heller utan det sörja för kärnavfallshanteringen. När en kärnanläggning går i konkurs svarar staten för kärnavfallshanteringen. Kostnaderna för kärnavfallshanteringen täcks ur Statens kärnavfallshanteringsfond och genom att realisera de säkerheter som ställs av tillståndshavaren. I princip ska de räcka för att täcka kostnaderna för kärnavfallshanteringen. Därför föreslås inte i propositionen att det tas in bestämmelser i fråga om kärnavfall i konkurslagen. Vid konkurs för en kärnanläggning är boets handlingsskyldighet begränsad till att boet möjliggör en ändamålsenlig verksamhet för staten för att bekämpa kärnskada och ordna kärnavfallshanteringen.

Avdrag för kostnaderna för fullgörandet av miljöskyldigheterna från den pantsatta egendomens försäljningspris

Ovan föreslås att lösningsmodellen för förvaltningskostnaderna för den pantsatta egendomen ska begränsas så att den blir lika omfattande som ansvaret för massaskulder. Här behandlas ytterligare två andra frågor i anknytning till en begränsning av lösningsmodellen. Den första gäller genom vilken typ av beräkningsmetod kostnaderna kan minskas, och den senare när kostnaderna på ett tillräckligt sätt kan anses ha gällt pantsatt egendom.

I beredningen har lösningsalternativen när det gäller den första frågan bedömts vara att a) kostnaderna för konkursboets nödvändiga åtgärder som gäller den pantsatta egendomen dras helt av från egendomens försäljningspris samt att b) konkursboet får ersättning endast för egendomens värdeökning till följd av åtgärderna. I många fall har en fastighet som drabbats av en allvarlig miljöskada inte över huvud taget något försäljningsvärde utan att det vidtas nödvändiga åtgärder, och försäljningspriset efter miljöåtgärderna blir mindre än kostnaderna för åtgärderna. Då är styrningen av det försäljningspris som fås genom reparationer eller andra åtgärder till den myndighet som vidtagit åtgärderna lika stor (100 % av försäljningspriset) oberoende av om beräkningssättet grundar sig på samtliga miljökostnader som använts för egendomen eller på värdeökningen till följd av dem. I ett sådant fall har valet av lösningsmodell ingen betydelse. Däremot ska regleringslösningen tillämpas även vid miljöskador av en mera begränsad storleksklass, även om de är lika akuta. Om fastighetens försäljningspris före reparationsåtgärderna i ett sådant fall skulle ha varit t.ex. 500 000 euro, och efter senare vidtagna nödvändiga åtgärder som kostat 300 000 euro, 600 000 euro (värdeökning 100 000 euro), får det redan en märkbart större relativ betydelse om det allmänna och säkerhetsborgerna får betalt i förhållandet 300 000/300 000 eller 100 000/500 000 euro.

Nackdelen med ett alternativ som bygger på värdeökning kan bland annat anses vara svåra bevisfrågor när det gäller värdeökningens storlek. Den skulle med tanke på säkerhetsborgenärerna också vara anmärkningsvärt förmånlig jämfört med den princip som framgår av 17 kap. 7 § i konkurslagen, enligt vilken konkursboet får full ersättning för de nödvändiga kostnader som boet har orsakats av vård och försäljning av pantsatt egendom som ingår i boet genast efter försäljnings- och verkställighetskostnaderna. I den aktuella lösningen skulle det vara fråga om konkursboets lagfästa skyldighet att sörja för nödvändiga åtgärder, och därför talar systematiken i konkurslagen för en modell enligt 17 kap. 7 §. Å andra sida kan priset på finansieringen av verksamhet som är riskabel med tanke på miljön och säkerhetsanspråket på den stiga och utbudet av finansiering kan minska, vilket talar för det alternativ som grundar sig på en värdeökning. Nämnade konsekvenser kan orsakas trots att pantborgenären känner till arten av den finansierade verksamheten och i allmänhet är medveten om de största riskerna med den redan innan skadorna uppdragas.

Framför allt finns det skäl att fästa uppmärksamhet vid de två följande omständigheterna. För det första när det uppdragas en så allvarlig miljöförstöring eller annan skadlig förändring vid en fastighet att konkursboet får ansvar för massaskulder är situationen i allmänhet den att fastigheten inte alls kan realiseras förrän åtminstone dessa nödvändiga åtgärder har vidtagits. Därför är risken för en sämre ställning för pantborgenären närmast teoretisk även i det alternativ som baserar sig på alla nödvändiga kostnader. Detsamma kan sägas om en situation när det finns stora mängder farliga avfall eller kemikalier vid fastigheten. Då kan underlåtelse att sköta de anknyttande ansvaren förhindra realisering eller åtminstone minska fastighetens försäljningspris med beloppet av kostnaderna för de aktuella ansvaren.

För det andra, om panthavaren dock märker att fastigheten kan realiseras till något pris trots att den t.ex. är förorenad eller att det finns avfall och kemikalier på den, finns det inga hinder för att panthavaren på normalt sätt utövar sin självständiga realiseringsrätt enligt 17 kap. 11 § i konkurslagen. Att hitta en köpare skulle gynna alla parter i en konkurs, och då skulle fastigheten och ansvaren överföras till mottagaren av överlåtelsen. Därmed skulle en modell som grundar sig på de nödvändiga kostnaderna inte kränka panthavarens egendomsskydd eller förtroende för att panthavaren på normalt sätt kan utöva sin realiseringsrätt när han eller hon upptäcker att fastigheten kan realiseras.

Därför föreslås i propositionen att konkursboet och det allmänna bör kunna få ersättning för sådana nödvändiga kostnader från den pantsatta egendomens försäljningspris som konkursboet med stöd av lag ska svara för som för massaskuld. Eftersom det är fråga om rätt till ersättning från försäljningspriset på pantsatt egendom, kan ersättningens belopp inte överskrida köpesumman för den pantsatta egendomen.

När det gäller den andra frågan har det vid beredningen ansetts i sig klart att lösningen kan kopplas endast till sanerings- eller andra miljökostnader som gällt ett pantsatt föremål (i praktiken i allmänhet en fastighet). Kostnader som anknyter till någon annan egendom i ett konkursbo än ett pantföremål kan inte påföras till nackdel för panthavaren.

Hur klar tolkningen av det aktuella kriteriet är kan i praktiken dock bero på vilket slag av miljöansvar det är fråga om. Det är klart att t.ex. kostnader i anknytning till förorening av mark gäller den fastighet som är pantsatt. Däremot kan åtgärder som gäller lös egendom på fastigheten, t.ex. bortföring av avfall eller kemikalier, åtminstone inte ur sakrättslig synvinkel i princip betraktas som åtgärder för den pantsatta fastigheten. I praktiken kan det dock uppstå situationer där avfall eller kemikalier på en fastighet orsakar fastigheten t.ex. risk för miljöskada eller där det finns så mycket avfall eller kemikalier att fastigheten inte kan realiseras förrän de anknyttande ansvaren har fullgjorts.

Konkursboets ansvar begränsar sig enligt propositionen till farliga avfall och farliga kemikalier samt till en situation där avfallen eller kemikalierna orsakar eller riskerar att orsaka en allvarlig fara eller allvarlig skada för hälsan eller miljön. Om konkursboet inte ska ha rätt att få ersättning för kostnader som de betalat på dessa grunder, räknas de åtgärder som konkursboet vidtagit till godo för panthavaren. Detta skulle leda till att ett ämne som inte är farligt eller ger upphov till tillbud kommer att belasta fastigheten om boet saknar miljöansvar, vilket skulle leda till att köpesumman för fastigheten minskar. Det är inte befogat att panthavarens ställning på detta sätt skulle vara beroende av hur farligt det avfall eller de kemikalier som finns på fastigheten är klassificerat.

Genom lösningsmodellen eftersträvas en så rättvis ansvarsfördelning som möjligt framfört allt mellan panthavaren och konkursboets allmänna borgenärer, och en så stor neutralitet som möjligt mellan de två situationer där panthavaren antingen utövar sin självständiga realiseringsrätt när konkursen börjar (miljökostnaderna syns i köpesumman) eller där konkursboet sörjer för realiseringen (miljökostnaderna syns inte i köpesumman, men konkursboet drar av dem genast efter försäljnings- och verkställighetskostnaderna). Därför är det ändamålsenligt att begreppet om huruvida det gäller fastigheten eller inte snarare bedöms utifrån ekonomiska aspekter än sakrättsliga läror som gäller fastigheter och lös egendom.

Därför föreslås det i propositionen att konkursboet ska ha rätt till ersättning från den pantsatta egendomens försäljningspris även när boet har sörjt för det offentligrättsliga miljöansvar som det enligt lag har för avfall och kemikalier som finns på en pantsatt fastighet. Som ett avgörande tolkningskriterium föreslås om avfall eller kemikalier som finns på en pantsatt egendom och är farliga eller orsakar tillbud kan anses belasta fastighetens försäljningsvärde.

Konkursbon som fortsätter gäldenärens rörelse

Slutligen bör granskas sådana jämförelsevis sällsynta fall där konkursboet beslutar att fortsätta gäldenärens rörelse, dvs. där det inte är fråga om t.ex. enbart nedläggning av verksamheten och realisering av gäldenärens rörelsetillgångar.

Som en godtagbar utgångspunkt kan anses att konkursboet betraktas som verksamhetsutövare när det fortsätter gäldenärens rörelse och har i fråga om den fortsatta verksamheten ansvar för miljöskyldigheterna i verksamheten oberoende av om de händelser som ligger till grund för det offentligrättsliga miljöansvaret har inträffat innan konkursen började eller sedan konkursen börjat. Fortsättandet av rörelsen sker som resultatet av ett medvetet beslut av gäldenärerna i konkursboet och det kan anses skäligt att ett sådant konkursbo inte befrias från ansvaret för en sådan förorening eller förändring av miljön som rörelsen har orsakat. Till det konkursbo som fortsätter rörelsen ska också kunna riktas t.ex. sådana skyldigheter i miljölagstiftningen som gäller områdets innehavare eller mottagaren av överlåtelse.

I beredningen har det utretts om det med avseende på konkursboets ansvar har någon betydelse om föroreningen eller förändringen beror på normal rörelseverksamhet eller på en engångsföreteelse som inträffat före konkursen och som inte är en typisk del av gäldenärens verksamhet. I det senare fallet kan det vara fråga om t.ex. ett enskilt mänskligt misstag eller att en maskin gått sönder och de skadliga effekterna av det. Ur konkursrättsliga utgångspunkter kan det föreslås att ett konkursbo inte ens om det fortsätter rörelsen ska vara ansvarigt för en miljöskada i gäldenärens verksamhet som helt klart är en engångsföreteelse, om dess effekter entydigt kan särskiljas från andra effekter av verksamheten. Då innebär miljöansvar inte någon sådan risk för konkursboet som skulle utgöra ett hinder för en fortsatt rörelse i sådana klara fall där det skett t.ex. en naturskada och det inte råder någon oklarhet om när den inträff-

fat eller vilka effekter den haft. Däremot bör försättandet av en gäldenär i konkurs inte vara en omständighet med hjälp av vilken miljörelaterade handlingsskyldigheter kan undvikas. För jämförelsens skull kan det konstateras att om gäldenärsföretagets verksamhet säljs till ett annat företag genom ett företagsförvärv övergår även den miljörettsliga handlingsskyldigheten, t.ex. återställningsskyldighet, på den nya ägaren. Förutom ur miljösynvinkel skulle det också ur konkurrenssynvinkel vara tvivelaktigt om ett konkursbo som fortsätter rörelsen skulle tillåtas bedriva sin verksamhet befriad från sådant offentligt ansvar som gäller andra marknadsaktörer. Därför är det befogat att inte ens skador av engångsnatur behandlas på annat sätt i en konkursituation.

Däremot är det befogat att konkursboets ansvar på grund av idkandet av rörelse begränsas endast till sådan rörelse som konkursboet beslutat att fortsätta. Även om det primära syftet med konkursförfarandet inte är att fortsätta rörelsen är det bland annat av sysselsättningspolitiska skäl befogat att undvika lagstiftningslösningar som i onödan begränsar möjligheterna till sådan realisering där sådana delar av rörelsen som kan anses vara livsdugliga kan fortsättas och överlåtas som en fungerande helhet.

En fullskalig övergång av gäldenärens miljöansvar på det konkursbo som fortsätter rörelsen är inte heller befogat när konkursboet i enlighet med det som anförs ovan är skyldigt att vidta åtgärder för att förhindra eller begränsa förorening eller en betydande skadlig förändring av miljön. När verksamheten behöver fortsättas för att bekämpa en allvarlig miljö- eller hälsorisk bör konkursboet ha möjlighet att välja det ändamålsenligaste sättet att hantera risken. Konkursboet bör således kunna välja om det t.ex. kör ned verksamheten under kontrollerade former eller om det fortsätter rörelsen utan att lösningen inverkar på miljöansvarets omfattning. Det är inte befogat att ingripa i borgenärernas inbördes ställning genom att öka massaansvaret i en situation där konkursboet måste fortsätta gäldenärens verksamhet av miljöskäl. En sådan situation kan uppstå t.ex. i gruvdrift.

Om miljöansvar i en ovan beskriven situation övergår i sin helhet på boet kan det i praktiken också påverka användningsområdet för offentlig utredning. Detta beror på att konkursombudsmannen i en situation där rörelsen fortsätts särskilt ska besluta om staten samtidigt åtar sig att svara för alla miljöskyldigheter i massaskuldsställning som följer av konkursgäldenärens verksamhet. Sådana fall är mycket sällsynta, men enskilda fall kan ha stor betydelse både ekonomiskt och med tanke på hanteringen av miljörisiker.

2.3.4 Offentlig utredning

Konkurslagens bestämmelser om offentlig utredning har tillämpats sedan konkurslagen trädde i kraft. Antalet konkurser som överförts till offentlig utredning var 484 den 31 december 2017, vilket motsvarade cirka 16,3 procent av alla konkursförfaranden som då var anhängiga. Oftast leder behovet av att utreda brottsmisstankar mot gäldenären till offentlig utredning. Offentliga utredningar har med avseende på borgenärerna även en klar ekonomisk betydelse. I förfarandena hade före utgången av 2017 betalats ut medel om cirka 6,2 miljoner euro till borgenärerna.

Offentlig utredning har visat sig vara ett fungerande och smidigt sätt att fortsätta konkurser som annars håller på att förfalla på grund av utredningsbehov eller något annat särskilt skäl. Till vissa delar har det dock i praktiken observerats ett behov av att bedöma hur bestämmelserna om offentlig utredning i 11 kap. i konkurslagen fungerar.

Det har bland annat kommit fram att lagen inte innehåller någon uttrycklig bestämmelse om huruvida en slutredovisning som konkursombudsmannen godkänt kan klandras. Enligt 11 kap. 4 § 1 mom. i konkurslagen ska slutredovisningen göras så som föreskrivs i 19 kap. Enligt 19 kap. 6 § i lagen ska i fråga om klander av borgenärssammanträdets beslut i ett ärende som gäller godkännande av slutredovisningen tillämpas vad som bestäms i 15 kap. 11 och 12 §. I en offentlig utredning ska borgenärerna tillställas slutredovisningen endast om konkursboets tillgångar räcker till betalning av utdelning. När det i en konkurs sker en övergång till offentlig utredning upphör borgenärernas beslutanderätt och borgenärerna har inte längre någon egentlig ställning i boförvaltningen. Att borgenärerna i efterhand kan klandra förvaltningen av offentlig utredning strider mot principerna för offentlig utredning. Klanderrätten måste dock i viss mån bedömas på ett annat sätt när utdelning fördelas mellan borgenärerna i den offentliga utredningen. Om de medel som ingår i konkursboet enligt 11 kap. 2 § 2 mom. i konkurslagen uppenbarligen räcker till för utdelning till borgenärerna, kan den offentliga utredaren bestämma om bevakningen av fordringarna. Tillämpliga i en sådan situation bli förutom bevakning även bestämmelser som gäller bestridande av fordringar och styrkande av utdelningsförteckningen. Förfarandet och borgenärernas ställning är då i offentlig utredning de samma som i ett vanligt konkursförfarande. Därför är det befogat att borgenärerna har rätt att klandra den del av slutredovisningen som gäller utdelningen, om vilken föreskrivs i 19 kap. 2 § 3 mom. i konkurslagen. Klanderrättens omfattning har i praktiken varit oklar och därför föreslås det att en uttrycklig bestämmelse om saken tas in i 11 kap. 4 §.

För det andra behöver informationen till borgenärerna under förfarandets gång utvärderas. Enligt 11 kap. 2 § 2 mom. i den gällande konkurslagen ska den offentliga utredaren fullgöra boförvaltarens skyldighet att lämna en redogörelse så som konkursombudsmannen bestämmer. I praktiken har det förekommit situationer där borgenärerna inte har fått tillräcklig information. Borgenärerna kan ha behov av information trots att de inte i en offentlig utredning deltar i beslutsfattandet. Även en offentlig utredning påverkar på samma sätt som ett vanligt konkursförfarande förverkligandet av borgenärernas förmögenhetsrättigheter. Därmed ska bestämmelserna ändras så att det även i offentliga utredningar i princip ska göras en årsredogörelse som ska delges på det sätt som föreskrivs i 14 kap. 11 § i konkurslagen. Konkursombudsmannen ska dock lämnas rätt att befria den offentliga utredaren från dessa skyldigheter i enskilda fall. Det kan vara onödigt att utarbeta en årsredogörelse t.ex. om övergången till offentlig utredning har skett i slutet av boförvaltningen av skäl som hänför sig till boförvaltaren.

För det tredje har det i beredningen setts ett behov av att reglera fördelningen av medlen i en situation där medlen i ett konkursbo som är föremål för en offentlig utredning efter betalningen av massaskulderna är så obetydliga att utdelningsförteckningen inte styrks av ändamålsenlighetsskäl. Situationen kan jämföras med det förfarande som iakttas i ett normalt konkursförfarande när en konkurs förfaller på grund av att de utdelningsbara medlen är obetydliga. Då ska boförvaltaren i enlighet med 3 kap. 12 § i konkurslagen ge utmätningsmannen tillfälle att inom skälig tid mäta ut sådan gäldenären tillhörig egendom som inte behövs för betalning av konkurskostnaderna eller konkursboets övriga skulder. Samma förfarande kan anses ändamålsenligt även i en offentlig utredning. När en offentlig utredning slutar med en slutredovisning som konkursombudsmannen godkänner upphör inte konkursens rättsverkningar för det domstolsbeslut som avses i 3 kap. 11 § i konkurslagen och det är inte klart om 3 kap. 12 § kan tillämpas i en offentlig utredning. Därför bör saken förtydligas i 11 kap. i konkurslagen.

För det fjärde har aktualiserats frågan om behovet av säkerhet när konkursen fortsätter som en offentlig utredning och konkursboet ansöker om säkringsåtgärder. Enligt 8 kap. 2 § i utsökningsbalken förutsätter verkställigheten av en säkringsåtgärd att sökanden ställer säkerhet hos utmätningsmannen för den skada som kan tillfogas svaranden genom säkringsåtgärden. Enligt den allmänna bestämmelsen i 3 kap. 44 § i utsökningsbalken krävs säkerhet bland annat inte av ett offentligt samfund eller en offentligtgrättslig inrättning. Bestämmelsen tillämpas inte på

ett konkursbo som är föremål för en offentlig utredning även om ett offentligt utredningsintresse hänför sig till den offentliga utredningen. Så är fallet trots att de kostnader för konkursförfarandet som föranleds av den offentliga utredningen betalas av statens medel till den del konkursboets medel inte räcker till betalning av dem. Konkursombudsmannen beslutar om ersättning. Bestämmelsen kan tolkas så att den täcker eventuella kostnader för verkställigheten åtminstone när konkursombudsmannen har ansett den nödvändig.

I praktiken har situationerna avgjorts så att konkursombudsmannen har ingått en förbindelse om att en eventuell skada vid verkställigheten av säkringsåtgärder ersätts av statens medel. I vissa situationer har utmätningsmannen inte godkänt en förbindelse utan har krävt en säkerhet. Att säkerhet krävs innebär i flera situationer att en säkringsåtgärd inte kan verkställas. I praktiken kan detta leda till att det blir svårare att få tillbaka medel till boet och att syftet med den offentliga utredningen inte nås. Att kräva säkerhet av ett konkursbo i offentlig utredning kan inte anses vara ändamålsenligt utan utgångspunkten måste vara att staten kan stå för sitt kostnadsansvar enligt 11 kap. 3 § i konkurslagen även när det gäller ett eventuellt skadeståndsansvar på grund av en säkerhetsåtgärd.

Enligt 7 kap. 7 § i rättegångsbalken kan domstolen på ansökan befria sökanden från att ställa säkerhet enligt 8 kap. 2 § i utsökningsbalken, om domstolen finner att sökanden inte förmår göra det och om hans eller hennes rätt kan anses uppenbart grundad. Bestämmelsens ordalydelse lämpar sig dåligt för ett konkursbo som är föremål för offentlig utredning.

Därför finns det skäl att ta in en bestämmelse i utsökningsbalken om att det inte krävs säkerhet av ett konkursbo som är föremål för offentlig utredning. Eftersom offentliga utredare i allmänhet är advokater och inte tjänstemän vid konkursombudsmannens byrå, finns det skäl att i bestämmelsen för att garantera en tillräcklig offentlig kontroll ta in villkoret att konkursombudsmannen har godkänt ansökan om verkställighet. Ärendet ska inte prövas i domstol, utan i ett verkställighetsförfarande. I praktiken ska den offentliga utredaren för utmätningsmannen lägga fram konkursombudsmannens skriftliga samtycke till en ansökan om en säkringsåtgärd.

2.3.5 Vissa särskilda frågor

I beredningen har också utvärderats vissa andra enstaka ändringsbehov som har aktualiserats i praktiken. Delvis har sådana frågor ingått i en promemoria av den 11 december 2014 från delegationen för konkursärenden (Behov av ändringar i konkurslagen, 277/51/14) och i en promemoria av den 26 augusti 2016 från konkursombudsmannens byrå (Behov av ändringar i konkurslagstiftningen, 151/01/16).

I det här sammanhanget behandlas mer ingående ordnandet av behandling i sammanträde om gäldenären motsätter sig konkursansökan, fastställandet av det slutliga beloppet av villkorade fordringar, preskription av offentliga fordringar, överklagande av konkursombudsmannens beslut samt överföring av konkursombudsmannens beslutanderätt. När det gäller de övriga ändringarna nämns de viktigaste bakgrundsfaktorerna till ändringsförslagen i detaljmotiveringen i propositionen.

Ordnande av behandling i sammanträde om gäldenären motsätter sig en konkursansökan

Enligt det gällande 7 kap. 8 § 2 mom. i konkurslagen ska saken behandlas i sammanträde om gäldenären motsätter sig konkursansökan, om inte gäldenären har samtyckt till att behandling-

en sker i kansliet. Uttryckliga samtycken ges ganska sällan. Detta har lett till onödiga behandlingar i sammanträde som gäldenären trots kallelse inte anländer till eller där det inte anförs någon egentlig grund för motståndet mot konkursansökan. Det har förekommit fall i synnerhet när konkurs har sökts med stöd av 2 kap. 3 § 2 mom. 3 punkten, dvs. försummelse av betalningsuppsmaning. Borgenärerna orsakas tidsförlust och kostnader för deltagandet i sådan behandling i sammanträde och med avseende på domstolarnas resursanvändning är det inte motiverat att det ordnas onödiga behandlingar. Av dessa orsaker bör antalet sådana fall minskas där avsaknaden av gäldenärens samtycke inte nödvändigtvis har motsvarat dennas verkliga syfte och där det inte heller annars har funnits behov av en sådan sessionsförhandling som detta lett till. Med andra ord är det med beaktande av konkursens vittsyftande konsekvenser och gäldenärens rättsskydd motiverat att tröskeln för att inte ordna behandling i sammanträde är fortsatt hög. Bestämmelserna ska ändras så att behandling i sammanträde ska ordnas alltid om gäldenären begär det och dessutom även när den inte har begärts, om domstolen inte anser att behandling i sammanträde är onödig.

Fastställande av det slutliga beloppet av villkorade fordringar

Det är vanligt att det slutliga beloppet av borgenärens fordran inte är klart före bevakningsdagen. Då övervakar borgenären sin fordran som villkorad och uppger ett maximalt belopp för den och även i utdelningsförteckningen styrks fordran som villkorad (s.k. villkorade fordringar och fordringar till maximibelopp). Fordringarnas belopp preciseras under konkursförfarandets gång och i oklara fall anpassas ofta fordrans belopp. Ibland kan ett avtal dock inte fås till stånd även om boförvaltaren betraktar fordrans belopp som utrett. Då kan boförvaltaren ta ställning till fordrans slutliga belopp först i slutredovisningen. Tvister som gäller fordrans slutliga belopp kan således avgöras som en klandertalan mot slutredovisningen, vilket är en tung process och sker i ett onödigt sent skede av förfarandet. Ett annat alternativ är att boförvaltaren eller borgenären väcker en fastställsetalan om fordrans belopp, vilket också är en onödigt tung process.

För att lätta på förfarandet och underlätta fastställelsen av fordringarnas slutliga belopp är det motiverat att möjliggöra en precisering av en fordran som fastställts med villkorat belopp i utdelningsförteckningen så att den motsvarar det slutliga beloppet. Både boförvaltaren och borgenären ska ha möjlighet att göra en ansökan om ändring av utdelningsförteckningen hos domstolen. Det bör vara fråga om en fordran i fråga om vilken tvister omfattas av en allmän domstols behörighet. Exempelvis en skattefordrans belopp preciseras i beskattningsförfarandet.

Preskription av offentliga fordringar

Enligt det gällande 21 § 2 mom. i lagen om verkställighet av skatter och avgifter (706/2007) är möjligheten att få betalning ur medel som överlämnats till konkurs utan hinder av att preskriptionstiden löpt ut tidsmässigt kopplat först till konkursbevakning. Behandlingen avviker från bestämmelserna om civilrättsliga fordringar. Enligt 11 § 2 mom. i lagen om preskription av skulder (728/2003) avbryts preskriptionen för den tid som konkursförfarandet pågår den dag då det fattas ett beslut om konkurs. Då kan borgenärerna lita på att de trots preskriptionstider har rätt att få betalning för de medel som överlämnats till konkurs förutsatt att de anmäler sina fordringar eller de annars beaktas i konkursen.

Bestämmelserna i lagen om verkställighet av skatter och avgifter har lett till att det vid konkurser måste ordnas onödiga konkursbevakningar för att preskription av offentligrättsliga fordringar inte ska leda till förlust av rätten till betalning. Det skulle vara befogat att behandla privaträttsliga och offentligrättsliga fordringar i konkurs på samma sätt. Bestämmelserna kan dock inte helt förenhetligas med bestämmelserna i lagen om preskription av skulder med hänsyn till att bestämmelser om preskription av civilrättsliga och offentligrättsliga fordringar har utfärdats genom olika lagstiftningstekniska lösningar. En ändamålsenlig lösning är att preskription inte skulle hindra borgenärerna att få betalning för de medel som överlämnats till konkursen om preskriptionen har skett efter att gäldenären försatts i konkurs. Därmed anges tidpunkten för när gäldenären försatts i konkurs som den avgörande tidpunkten i stället för konkursbevakning.

Överklagande av konkursombudsmannens beslut

Bestämmelser om besvärshöjningsförbud för konkursombudsmannens beslut föreskrivs för närvarande i 9 § i förordningen om övervakning av förvaltningen av konkursbon (111/1995, nedan *övervakningsförordningen*). Enligt bestämmelsen får ändring i ett beslut som konkursombudsmannen fattat med stöd av lagen om övervakning av förvaltningen av konkursbon (109/1995, nedan *övervakningslagen*) inte sökas genom besvär. Därmed ska bestämmelser om besvärshöjningsförbud utfärdas på lagnivå och begränsas så att det av bestämmelsen klart framgår att besvärshöjningsförbudet inte gäller sådana beslut som har betydelse för individens rättigheter eller skyldigheter.

Enligt 21 § 1 mom. i grundlagen har var och en rätt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt lagskipningsorgan och därför kan denna rättighet i princip inte begränsas ens genom en bestämmelse på lagnivå. Enligt den gällande lagen för konkursombudsmannen avgöranden som är viktiga med avseende på individens rättigheter eller annars principiellt viktiga till domstolen (t.ex. ansökningar och yrkanden som framställts med stöd av 7 §, 8 § 2 mom. och 11 § i övervakningslagen) eller det föreskrivs en separat rätt att söka ändring i dem (t.ex. 5 § 3 mom. i övervakningslagen). Beslut om ersättning för kostnaderna för en offentlig utredning fattas med stöd av konkurslagen (11 kap. 3 §) och inte övervakningslagen, och därför omfattas nämnda avgörande inte heller nu av besvärshöjningsförbud, vilket framgår även av bestämmelsen om sökande av ändring i 15 a § i övervakningslagen. Beslut som hänför sig till hur konkursombudsmannen utövar sin övervakningsrätt (t.ex. beställning av specialrevision, lämnande av ansökningar till domstolen) får däremot inte överklagas.

Överföring av konkursombudsmannens beslutanderätt

Bestämmelserna om konkursombudsmannens uppgifter har formulerats så att beslutanderätten utövas av konkursombudsmannen. I konkursombudsmannens byrå finns för närvarande en byråchef och sex konkursöverinspektörer som har rätt att vara sådana föredragande som avses i 1 § i övervakningsförordningen. Uttryckliga bestämmelser har inte utfärdats om delegeringen av beslutanderätten till dessa tjänstemän. I 13 § i övervakningslagen föreskrivs endast om att konkursombudsmannen kan förordna en av sina tjänstemän att utföra vissa uppgifter och i 6 § i övervakningsförordningen om att närmare bestämmelser om behandlingen av ärenden och om övrig organisering av verksamheten ges i arbetsordningen för konkursombudsmannens byrå. Det finns ett klart behov av möjligheten att delegera beslutanderätten för att trygga handlingsmöjligheterna för konkursombudsmannens byrå, eftersom antalet ärenden som byrån be-

handlar har varit fortsatt högt, många ärenden innehåller samma slags återkommande bedömningar och de situationer som kommer fram ibland även förutsätter snabba reaktioner.

Tillämpningen av konkurs- och företagssaneringslagarna samt praxis för god boförvaltnings- och företagssaneringssektion är till många delar redan tämligen vedertagna. Det skulle vara befogat att i enlighet med 12 § i lagen om Konkurrens- och konsumentverket (661/2012) avgränsa delegeringsmöjligheten till ärenden där praxis i fråga om lagens tillämpning är vedertagen. Samtidigt är det ändamålsenligt att till övervakningslagen överföra bestämmelser om avgörande av ärenden på föredragning (för närvarande 5 § i övervakningsförordningen) samt utfärda en grundläggande bestämmelse om arbetsordningen för konkursombudsmannens byrå och fastställandet av den.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

3.1 Målsättning

Utredning av konkursfordringar och tidsfrister för förfarandet

Syftet med propositionen är att förenkla och försnabba förfarandet på ett sätt som gynnar såväl borgenärerna, gäldenären som boförvaltaren. I måluppställningen och uppnåendet av den har beaktats att ungefär två tredjedelar av konkurserna förfaller på grund av bristen på medel. En lindring av kravet på boförteckningens innehåll när det gäller konkursfordringar föreslås bli förverkligad så att den inte försämrar borgenärernas möjligheter att anmäla sina fordringar eller möjligheter att bedöma om det förekommit missbruk i gäldenärens verksamhet. Genom förslagen som gäller boförvaltarens rätt eller skyldighet att i vissa situationer beakta fordringar utan konkursbevakning är målet att förbättra ställningen i synnerhet för konsumentborgenärer och små företag.

Målet för förslagen till ändringar av tidsfristerna för konkursförfarande och övervakningen av hur de iakttas är att påskynda förfarandet och förhindra de sporadiska fall där det t.ex. inte funnits någon skäl原因 till att skjuta upp framställningen om att konkursen ska förfalla. Ett snabbare konkursförfarande ligger i både borgenärernas och gäldenärens intresse.

Delgivningar och ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden

Avsikten är att genom förslagen för det första undanröja oklarheter och oenhetliga förfaranden som har orsakats av att det inte har funnits några bestämmelser om ärendehanteringssystemet i lagen. För det andra är syftet med förslagen att modernisera konkurs- och företagssaneringsförfaranden genom att utvidga möjligheterna till elektronisk delgivning och underlätta överlämnandet av de handlingar som behövs vid övervakningen av konkurs- och företagssaneringsförfaranden.

Miljöansvar vid konkurs

Syftet med propositionen är att förtydliga det oklara rättsläget i fråga om till vilka delar konkursboet har handlingsskyldighet och kostnadsansvar för offentlighetsrättsliga miljöskyldigheter och till vilka delar inte. Avsikten är att rättsläget ska förtydligas så att vägande miljöaspekter

och principen om jämlik behandling av borgenärer som är utgångspunkten för konkursförfarandet samordnas på ett balanserat sätt. Syftet är ytterligare att minska stridigheter som följer av det oklara rättsläget och förhindra allvarliga miljörisker eller att redan uppkomna situationer förvärras genom att ansvaret i vissa situationer åläggs konkursboet. Däremot är det befogat att begränsa konkursboets ansvar i en sådan utsträckning att det är möjligt att undvika att konkurser förfaller i onödan och att konkursbon försätts i konkurs. Ett mer önskvärt alternativ med tanke på både hanteringen av miljöriskerna och borgenärernas jämlikhet är att konkursförfarandet fortsätter fullt ut än att konkursen förfaller.

Offentlig utredning och andra frågor

Syftet med förslagen som gäller offentlig utredning är främst att klarlägga vissa frågor som i nuläget anses vara oklara. Syftet med de övriga ändringarna i konkurslagen är i huvudsak antingen ett motsvarande undanröjande av oklarheter eller att hitta sådana lösningar på praktiska problem som förenklar förfarandet eller annars är ändamålsenliga. Syftet med ändringarna i övervakningslagen är att flytta de viktigaste bestämmelserna om konkursombudsmannens byrå till lämplig författningsnivå, dvs. från förordning till lag.

3.2 De viktigaste förslagen

3.2.1 Utredning av konkursfordringar och tidsfrister för förfarandet

I propositionen föreslås en förenkling av skuldutredning så att det i boförteckningen i fortsättningen räcker att i stället för alla borgenärer uppge endast de största borgenärerna och deras fordringar, de största övriga förbindelserna och en uppskattning av det totala antalet övriga borgenärer och förbindelser. Då behöver största delen av borgenärerna i princip inte alls anmäla sina fordringar förrän det är känt att det inte är fråga om en konkurs som förfaller i brist på medel. Om ett stort antal borgenärer har konkursfordringar som hänför sig till samma grund eller till en grund av samma slag och det inte råder någon oklarhet om grunden för fordringarna och deras belopp, har boförvaltaren i fortsättningen en skyldighet istället för rättighet att utan bevakning beakta sådana fordringar i förslaget till utdelningsförteckning. Boförvaltaren kan efter prövning också i annat fall utan bevakning beakta en konkursfordran som anses vara klar. Även en fordran som anmälts i förtid, dvs. innan bevakningsdagen bestämts, ska förutom en bevakad fordran och en fordran som boförvaltaren anmält på eget initiativ berättiga till utdelning. I detta avseende är förslaget förtydligande, eftersom fordringar som bevakats i förtid i praktiken redan nu har beaktats i förslaget till utdelning.

Regleringen som gäller konkursförfarandets tidsfrister och möjligheterna att övervaka iakttagandet av tidsfristerna ska ses över för att göra förfarandet snabbare. Boförteckningen och gäldenärsutredningen ska på samma sätt som nu i princip göras upp inom två månader från konkursens början. Bestämmelserna om beviljande av förlängning av tidsfristen ska ändras så att boförvaltaren i fortsättningen ska anteckna uppskattat datum för slutförande och orsaken till dröjsmålet i ärendehanteringssystemet Kosti samt meddela dessa uppgifter även till domstolen. Anteckningen i Kosti förbättrar konkursombudsmannens möjligheter att övervaka hur konkursförfarandet går vidare. Inlämnande av en framställning om att konkursen ska förfalla eller bestämmande av bevakningsdag omfattas i fortsättningen av samma slags skyldighet att motivera dröjsmålet. Till dessa delar tas i lagen med avvikelse från nuläget även in en bestämmelse om tidsfristens principiella längd, som ska vara en månad från det att boförteck-

ningen och gäldenärsutredningen blivit klara. Tidsfristerna för förslaget till utdelningsförteckning ska halveras.

3.2.2 Delgivningar och ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden

I propositionen föreslås att det stiftas en egen lag om ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden (Kosti). Kosti delas vad gäller datainnehållet och användningsändamålet in i två delar. Syftet med systemets första del är att boförvaltare och utredare ska förmedla information till konkursombudsmannen för övervakningen av konkursförvaltningen och saneringsförfarandet. Genom förordning utfärdas bestämmelser om vilka uppgifter och handlingar som det är obligatoriskt att föra in i systemet. Syftet med systemets andra del är att boförvaltare och utredare via systemet kan sända sådana handlingar som rör förfarandena till borgenärer och gäldenären som konkursombudsmannen inte behöver för att sköta sina uppgifter.

Till de delar personuppgifter förs in i ärendehanteringssystemet eller sänds via systemet, blir uppgifterna ett personregister. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska person med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (nedan *EU:s allmänna dataskyddsförordning*) har tillämpats sedan den 25 maj 2018. I anknytning till EU:s dataskyddsförordning föreslås att det stiftas en dataskyddslag som kompletterar förordningen och att personuppgiftslagen (523/1999) upphävs (RP 9/2018 rd). EU:s dataskyddsförordning och den kompletterande dataskyddslagen ska i princip tillämpas på all behandling av personuppgifter. Centrala principer för behandling av personuppgifter i förordningen är principen om ändamålsbegränsning, principen om uppgiftsminimering, principen om korrekthet, laglighet och öppenhet, principen om lagringsminimering och principen om integritet och konfidentialitet. Det system som föreslås i propositionen ska vara förenligt med EU:s dataskyddsförordning och den kompletterande nationella lagstiftningen.

Konkursombudsmannen är personuppgiftsansvarig i systemets första del, medan det i den andra delen åter är konkursombudsmannen samt boförvaltaren eller utredaren i det aktuella konkurs- eller företagssaneringsärendet som är gemensamt personuppgiftsansvariga. Det är frågan om en sådan gemensamt personuppgiftsansvarig som avses i artikel 26 i EU:s dataskyddsförordning. Ansvarsfördelningen mellan de personuppgiftsansvariga definieras klart i bestämmelserna. Konkursombudsmannen ska sköta informations säkerheten i systemet och för de uppgifter som förts in i systemet. Förfrågningar om behandling av personuppgifter riktas till konkursombudsmannen. I övrigt svarar boförvaltaren eller utredaren i respektive ärende för den personuppgiftsansvarigas skyldigheter.

Konkursombudsmannen har inte tillgång till handlingar som lagras i systemets privata del. Dessa handlingar blir därmed inte myndighetens handlingar och på dem tillämpas inte lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999, nedan *offentlighetslagen*). Det föreslagna systemet motsvarar systemet i lagen om ett system för betalningstjänst- och deklarat ionsservice för småarbetsgivare (658/2004) där Skatteförvaltningen är administratör för systemet, men inte har tillgång till de handlingar som småarbetsgivare lagrar i systemet.

Boförvaltarens och utredarens möjlighet till elektronisk delgivning tas även annars in i lagen. Användningen av Kosti är därmed inte den enda möjligheten till elektronisk delgivning.

3.2.3 Miljöansvar vid konkurs

Den föreslagna lösningen

I propositionen föreslås ett förtydligande av det oklara rättsläget genom att det tas in bestämmelser om ställningen för offentligrättsligt miljöansvar vid konkurs i ett nytt kap. 16 a i konkurslagen. Av bestämmelserna ska framgå till vilken del konkursboet är skyldigt att sörja för miljöansvaret på egen bekostnad (ansvar för massaskuld) och till vilken del boet inte har handlingsskyldighet och kostnadsansvar. I det senare fallet förblir åtgärder som eventuellt vidtas av en myndighet eller någon annan aktör i samma ställning som normal konkursfordran. Syftet med den föreslagna regleringen är att på ett balanserat sätt beakta både vägande miljöaspekter och principen om en jämlik behandling av borgenärerna, som är utgångspunkten i konkursförfarandet.

När den rättsliga grunden för ett offentligrättsligt miljöansvar har uppkommit innan konkursen började, har konkursboet handlingsskyldighet och ansvar för massaskuld till följande delar:

- Nödvändiga åtgärder för att förebygga eller begränsa miljöförorening eller betydande skadliga förändringar i miljön, om föroreningen eller de skadliga förändringarna medför eller riskerar att medföra en allvarlig risk eller allvarlig olägenhet för hälsan eller miljön.
- Avfallsinnehavarens ansvar enligt avfallslagen i fråga om farligt avfall, däremot i fråga om annat än farligt avfall endast om de orsakar eller riskerar att orsaka en ovan beskriven situation med allvarlig fara eller allvarlig skada.
- Ansvar enligt kemikaliesäkerhetslagen för farliga kemikalier och sprängämnen som konkursboet har i sin besittning.
- Ansvar enligt strålskyddslagen till de delar konkursboet innehar sådant radioaktivt ämne eller radioaktivt avfall för vars innehav det krävs säkerhetstillstånd.

En gemensam nämnare för uppkomsten av ansvar är riskelementet. Avsikten är att den föreslagna regleringen ska vara uttömmande och att konkursboet inte utöver de nämnda situationerna ska kunna åläggas att vidta andra t.ex. hjälpåtgärder med stöd av miljölagstiftningen.

Om en myndighet blir tvungen att överta konkursboets ansvar, ska konkursboet svara för kostnaderna till den del åtgärderna har genomförts efter att konkursförfarandet började. Begränsningen till åtgärder som vidtagits efter konkursens början beror på att den lösning som redan beskrivs ovan, enligt vilken ett ansvar för massaskulder kan uppkomma om den rättsliga grunden uppstått före konkursen, avviker från de konkursrättsliga utgångspunkterna. Om den aktuella begränsningen saknas, skulle detta distansera lösningsmodellen för mycket från principen om en jämlik behandling av borgenärerna.

Konkursboet ska i princip på eget initiativ och utan dröjsmål vidta de åtgärder som det ansvarar för. Boförvaltaren ska underrätta behörig myndighet om att en konkurs börjat, om gäldenärens verksamhet förutsätter tillstånd med stöd av miljölagstiftningen, registrering eller anmälan. Närmare bestämmelser om anmälningsskyldigheten utfärdas genom förordning. Boförvaltare ska dessutom ta kontakt med den behöriga myndigheten, om han eller hon har en misstanke om att boet har handlingsskyldighet. Om konkursboets och miljömyndighetens uppfattningar om tolkningen av bestämmelserna skiljer sig från varandra i ett enskilt fall, kan myndigheten vid behov ge en bestämmelse om åtgärder med stöd av sina befogenheter enligt tillämplig miljölagstiftning. Myndigheten ska tillämpa de föreslagna bestämmelserna i konkurslagen parallellt med den materiella miljölagstiftningen och mot den först nämnda granska om

besluten kan inriktas på konkursboet och, om så är fallet, till vilka delar. Ett beslut om förvaltningstvång kan inriktas på ett konkursbo endast när boet har handlingsskyldighet enligt konkurslagen. De föreslagna bestämmelserna kan förutsätta en översyn av de materiella bestämmelserna om förvaltningstvång för att myndigheten ska kunna ålägga konkursboet att vidta åtgärder om förutsättningarna uppfylls.

Om de åtgärder konkursboet har vidtagit har gällt pantsatt egendom, har konkursboet enligt 17 kap. 7 § i konkurslagen rätt att få ersättning från den pantsatta egendomens försäljningspris. Myndigheten har samma rätt när den för konkursboets räkning har varit tvungen att sörja för dess ansvar. Bestämmelserna hindrar inte panthavaren att utöva sin självständiga realiseringsrätt, om denna anser att egendomen trots allt kan säljas.

Ansvar för ett konkursbo som fortsätter gäldenärens rörelse är mer omfattande än de ovan nämnda och motsvarar i princip en aktörs normala ansvar. Ett konkursbo som fortsätter rörelsen svarar dock inte för miljöansvar som följer av gäldenärens verksamhet på annat sätt än i fråga om den rörelse som det bestämmer att fortsätta. Om ett konkursbo måste fortsätta verksamheten för att fullgöra sina skyldigheter i anknytning till förebyggande eller begränsning av förorening eller en betydande skadlig förändring av miljön, bestäms miljöansvaret för ett konkursbo som fortsätter rörelsen på samma sätt som för ett konkursbo som inte fortsätter rörelsen.

Förhållandet mellan förslaget som gäller avfallshanteringen och avfallsdirektivet

Enligt artikel 14 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/98/EG (nedan *avfallsdirektivet*) ska medlemsstaterna i sin nationella lagstiftning införa principen om förorenarens ansvar enligt vilken kostnaderna för avfallshanteringen bör falla på den ursprungliga avfallsproducenten eller på avfallets följande innehavare. Enligt artikel 15 som handlar om det operativa ordnandet av avfallshantering ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att se till att varje ursprunglig avfallsproducent eller annan innehavare av avfall själv utför behandlingen av avfall eller överlåter behandlingen till en handlare eller verksamhetsutövare som behandlar avfall eller ombesörjer detta genom en privat eller offentlig avfallsinsamlare i enlighet med artiklarna 4 och 13. Enligt artikel 36 ska medlemsstaterna vidta de åtgärder som är nödvändiga för att förbjuda att avfall överges, dumpas eller hanteras på ett okontrollerat sätt.

Direktivet har tolkats så att det förutsätter att det alltid måste finnas en aktör som svarar för skyldigheterna när det gäller avfall. Bestämmelserna som gäller ansvarsfördelning ska i första hand granskas utifrån uppnåendet av målen för skyddet för hälsa och miljö. Bestämmelserna i avfallsdirektivet ställer inte de ansvariga inom avfallshantering i en inbördes förmånsrättsordning utan medlemsstaterna har behörighet att besluta om på vem skyldigheterna att ordna avfallshantering ska falla i den nationella lagstiftningen. Det väsentliga är att direktivets centrala mål och skyldigheter i anknytning till skydd för hälsa och miljö i praktiken uppnås genom ansvarsfördelning.

I propositionen föreslås att skyldigheter för avfallsinnehavare enligt avfallslagen endast i begränsad utsträckning ska tillämpas på konkursboet. Konkursboet ska inte ha skyldighet att sörja för gäldenärens avfall som inte klassificeras som farliga och som inte orsakar eller riskerar att orsaka allvarlig fara eller allvarlig skada för hälsan eller miljön. På motsvarande sätt får inte heller kostnaderna för bortstädningen av sådana avfall ställningen som massaskuld. Om avfallen finns på gäldenärens fastighet, kan det dock ligga i konkursboets intresse att sanera fastigheten för att den ska kunna säljas till ett bättre pris. Konkursboet kan också sälja fastigheten och avfallet, varvid ansvaret enligt avfallslagen övergår på fastighetens nya ägare.

Ibland kommer inget av dessa alternativ i fråga på grund av avfallshanteringskostnadernas belopp. I det fallet sörjer inte konkursboet för avfallen utan de ska skötas av gäldenären eller följande aktör i ansvarskedjan.

Det är anmärkningsvärt att när ansvaret för avfallshanteringen faller på konkursboet, faller de inte på den som orsakat avfallet. Av principen om förorenarens ansvar följer därmed inte att konkursboet ska ha avfallshanteringsansvar. Syftet med konkursförfarandet är att gäldenärens egendom ska användas till betalningen av borgenärernas obetalda fordringar. För att fullgöra detta syfte överförs gäldenärens egendom till borgenärernas bestämmande inflytande. Spektrumet av borgenärer är skiftande och täcker ofta t.ex. varuleverantörer, finansiärer av verksamheten, borgenärer med skadeståndsfordringar och borgenärer med offentlighetsrättsliga fordringar som t.ex. Skatteförvaltningen och arbetspensionsbolag. Dessa har i allmänhet inte på något sätt varit med och orsakat avfallsproblemet. Att avfallsansvaret faller på konkursboet innebär att det belopp som ska användas till att sköta ansvaren tas från det belopp som betalas till borgenärerna av gäldenärens egendom.

Att försätta gäldenären i konkurs befriar inte denna från skyldigheterna enligt avfallslagen. I konkursförfarandet delas gäldenärens egendom mellan borgenärerna i enlighet med ordningsföljden för betalningar. Varje borgenär, även miljömyndigheterna, har möjlighet att bevaka sina fordringar i konkursförfarandet. Gäldenären blir inte fri från att svara för sådana konkursfordringar för vilka det inte inflyter full betalning i konkursen. Gäldenärens avfallshanteringskyldigheter försvinner därmed inte i och med konkursen, och konkursen bidrar inte till att minska antalet ansvariga enligt avfallslagen.

I en situation där avfallen finns på arrendemark kan legogivaren i egenskap av fastighetsinnehavare få en skyldighet att sörja för avfallen antingen direkt med stöd av definitionen på avfallsinnehavare enligt 6 § 1 mom. 5 punkten i avfallslagen eller med stöd av det sekundära ansvaret att ordna avfallshanteringen enligt 28 § 2 mom. i avfallslagen. Sekundärt ansvariga för nedskräpning är dessutom enligt 74 § i avfallslagen olika områdesinnehavare och i sista hand kommunen. Miljöskyddslagen innehåller en motsvarande ansvarskedja när det gäller mark. Genom propositionen ändras inte dessa skyldigheter som grundar sig på miljölagstiftningen.

3.2.4 Offentlig utredning

I propositionen föreslås bli preciserat att slutredovisningen i den offentliga utredningen kan klandras till de delar den gäller utdelningen. Det föreslås att borgenärernas tillgång till information förbättras så att det även i offentliga utredningar i princip ska göras en årsredogörelse som delges på det sätt som föreskrivs i 14 kap. 11 § i konkurslagen. Konkursombudsmanen ska dock även i fortsättningen ha rätt att befria en offentlig utredare från de sist nämnda skyldigheterna i enskilda fall. Vidare preciseras att det även i en offentlig utredning kan gås till väga på det sätt som avses i 3 kap. 12 § i konkurslagen, dvs. att tillfälle ges till utmätning när medlen i ett konkursbo efter betalningen av massaskulder är så obetydliga att utdelningsförteckningen inte fastställs av ändamålsenlighetsskäl. Till utredningsbalken fogas en bestämmelse om att ett konkursbo som är föremål för offentlig utredning inte behöver ställa säkerhet när den offentliga utredaren ansöker om verkställighet med konkursombudsmannens samtycke. Avsikten är att bestämmelsen ska tillämpas på verkställighet av en säkringsåtgärd.

3.2.5 Vissa särskilda frågor

Det gällande 7 kap. 8 § 2 mom. i konkurslagen förutsätter att konkursansökningar behandlas i sammanträde alltid om den gäldenär som har motsatt sig ansökan inte uttryckligen har samtyckt till behandling i kansliet. Det föreslås att bestämmelsen ändras för att minska sådana fall där avsaknaden av gäldenärens samtycke inte nödvändigtvis har motsvarat dennas verkliga syfte och där det inte heller annars har funnits något verkligt behov av en sådan behandling i sammanträde som detta lett till. Behandling i sammanträde ska i fortsättningen ordnas alltid om gäldenären begär det och dessutom även när det inte har begärts, om inte domstolen anser att behandlingen i sammanträde är onödig. När borgenärens ansökan delges gäldenären ska domstolen i den händelse att gäldenären motsätter sig konkursansökan fråga om gäldenären begär att saken behandlas i sammanträde, samt meddela möjligheten att avgöra saken utan behandling i sammanträde, om begäran inte framförts. Bestämmelsen ska tolkas snävare än den allmänna bestämmelsen i 8 kap. 3 § 3 mom. i rättegångsbalken.

Till 13 kap. i konkurslagen som gäller förslag till utdelningsförteckning och fastställande av utdelningsförteckningen föreslås bli fogat en bestämmelse enligt vilken domstolen på yrkande av boförvaltaren eller borgenären kan precisera storleken på en fordran som fastställts med villkorat belopp i utdelningsförteckningen. Beloppet av en fordran som på yrkande ska preciseras kan bestridas.

Till övervakningslagen föreslås bli fogat centrala bestämmelser om konkursombudsmannens byrå. För närvarande har t.ex. bestämmelsen om besvärshänsyn ingått i övervakningsförordningen. Samtidigt föreslås bli fogat till lagen en bestämmelse enligt vilken konkursombudsmannen i ärenden där praxis i fråga om lagens tillämpning är vedertagen får överföra beslutanderätt på tjänstemän som är föredragande.

Det föreslås att 21 § i lagen om verkställighet av skatter och avgifter ändras i fråga om konkurs så att preskription av en offentlig fordran inte hindrar att betalning fås ur medel som överlämnats till konkurs, om preskriptionen har skett efter att gäldenären försatts i konkurs. Enligt den gällande bestämmelsen är möjligheten att få betalning ur medel som överlämnats till konkurs utan hinder av att preskriptionstiden löpt ut tidsmässigt kopplat till konkursbevakningen. Motsvarande ändring görs i sak i samma slags bestämmelser i lagen om lönegaranti och lagen om lönegaranti för sjömän.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Ekonomiska konsekvenser

4.1.1 Utredning av konkursfordringar och tidsfrister för förfarandet

Konsekvenser för borgenärernas och gäldenärernas ställning, konsekvenser för företagen och konsekvenser för hushållen

Propositionen har konsekvenser för företag i rollen som konkursgäldenär eller konkursborgenär. Däremot antas propositionen inte ha några allmänna konsekvenser för företag som inte är parter i ett enskilt konkursförfarande. Därmed granskas inte nedan konsekvenser för företag särskilt utan som en del av konsekvenserna för borgenären och gäldenären. Detsamma gäller konsekvenser för hushållen.

En förenkling av skuldutredningen skulle minska de kostnader som borgenärerna orsakas av att anmäla fordringar. Detta skulle särskilt gälla i konkurser som förfaller. Dessa är mer än dubbelt så många som konkurser som fortsätter tills utdelningsförteckningen fastställs. I och

med förändringen är det bara de största borgenärerna som över huvud taget behöver anmäla sina fordringar i konkurser som förfaller. De största borgenärernas fordringar ska utredas när boförteckningen görs upp, men en anmälan som uppfyller kraven på innehållet i bevakningen beaktas senare som bevakning. I praktiken är de största borgenärerna ofta Skatteförvaltningen och arbetspensionsbolag, banker och finansbolag samt beroende på sektor exempelvis varuleverantörer och hyresvärdar.

De besparingar som kan uppnås i samband med anmälan av fordringar kan inte uppskattas i eurobelopp. Anmälningsekostnaderna beror t.ex. på hur stort borgenärsföretag det handlar om och hur indrivningsverksamheten är organiserad i det företaget.

I synnerhet konsumentborgenärens ställning förbättras av att boförvaltarna åläggs att på eget initiativ beakta de klara fordringar som en stor del av borgenärerna har på samma grund eller en grund av samma slag. Boförvaltarnas tillvägagångssätt i nuläget har varierat på denna punkt. Nyttan gäller förutom konsumentborgenärer i synnerhet sådana små och medelstora företag som inte har resurser att systematiskt följa alla de konkurser som gäller dem. Ekonomisk betydelse har ändringen visserligen bara i en situation där det finns tillräckligt med medel i konkursboet för betalning av utdelning och det vad gäller beloppet kan betalas utdelning för fordran. Risken för rättsförlust för borgenärer kan även minskas av att det uttryckligen föreskrivs att en fordringsanmälan som gjorts före bevakningsdagen berättigar till utdelning.

Att skynda på slutförandet av boförteckningen ligger också i gäldenärens intresse. Vissa begränsningar i handlingsbehörighet och tvångsmedel som inriktas på gäldenären är tidsmässigt bundna vid slutförandet av boförteckningen. Samtidigt blir konkursförfarandena totalt sett kortare. Dessa omständigheter kan i viss mån för-snabba möjligheten för företagare som gått i konkurs att inleda ny affärsverksamhet.

I propositionen föreslås ändringar även i bestämmelserna om tidsfrister för slutförande av boförteckningen och gäldenärsutredningen samt bestämmande av bevakningsdag eller framläggande av framställning om att konkursen ska förfalla och i samband med det åläggs boförvaltaren en skyldighet att motivera dröjsmål i ärendehanteringssystemet Kosti. Ändringarna förhindrar att konkursförfarandet drar ut på tiden och främjar parternas och konkursombudsmannens möjligheter att ge akt på hur förfarandet framskrider. Nu har det på det sätt som konstateras i avsnitt 2.3.1 förekommit fall där det inte funnits någon godtagbar orsak t.ex. till dröjsmål för framställningen om att konkursen ska förfalla.

Ett snabbare konkursförfarande minskar i princip de totala kostnaderna för förfarandet. Det är framför allt förenklingen av skuldutredning som skulle ha en sådan konsekvens. Till dessa delar rör konsekvensen förutom boförvaltarens arvode även kostnaderna för bokföring, eftersom bokföringen i konkurser som förfaller oftare än tidigare kan avslutas utan att slutföras. En minskning av förfarandekostnaderna ligger framför allt i borgenärernas intresse. I en fullständig konkurs får borgenärerna en större utdelning, och i konkurser som förfaller blir det mer medel över till att täcka massaskulderna. I en situation där massaskulder blir helt täckta, men tillgångarna inte räcker till ett fullständigt konkursförfarande, ökar det belopp som med stöd av 3 kap. 12 § i konkurslagen ska redovisas för utmätning. I vissa fall gynnar minskningen av förfarandekostnader även gäldenären. En ökning av borgenärernas utdelning minskar nämligen gäldenärens skuldansvar med stöd av 1 kap. 6 § i konkurslagen. I praktiken har restskulder efter konkurs betydelse om konkursgäldenären är en fysisk person.

Konsekvenser för den offentliga ekonomin

Förslagen har inga direkta konsekvenser för den offentliga ekonomin. En minskning av förfarandekostnaderna har ur statens synvinkel ingen betydelse ens i konkurser som förfaller, eftersom statens ansvar för ersättningen till boförvaltaren har begränsats till 1 000 euro i 10 kap. 5 § i konkurslagen. Däremot har förenklingen av konkursförfarandet med avseende på offentligrättsliga borgenärers verksamhet samma positiva verkningar som ovan beskrivs för borgenärernas del.

4.1.2 Delgivningar och ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden

Att lagra centrala handlingar i konkurs- och företagssaneringsförfaranden Kosti samt möjligheten till elektronisk delgivning underlättar informationsgången och minskar något förfarandekostnaderna. Minskningen kan inte bedömas i euro.

Den tekniska utveckling av ärendehanteringssystemet Kosti som förslagen förutsätter orsakar datasystemkostnader av engångsnatur i en storleksklass som i beredningen har uppskattats till cirka 20 000 euro. I kalkylen har beaktats att Kosti juridiskt ska delas in i två delar, ändringarna i anknytning till delgivningar och de nya dataposter som ska fogas till Kosti, inklusive de motiveringsskyldigheter som beskrivs under punkten ”Utredning av konkursfordringar och tidsfrister för förfarandet” i dröjsmålsituationer. Ändringarna kan genomföras inom ramen för den årliga utvecklingsbudgeten för ärendehanteringssystemet.

4.1.3 Miljöansvar vid konkurs

Utgångspunkter och vissa praktiska fall

Den primära effekten av propositionen är ett klarare rättsläge i gränssnittet mellan miljö- och konkursrätt. Genom propositionen frigörs inte mer tillgångar för konkursboets bruk utan det är fråga om till vilka delar konkursboet har handlingsskyldighet för att förebygga och begränsa miljöförorening och när kostnader som orsakats en myndighet för miljöåtgärder får ställningen som massaskuld. Även propositionens ekonomiska konsekvenser ska ses mot denna utgångspunkt.

En ungefärlig bedömning av propositionens ekonomiska konsekvenser i euro förutsätter som basuppgifter för det första en uppskattning av antalet sådana konkursbon där det årligen ska vidtas åtgärder som baserar sig på miljölagstiftningen, för det andra en uppskattning av de genomsnittliga kostnaderna för sådana åtgärder och för det tredje jämförelseuppgifter om hur kostnadsansvaret är fördelat i det nuvarande rättsläget. För det första går det inte att ge någon uppskattning av nämnda antal, eftersom det är slumpen som avgör när affärsverksamhet som innebär risker för miljön går i konkurs. Det finns t.ex. inga statistiska uppgifter om i hur många konkurser det under ett år har betalats fordringar som följer av miljöskyddslagstiftningen av konkursboets medel. Detsamma gäller hur många företag med miljötillstånd som under ett år ha gått i konkurs. Det är fortfarande svårt att förutsäga hur stora miljökostnaderna i ett visst konkursbo blir i eurobelopp. Detta beror bland annat på vad som har varit arten och omfattningen av gäldenärens verksamhet och var den har varit belägen, hur allvarliga miljöriskfaktorer det förekommit i samband med verksamheten, förekomsten av eventuella miljöskador samt i ett hur tidigt skede nödvändiga åtgärder vidtas.

Konsekvensbedömningen försvåras framför allt av problemet att hitta hållbara jämförelseobjekt för hur ansvars- och kostnadsfördelningen ska ordnas i det nuvarande rättsläget. Propositionen kan med säkerhet i jämförelse med nuvarande rättspraxis sägas inskränka konkursboets massaansvar för sådana avfall som inte är farliga. I övrigt kan inte ges motsvarande säkra jämförelser. Detta är första gången som det görs ett försök att samordna konkurs- och miljölagstiftningen. Av nämnda skäl är det inte möjligt att ge ens en ungefärlig uppskattning i euro av propositionens ekonomiska konsekvenser. Nedan ges dock uppgifter om vissa praktiska fall för att det ska vara möjligt att få en bild av fenomenets förekomst och storleken på kostnaderna. Därefter ges allmänna synpunkter på propositionens ekonomiska konsekvenser.

I Avilon Fibres Oy:s konkurs som fortsatt som offentlig utredning fanns hundratals ton brandfarliga och explosiva kemikalier på fastigheten. De totala kostnader som staten orsakades fram till augusti 2017 steg till cirka 5,3 miljoner euro. Det beräknades att ca en miljon euro betalas tillbaka till staten.

För utredning och kontroll över den risk för miljöskada som uppdagats i lokalerna för konkursboet PP-Recycling LTD som bedrivit återvinningsverksamhet beviljades NTM-centralen 2013 sammanlagt cirka 80 000 euro. Med anslaget betalades bland annat lagrets elkostnader och beställdes hos Ekokem Oy Ab en utredning över mängden avfall, arten av avfall och vilken risk det orsakade för miljö och människor. Farliga avfallsråvaror som avger hälsovådliga ångor i luften och innebär risk för eldsvåda och storolycka hade blivit kvar på fastigheten. När konkursen förfallit på grund av bristen på medel övergick ansvaret för avfallet på fastighetsinnehavaren, dvs. Green Tech Center Oy, som likaså försattes i konkurs. Den sistnämnda konkursen fortsatte som offentlig utredning. Staten har under åren 2013–2015 beviljat totalt 2,3 miljoner euro för kostnader för borttransport och ändamålsenlig hantering av farligt avfall. Staten har dessutom orsakats kostnader för offentlig utredning i anknnytning till bl.a. skötseln av boets förvaltning och straffprocessen. Det beräknas att eventuellt ca 0,1 miljoner euro betalas tillbaka till staten.

I konkursen för Kromipinta Oy och dess fastighetsaktiebolag, som fortsatte som offentlig utredning, var det fråga om kemikaliesäkerhet på grundvattenområde. Statens totala satsning uppgick fram till augusti 2017 till knappa 0,5 miljoner euro. Något över hälften av detta belopp riktas av arbets- och näringsministeriets medel till bekämpningen av miljöskador och något mindre än hälften av konkursombudsmannens byrås medel till kostnader för offentlig utredning i anknnytning till boförvaltningen och straffprocessen. Beloppet av utdelningsbara medel var cirka 0,1 miljoner euro.

I konkursen för Talvivaara Sotkamo Oy som fortsatt som offentlig utredning orsakade ett läckage i gipsfällningsdammen i gruvdriften stora skador på vattendragen. Vid utgången av augusti 2017 hade de totala kostnaderna för staten stigit till ca 120 miljoner euro, varav ca 90 procent hänförde sig till bekämpning av miljöskador. Fram till dess hade ca 20 miljoner euro betalats tillbaka till staten.

Staten tvingas agera för att bekämpa allvarliga miljöskador på grund av att verksamheten vid nickelgruvan i Hitura upphört och Belvedere Mining Oy som ägt gruvan gått i konkurs. Sedan slutet av 2015 har kostnaderna för förebyggande av miljöförorening på gruvområdet till en början varit cirka 0,9 miljoner euro per år. Kostnaderna täcktes först med medel från miljöministeriets moment 2016 och sedan med finansiering på 0,52 miljoner euro som beviljades i tilläggsbudgeten för 2016. Dessutom har det till miljöskyddsåtgärder använts en avfallssäkerhet på 1,99 miljoner euro som bolaget har ställt för NTM-centralen. NTM-centralen sköter som bäst stängningen av gruvan med statlig finansiering. I tilläggsbudgeten för 2017 reserverades 5 miljoner euro för bekämpningen av miljöskador på grund av gruvan och för stängningen av gruvan. För kostnaderna för planeringen av och tillståndsberedningen för den andra fasen av

stängningen av gruvan samt för obligatoriska tilläggsarbeten under den första fasen har det anvisats ett anslag på 1,3 miljoner euro. Finansieringsbehovet för att täcka kostnaderna för stängningen av gruvan uppgår enligt en preliminär bedömning till sammanlagt ca 15–20 miljoner euro under de följande 9–14 åren.

Konsekvenser för borgenärernas och gäldenärernas ställning, konsekvenser för företagen och konsekvenser för hushållen

Även om det av ovan angivna skäl inte anses möjligt att uppskatta propositionens konsekvenser i eurobelopp kan följande synpunkter på saken ges rent allmänt.

Man kan säga att åtminstone vissa konkursbon tack vare en uttrycklig lagstiftning blir snabbare utredda än tidigare, när t.ex. miljömyndigheternas förvaltningsbeslut och eventuellt ändringssökande samt samordningen av synpunkterna hos konkursboets olika aktörer får klara lagstiftningsramar. Mindre tvister och ett snabbare konkursförfarande minskar i allmänhet de totala kostnaderna för förfarandet.

Åtminstone i enskilda fall kan uppkomsten av hot om miljöskador eller en utbredning och ett förvärrande av redan uppkomna miljöskador begränsas och de ekonomiska skadorna för antingen det allmänna eller konkursboets borgenärer till denna del minskas av att konkursboet åläggs en skyldighet att vid allvarliga tillbud utan dröjsmål vidta vissa åtgärder för att förhindra ytterligare skador.

Att uttryckligen undanta de flesta mindre allvarliga miljöansvarssituationer från massaansvar skulle främja jämlikheten mellan borgenärerna utan att tvingande miljöaspekter förbigås. Inte heller en begränsad massaskuldsställning kan med säkerhet sägas försämra andra borgenärs rätt att få betalning, eftersom det även om det nuvarande rättsläget har framförts synpunkter enligt vilka ett konkursbo kan ha ett allmänt massaansvar för miljökostnader eller genom miljöansvar en till och med starkare s.k. superförmånsrätt med avseende på alla andra borgenärer. Borgenärernas rätt till betalning skulle förbättras åtminstone i fråga om ansvar för avfall som inte är farligt. I praktiken är ansvaret för både avfall och kemikalier betydande och relativt ofta sådan typ av miljöansvar som nu är aktuellt.

Syftet med propositionen är att undvika att konkurser förfaller i onödan och att konkursbon går i konkurs samt att samtidigt beakta vägande miljöaspekter. Genom att begränsa massaansvaret för konkursbon eftersträvas jämlikhet mellan borgenärerna. Om konkursen förfaller på grund av betydande massaansvar, återställs egendomen till gäldenären och kan utmätas. Då kan endast sådana borgenärer få betalning för sina fordringar som har en verkställbar utsökningsgrund. Exempelvis en stor del av offentliga fordringar, såsom skattefordringar, är direkt utsökbara fordringar. Gäldenären vidtar i allmänhet i praktiken inte åtgärder för att sköta miljöansvaret, även om gäldenären är skyldig att göra det. Med tanke på hanteringen av miljöriskerna och på borgenärernas jämlikhet är det därmed bättre att konkursförfarandet fortsätter i full skala.

Eftersom en rörelse ofta bedrivs på en legofastighet och avfallsansvaret enligt propositionen i dagens läge oftare i enlighet med 28 § 2 mom. i avfallslagen kanaliseras till legogivaren istället för till konkursboet, kan hyresavtalsvillkor som gäller säkerhet och andra omständigheter i viss mån skärpas och hyrorna stiga. Ur legogivarnas synvinkel blir en fungerande myndighets- och egenkontroll ännu viktigare. Därmed kan propositionen ha små konsekvenser för arrendemarknaden i den mån det är fråga om fastigheter som ska arrenderas för en rörelse som medför risker för miljön. Det har inte i propositionen varit möjligt att uppskatta hur många

legogivare dessa konsekvenser kan tänkas beröra, eftersom det inte finns tillgänglig statistisk information om hur många företag med en verksamhet som medför risker för miljön som är verksamma på en legofastighet eller hur ofta det uppstår miljörelaterade problem på dem.

Förslaget till ändring av 17 kap. 7 § i konkurslagen inverkar på hur kostnaderna riktas i relationen mellan panthavaren och konkursboets allmänna borgenärer. Realsäkerheter har i allmänhet en större relativ betydelse när en ny rörelse eller rörelse i liten skala bedrivs. Förslaget som gäller den pantsatta egendomens ställning, enligt vilket ett konkursbo får dra av vissa kostnader för miljöansvaret från den pantsatta egendomens försäljningspris, är begränsat i två viktiga avseenden. Från den pantsatta egendomen får dras av endast de mycket begränsade kostnadsposter som konkursboet enligt förslaget har varit skyldigt att betala som för massaskuld. Vidare är det uttryckligen fråga om åtgärder som gällt den pantsatta egendomen och som därmed har kommit pantborgenären till godo.

Pantborgenärens ställning tryggas av en självständig realiseringsrätt enligt 17 kap. 11 § i konkurslagen och som panthavaren kan utöva om panthavaren märker att den pantsatta egendomen kan realiseras redan innan nödvändiga miljöåtgärder vidtas. Den föreslagna lösningen eftersträvar neutralitet mellan de två situationerna där panthavaren antingen utövar sin självständiga realiseringsrätt när konkursen börjar (miljökostnaderna syns i köpesumman för den pantsatta egendomen) eller där konkursboet sörjer för realiseringen (miljökostnaderna syns inte i köpesumman, men konkursboet drar av dem).

Därför kan propositionen inte i någon betydande grad antas försämra utbudet av finansiering eller höja dess pris. Propositionen kan dock ur finansiärernas synvinkel understryka behovet av en noggrann bedömning av miljörelaterade risker i mottagarföretag som ett led i kreditbeslutsprocessen. Det är möjligt att det uppstår produkter på marknaden där ett företag som förbundit sig att sköta sitt miljöansvar väl får finansiering på bättre villkor än ett företag där skötseln av ansvaret är förenat med riskfaktorer. Detta kan i sin tur sporra företag att sköta miljöansvaret ännu bättre. Sektorer som kan vara förknippade med miljörisker är t.ex. gruvsektorn, avfallshanteringssektorn och verksamhet som inbegriper hantering av farliga kemikalier.

Om konsekvenserna för borgenärerna och panthavaren blir små på det sätt som beskrivs ovan kan det bedömas att propositionen inte har några stora konsekvenser för verksamheten på marknaden.

Företagskonsekvenserna av de bestämmelser som föreslås framgår på olika sätt beroende på i vilken roll företagen granskas. Företagets roll i rollen som konkursborgenär, konkursgäldenär eller legogivare granskas ovan. Däremot finns det skäl att granska möjligheterna att starta en rörelse med miljökonsekvenser eller grunda ett nytt företag. Målet i propositionen har varit att t.ex. undvika att det blir svårare att få nödvändig finansiering för en rörelse eller att få en legotomt. Sådana konsekvenser kan dock inte helt uteslutas. I sig kan beaktandet av miljöaspekten i lagstiftningen alltid i viss mån synas t.ex. i startkostnaderna för en verksamhet, och en sådan konsekvens kan inte helt elimineras i ett samhälle som tar hänsyn till miljövärden.

I detta sammanhang ska det granskas vilka möjligheterna är att fortsätta rörelsen i ett företag som försatts i konkurs och senare överlåta den till en eventuell köpare, vilket ofta skulle vara till fördel såväl med tanke på miljöaspekterna som på t.ex. bevarade arbetsplatser. Vid beredningen av propositionen har målet varit att tröskeln för att fatta ett beslut om att fortsätta en rörelse inte görs för hög. Däremot har det bland annat på grund av konkurrensaspekter inte ansetts godtagbart att konkursboet skulle kunna fortsätta rörelsen och vara befriat från de offentligt rättsliga skyldigheter som gäller andra marknadsaktörer. Målet i propositionen har varit att samordna motsatta aspekter av denna typ så att miljöansvar som baserar sig på fortsatt rörelse begränsas endast till fortsatt verksamhet och att sådant ansvar som grundar sig på fortsatt rö-

relse inte uppkommer när rörelsen uttryckligen fortsatts av miljöskäl, dvs. för att förhindra eller begränsa miljöförorening eller en betydande skadlig förändring. Bestämmelserna bedöms i den föreslagna formen inte avsevärt försvåra ett konkursbos möjligheter att fortsätta rörelsen när detta bedöms vara ett lämpligt tillvägagångssätt. En sådan konsekvens kan dock inte helt uteslutas i synnerhet i situationer där en potentiell köpare av rörelsen inte är känd.

Bestämmelsernas konsekvenser för hushållen framgår på olika sätt beroende på om hushåll granskas i rollen som t.ex. borgenär eller hyresvärd. Propositionens konsekvenser för borgenärens och hyresvärdens ställning granskas ovan. Ställningen för en utomstående, t.ex. ägaren till en fastighet som ligger nära konkursgäldenärens fastighet eller en person som bor invid samma vattendrag, kan förbättras jämfört med nuläget i den mån konkursboets offentlighetsrättsliga miljöansvar och i synnerhet handlingsskyldighet bedöms kunna begränsa uppkomsten av hot om miljöskador eller en utbredning av redan uppkomna miljöskador. Ställningen för dessa skulle därmed förbättras i den mån det är fråga om en situation som hör till konkursboets handlingsskyldighet och inbegriper ett riskelement. Som konstateras ovan skulle sannolikheten för att en konkurs förfaller eller för att konkursboet går i konkurs öka om alla miljörelaterade kostnadsposter gavs obegränsad massaskuldsställning. Därmed skulle en sådan lösningsmodell inte heller gynna ägarna till grannfastigheterna.

Syftet med propositionen är inte att i något avseende ingripa i det privaträttsliga ersättningsansvarets ställning i ordningsföljden för betalning till borgenärerna. En skadeståndsfordran för en privatperson, t.ex. ägaren till en grannfastighet, är således en normal konkursfordran som det kan betalas utdelning för i en konkurs. Ju mer omfattande konkursboets offentlighetsrättsliga ansvar är, desto mindre utdelningsbara medel blir över till borgenärerna. Ett mer omfattande massaansvar för konkursbon än vad som föreslås skulle t.ex. innebära att utdelningen till ägaren av en grannfastighet skulle vara ännu mindre om denna har en fordran som grundar sig på skadestånd.

Konsekvenser för den offentliga ekonomin

I propositionen handlar det om att klarlägga ansvars- och kostnadsfördelningen, och det är inte möjligt att genom propositionen generera eller frigöra ytterligare medel för skötseln av miljöansvar. Därmed har propositionen inga direkta konsekvenser för statsbudgeten eller kommunernas budgeter. På lång sikt, tillsammans med utvecklandet av subsidiära miljöansvarssystem, kan propositionen dock minska det allmännas behov av att ingripa i miljörelaterade konkurser med hjälp av offentlig utredning och tilläggsbudgeter och därmed minska kostnaderna för det allmänna.

Ovan beskrivs skälen till att det inte är möjligt att ge någon uppskattning i eurobelopp av propositionens konsekvenser, och dessa aspekter gäller också konsekvenserna för kommunalekonomin. Propositionens konsekvenser för kommunerna framgår på olika sätt beroende på om kommunen granskas som markägare, legogivare, konkursborgenär eller t.ex. aktör enligt miljölagstiftningen. Ovan bedöms att eftersom avfallsansvaret oftare än nu skulle kanaliseras direkt till legogivaren, kan hyresavtalsvillkoren för hyressäkerhet och andra omständigheter i viss utsträckning skäras och hyrorna stiga när verksamhet som innebär risker för miljön bedrivs på fastigheten. Ur legogivarnas synvinkel blir en fungerande myndighets- och egenkon-

troll ännu viktigare. Propositionen har i detta avseende konsekvenser för kommunerna, eftersom kommunerna relativt ofta har rollen som legogivare.

Uppstädningsskyldigheten i anknytning till nedskräpning har i avfallslagen i första hand ålagts nedskräparen själv och i andra hand har skyldigheten fördelats mellan olika aktörer. I sista hand är det kommunen som ansvarar i vissa situationer. Miljöskyddslagen innehåller en motsvarande ansvarskedja när det gäller mark. Genom propositionen ändras inte dessa skyldigheter som grundar sig på miljölagstiftningen. De föreslagna bestämmelserna kan i viss utsträckning öka risken för att kommunerna ska orsakas kostnader för sanerings- och uppställnings-skyldigheten i situationer där en stor mängd avfall blir kvar på fastigheten eller nedskräpningen leder till förorening av marken. Detta gäller dock endast sådana situationer där det inte ens finns någon sekundärt ansvarig part. Det ska dessutom beaktas att propositionen i praktiken inte innebär någon förändring i nuläget i fråga om sådana konkurser där konkursboets medel inte räcker till för utdelning. Sådana konkurser utgör ungefär två tredjedelar av alla konkurser. Då är det i sista hand kommunen som har sanerings- och uppställningsansvar oberoende av vilken omfattning konkursboets ansvar har.

Konkursboets skyldighet att vid allvarliga tillbud vidta vissa åtgärder för att förhindra ytterligare skador kan i enskilda fall begränsa uppkomsten av miljöskador eller att de förvärras och därmed minska de ekonomiska skadorna för antingen det allmänna eller konkursboets borgenärer, även om massaskuldsställningen inte ger konkursboen mer pengar eller förändrar det faktum att en stor del av konkurserna förfaller. Även om de kostnader staten eller kommunerna i en situation med massaansvar orsakas i egenskap av ansvarig instans enligt miljölagstiftningen kan minska något, minskar å andra sidan samtidigt borgenärernas utdelning i viss mån, inklusive offentligt rättsliga borgenärer. Därmed uppstår inte heller i detta avseende några betydande helhetskonsekvenser för den offentliga ekonomin.

4.2 Konsekvenser för myndigheternas och boförvaltarnas verksamhet

4.2.1 Utredning av konkursfordringar och tidsfrister för förfarandet

En förenkling av skuldutredningen skulle minska boförvaltarens arbetsmängd i synnerhet i konkurser som förfaller. I synnerhet i medellösa bon är det med tanke på boförvaltaren skäligt att han eller hon kan koncentrera sin arbetsinsats på viktigare saker än att göra upp en detaljerad skuldförteckning, eftersom boförvaltare endast kan få en begränsad ersättning från staten. Boförvaltarna måste då utföra mindre sådant arbete som de i praktiken inte får arvode för. Fördelarna med en enklare skuldutredning omintetgjörs inte heller i samband med en anmälan om ett beslut om att konkursen ska förfalla. I praktiken delges nämligen ett beslut om att konkursen ska förfalla åtminstone inte till någon större borgenärskrets än till dem som har hörts i samband med framställningen och ansökan om att konkursen ska förfalla.

Konkursombudsmannens bevakningsarbete och t.ex. bedömning av behovet av offentlig utredning blir inte svårare, eftersom en galdenärsutredning fortfarande måste göras och även innehållit i boförteckningen kvarstår som förut med undantag för en heltäckande skuldförteckning.

Boförvaltarens skyldighet att på eget initiativ beakta sådana klara fordringar som ett stort antal gäldenärer har på samma grund eller en grund av samma slag kan öka boförvaltarnas arbete. Å andra sidan är ökningen av arbetsmängden obetydlig med beaktande av att det redan enligt bestämmelsens ordalydelse är fråga om fordringar som inte är oklara i fråga om grund och belopp. I praktiken fås uppgifterna vanligen direkt ur bokföringen.

Ändringar i bestämmelserna om tidsfrister som gäller vissa skeden i konkursförfarandet förskjuter tyngdpunkten i övervakningen av hur förfarandet framskrider från domstolarna till konkursombudsmannens byrå. Domstolarnas faktiska möjligheter att övervaka hur förfarandena framskrider har varit tämligen begränsade och det har varit allmänt att förlängningar beviljats till och med flera gånger och därför skulle nämnda förskjutning av tyngdpunkten inte försämra rättssäkerheten. På grund av att beslut om att förlänga tidsfristen är rutinmässiga skulle domstolarnas arbetsmängd minska endast obetydligt med anledning av de föreslagna bestämmelserna. Boförvaltarens skyldighet att anteckna orsaken till dröjsmålet i ärendehanteringssystemet Kosti förbättrar övervakningsmöjligheterna för konkursombudsmannens byrå. Samtidigt kan byråns arbetsmängd i någon mån öka. Däremot innebär ändringarna inte att alla enskilda konkursförfaranden där det gjorts dröjsmålsanteckningar i Kosti fortlöpande måste följas vid konkursombudsmannens byrå. Dröjsmål kan t.ex. granskas med jämna mellanrum och boförvaltarens motiveringsskyldighet kan främja en ändamålsenlig inriktning på övervakningsarbetet. Dessutom har parterna i förfarandet med stöd av anteckningarna i Kosti möjlighet att följa hur det förfarande som gäller dem framskrider och vid behov ta kontakt med boförvaltaren eller konkursombudsmannens byrå. Boförvaltarnas arbetsmängd ökas inte nämnvärt av en befogad dröjsmålsanmälan. Det är frågan om att boförvaltarna ska ägna mer uppmärksamhet än förut åt vissa aspekter av förfarandets förlopp och öka informationen till parterna om dessa.

4.2.2 Delgivningar och ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden

Skyldigheten att lagra centrala uppgifter och handlingar i ärendehanteringssystemet Kosti i konkurs- och företagssaneringsförfaranden underlättar övervakningsarbetet vid konkursombudsmannens byrå, eftersom boförvaltarnas och utredarnas förfaranden i nuläget har varierat. Klara regler för lagringsskyldigheten och möjligheten till elektronisk delgivning underlättar också boförvaltarnas och utredarnas verksamhet.

4.2.3 Miljöansvar vid konkurs

För miljömyndigheternas del kommer bestämmelserna om när och i vilken mån konkursboet kan åläggas att vidta åtgärder att underlätta beslutsfattandet och effektivisera möjligheterna att ingripa i allvarliga faror och olägenheter för miljön. Å andra sidan förutsätter tillämpningen av de föreslagna bestämmelserna vid sidan om substanslagstiftningen om miljön en ny slags kompetens av miljömyndigheterna. Den första tiden bestämmelserna är i kraft skulle det behövas utbildning för miljömyndigheternas personal bland annat för att trygga en enhetlig tillämpning.

Boförvaltarna har i nuläget vanligen kontaktat konkursombudsmannens byrå i konkursfrågor som gällt miljön. I och med de nya bestämmelserna förskjuts tyngdpunkten i förfrågningar och rådgivning från konkursombudsmannens byrå till miljömyndigheterna. Miljömyndigheternas eller förvaltningsdomstolarnas arbetsmängd kan dock inte antas öka i en sådan utsträckning att

det skulle påverka personalstyrkan, eftersom miljömyndigheterna också i nuläget har varit tvungna att avgöra vilken den eventuella reaktionen ska vara på sådana situationer i konkursbon som är skadliga eller farliga för miljön. Propositionen och den bifogade förordningen väntas förbättra informationsflödet och underlätta samarbetet mellan boförvaltaren och den statliga eller kommunala miljömyndigheten.

Ställningstaganden till i vilken utsträckning konkursboet eller någon annan part ska svara för vidtagandet av åtgärder hör till myndigheternas normala övervakningsuppgifter. Vid behov ska myndigheten förplikta boet att vidta nödvändiga åtgärder eller bevaka kostnaderna för vidtagandet av åtgärder som konkursfordran. I situationer där verksamheten har bedrivits på en legofastighet och det är fråga om avfallshanteringsansvar för annat än farligt avfall ska myndigheten tidigare än vad nu är fallet vända sig till legogivaren.

När det gäller boförvaltarna förtydligar bestämmelserna i vilken omfattning konkursboet och boförvaltaren som dess representant har skyldighet att vidta åtgärder som gäller miljön. Därmed erbjuder bestämmelserna boförvaltaren ett juridiskt ryggstöd att vidta sådana åtgärder som avviker från det grundläggande syftet med konkursförfarandet när konkursboets handlingsskyldighet är aktuell. I oklara fall kan boförvaltarna ha kontakt med miljöministeriet. Om myndigheternas ståndpunkt avviker från boförvaltarnas lägesbedömning, avgörs ärendet i sista hand genom besvär. Detta väntas åtminstone inte öka processkostnaderna för utredningen av ansvarsförhållanden med avseende på nuläget, eftersom frågor som i nuläget anknyter till riktandet av kostnadsansvaret måste avgöras i domstol i synnerhet på grund av det oklara rättsläget. Myndigheten kan bestämma att ett beslut som ålägger boet att vidta åtgärder ska verkställas direkt, vilket innebär att dröjsmål med bekämpningsåtgärderna undviks.

De föreslagna bestämmelserna bör tillämpas både i förvaltningsdomstolar och i allmänna domstolar. Till behörigheten för de första nämnda hör att bedöma miljömyndigheternas beslut t.ex. i ett ärende som gäller konkursboets handlingsskyldighet, medan åter frågan om när en viss fordran ska betraktas som massaskuld eller konkursfordran är konkursrättslig och avgörs i sista hand i allmän domstol. Domstolens arbetsmängd antas inte öka, eftersom det på ovan konstaterat sätt redan nu har förekommit motsvarande situationer som det varit svårt att utreda på grund av det oklara rättsläget.

4.3 Miljökonsekvenser

4.3.1 Miljöansvar vid konkurs

Genom propositionen säkerställs att konkursbon vid allvarliga tillbud som förekommer i samband med ett konkursförfarande utan dröjsmål kan åläggas att vidta nödvändiga miljörelaterade åtgärder samt sörja för bland annat farligt avfall och farliga kemikalier. Det finns alltså en klar ansvarig part med handlingsskyldighet i ovan beskrivna situationer. Detta kan antas begränsa utbredandet av konkreta skadeverkningar och risker för miljön, människors hälsa och säkerhet. Å andra sidan kan inte ens handlingsskyldighet för konkursboet förhindra att endast vissa konkursbos medel räcker till för att sörja för miljöansvar. Det är vanligt att ett konkursbo inte har medel för kostnaderna för konkursförfarandet och därför förfaller ungefär två tredjedelar av de konkurser som inletts. Det är viktigt att arbetet med att utveckla subsidiära miljöansvarssystem fortsätter också av denna orsak.

Bestämmelserna om en begränsad massaskuldsställning kan under ett gäldenärsföretags verksamhet påverka i vilken utsträckning företagets finansiärer och andra avtalsparter har incitament att fästa uppmärksamhet vid uppenbara risker i företagets skötsel av miljöärenden. Ex-

empelvis legogivare kan effektivare än nu övervaka legotagarens verksamhet, vilket kan leda till att miljörelaterade brister i legotagarens verksamhet ännu oftare kommer fram. Detsamma gäller panthavare i en situation där gäldenären är verksam på sin egen fastighet. En utökad kontroll är önskvärd ur miljösynvinkel. Dessutom har företaget redan när verksamheten inleds ett ännu större behov av att visa att den sköter sina miljörelaterade skyldigheter på behörigt sätt. Det är möjligt att kvaliteten på skötseln av miljöskyldigheter i fortsättningen uppmärksammas allt mera redan när finansiering söks, vilket gynnar företag som sköter sina miljöskyldigheter väl.

När det gäller annat än farligt avfall föreslås att konkursbons massaansvar minskas jämfört med det ansvar som fastställts i högsta förvaltningsdomstolens rättspraxis. Detta kan i vissa fall försämra skötseln av avfallsansvar i konkurser. Utdelningen för fordringar som har samma ställning som en konkursskuld blir i praktiken ofta liten. Visserligen har inte heller den nuvarande omfattande massaskuldsställningen kunnat garantera skötseln av avfallsansvar utan har tvärtom kunnat leda till att konkursen förfaller eller till att konkursboet går i konkurs (t.ex. Ekoport-fallet som nämns i avsnitt 2.3.3). De föreslagna bestämmelserna har ingen inverkan på incitamenten för aktiva företag att sörja för avfallshanteringen, eftersom de föreslagna bestämmelserna är tillämpliga endast i en situation där företaget har försatts i konkurs.

Det bör också beaktas att miljömässigt riskfyllda rörelser ofta bedrivs på en legofastighet. Då kan fastighetsägaren om förutsättningarna i 28 § 2 mom. i avfallslagen uppfylls som ansvarig i andra hand hållas direkt ansvarig för avfall som undantas från konkursboets ansvar. Det kan bli allmännare att bedriva verksamhet t.ex. på en legofastighet som arrenderas av ett separat fastighetsbolag för att de ekonomiska riskerna för verksamhetens finansörer och övriga borgenärer ska begränsas.

Till de delar det inte finns någon som är ansvarig i andra hand för farligt avfall, kommer avfallsansvar som inte skötts efter avslutat konkursförfarande fortfarande att belasta fastigheten, om inte fastigheten kan realiseras under förfarandets gång. Gäldenären kommer fortfarande att vara ansvarig för avfall som finns på fastigheten. Den myndighet som övervakar gäldenärens verksamhet vidtar normala övervakningsåtgärder på området, men den ansvarigas insolvens innebär i praktiken att gäldenären inte vidtar åtgärder. Det är inte uteslutet att detta i vissa fall där det inte finns någon ansvarig i andra hand leder till skadliga miljökonsekvenser, såsom förhindrad användning av områden eller förfulning av landskapet. Motsvarande situationer uppstår dock redan i dagens läge, och den föreslagna lagstiftningen antas inte öka dessa fall i någon betydande utsträckning. Det som är viktigt med avseende på de grundläggande miljö rättigheterna är att en tydligare lagstiftning och konkursbons handlingsskyldighet som helhet betraktade kan bidra till att förbättra miljö kvaliteten och förebygga allvarliga risker och skador.

4.4 Samhälleliga konsekvenser

4.4.1 Utredning av konkursfordringar och tidsfrister för förfarandet

Genom propositionen lindras skuldutredningen i synnerhet i konkurser som förfaller. På detta sätt görs det möjligt att inrikta boförvaltarnas arbetsinsats i synnerhet på att utreda omständigheter kring gäldenärsutredningen, t.ex. orsakerna till konkursen och verksamheten före gäldenärens konkurs. Detta främjar åter med tanke på det allmänna intresset och borgenärernas rättigheter på ett önskvärt sätt uppdragande och utredning av eventuella missbruk.

När det gäller hederliga konkursgäldenärer kan de ändringar som påskyndar förfarandet i viss mån snabbare leda till en ny start och därmed förbättra sysselsättningen. Det bedöms att konkursförfarandet beroende på fall försnabbas med veckor eller till och med månader. En sådan utveckling kan inte anses vara obetydlig när den jämförs med den totala längden på ett konkursförfarande i nuläget. Den genomsnittliga längden på ett konkursförfarande har efter konkursbeslutet under de senaste åren i konkurser som förfallit varit cirka 10 månader (medianen cirka sex månader) och i konkurser som slutar med att utdelningsförteckningen fastställs cirka 14 månader (medianen cirka 11 månader). När det gäller gäldenärerna kan ett snabbare förfarande även ha positiva verkningar för hälsan och det sociala välbefinnandet, eftersom en gäldenär i många fall kan uppleva konkursförfarandet som mentalt tungt.

5 Beredningen av ärendet

Justitieministeriet tillsatte den 14 oktober 2015 en arbetsgrupp som i första skedet skulle bereda de ändringar som EU:s reviderade insolvensförordning förutsätter i lagstiftningen och i andra skedet utreda de nationella behoven av ändringar i konkurslagen i synnerhet för att förenkla konkursförfarandet och klarlägga ställningen för miljöansvar vid konkurs. Arbetsgruppen överlämnade ett betänkande om det första skedet i arbetet i juni 2016 (justitieministeriet, Betänkanden och utlåtanden 31/2016), och därefter har även en regeringsproposition som gäller betänkandet lämnats och lagarna stadfästs (RP 12/2017 rd och lagarna 364–370/2017). I det andra skedet av arbetet förlängdes arbetsgruppens tidsfrist till utgången av mars 2018 och betänkandet blev klart den 4 april 2018 (justitieministeriet, Betänkanden och utlåtanden 12/2018).

Representerade i arbetsgruppen var förutom justitieministeriet, miljöministeriet, konkursombudsmannens byrå, Helsingfors hovrätt, Helsingfors tingsrätt, Finlands Advokatförbund, Finanssiala ry, Skatteförvaltningen och Företagarna i Finland rf. Arbetsgruppen hörde i anknytning till ärendehelheten som gäller miljöansvar Finlands näringsliv EK och Finlands Kommunförbund vid ett sammanträde den 19 januari 2018. Under beredningen hade arbetsgruppen i fråga om nämnda ärendehelhet i den utsträckning som behövdes kontakt även med tjänstemännen vid arbets- och näringsministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, social- och hälsovårdsministeriet och Strålsäkerhetscentralen.

Det kom in 53 utlåtanden om arbetsgruppens betänkande. Ett sammandrag har gjorts över utlåtandena (justitieministeriet, Betänkanden och utlåtanden 23/2018) och utlåtandena finns framlagda i utlåtandetjänsten (www.utlåtande.fi) Arbetsgruppens betänkande ansågs allmänt vara noggrant och grundligt berett. Största delen av remissinstanserna understödde förslagen i betänkandet. I fråga om vissa förslag gick åsikterna dock i viss mån isär. Enstaka förbättringsförslag framfördes för alla de teman som behandlas i betänkandet. Utkastet till proposition har också behandlats i delegationen för kommunal ekonomi och kommunalförvaltning samt rådet för bedömning av lagstiftningen.

Målet i betänkandet att göra konkursförfarandet enklare och snabbare understöddes. De flesta remissinstanser understödde förslaget om att förenkla skuldutredningen i konkursförfarande genom att lindra kraven på boförteckningens innehåll för konkursfordringars del. I vissa utlåtanden fästes uppmärksamhet vid borgenärernas tillgång till information samt framfördes önskemål om ett klarläggande av begreppet de största borgenärerna. I några utlåtanden påpekades att en utredning av samtliga borgenärer skulle behövas i fortgående konkurser med tanke på borgenärernas rättsskydd. Likaså ansågs det i några utlåtanden vara viktigt med en förteckning över borgenärerna i en situation där konkursen leder till brottsutredning. Med anledning av dessa anmärkningar har det i propositionen betonats att det är fråga om minimivillkor, men i

ovan nämnda situationer är det nödvändigt att göra upp en boförteckning i samma omfattning som nu eller att utreda borgenärerna.

Förslaget att tidsfristerna för boförteckningen och gäldenärsutredningen ska förlängas fick ett delat mottagande i utlåtandena. Vissa remissinstanser ansåg att förslaget är värt att understödja och att det effektiviserar förfarandet, men vissa var tveksamma till att det inte är en domstol som förlänger tidsfristen, utan boförvaltaren som för in en uppskattning i ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden (Kosti) och konkursombudsmannen som övervakar förfarandet. Saken har omprövats under beredningen, men resultatet är det samma som i förslaget i arbetsgruppens betänkande. Orsakerna till detta anges nedan.

Några remissinstanser förde fram att reformen är problematisk för sådana borgenärer som inte har tillgång till ärendehanteringssystemet. Detta innebär dock inte en försämring i nuläget, eftersom borgenärer som är intresserade av ett ärende även nu i praktiken ska ta kontakt t.ex. med boförvaltaren för att höra sig för om tills när tidsfristen för boförteckningen och gäldenärsutredningen eventuellt har förlängts. Saken framgår inte av konkurs- och företagssaneringsregistret och domstolarna delger inte beslut om förlängning av tidsfristen till alla borgenärer. För anmärkningsvärt många borgenärer skulle reformen däremot innebära en förbättring i nuläget och underlätta uppföljningen av hur förfarandet framskrider. Dessutom hänvisades i vissa utlåtanden till betydelsen av fasta tidsfrister med tanke på rättssäkerhet och förutsägbarhet. Ändå finns det inte heller nu i praktiken någon fast tidsfrist för slutförandet av boförteckningen och gäldenärsutredningen, utan det är väldigt vanligt att det beviljas förlängningar. Det ska också beaktas att undantag från tidsfristen på två månader enligt förslaget kan göras endast på grund av boets omfattning eller något annat särskilt skäl och även då ska boförteckningen och gäldenärsutredningen göras upp utan obefogat dröjsmål. För det tredje antas det i utlåtandena att reformen inte i praktiken kommer att försnabba konkursförfarandena om övervakningen ändras och görs i efterhand. Det finns skäl att ge akt på hur reformen fungerar speciellt i detta avseende. Det ska dock beaktas att konkursombudsmannens övervakning inte görs utslutande i efterhand. I konkursombudsmannens byrå kan man med hjälp av ärendehanteringssystemet följa motiveringarna till förlängningar och deras varaktighet samt ingripa i problemfall redan medan konkursärendet är anhängigt. Konkursombudsmannen har bättre förutsättningar att bedöma om orsaken till en förlängning är skälig än domstolen. Boförvaltarens skyldighet att motivera dröjsmålet så att detta kan ses av alla borgenärer som använder ärendehanteringssystemet styr boförvaltaren till kritisk självvärdering. Dessutom har det till motiveringen till förslaget om en nedsättning av boförvaltarens arvode fogats ett omnämnande av att en nedsättning av arvodet kan bli aktuell om boförvaltaren väsentligt förlänger förfarandet genom att utan skälig anledning underlåta att iaktta bestämmelserna om tidsfrister. Även detta kan förmodas sporra boförvaltarna att utan dröjsmål bereda boförteckningen och gäldenärsutredningen.

Remissvaren var i huvudsak positiva i fråga om de förslag som gäller förfallande av konkurs och bestämmande av bevakningsdag, och de föreslagna lösningarna hålls kvar i enlighet med betänkandet. Likaså fick förslaget om att beaktande av klara obehakade fordringar och de övriga bestämmelserna om borgenärens rätt till utdelning ett brett understöd och inga stora ändringar gjordes i dem.

Flest kommentarer lämnades om förslagen som gäller ställningen för miljöansvar vid konkurs. Många remissinstanser konstaterade att rättsläget är oklart och ansåg det motiverat att det förtydligas på lagnivå. Största delen av remissinstanserna godkände arbetsgruppens grundläggande riktlinjer. I vissa utlåtanden föreslogs däremot bl.a. att de begrepp som används preciseras eller framfördes avvikande meningar i fråga om omfattningen av konkursboets miljöansvar. Vissa remissinstanser ansåg att det föreslagna ansvaret är synnerligen omfattande, medan

vissa åter föreslog att det ska ytterligare utvidgas. Det framfördes olika synpunkter i synnerhet om omfattningen av konkursbons avfallshanteringsskyldighet.

I propositionen har de grundläggande riktlinjerna i betänkandet hållits kvar, men med anledning av remissvaren har motiven till propositionen utvidgats och vissa huvudsakligen tekniska ändringar har gjorts i propositionen. I några utlåtanden har det framförts kritik mot att ett beslut om förvaltningstvång som riktas mot ett gäldenärsbolag inte kan verkställas mot konkursboet. Motiven till propositionen har med anledning av responsen preciserats så att bestämmelserna inte kategoriskt förhindrar sådant verkställande, utan miljömyndigheten ska utifrån konkursboets offentlighetsrättsliga miljöansvar bedöma om verkställigheten kan fortsättas, och om så är fallet, till vilka delar. I vissa utlåtanden ansågs begreppet offentlighetsrättsligt miljöansvar vara oklart. Motiven till propositionen har kompletterats till denna del.

Med anledning av social- och hälsovårdsministeriets utlåtande har användningen av genetiskt modifierade organismer beaktats i propositionen. Även bestämmelsen om ansvaret för ett konkursbo som fortsätter rörelsen har förtydligats med anledning av remissvaren.

Bestämmelsen om konkursboets rätt att dra av kostnaderna för skötseln av miljöansvar från egendomens försäljningspris har i huvudsak fått understöd i utlåtandena. Finlands näringsliv EK och Finanssiala ry har dock ansett att avdragsrätten endast bör gälla värdeökningen på en fastighet och inte bygga på kostnader för skötseln av miljöansvar. OP Gruppen har i sin tur ansett att kostnader för lösöret på en fastighet inte ska kunna dras av från den pantsatta egendomens försäljningspris. Dessa faktorer har noggrant utvärderats i propositionen, och en ändring av bestämmelsen är inte befogad med anledning av remissvaret.

De flesta remissinstanser understödde arbetsgruppens förslag som gällde delgivning och ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden (Kosti). Många remissinstanser ansåg att tillägget av möjligheten till elektronisk delgivning är bra.

De flesta remissinstanser som tagit ställning till frågan ansåg att de ändringar som föreslås i bestämmelserna om offentlig utredning är värda att understödjas. Med anledning av remissvaren har bestämmelsen om befrielse från skyldigheten att ställa säkerhet i offentlig utredning ändrats och flyttats till 3 kap. 44 § i utsköningsbalken.

Bland arbetsgruppens övriga förslag togs bland annat upp preskription av offentliga fordringar, ordnande av behandling i sammanträde och boförvaltarens arvode. Remissvaren som gällde dessa frågor var överlag positiva.

I betänkandet ingick också ett förslag till begränsning av förbudet mot onödig utmätning i utsköningsbalken. Förslaget fick mer kritisk än positiv respons och har inte tagits med i propositionen.

Med anledning av remissvaren finns den möjlighet att nedsätta boförvaltarens kostnadsersättning som ingår i betänkandet inte med i propositionen. Detta beror på att boförvaltaren har rätt att få ersättning av konkursboets medel endast för sådana kostnader som är nödvändiga med tanke på boförvaltningen. Boförvaltaren har därmed inte rätt till ersättning för sådana kostnader som inte har varit nödvändiga med tanke på boförvaltningen. Den kostnadsersättning som boförvaltaren yrkar på kan således med stöd av den gällande lagstiftningen nedsättas så att ersättning inte betalas för åtgärder som inte kan anses ingå i en effektiv, ekonomisk och snabb utredning av konkursboet.

RP 221/2018 rd

Med anledning av utlåtandet från rådet för bedömning av lagstiftningen har konsekvensbedömningen i utkastet till proposition kompletterats i den mån detta varit möjligt utifrån den statistik och övriga information som funnits tillgänglig.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

1.1 Konkurslagen

1 kap. Allmänna bestämmelser

3 §. *Vem som kan försättas i konkurs.* I 2 mom. anges undantag från vem som kan försättas i konkurs. Till förteckningen fogas de nya landskap som avses i den landskapslag som föreslås i regeringens proposition RP 15/2017 rd. Konkurskyddet omfattar även landskapens affärsverk, eftersom de är en del av landskapet på samma sätt som kommunala affärsverk är en del av kommunen. Det är fråga om ett tekniskt förtydligande som motsvarar bakgrundspremisserna i beredningen av landskapsreformen. Paragrafens 1 och 3 mom. ändras inte.

2 kap. Förutsättningarna för att försätta en gäldenär i konkurs

3 §. *Presumtion om insolvens.* Tillämpningsområdet för 2 mom. 3 punkten utvidgas så att det även täcker gäldenärer som är bokföringsskyldiga för sin yrkesverksamhet. I bokföringslagen (1336/1997) gällde länge olika skyldigheter för affärs- och yrkesverksamhet. I och med lag 1620/2015 som trädde i kraft i början av 2016 är det dock inte längre så. I regeringens proposition (RP 89/2015 rd) motiveras den lösningen i synnerhet med att gränsdragningen mellan de två begreppen är svår. Därmed är det inte längre motiverat att behandla affärs- och yrkesverksamhet på olika sätt heller i bestämmelserna om förutsättningar för att försätta en gäldenär i konkurs. Även tillämpningsområdet för näringsförbud har nyligen på motsvarande sätt utvidgats till sådan yrkesverksamhet som avses i bokföringslagen (749/2017). Liksom för närvarande tillämpas den aktuella punkten på alla typer av gäldenärer oberoende av om de är fysiska personer eller juridiska personer.

3 kap. Rättsverkningarna av att en konkurs börjar

11 §. *Rättsverkningarnas giltighetstid.* I det nya 3 mom. tas in en informativ hänvisningsbestämmelse till 66 § i lagen om företagssanering, där det föreslås att det utreds vilka konsekvenser upphävande av ett beslut om att försätta en gäldenär i konkurs och nedläggning av en konkurs enligt 7 kap. 13 § i konkurslagen har för ett saneringsprogram som har förfallit med anledning av att gäldenären försatts i konkurs. Nedläggning av en konkurs innebär att konkursen inte har motsvarat sitt syfte och upphävande av ett beslut om att försätta gäldenären i konkurs att det inte har funnits grunder för konkursen. Därför är det viktigt i dessa fall att förfallandet av saneringsprogrammet återkallas och att genomförandet av programmet kan fortsätta som förut.

7 kap. **Förfarandet i domstol**

8 §. *Behandlingen av en borgenärs ansökan.* De gällande bestämmelserna förutsätter att behandling i sammanträde ska ordnas om gäldenären motsätter sig konkursansökan alltid när gäldenären inte uttryckligen har samtyckt till behandling i kansliet. Det föreslås att bestämmelserna i 1 och 2 mom. ändras för att minska sådana fall där avsaknaden av gäldenärens samtycke inte nödvändigtvis har motsvarat dennes verkliga syfte och där det inte heller annars har funnits något verkligt behov av en sådan behandling i sammanträde som detta lett till. Med andra ord är det med beaktande av konkursens vittsyftande konsekvenser och gäldenärens rättsskydd motiverat att tröskeln för att inte ordna behandling i sammanträde ska vara tillräckligt hög även i fortsättningen. Därför ska det tas in två kriterier i bestämmelserna och ingrepp i någotdera leder till en skyldighet att ordna behandling i sammanträde.

Endast om den gäldenär som motsätter sig ansökan inte begär behandling i sammanträde och om domstolen dessutom anser att behandling i sammanträde är onödig behöver behandling i sammanträde inte ordnas. Därmed ska en gäldenär som motsätter sig ansökan alltid ha rätt till behandling i sammanträde enbart med stöd av begäran oberoende av domstolens bedömning. Begäran behöver inte motiveras. För att gäldenären ska kunna ta ställning till ärendet ska denna utöver det tillägg som föreslås i 1 mom. uttryckligen tillfrågas om behandling av ärendet i sammanträde begärs. Samtidigt ska gäldenären underrättas om möjligheten att avgöra ärendet i ett skriftligt förfarande utan behandling i sammanträde, om gäldenären inte har begärt att det behandlas i sammanträde.

Även om den gäldenär som motsatt sig ansökan inte har begärt behandling i sammanträde, ska behandling ordnas om inte domstolen anser det onödigt. Tröskeln för att inte ordna sammanträde är avsedd att vara högre än i den allmänna bestämmelsen i 8 kap. 3 § 3 mom. i rättegångsbalken. Om gäldenären har motsatt sig konkursansökan, kan det bli aktuellt att inte ordna behandling i sammanträde i sådana situationer där förekomsten av förutsättningar för att försätta gäldenären i konkurs inte kan betvivlas. Om gäldenären motsätter sig ansökan kan det också vara motiverat att höra den konkurssökande borgenärens syn på att gäldenären motsatt sig ansökan, t.ex. ifall borgenären och gäldenären förhandlar om tidtabellen för betalningen av den sökandes fordran.

Den ovan beskrivna bestämmelsen om behandling av saken i sammanträde gäller endast en situation där gäldenären uttryckligen har motsatt sig konkursansökan. Även om gäldenären inte ger något uttalande med anledning av ansökan eller det av gäldenärens uttalande inte direkt framgår om gäldenären motsätter sig ansökan, ska domstolen med stöd av 11 § undersöka förutsättningarna för att försätta gäldenären i konkurs på tjänstens vägnar. Saken behandlas i sammanträde, om domstolen anser att det behövs (se RP 26/2003 rd, s. 94).

8 kap. **Boförvaltare**

7 §. *Boförvaltarens arvode.* En boförvaltare har enligt den gällande bestämmelsen rätt att av konkursboets medel för sitt uppdrag få ett arvode som är skäligt med hänsyn till uppdragets svårighetsgrad, det arbete som har utförts, boets omfattning och andra omständigheter samt att få ersättning för de kostnader som orsakats boförvaltaren och som har varit nödvändiga för förvaltningen av boet. Enligt 7 § 3 mom. i övervakningslagen kan domstolen på yrkande av konkursombudsmannen nedsätta det arvode som borgenärerna har fastställt för boförvaltaren, om boförvaltaren i väsentlig mån har försummat sina uppgifter eller skyldigheter eller om arvodet klart överstiger vad som kan anses skäligt. Konkursombudsmannen ska framställa sitt

yrkande inom 30 dagar från den dag då det dokument som innehåller borgenärernas beslut har anlänt till konkursombudsmannens byrå.

Konkurslagen innehåller däremot inte någon uttrycklig bestämmelse som styr borgenärernas beslut om en nedsättning av boförvaltarens arvode på grund av brister som uppdragats i boförvaltarens verksamhet. Enligt en rekommendation om boförvaltarens arvode från delegationen för konkursärenden 13/2004 kan arvodet sättas ner, och i grova fall kan boet avstå från att fastställa något arvode alls för boförvaltaren, om denna försummar sina uppgifter, gör sig skyldig till missbruk, eller av en orsak som beror på boförvaltaren själv, t.ex. jäv, måste befrias från sitt uppdrag. I punkt 8.2 i den reviderade rekommendationen konstateras att arvodet kan bli lägre än variationsintervallet för jämförelsearvodena om förvaltningen av boet har varit ineffektiv eller oskicklig. Enligt rekommendationen kan arvodet nedsättas även i det fall att boförvaltaren försummar sina uppgifter, gör sig skyldig till missbruk eller om förvaltningen av boet inte annars har följt lag och god boförvaltningssed. I sådana fall där boförvaltaren befrias från sitt uppdrag av en orsak som beror på boförvaltaren själv, ska arvodet sättas ner åtminstone så mycket att borgenärerna inte orsakas merkostnader av att boförvaltaren byts ut. Vid nedsättningen av boförvaltarens arvode kan även graden av klandervärdhet i boförvaltarens förfarande beaktas.

En bestämmelse om nedsättning av arvodet tas in i det nya 2 mom. Förhoppningen är att en uttrycklig bestämmelse ska ha en styrande effekt för kvaliteten på skötseln av uppgifterna. När det gäller boförvaltarens rättsskydd och möjligheten att förutsäga arvodet är det också motiverat att bestämmelser om nedsättning av arvodet tas in i lag och att saken inte ska vara baserad på en rekommendation. I övervakningslagen görs behövliga ändringar av konsekvensskäl.

Arvodet kan för det första nedsättas när boförvaltaren har skiljts från uppdraget av ett skäl som anges i 6 § 1 mom. 1 eller 2 punkten. Grunden för skiljande av en boförvaltare från uppdraget kan därmed vara att boförvaltaren inte är behörig eller är jävig liksom även om boförvaltaren försummar sina uppgifter eller handlar i strid med lag eller god boförvaltningssed. För det andra kan arvodet nedsättas även om boförvaltaren inte har skiljts från uppdraget. Då förutsätts att boförvaltaren väsentligt har försummat sina uppgifter eller skyldigheter. Väsentlig försummelse kan t.ex. vara om boförvaltaren inte sköter sina uppgifter enligt lag eller väsentligt förlänger förfarandet genom att utan befogat skäl låta bli att iaktta t.ex. bestämmelserna om tidsfrister i 9 kap. 1 och 2 §, 10 kap. 2 §, 12 kap. 5 § eller 13 kap. 2 §.

Inga bestämmelser utfärdas om nedsättningens belopp. Nedsättningen kan vara mycket betydande i sådana fall där det har förekommit avsiktliga missbruk eller mycket allvarliga brister i boförvaltarens verksamhet.

Paragrafens gällande 1 mom. kvarstår oförändrat och 2 och 3 mom. blir som sådana 3 och 4 mom.

9 kap. Utredning av konkursboet samt gäldenärens bokföring

1 §. Boförteckning. Paragrafens 1 mom. föreslås bli ändrat för att kraven på boförteckningens innehåll ska bli lindrigare så att det i boförteckningen istället för gäldenärens samtliga skulder och förbindelser antecknas åtminstone gäldenärens största borgenärer och deras fordringar, de största övriga förbindelserna och en uppskattning av de övriga skuldernas och förbindelsernas totalbelopp.

Syftet med bestämmelsen är att förbättra boförvaltarens möjligheter att koncentrera sin arbetsinsats på att utreda de omständigheter som är mest centrala i början av konkursen, alltså framför allt gäldenärens förmögenhet och omständigheter som behövs för gäldenärsutredningen. I momentet avses endast minimiinhållet i boförteckningen, och det finns givetvis inget hinder för att boförvaltaren även i fortsättningen tar in gäldenärens samtliga skulder i boförteckningen. Ett sådant förfarande skulle vara ändamålsenligt i synnerhet när det antas att konkursen kommer att fortgå i full skala. Boförvaltaren ska informera de kända borgenärerna om bevakningen av konkursfordringarna. En borgenär kan anses vara känd av boförvaltaren, om skulden framgår av gäldenärens bokföringsmaterial som innehas av boförvaltaren eller av något annat material som anknyter till affärsverksamheten och kan betraktas som tillförlitligt. Om boförteckningen innehåller endast de största borgenärerna och konkursen fortsätter, ska även de övriga borgenärerna utredas innan bevakningsdagen bestäms. En förteckning över samtliga skulder kan vara ändamålsenlig även när boförvaltaren anser att det är nödvändigt att göra en sådan anmälan om en brottsmisstanke till polisen som avses i 14 kap. 5 § 4 mom. Om inte alla gäldenärens skulder har förts in i boförteckningen, ska boförvaltaren i samband med att anmälan görs meddela polisen vilka borgenärer som framgår av bokföringen och deras fordringar. Det är således ändamålsenligt att göra upp boförteckningen enligt minimivillkor främst när konkursen antas förfalla och det inte har uppdagats någon orsak att göra en polis-anmälan.

Begreppet de största borgenärerna tolkas utifrån samma utgångspunkter som på andra ställen i konkurslagen, t.ex. i paragrafens 4 mom. och i 10 kap. 2 § 3 mom., och det kan preciseras genom rekommendationer från delegationen för konkursärenden. Med gäldenärens övriga betydande förbindelser avses t.ex. sådana finansiellt betydande borgensförbindelser och tredjemanspanter som gäldenären ställt. Gäldenären ska även i fortsättningen styrka att uppgifterna i boförteckningen är riktiga. Bestämmelsen om sammandraget ska förenklas så att ett sammandrag ska göras om det är ändamålsenligt. Boförteckningens omfattning kan även i fortsättningen vara en orsak till att det är ändamålsenligt att göra ett sammandrag.

För gäldenärsbrott döms med stöd av 39 kap. 2 § 1 mom. 4 punkten i strafflagen en gäldenär som i ett konkursförfarande underlåter att anmäla en skuld för att bereda sig eller någon annan orättmätig vinning. När boförvaltaren beslutar att boförteckningen görs upp enligt minimivillkor, kan en gäldenär som underlåter att anmäla en ringa skuld eller någon annan sådan skuld som inte hör till minimivillkoren för boförteckningen inte dömas på grundval av ovan nämnda punkt. Lämnande av en falsk eller vilseledande uppgift, t.ex. fel värde på skuldernas totala belopp, kan bedömas med stöd av 3 punkten.

Paragrafens 2 mom. ändras så att det om boförteckningen drar ut på tiden inte längre ska sökas förlängning av tidsfristen hos domstolen, utan boförvaltaren för själv in det uppskattade datumet för när boförteckningen blir klar och skälen till att boförteckningen inte har gjorts upp inom utsatt tid i ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden (Kosti). Boförteckningen ska i princip göras upp inom två månader och undantag från den tidsfristen kan göras endast av särskilda skäl som inte beror på boförvaltaren, t.ex. att bokföringen inte är klar eller att gäldenären håller sig undan. Anteckningen ska göras genast när grunden för den är känd, och i varje fall före utgången av tidsfristen. Om hindret för slutförandet av boförteckningen inte kan undanröjas heller inom ramen för den uppskattade tiden, kan en ny anteckning göras. Bestämmelsen förbättrar konkursombudsmannens möjligheter att övervaka hur konkursförfarandena framskrider och informationen till parterna. Boförvaltaren ska göra en anmälan med samma innehåll även till den domstol som handlägger konkursärendet. Domstolen behöver inte med anledning av anmälan vidta några särskilda åtgärder, men den kan registrera en ny tidsfrist för att kunna följa hur ett pågående ärende framskrider.

2 §. Gälldenärsutredning. Till 1 mom. 1 punkten fogas ordet stiftelse, vilket innebär att boförvaltaren i gälldenärsutredningen ska ta in information om gälldenärens ägar- och koncernförhållanden även när gälldenären är en stiftelse. Förutom en sammanslutning kan även en stiftelse ha bestämmande inflytande som baserar sig på ett koncernförhållande till en annan juridisk person och även en stiftelse kan vara föremål för bestämmande inflytande.

I 2 mom. görs ändringar som motsvarar 1 § 2 mom.

10 kap. När en konkurs förfaller

2 §. Ansökan om att konkursen ska förfalla. Paragrafen innehåller bestämmelser om innehållet i en ansökan om att konkursen ska förfalla och dessutom förfarandebestämmelser som gäller ansökan. Det föreslås att bestämmelserna ändras i synnerhet för att den tid som har förflutit mellan det att förfarandet inleddes och konkursen förfaller i praktiken har kunnat vara mycket lång, även om det inte har framkommit någon särskild orsak till det.

Enligt gällande 2 § 3 mom. ska boförvaltaren sända sin framställning om att konkursen ska förfalla till borgenärerna innan han eller hon har rätt att ansöka om att konkursen ska förfalla hos domstolen. Till denna del föreslås inga ändringar i förfarandet. Bestämmelserna i 3 mom. föreslås dock bli flyttade till 1 mom. för att paragrafen ska bli klarare.

Boförvaltaren ska utan ogrundat dröjsmål göra en ansökan till domstolen om att konkursen ska förfalla sedan det har framgått att det finns grund för detta. Till 1 mom. föreslås bli fogat den tidsfrist inom vilken boförvaltaren ska sända sin framställning till borgenärerna innan ansökan görs hos domstolen. Framställningen ska sändas inom en månad från det att boförteckningen och gälldenärsutredningen blivit klara. Denna tidsfrist behövs, eftersom konkursförfarandena har kunnat pågå en mycket lång tid utan att det framkommit något skäl till det. Den föreslagna tidsfristen är dock inte absolut. Exempelvis en pågående förundersökning eller rättegång eller utredning av egendomens realiseringsvärde kan vara en orsak till att framställningen inte kan göras inom en månad. Boförvaltaren ska också beakta att boförvaltaren sedan konkursen förfallit inte längre har rätt att föra talan för borgenärerna t.ex. i ett ärende som gäller ett brott som gälldenären begått. Om framställningen inte kan sändas till borgenärerna inom utsatt tid, ska boförvaltaren anteckna orsaken till dröjsmålet i ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden. En sådan anteckning är nyttig med tanke på informationen till både borgenärerna och gälldenären och konkursombudsmannens övervakningsmöjligheter.

Till 2 mom. överförs från det gällande 1 mom. bestämmelser som gäller inlämnande av ansökan om att konkursen ska förfalla till domstolen. Dessa bestämmelser liksom även paragrafens rubrik och dess 3 mom. ändras så att det i stället för ordet ”framställning” används ordet ”ansökan” som lämpar sig bättre för domstolsförfarande. Den först nämnda termen hålls kvar i lagen endast till den del det är fråga om de skeden som föregår inlämnandet av en ansökan om att konkursen ska förfalla till domstolen. Paragrafens 3 mom. motsvarar i övrigt gällande 2 mom. Ansökan om att konkursen ska förfalla kan även i fortsättningen göras i en situation där boförteckningen av en orsak som anges i 4 kap. 6 § 3 mom. inte har styrkts.

3 §. Behandlingen av en ansökan om att konkursen ska förfalla. I paragrafen ändras ordet ”framställning” till ordet ”ansökan” som lämpar sig bättre för domstolsförfarande.

4 §. Boförvaltarens arvode när konkursen förfaller. Till 2 mom. fogas en bestämmelse enligt vilken boförvaltaren i samband med framställningen om att konkursen ska förfalla också ska

sända sitt yrkande på arvode och kostnadsersättning till borgenärerna, gäldenären och konkursombudsmannen. Dessutom görs domstolens skyldighet att ge gäldenären möjlighet att bli hörd på samma sätt beroende av prövning som i gällande lag redan gäller för borgenärer och konkursombudsmannen. Hörande kan fortfarande behövas i synnerhet när boförvaltarens arvodesyrkande inte är i linje med rekommendationen från delegationen för konkursärenden eller när boförvaltaren har fakturerat för åtgärder som denna har vidtagit sedan fakturan redan har meddelats gäldenären och borgenärerna för kännedom. Gäldenären och borgenärerna ska givetvis ha rätt att yttra sig i ärendet även på eget initiativ och att söka ändring i beslutet, även om domstolen inte har gett dem tillfälle att bli hörda. Eftersom konkursombudsmannen inte är part i förfarandet, behöver den uttryckliga bestämmelsen om konkursombudsmannens rätt att yttra sig och söka ändring på eget initiativ hållas kvar i paragrafen.

7 §. Meddelanden och sökande av ändring. I 2 mom. ändras ordet ”framställning” till ordet ”ansökan” som lämpar sig bättre för domstolsförfarande.

11 kap. Offentlig utredning

1 §. Övergång till offentlig utredning. Ordalydelsen i den första meningen i 2 mom. ändras för att undanröja vissa oklarheter som förekommit praktiken. Syftet med bestämmelsen är att boförvaltaren och enligt domstolens prövning gäldenären och de största borgenärerna ska höras med anledning av en framställning från konkursombudsmannen och inte att konkursombudsmannen gör en framställning hos domstolen om att dessa parter ska höras.

2 §. Verkningarna av övergång till offentlig utredning. Paragrafens 2 mom. ändras i syfte att förbättra borgenärernas tillgång till information så att den offentliga utredaren på eget initiativ ska fullgöra boförvaltarens redogörelse- och informationsskyldighet enligt 14 kap. 11 §, om inte konkursombudsmannen bestämmer något annat. Den offentliga utredaren ska således göra en årsredogörelse och lämna den till gäldenären och de största borgenärerna samt på begäran även till andra borgenärer. Konkursombudsmannen får årsredogörelsen via Kosti-systemet. Den offentliga utredaren ska på begäran ge borgenären även andra uppgifter än sådana uppgifter om konkursboet och dess förvaltning som avses i 14 kap. 11 § 2 mom.

Konkursombudsmannen kan t.ex. i beslutet om utnämning av den offentliga utredaren befria utredaren från de skyldigheter som föreskrivs i 14 kap. 11 §. Konkursombudsmannen kan gå till väga så, om han eller hon inte anser att en årsredogörelse är ändamålsenlig. Inte heller med stöd av ett sådant undantag kan den offentliga utredaren vägra ge borgenären sådana uppgifter som denne begär och som borgenärer är berättigade till även i ett vanligt konkursförfarande.

Samtidigt stryks orden ”i tillämpliga delar” i momentet. Även utan detta uttryck är det klart att sådana bestämmelser om boförvaltare inte kan tillämpas på den offentliga utredaren som inte på grund av sakens natur är tillämpliga på honom eller henne. Liksom konstateras i förarbetena till konkurslagen (RP 26/2004 rd, s. 115) utför en offentlig utredare samma uppgifter som en boförvaltare. En offentlig utredare har delvis större befogenheter än en boförvaltare i ett normalt konkursförfarande. Eftersom det inte finns någon borgenärsförvaltning vid offentlig utredning, är bestämmelserna om borgenärsförvaltning inte tillämpliga på den offentliga utredaren och t.ex. de bestämmelser som begränsar boförvaltarens bestämmanderätt gäller därmed inte den offentliga utredaren. T.ex. 8 kap. 10 § som gäller tvångsmedel tillämpas inte heller på den offentliga utredaren. Däremot tillämpas t.ex. bestämmelserna om utredning i efterhand även i en offentlig utredning.

4 §. *Hur en offentlig utredning avslutas.* I paragrafens nya 3 mom. föreskrivs om möjligheten att klandra en slutredovisning av den offentliga utredningen som konkursombudsmannen godkänt. Den del av slutredovisningen som gäller utdelningen, dvs. den del som avses i 19 kap. 2 § 3 mom., kan klandras. Således kan klander i praktiken bli aktuellt endast i sådana offentliga utredningar där bevakning har ordnats med stöd av 11 kap. 2 §. På klander tillämpas bestämmelserna i 19 kap. 6 §, med undantag för bestämmelserna om missnöjesanmälan i 15 kap. 11 § som det hänvisas till i 1 mom.

Ansökan om klander kan göras av gäldenären eller borgenärerna. En borgenär har i enlighet med de allmänna lärorna om ändringsökande dock inte rätt att söka ändring när borgenärens klander inte ens om det går vidare skulle leda till en ökning av borgenärens utdelning. Det kan exempelvis vara fråga om en situation där borgenärens fordran är så liten att klander inte skulle påverka utdelningen.

Om ansökan går vidare upphäver domstolen godkännandet av slutredovisningen eller ändrar slutredovisningen. Ansökan ska i enlighet med 15 kap. 12 § göras inom en månad efter att borgenärerna har informerats om den godkända slutredovisningen och alltid senast inom tre månader från beslutet om godkännande. Konkursboets rätt att föra talan utövas av den offentliga utredaren, vars uppgift fortsätter även efter en klanderrättegång och de åtgärder som efteråt ska vidtas på grund av den.

4 a §. *Skyldighet att ge tillfälle till utmätning i samband med offentlig utredning.* Den nya paragrafen ska gälla en situation där konkursboet sedan kostnaderna för konkursförfarandet och de övriga massaskulderna betalats har så obetydliga medel för utdelning att det inte kan anses ändamålsenligt att göra upp en utdelningsförteckning. Trots att även ordnande av bevakning och uppgörande av en utdelningsförteckning samt i princip även en återgång av konkursförvaltningen i sig kvarstår som tillåtna alternativ, är det i en sådan situation i allmänhet ändamålsenligare att tillämpa ett förfarande enligt 3 kap. 12 § i konkurslagen. Då underrättar den offentliga utredaren utmätningssmannen om situationen i samband med slutredovisningen och de övriga avslutande åtgärderna och ger denne tillfälle att inom skäligen tid mäta ut sådan gäldenären tillhörig egendom som inte behövs för betalning av massaskulder. I den andra meningen i den paragraf det hänvisas till konstateras att utmätningssmannen dock inte behöver underrättas ifall det är uppenbart obehövt därför att tillgångarna är obetydliga eller av någon annan orsak. Då är det i allmänhet fråga om särskilt obetydliga utdelningsbara medel.

12 kap. Konkursfordringar, bevakning och utredning av fordringar

3 §. *Gemensamt skuldansvar.* Ordalydelsen i 1 mom. förtydligas för att de tolkningsproblem som förekommit i praktiken ska undvikas. En borgenär kan bevaka sin fordran på gäldenären till det belopp som fordran uppgick till när konkursen började, utan hänsyn till om borgenären efter det har fått betalning av en borgensman. Borgenären har dock inte denna rätt om borgensmannen har betalat hela huvudförpliktelsen före den bevakningsdag som avses i 5 §.

Med huvudförpliktelse avses av hävd den del av skulden som en borgensman svarar för. Om borgensmannens ansvar är begränsat endast till en del av skulden och borgensmannen har betalat det belopp som anges i borgensförbindelsen före bevakningsdagen, får borgenären bevaka endast den fordran som borgenären fortfarande har på gäldenären. Borgensmannen ska då själv bevaka sin fordran i gäldenärens konkurs. I 18 kap. 6 § används uttrycket ”den huvudförpliktelse som borgensmannen svarar för”. I det nu aktuella momentet används samma uttryck.

5 §. Bestämmande av bevakningsdag. Till 1 mom. fogas en bestämmelse enligt vilken boförvaltaren ska anteckna orsaken till dröjsmål i ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden (Kosti) om bevakningsdagen inte har bestämts inom en månad från det att boförteckningen blev färdig. Ändringen och orsakerna till den motsvarar i stor utsträckning det som konstaterades i samband med 10 kap. 2 § 1 mom. Valet mellan om boförvaltaren ska göra en sådan anmälan som avses i det nämnda momentet eller i detta moment, bestäms enligt vilket boförvaltaren vid tidpunkten för anmälan anser sannolikare: att det bestäms en bevakningsdag eller görs en framställning om att konkursen ska förfalla.

6 §. Konkursborgenärens rätt till utdelning. Till 1 mom. koncentreras alternativen för hur borgenären ska gå till väga för att kunna få utdelning för sin fordran. Momentets 2 och 3 punkt motsvarar i sak momentets gällande innehåll. I 1 punkten konstateras uttryckligen att även en fordran som anmälts innan bevakningsdagen bestämts ska beaktas. Detta förfarande är vanligt när de största borgenärerna redan har anmält sina fordringar för uppgörandet av boförteckningen i enlighet med 9 kap. 1 §, som föreslås bli ändrad. Även små borgenärer kan på eget initiativ ha anmält sina fordringar redan innan bevakningsdagen bestäms, och sådana anmälningar ska beaktas eller vid behov kompletteras i enlighet med 15 §.

Paragrafens 2 och 3 mom. kvarstår som förut (RP 26/2003 rd, s. 117).

Enligt det föreslagna 4 mom. gäller i fråga om innehållet i en fordringsanmälan som gjorts innan bevakningsdagen bestämts vad som föreskrivs om bevakningsskriftens innehåll i 7 §. Därmed förutsätts t.ex. i fråga om räntekrav att kravet i en anmälan som gjorts före bevakningsdagen uttryckligen ska nämnas på samma sätt som i bevakningsskriften och att det t.ex. inte räcker med den räntesats för dröjsmålsräntan som antecknats på en faktura som bifogats anmälan. När det gäller granskning och komplettering av en fordringsanmälan iakttas vad som föreskrivs om granskning och komplettering i 14 och 15 § i kapitlet.

8 §. När en fordran beaktas utan bevakning. Paragrafens 1 mom. ändras så att boförvaltaren i fortsättningen i stället för möjlighet har skyldighet att beakta fordringar med klara grunder och belopp när det för ett stort antal borgenärer är fråga om fordringar på samma grund eller en grund av samma slag och det inte är klart att utdelning inte är att vänta för fordringarna. Bestämmelsen är avsedd att tillämpas i synnerhet i konkurser för nätbutiker, resebyråer och andra sådana företag vars verksamhet vanligen involverar ett stort antal borgenärer. I övrigt kvarstår beaktandet av klara fordringar som en möjlighet vars användning styrs närmare genom rekommendationer från delegationen för konkursärenden och i förarbetena till konkurslagen (se RP 26/2003 rd, s. 118–119). Uttrycket att det inte råder någon oklarhet i fråga om grunden för fordran och dess belopp liksom uttrycket som gäller ett stort antal fordringar ska motsvara uttrycken i den gällande lagen.

Boförvaltarens skyldighet att informera de behöriga borgenärerna om att han eller hon på eget initiativ beaktat fordringarna och bestämmelserna om sätten att informera kvarstår i sak som förut, vilket framgår av de bestämmelser som särskiljs i 2 mom.

Paragrafens gällande 2 och 3 mom. blir 3 och 4 mom.

13 kap. **Förslag till utdelningsförteckning och fastställande av utdelningsförteckningen**

2 §. Fristdagen för förslaget till utdelningsförteckning och översändande av förslaget. Tidsfristerna i 1 mom. ska halveras. Boförvaltaren ska ha förslaget till utdelningsförteckning klart

inom en månad efter bevakningsdagen eller, om konkursboet är omfattande, inom två månader efter bevakningsdagen. Domstolen kan även i fortsättningen på begäran av boförvaltaren förlänga denna tid av särskilda skäl.

16 §. Rättelse och ändring av en fastställd utdelningsförteckning. Paragrafens 1 och 2 mom. ändras inte.

I paragrafen tas in ett nytt 3 mom. där det föreskrivs om möjligheten att ändra utdelningsförteckningen i fråga om fordringar som fastställts som villkorliga i fråga om beloppet. På yrkande av boförvaltaren eller borgenären kan domstolen i utdelningsförteckningen precisera storleken på en fordran som fastställts som villkorlig vad gäller beloppet. Boförvaltaren eller borgenären har därmed möjlighet att begära att utdelningsförteckningen ändras när han eller hon anser att grunden för fordran och dess belopp utretts på ett tillräckligt sätt. Borgenärer och galdenären hörs under de förutsättningar som anges i paragrafen. Om domstolen anser att fordrans belopp blivit utrett, ändras utdelningsförteckningen så att fordrans slutliga belopp fastställs i förteckningen i stället för det villkorliga beloppet.

Det blir aktuellt att framställa yrkande hos domstol främst när en överenskommelse om beloppet av en fordran som ansetts blivit utredd inte kan nås i konkursförfarandet. Det bör vara fråga om en fordran i fråga om vilken tvistlösning omfattas av en allmän domstols behörighet. En typisk fordran som förfarandet tillämpas på är en skadeståndsfordran. En ändring av utdelningsförteckningen förutsätter att fordrans belopp kan utredas.

Paragrafens gällande 3 mom. blir 4 mom. och till momentet fogas en möjlighet att bestrida beloppet av en fordran som med stöd av 3 mom. yrkats bli preciserad.

15 kap. Hur borgenärerna utövar sin beslutanderätt

6 §. Hur borgenärssammanträdet sammankallas. Paragrafens 1 mom. ändras och görs smidigare så att det första borgenärssammanträdet vid behov kan hållas redan innan boförteckningen blivit klar. Då behöver ett nytt borgenärssammanträde inte nödvändigtvis mera ordnas sedan boförteckningen blivit klar. Det kan vara ändamålsenligt att gå till väga på så vis t.ex. när det finns behov av att brådskaande avgöra frågor som gäller realisering av egendom. Förutsättningen är att de största borgenärerna som avses i den föreslagna 9 kap. 1 § redan har utretts på ett tillförlitligt sätt innan sammanträdet sammankallas. Om även andra än de största borgenärerna är kända i det här skedet bestäms skyldigheten att kalla dem även i fortsättningen i enlighet med bestämmelserna i 7 och 8 §. Ändringen stämmer överens förutom med ändringsförslagen som gäller en lindring av skuldutredning även med att ett sådant annat beslutsförfarande som avses i 2 § 2 mom. i kapitlet redan nu är möjligt innan boförteckningen blivit klar.

16 a kap. Konkursbons offentligrättsliga miljöansvar

1 §. Allmän bestämmelse om konkursbons miljöansvar. Genom bestämmelserna i det nya 16 a kap. förtydligas ställningen vid konkurs för offentligrättsligt ansvar till följd av miljölagstiftningen. Det offentligrättsliga miljöansvaret kan bygga t.ex. på bestämmelserna i miljöskyddslagen, vattenlagen, naturvårdslagen, avfallslagen, marktäcktslagen, kemikaliesäkerhetslagen eller strålsäkerhetslagen. Till det offentligrättsliga miljöansvaret hör också bland annat ansvar för sådana förebyggande åtgärder och hjälpatgärder som avses i miljöansvarslagen. Med of-

fentligrättsligt miljöansvar avses i praktiken bekämpning, avhjälpande, sanering, återställande av förändringar i miljön eller miljöskador eller andra sådana åtgärder.

Bestämmelserna ska inte gälla privaträttsligt miljöansvar, såsom verksamhetsutövers skadeståndsskyldighet för skada som orsakats ägaren av en grannfastighet. I propositionen föreslås inga ändringar som skulle påverka rätten att få ersättning för skador på miljön. Den som lidit skada på grund av gäldenärens verksamhet ska således för att få utdelning bevaka sin fordran på normalt sätt i konkursförfarandet.

Bestämmelserna ska inte heller ha konsekvenser för förutsättningarna för realiseringen av en sådan säkerhet som avses i miljöskyddslagen.

Av paragrafen framgår utgångspunkten att ett konkursbos offentligrättsliga miljöansvar bestäms enligt konkurslagen och att myndigheten inte utöver de situationer som avses i konkurslagen dessutom kan ålägga konkursboet att vidta t.ex. hjälpåtgärder med stöd av miljölagstiftningen eller få massaskuldsställning för sina fordringar. Bestämmelserna i konkurslagen är avsedda att vara uttömmande.

I paragrafen föreskrivs för det första om att konkursboet inte har någon skyldighet att vidta åtgärder i andra situationer än de som avses i 16 a kap., om en incident som lett till ett offentligrättsligt miljöansvar har inträffat innan konkursen började. För det andra tas det in en förtydligande bestämmelse i paragrafen om den allmänna konkursrättsliga principen att fordringar som bygger på en rättsgrund som uppkommit innan konkursen började är konkursfordringar. Principen framgår också av 1 kap. 5 § i konkurslagen. På motsvarande sätt ska sådana miljörettsliga fordringar som bygger på en rättsgrund som uppkommit först efter att konkursen började vara massaskulder. Det är fråga om massaskuld t.ex. när en behållare som gäldenären använder i sin verksamhet går sönder och det läcker ut ett miljöfarligt ämne i marken efter att gäldenären har försatts i konkurs. Vissa fordringar som bygger på ett miljöansvar ges dock ställningen som massaskuld oberoende av när rättsgrunden uppkommit. Bestämmelser om dessa situationer föreskrivs uttryckligen i kapitlet. Ett beslut om förvaltningstvång som utfärdats mot gäldenären gäller i princip inte mot konkursboet. Detta beror på att konkursboets ansvar enligt konkurslagen är mera begränsat än gäldenärens ansvar enligt miljölagstiftningen. Det skulle dock inte finnas något hinder för att inrikta ett beslut om förvaltningstvång som utfärdats mot gäldenären på konkursboet när och till de delar beslutet inbegriper sådant miljöansvar som enligt konkurslagen hör till konkursboet. Myndigheten kan utfärda ett beslut om förvaltningstvång mot konkursboet endast i sådana situationer där konkursboet har ett miljöansvar enligt konkurslagen.

Omfattningen av konkursboets ansvar får inte påverkas av om ett förvaltningstvångsförfarande varit aktuellt före konkursen eller inte. Till de delar skyldigheterna inte enligt det föreslagna 16 a kap. omfattas av konkursboets ansvar, har de ställningen som konkursfordringar. De föreslagna bestämmelserna har däremot ingen inverkan på vilka skyldigheter som inriktas på fastighetens eventuella nya ägare i en situation där fastigheten överläts vidare i ett konkursförfarande och bestämmelserna inte förhindrar t.ex. en realisering av avfallssäkerheten genom ett förvaltningstvångsförfarande.

Har egendomen övergått till en ny ägare eller innehavare sedan ett beslut om föreläggande av vite eller av hot fattats och har beslutet överklagats, får besvärmyndigheten enligt 21 § i vite- och hotlagen fortsätta ärendets behandling och fatta ett beslut som gäller den nya ägaren eller innehavaren. Enligt motiven till bestämmelsen (RP 63/1990 rd) gäller den alla ägarbyten, och en partssuccession kan således även förledas av den förpliktades död eller konkurs. De bestämmelser som i propositionen föreslås när det gäller omfattningen av ett konkursbos ansvar är med avseende på konkurssituationer specialbestämmelser, vars gränser inte kan utvidgas

genom tolkningen av 21 § i viteslagen. Därmed kan bestämmelsen i 21 § i viteslagen tillämpas på ett konkursbo endast när det blir en sådan innehavare som avses i 16 a § kap. Det kan vara fråga om en sådan situation t.ex. när en avfallsinnehavares skyldigheter enligt 3 § 1 mom. tillämpas på ett konkursbo när det är fråga om farligt avfall.

Konkursboets rätt att söka ändring i ett beslut om förvaltningstvång som utfärdats mot det bestäms enligt tillämplig miljölagstiftning. Eftersom det är fråga om ett myndighetsbeslut som gäller miljöförpliktelser, söks ändring hos förvaltningsdomstolen. Tvister som gäller förpliktelsens existens och omfattning avgörs således i förvaltningsdomstolen. Om en myndighet åter låter vidta åtgärder och tar ut ersättning hos boet, handlar det om huruvida ersättningen ska betraktas som massaskuld eller som en skuld som ska bevakas. Denna fråga om fordrans natur är konkursrättslig och ska avgöras i samband med konkursförfarandet. Ändring söks hos en allmän domstol.

Till de delar ett konkursbo enligt bestämmelserna i kapitlet får handlingsskyldighet och till följd av den ett kostnadsersättningsansvar ska konkursboet följa sådana tillståndsbestämmelser som eventuellt anknyter till den aktuella näringen och som har betydelse för eliminering av en sådan risk som avses i bestämmelserna. Likaså om konkursboet lägger ner gäldenärens rörelse och som en del av nedläggningen upprätthåller verksamheten för att egendomen fortsättningsvis ska gå att sälja ska det i detta avseende följa de tillståndsbestämmelser som anknyter till verksamheten, t.ex. de utsläpps begränsningar som ställs i kapitlet. Skyldigheten att följa tillståndsbestämmelserna begränsas till tillståndsbestämmelser av betydelse för den fortsatta verksamheten. Konkursboet har ingen skyldighet att följa tillståndsbestämmelser som inte anknyter till konkursboets egen verksamhet, och t.ex. en återställningsskyldighet som ålagts gäldenären i tillståndet ska inte gälla ett konkursbo som lägger ner verksamheten.

2 §. Konkursboets handlingsskyldighet och ansvar för kostnaderna. I 1 mom. föreskrivs om konkursboets skyldighet att vidta vissa nödvändiga åtgärder. Konkursboet ska betala de åtgärder som avses i momentet av boets medel. Om en myndighet vidtar eller låter vidta sådana åtgärder med offentliga medel, har konkursboet massaansvar för kostnaderna till dessa delar. Nämda handlingsskyldighet och motsvarande massaskuldsställning begränsas till sådana åtgärder som är nödvändiga för att förhindra eller begränsa miljöförorening eller en betydande skadlig förändring i miljön. Förorening av miljön ska på det sätt som anges i 5 § 1 mom. 2 punkten i miljöskyddslagen förstås som utsläpp som antingen i sig eller tillsammans med andra utsläpp orsakar sådana följder som avses i bestämmelsen. Konkursboets ansvar gäller situationer där sådan förorening medför eller hotar medföra en allvarlig risk eller allvarlig skada för hälsan eller miljön.

Bedömningen av förutsättningarna för boets handlingsskyldighet varierar från fall till fall och beror på omständigheterna. Handlingsskyldigheten kan vara aktuell t.ex. i en situation där avloppsvattenbassängerna på fastigheten ska tömmas eller kontrolleras och underhållas med jämna mellanrum för att undvika de följder som avses i paragrafen. I en sådan situation kan det också uppkomma ett behov av att vidta sådana underhållsåtgärder för dammsäkerheten som bedöms vara nödvändiga. Handlingsskyldigheten kan även ha en koppling till en behörig förvaring av miljö- och hälsofarliga ämnen och avfall samt genetiskt modifierade organismer i en industrianläggning eller lagerbyggnader, vilket kan förutsätta distribution av el och värme, ventilationsunderhåll eller ordnande av bevakning av fastigheten eller av avfallshantering.

Graden av risk eller skada för människors hälsa eller miljön måste bedömas från fall till fall och genom helhetsprövning. I bedömningen fästs vikt t.ex. vid en eventuell miljöskadas konsekvenser för människors hälsa, grundvattenområden som lämpar sig för vattenanvändning eller skyddsnivån för arter eller naturtyper. T.ex. utsläpp av farliga kemikalier eller explosions- eller brandrisk kan betraktas som farliga. Även t.ex. okontrollerade utbrott av vattenmassor

kan vara sådana allvarliga följder som avses i paragrafen. Allvarlig risk eller allvarlig skada för hälsan eller miljön kan också uppstå t.ex. vid försummelse av underhåll eller behörig användning av konstruktioner enligt vattenlagen och dammsäkerhetslagen. Vilken grad av sannolikhet som ska krävas i respektive fall ska avgöras i förhållande till hur allvarlig konsekvensen bedöms vara. Att förebygga en hotande skada kan i många fall vara mera befogat än att ta till de tunga eftervårdsåtgärder som situationen kräver när skadan redan är skedd. För bedömningen av en sanitär olägenhet kan behövas hälsovårdsmyndigheternas ståndpunkt.

Åtgärder som görs i återställande syfte och hjälpåtgärder undantas från definitionen. Således kommer t.ex. landskapsmässiga återställningsåtgärder eller återplantering av fiskebestånd inte att omfattas av konkursboets ansvar. Däremot kan återställande i anknytning till radioaktiv strålning i vissa situationer vara nödvändigt för att förebygga eller begränsa ytterligare skador, vilket innebär att det kan vara fråga om en situation som omfattas av definitionen i 1 mom. I vissa situationer kan även andra återställningsåtgärder, t.ex. istandsättning av mark, bli aktuella för att förebygga eller begränsa förorening av grundvatten. I den mån åtgärderna eller en fortsättning på åtgärderna blir utanför definitionen i momentet, har konkursboet ingen handlingsskyldighet och inte heller något massaansvar för kostnaderna för åtgärder som myndigheterna eventuellt har vidtagit. Sådana åtgärder som vidtagits på en myndighets bekostnad har därmed ställningen som konkursfordran.

Konkursboets skyldighet att vidta sådana åtgärder som avses i 1 mom. är inte beroende av om konkursboet har fortsatt gäldenärens rörelse. Det har inte heller någon betydelse i vilket skede av gäldenärens verksamhet föroreningen eller den skadliga förändringen av miljön har uppkommit. Om den uppkommit först efter konkursens början, svarar konkursboet i enlighet med de normala principerna för massaansvar för åtgärderna oberoende av om de omfattas av definitionen i 1 mom. eller inte. Uttrycket ”som orsakas av gäldenärens verksamhet” visar å ena sidan på denna gränsdragning. Å andra sidan visar uttrycket på den uppenbara omständigheten att konkursboet inte har några skyldigheter i förhållande till sådan miljöförorening eller förändring i miljön som inte har någon koppling till det aktuella konkursboets eller den aktuella konkursgäldenärens verksamhet.

Att vidta åtgärder ska anses nödvändigt för att undvika en sådan skadlig verkan eller hot om skadlig verkan som avses i momentet. Därmed är avsikten att sådana omständigheter där handlingsskyldighet uppkommer ska vara noggrant definierade. Däremot kan själva åtgärderna uppvisa en bred variation, t.ex. kontrollerad behandling och sanering av förorenade vatten, balansering av vattenbalansen, inhägnande av ett område, anskaffning av teknisk utrustning som krävs för hanteringen av en farlig situation, stärkande av eventuella skydds konstruktioner eller t.ex. ordnande av el, värme eller bevakning till en fastighet.

Konkursboet ska utan dröjsmål vidta de åtgärder som avses i paragrafen. Handlingsskyldighet är en uppgift som hör till förvaltningen av boet enligt 14 kap. 5 § 1 mom. 9 punkten i konkurslagen och som ska skötas av boförvaltaren. Till boförvaltarens uppgifter hör också bland annat att ta i sin besittning den egendom som ingår i konkursboet, samt vårda och bevara den. Boförvaltaren har oftast inte sakkunnighet att bedöma om konkursboet har och i vilken mån det har sådan handlingsskyldighet som avses i 1 mom. Boförvaltaren ska då utan dröjsmål kontakta den behöriga myndigheten och vid behov begära dennas ställningstagande i frågan. Boförvaltaren kan t.ex. upptäcka att det finns behållare på gäldenärens fastighet. Boförvaltaren ska då utreda vad behållarna innehåller och kontakta den behöriga myndigheten för att utreda om det finns en handlingsskyldighet och vilken omfattning den har. Vid behov kan myndigheten ge en bestämmelse om åtgärderna med stöd av sina befogenheter enligt tillämplig miljölagstiftning och i ett myndighetsförfarande enligt nämnda lagstiftning. Miljömyndigheten ska mot bestämmelserna i konkurslagen granska om beslut som bygger på en viss miljölagstiftning kan inriktas på konkursboet och, om så är fallet, i vilken utsträckning. Med stöd av till-

lämplig miljölagstiftning bestäms också t.ex. konkursboets rätt att söka ändring samt eventuella skyldighet att iakttä beslutet trots att ändring har sökts.

I 2 mom. föreskrivs om konkursboets kostnadsansvar när konkursboet inte själv har vidtagit nödvändiga åtgärder i en sådan situation som avses i 1 mom. utan myndigheten har tvingats vidta eller låta vidta åtgärderna. Konkursboet har massaansvar för kostnaderna för åtgärder som en myndighet låtit vidta, när åtgärderna har vidtagits sedan konkursen började. Däremot förblir kostnaderna för sådana åtgärder som har kunnat vidtas redan innan konkursen började i ställningen som konkursfordran även om konkursboet sedan konkursen började har haft handlingskyldighet och på grund av det kostnadsersättningsansvar. Med avseende på uppkomsten av ansvar har det ingen betydelse när myndigheten har fattat beslut om att låta vidta åtgärderna.

Om myndigheten betraktar de kostnader som den orsakats som massaskulder och boförvaltaren betraktar dem som konkursfordringar, ska boförvaltaren överväga att med stöd av 12 kap. 8 § 1 mom. beakta myndigheternas fordringar som är klara i fråga om grunden för fordran och dess belopp i utdelningsförteckningen även om myndigheten inte har bevakat dem. Myndigheten kan också alltid bevaka sina fordringar som villkorliga i det fall att boförvaltarens uppfattning om typen av skuld skiljer sig från myndighetens.

3 §. Konkursboets ansvar för avfall, farliga kemikalier och explosiva varor. I 1 mom. föreskrivs om konkursboets ansvar för avfall. Olika bestämmelser utfärdas om i avfallslagen avsett farligt avfall och annat avfall som inte klassificeras som farligt. Farligt avfall definieras i 6 § 1 mom. 1 punkten i avfallslagen. Farligt avfall är enligt bestämmelsen avfall som är brandfarligt eller explosivt, smittfarligt, annars hälsofarligt eller miljöfarligt eller har någon motsvarande egenskap. Enligt 6 § 3 mom. i avfallslagen får det genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om de egenskaper som avses i 1 mom. 1 punkten enligt vilka avfall ska betraktas som farligt avfall, samt föreskrivas om klassificeringen av avfall som farligt avfall respektive annat avfall. I 7 § i avfallslagen möjliggörs en avvikelse från klassificering som farligt avfall i enskilda fall. Ett undantag från klassificeringen som farligt avfall som beviljats gäldenären är i kraft också i förhållande till konkursboet.

Konkursboet ska i egenskap av avfallsinnehavare svara för avfallshanteringen av farligt avfall. Med avfallsinnehavare avses enligt 6 § 1 mom. 5 punkten i avfallslagen avfallsproducenten, fastighetsinnehavaren eller någon annan som är i besittning av avfallet. När farligt avfall anses vara i konkursboets besittning, har det sådana skyldigheter som avses i avfallslagen att svara för det farliga avfallet. Bestämmelser om ordnande av avfallshandling utfärdas i 28 § i avfallslagen. Enligt avfallslagen har avfallsinnehavaren på det sätt som beskrivs i den allmänna motiveringen helhetsansvaret för avfallshandling. I praktiken innebär bestämmelsen att rättsläget i fråga om farligt avfall kvarstår enligt högsta förvaltningsdomstolens senaste avgörandepraxis (HFD 2003:51 och HFD 2017:53)

I den andra meningen i 1 mom. föreskrivs om konkursboets ansvar för sådant avfall i dess besittning som inte klassificeras som farligt. Det är då fråga om sådant annat avfall som avses i avfallslagen. Konkursboet har enligt huvudregeln inte sådant ansvar för ordnandet av avfallshandling och kostnaderna för den enligt avfallslagen i fråga om sådant avfall. När det gäller annat avfall finns det inga grunder i anknytning till förhindrande av allvarliga miljö- och hälsoskador för att ställa anknytande kostnadsposter i förmånsrättsställning med beaktande av syftet med konkursförfarandet och kravet på en jämlik behandling av borgenärerna. Avsikten är att till dessa delar avvika från högsta förvaltningsdomstolens avgörandepraxis (HFD 2003:51 och HFD 2017:53).

På konkursboets ansvar för sådant avfall i dess besittning som inte är farligt avfall tillämpas avfallslagens bestämmelser om avfallsinnehavarens ansvar endast om och i den mån avfallet medför eller hotar medföra en allvarlig risk eller allvarlig skada för hälsan eller miljön. En sådan situation kan uppkomma t.ex. när avfall i konkursboets besittning inte innehåller så stora halter att det i sig skulle klassificeras som farligt, men den stora avfallsmängden skulle leda till en situation som medför eller hotar medföra en allvarlig risk eller allvarlig skada för hälsan eller miljön. I praktiken kan det också t.ex. uppkomma fall där organiskt avfall på fastigheten orsakar en allvarlig miljö- eller hälsorisk via lakvatten.

I 1 mom. avses avfall som hör till avfallslagens tillämpningsområde. Avfallslagen tillämpas inte med stöd av dess 3 § med de preciseringar som anges närmare i bestämmelsen t.ex. på utsläpp till luft, koldioxid, avloppsvatten, icke-förorenade muddermassor, jord som inte lösgjorts och alla animaliska biprodukter till den del det finns bestämmelser om dem någon annanstans i lag. När avfallslagen inte tillämpas har konkursboet handlingsskyldighet och massaansvar för kostnaderna endast till den del som förutsättningarna enligt den föreslagna 2 § uppfylls. Bestämmelser om sådana farliga kemikalier och explosiva varor samt radioaktivt avfall som avses i 3 § 1 mom. 4 punkten i avfallslagen föreskrivs dock uttryckligen i de föreslagna 3 § 2 och 3 mom. samt i 4 §.

Om avfallet inte är farligt och inte medför allvarlig risk eller allvarlig skada för hälsan eller miljön, har konkursboet ingen skyldighet att vidta åtgärder som gäller avfallet. Konkursboet har dock bestämmande inflytande också över sådant avfall och kan därmed vid behov ordna avfallshanteringen. Så kan fallet vara t.ex. när det är ändamålsenligt att ordna avfallshandling med tanke på realiseringen av fastigheten. Av realiseringen av återvinningsbart avfall kan också inflyta medel i boet.

I 28 § 2 mom. i avfallslagen föreskrivs om fastighetsinnehavarens ansvar att ordna avfallshandling i andra hand. Med fastighetsinnehavare avses den som äger en fastighet eller innehar arrenderätten till en fastighet. I en situation där konkursboet inte enligt konkurslagens bestämmelser orsakas sådant ansvar att ordna avfallshandling som avses i avfallslagen, uppstår ansvar inte heller på den grund att gäldenären äger fastigheten. Konkursboet blir inte ägare till fastigheten eller innehavare av fastigheten eller området enligt avfallslagen. Gäldenären är fortfarande fastighetens ägare. Övergången av bestämmande inflytandet och besittningen som grundar sig på lag från gäldenären till konkursboet innebär inte att konkursboet skulle ha använt sin rätt att välja och förbundit sig vid de betalningsskyldigheter som gäller konkursgäldenärens egendom (t.ex. HFD 2015:103, punkt 11).

Det är däremot inte uteslutet att skyldigheter som gäller avfallshandling inte i vissa situationer skulle kunna inriktas på konkursboet på den grund att konkursboet betraktas som innehavare av arrenderätten enligt definitionen i 6 § 1 mom. 6 punkten i avfallslagen. Då ska först avgöras frågan om huruvida arrenderätten är i kraft i förhållande till konkursboet. Bestämmelser om hävandet av ett legoavtal och om konkursboets tillträde i en konkurs föreskrivs i 19 § i jordlegolagen (268/1966) och i 39 § i lagen om hyra av affärslokal (482/1995). När konkursboet har åtagit sig att svara för legoavtalet kan det betraktas som innehavare av legorätten.

Om konkursboet använder legoområdet, ansvarar boet enligt 19 § 3 mom. i jordlegolagen under den tiden för uppfyllande av förpliktelseerna enligt legoavtalet, trots att det inte åtagit sig att svara för dem. I praktiken har det förekommit oklarhet och stridigheter om vad som ska betraktas som användning av legoområdet. I propositionen föreslås att 19 § 3 mom. i jordlegolagen, 39 § 3 mom. i lagen om hyra av affärslokal och 49 § 3 mom. i lagen om hyra av bostadslägenhet (481/1995) görs tydligare så att inte enbart det att konkursboet lämnar gäldenärens egendom på området eller i lägenheten ska betraktas som användning av legoområdet eller lägenheten. Om konkursboet inte har åtagit sig att svara för legoavtalet, ska miljömyndigheten i

regel med stöd av avfallsansvaret i andra hand inrikta avfallsskyldigheterna på legogivaren, och det ska separat avgöras om legogivaren med anledning av det får ett ersättningsyrkande mot konkursboet.

I 2 *mom.* föreskrivs om konkursboets ansvar för farliga kemikalier och explosiva varor. En definition på farliga kemikalier finns i 6 § 2 punkten i kemikaliesäkerhetslagen, enligt vilken det med farlig kemikalie avses ämnen och blandningar som ska klassificeras eller märkas enligt CLP-förordningen (Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1272/2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar, ändring och upphävande av direktiven 67/548/EEG och 1999/45/EG samt ändring av förordning (EG) nr 1907/2006) samt andra brännbara vätskor. Med explosiv vara avses enligt punkt 5 i samma paragraf sprängämne och föremål eller medel som innehåller sprängämne samt andra ämnen, blandningar, föremål eller medel som tillverkats för att alstra en detonation eller ett pyrotekniskt fenomen.

I kemikaliesäkerhetslagen åläggs verksamhetsutövaren ansvaret för farliga kemikalier och explosiva varor. Begreppet verksamhetsutövare definieras osedvanligt brett. Med verksamhetsutövare avses enligt 6 § 18 punkten en juridisk eller fysisk person som tillverkar, importerar, saluför, släpper ut på marknaden, överlåter, exporterar, lagrar, förpackar, distribuerar, innehar, förvarar, använder eller på något annat sätt som avses i denna lag hanterar en farlig kemikalie eller en explosiv vara eller någon annan produkt. Begreppet verksamhetsutövare täcker därmed även innehavare av en farlig kemikalie eller en explosiv vara. På konkursboets ansvar för farliga kemikalier och explosiva varor i dess besittning tillämpas vad som föreskrivs i kemikaliesäkerhetslagen om verksamhetsutövarens ansvar. Konkursboet ska därmed sörja för farliga kemikalier och explosiva varor i dess besittning på det sätt som föreskrivs i ovan nämnda lag.

I 3 *mom.* föreskrivs om konkursboets kostnadsersättningsansvar. Om konkursboet inte har vidtagit i lag föreskrivna åtgärder för farligt avfall, farliga kemikalier eller explosiva avfall i dess besittning, utan en myndighet har tvingats låta utföra åtgärderna på egen bekostnad, ska konkursboet svara för kostnaderna. Konkursboet har därmed massaansvar för kostnader som det allmänna orsakats för farligt avfall, farliga kemikalier och explosiva varor i konkursboets besittning. Konkursboet får massaansvar för kostnader som orsakats myndigheten också när de åtgärder som myndigheten vidtar eller låter vidta gäller avfall som inte klassificeras som farligt, men som medför eller hotar medföra allvarliga risker eller allvarliga skador för hälsan eller miljön. Bestämmelsen gäller åtgärder som har vidtagits efter konkursens början.

Konkursboet har sådant massaansvar som avses i bestämmelserna även när det farliga avfallet, de farliga kemikalierna eller de explosiva varorna har befunnit sig på en legofastighet.

4 §. *Konkursboets ansvar för radioaktiva ämnen och radioaktivt avfall.* I 1 *mom.* föreskrivs om konkursboets ansvar för sådana radioaktiva ämnen och radioaktiva avfall som avses i strålsäkerhetslagen. Med radioaktivt ämne avses enligt 4 § 14 punkten i strålsäkerhetslagen ett ämne som sönderfaller spontant och alstrar joniserande strålning. Med radioaktivt avfall avses enligt 15 punkten i samma paragraf radioaktiva ämnen eller radioaktivt kontaminerade anordningar, varor och ämnen som det inte finns användning för eller för vilka ägaren inte står att finna, och som måste oskadliggöras i fråga om sin radioaktivitet.

Konkursboets ansvar ska inte gälla andra än radioaktiva strålkällor. Dessa andra strålkällor kan vara t.ex. anordningar som alstrar strålning elektroniskt och som alstrar strålning endast med hjälp av elström. De utgör alltså inte genom sin blotta existens en risk för hälsan eller miljön.

Strålsäkerhetslagens bestämmelser om verksamhetsutövarens ansvar tillämpas på konkursboet när det för innehavet av de radioaktiva ämnen eller avfall som boet innehar behövs sådant sä-

kerhetstillstånd som avses i strålsäkerhetslagen. I 48 § i strålsäkerhetslagen föreskrivs om säkerhetstillstånd och hur det beviljas. Enligt huvudregeln förutsätter användning av strålning säkerhetstillstånd, som beviljas av Strålsäkerhetscentralen på ansökan. I 49 § i strålsäkerhetslagen föreskrivs om verksamhet som är befriad från säkerhetstillstånd. Säkerhetstillstånd behövs bland annat inte om en strålkälla innehåller endast lite radioaktivt ämne eller exponeringen för strålning är obetydlig på grund av säkerhetsegenskaperna hos den strålningsalstrande anordningen. Med stöd av 50 § i strålsäkerhetslagen kan Strålsäkerhetscentralen under vissa förutsättningar i enskilda fall bevilja en verksamhet befrielse från säkerhetstillstånd. Befrielse som beviljats gäldenären ska också vara i kraft i förhållande till konkursboet.

I 2 mom. föreskrivs om kostnadsersättningsansvar för konkursbon på motsvarande sätt som i 3 § 3 mom.

5 §. Miljöansvaret för ett konkursbo som fortsätter rörelsen. I paragrafen föreskrivs om det offentlighetsrättsliga miljöansvaret för ett konkursbo som fortsätter gäldenärens rörelse. Ansvaret för ett konkursbo som fortsätter gäldenärens rörelse är mera omfattande än för ett konkursbo som inte fortsätter rörelsen.

I den första meningen i 1 mom. ska finnas en förtydligande bestämmelse med stöd av vilken ett konkursbo som fortsätter gäldenärens rörelse ska svara för offentlighetsrättsliga miljöförpliktelser i samma omfattning som vilken annan aktör som helst. Bestämmelsen ska t.ex. gälla förpliktelser som verksamhetsutövaren har enligt miljöskyddslagen eller vattenlagen. Konkursboet har bland annat en sådan skyldighet som avses i miljöskyddslagen att vara medveten om skadliga konsekvenser av sin verksamhet, skyldighet att förebygga skador på grund av förorening och skyldighet att iaktta miljötillståndsförpliktelser för verksamheten. Ett konkursbo som fortsätter rörelsen ska också ha de tillstånd som behövs för utövande av verksamhet, och iaktta tillståndsbestämmelserna. Ett sådant tillstånd kan till exempel vara ett tillstånd som enligt marktäktslagen behövs för marktäkt eller ett säkerhetstillstånd enligt strålsäkerhetslagen. Om gäldenärens tillstånd att utöva verksamhet förfaller eller återkallas på grund av konkurs, ska konkursboet ansöka om ett nytt tillstånd för att kunna fortsätta rörelsen.

Bestämmelsen innebär också att skyldigheterna i avfallslagen ska tillämpas fullt ut på ett konkursbo som fortsätter gäldenärens rörelse. Konkurslagstiftningen orsakar därmed inte något hinder för att tillämpa avfallslagens bestämmelser om avfallsinnehavarens skyldigheter på konkursboet när det fortsätter gäldenärens verksamhet. Detsamma gäller ansvar t.ex. för strålkällor, kemikalier och genetiskt modifierade organismer.

Ansvaret uppstår när det gäller rörelse som fortsatts. Om gäldenären har verksamhetsställen på flera orter och konkursboet fortsätter gäldenärens rörelse vid ett verksamhetsställe, innebär en fortsättning av rörelsen inte något ansvar för avfall och kemikalier på de övriga verksamhetsställena.

Den andra meningen i momentet utgör ett undantag från huvudregeln, enligt vilken konkursboet inte svarar för förpliktelser som bygger på en rättsgrund som uppkommit före konkursens början. Enligt bestämmelsen ska ett konkursbo som fortsätter gäldenärens rörelse även svara för de miljöförpliktelser som föranleds av gäldenärens aktuella verksamhet, dvs. skyldigheter som bygger på en rättsgrund som har uppkommit före konkursens början och som anknyter till den rörelse som konkursboet fortsätter. Även om fortsättningen av en rörelse inte definieras i konkurslagen är en fortsättning i praktiken klart identifierbar, eftersom borgenärerna fattar ett uttryckligt beslut om detta (se även RP 26/2003 rd, s. 133). Att fortsätta en rörelse kan också vara mervärdesskattepliktigt (14 § i mervärdesskattelagen, 1501/1993), och bokföringsskyldigheten för ett konkursbo som fortsätter rörelsen bestäms i enlighet med bokföringslagen och inte i enlighet med 16 kap. 1 § i konkurslagen. Konkursboet anses utifrån nämnda skyldigheter

RP 221/2018 rd

inte fortsätta rörelsen om det enbart realiserar gäldenärens egendom eller slutför halvfärdiga arbeten, om inga andra än obetydliga omsättningstillgångar skaffas för verksamheten (RP 88/1993 rd, s. 48 och RP 26/2003 rd, s. 159). Avsikten är att den föreslagna bestämmelsen ska tolkas utifrån samma vedertagna utgångspunkter.

Det ansvar som ett konkursbo som fortsätter gäldenärens rörelse har för miljöförpliktelser som följer av gäldenärens verksamhet begränsas till skador som uppkommit i den rörelse som konkursboet fortsätter. Om gäldenären skulle ha drivit rörelse inom två olika sektorer, varav konkursboet fortsätter endast den ena, utsträcker sig konkursboets ansvar inte från den till miljöförpliktelser för den verksamhet som boet inte fortsätter. Då har det ingen betydelse om rörelse i olika sektorer har drivits på samma eller olika verksamhetsställen, eftersom det i vilket fall som helst är fråga om olika slags verksamhet.

Om konkursboet inom samma sektor fortsätter rörelse endast på verksamhetsställe B, men en incident som lett till förorening av miljön eller någon annan skadlig förändring i miljön har inträffat på verksamhetsställe A, svarar konkursboet i allmänhet inte för miljöskyldigheterna. Ansvar uppkommer enbart om skadan trots den geografiska skillnaden har uppkommit i samma, fortsatta verksamhet. Om verksamheten har varit miljötillståndspliktig och vartdera verksamhetsstället har haft eget miljötillstånd, är det inte fråga om samma verksamhet eftersom verksamheten på de olika verksamhetsställena kan skiljas åt med stöd av det beviljade tillståndet. Om verksamhetsställena däremot har ett gemensamt miljötillstånd, bryts ansvaret om så sker även när rörelsen på det ena verksamhetsstället säljs vidare genom en normal försäljning av rörelse och om den fortsatta rörelsen är klart avgränsad i borgenärernas beslut. Exempelvis i servicestationsverksamhet är det vanligen möjligt att fortsätta rörelsen enbart på verksamhetsställe B utan att detta ger upphov till ansvar för sådan förorening eller skadlig förändring i miljön som enbart skett på verksamhetsställe A.

Ett beslut om förvaltningstvång som utfärdats enbart mot gäldenären kan inte automatiskt verkställas mot konkursboet ens när konkursboet fortsätter gäldenärens rörelse. Saken ska bedömas särskilt i varje enskilt fall. Detta beror på att en fortsättning av rörelsen åtminstone inte i alla situationer leder till ett övergripande miljöansvar, utan det kan vara nödvändigt att bedöma t.ex. den aktuella rörelsen som begrepp eller om den fortsatts av ett sådant skäl som anges i 2 mom.

I 2 mom. föreskrivs om en begränsning för när konkursboet får ett sådant miljöansvar som avses i bestämmelsen att fortsätta rörelsen. Paragrafen tillämpas inte över huvud taget, om rörelsen fortsätts i syfte att avvärja en risk som avses i 2 § 1 mom. Konkursboet ska enligt ovan beskrivna 2 § 1 mom. utan dröjsmål vidta de åtgärder som är nödvändiga för att förebygga eller begränsa sådan förorening av miljön eller sådana betydande skadliga förändringar i miljön som orsakas av gäldenärens verksamhet, om föroreningen eller de skadliga förändringarna i miljön medför eller hotar medföra en allvarlig risk eller allvarlig olägenhet för hälsan eller miljön.

Momentet tillämpas i situationer där konkursboet enligt 2 § 1 mom. har skyldighet att vidta åtgärder. Det är i praktiken fråga om att konkursboet ska upprätthålla gäldenärens verksamhet för att förebygga eller begränsa förorening av miljön eller en betydande skadlig förändring av miljön. Gäldenärens verksamhet kan därmed inte avslutas när konkursen börjar, eftersom ett snabbt avslutande av verksamheten kan leda till de följder som avses i 2 § 1 mom. Det kan till exempel vara nödvändigt att fortsätta behandling och kontroll av vatten i anknytning till gruvdrift. Rörelsen kan då fortsättas utan att det orsakar ett sådant ansvar som avses i 1 mom. Vid prövningen av om rörelsen kan fortsättas av miljöskäl bör boförvaltaren kontakta den behöriga tillsynsmyndigheten.

När momentet blir tillämpligt kan gäldenärens rörelse fortsättas som helhet. Tillämpningen av momentet begränsas inte heller av att det förutom ett miljörelaterat skäl även finns ett annat skäl till att fortsätta rörelsen. Vid tillämpningen av 2 mom. bestäms konkursboets miljöansvar i enlighet med 2–4 § i kapitlet.

Om gäldenären har verksamhet på flera olika verksamhetsställen, varav konkursboet fortsätter det ena om de förutsättningar som avses i det aktuella momentet uppfylls och de övriga på någon annan grund, t.ex. för att kunna sälja rörelsen vidare som en funktionell helhet, befrias konkursboet inte från det miljöansvar som avses i paragrafen i fråga om de verksamhetsställen vars verksamhet fortsätts av andra än miljöskäl.

17 kap. **Vård och försäljning av egendom som ingår i konkursboet samt bestämmelser om pantborgenärer**

7 §. *Kostnaderna för pantsatt egendom.* Till 1 mom. fogas bestämmelser om konkursboets rätt att från den pantsatta egendomens försäljningspris få ersättning för åtgärder som gäller den pantsatta egendomen och som konkursboet har tvingats betala med stöd av 16 a kap. 2–4 § som gäller offentligt miljöansvar. Konkursboets miljöansvar i fråga om pantsatt egendom ställs således i samma ställning som kostnader som konkursboet orsakats av vård och försäljning av den pantsatta egendomen. Om konkursboets ansvar varit grundat på att en rörelse fortsätts enligt 16 a kap. 5 §, finns inte rätt till ersättning från försäljningspriset på den pantsatta egendomen, förutom till de delar som konkursboet i varje fall skulle ha haft ansvar med stöd av 2, 3 eller 4 § i kapitlet.

De åtgärder som konkursboet vidtagit bör ha haft samband med den pantsatta egendomen. Det är klart att åtgärder som berör mark gäller direkt den pantsatta fastigheten. Detsamma gäller sådana åtgärder som vidtas i en byggnad som finns på fastigheten och som i och med att en allvarlig miljörisk elimineras höjer fastighetens värde.

Åtgärder som gäller lös egendom på fastigheten gäller i princip inte den pantsatta fastigheten. Exempelvis kostnader för undanröjande av små mängder avfall eller kemikalier på fastigheten är således i princip inte åtgärder som gäller fastigheten, men de kan bli beaktade som kostnader för iordningsställande av fastigheten för försäljning med stöd av gällande lagstiftning. I en situation där det t.ex. finns så mycket avfall eller kemikalier att deras förekomst på fastigheten klart inverkar på köpesumman för fastigheten är det dock motiverat att konkursboet får ersättning efter att ha tvingats avlägsna avfallet med stöd av 16 a kap. 3 eller 4 § och samtidigt eventuellt ha gjort fastigheten försäljningsduglig. Därmed är bestämmelsen inte avsedd att tolkas utifrån sakrättsliga läror som gäller fastigheter och lös egendom, utan ur ekonomiska synvinklar, dvs. genom att eftersträva neutralitet mellan de två situationerna där panthavaren antingen utövar sin självständiga realiseringsrätt (miljökostnaderna syns i köpesumman) eller där konkursboet sköter realiseringen (miljökostnaderna syns inte i köpesumman, men konkursboet drar av dem genast efter försäljning- och verkställighetskostnaderna). Dock kan sådana åtgärder som konkursboet med stöd av bestämmelserna i 2–4 § inte har haft skyldighet att vidta inte med stöd av den föreslagna bestämmelsen bli ersatta från den pantsatta egendomens försäljningspris.

I momentet föreskrivs även om rätten för den myndighet som vidtagit åtgärderna att få ersättning för åtgärderna från panthavaren i en motsvarande situation där konkursboet skulle ha haft rätt till ersättning. En sådan situation kan uppstå när konkursboet inte har medel att vidta åtgärden, men läget är så akut att en myndighet vidtar åtgärder för att korrigera den. Myndigheten ska ha rätt till ersättning endast i sådana situationer där konkursboet enligt konkurslagen

skulle ha haft handlingskyldighet, men myndigheten har vidtagit åtgärderna i stället för konkursboet.

Ändringen inverkar också i en situation där egendom säljs i utsökningsförsäljning. Vid försäljning av lös egendom enligt 5 kap. 33 § i utsökningsbalken och fast egendom enligt 47 § 1 mom. 1 punkten i utsökningsbalken betalas sådan ersättning som avses i 17 kap. 7 § i konkurslagen från köpesumman omedelbart efter försäljnings- och verkställighetskostnaderna.

Panthavarens självständiga realiseringsrätt enligt 17 kap. 11 § kvarstår oförändrad.

Om konkursboet har gett en pantborgenär i uppdrag att ha hand om vården av pantsatt egendom som ingår i boet, har borgenären enligt den gällande bestämmelsen i 2 mom. samma rätt som konkursboet att få ersättning för de nödvändiga kostnader som vården gett upphov till. Pantborgenärens rätt att få ersättning för kostnaderna utvidgas på samma sätt som 1 mom. Om pantborgenären i stället för konkursboet skulle ha vidtagit de i 1 mom. avsedda åtgärder som omfattas av konkursboets miljöansvar, ska pantborgenären ha rätt att få ersättning för kostnaderna för åtgärderna från försäljningspriset på den pantsatta egendomen.

Rätten att få ersättning från den pantsatta egendomens försäljningspris ska också i fråga om miljörelaterade kostnader gälla enbart situationer där konkursboet har gett pantborgenären i uppgift att sörja för vården av den pantsatta egendom som ingår i boet. Pantborgenären ska inte ha skyldighet att vidta de åtgärder som avses i 16 a kap.

19 kap. Konkursboets slutredovisning och utredning i efterhand

9 §. Utredning i efterhand. Till 1 mom. fogas en skyldighet för boförvaltaren att underrätta konkursombudsmannen om vilka åtgärder han eller hon vidtagit med anledning av att det efter att konkursen avslutats uppdagas nya medel eller om det annars behövs utredningsåtgärder. Boförvaltaren har redan enligt gällande lag skyldighet att underrätta de borgenärer som saken gäller om åtgärderna, om detta inte är uppenbart onödigt på grund av sakens ringa betydelse. Skyldigheten att underrätta konkursombudsmannen begränsas inte på motsvarande sätt. I praktiken fullgör boförvaltaren sin anmälningsskyldighet genom att lagra handlingen om utredning i efterhand i ärendehanteringssystemet för konkursärenden. Även borgenärerna får information om handlingen via ärendehanteringssystemet.

22 kap. Konkursregistret, kungörelser och meddelanden

7 §. Delgivningssätt. Paragrafens 1 mom. delas in i punkter där det föreskrivs om alternativa sätt att sända delgivning. I 1 punkten ges boförvaltaren möjligheten att sända delgivning och handlingar till en postadress som förts in i handelsregistret. Detta underlättar delgivning med tanke på företag och i synnerhet filialer till utländska bolag när boförvaltaren inte känner till någon annan adress. Dessutom ändras ordalydelsen i bestämmelsen om den adress som har meddelats magistraten så att delgivning sänds till den postadress som förts in i befolkningsdatasystemet, vilket inte innebär någon ändring i sak. Det ska noteras att det trots de kontaktuppgifter som eventuellt fås ur handelsregistret eller befolkningsdatasystemet alltid är parten själv som har ansvaret för att boförvaltaren informeras om ändringar i kontaktuppgifterna.

I 2 mom. möjliggörs i praktiken i syfte att undanröja de oklarheter som förekommit i praktiken sändning av delgivning och handlingar genom att de förs in i ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden (Kosti). Detta förutsätter att mottagaren har beviljats åtkomsträtt till systemet. Dessutom tryggar den bestämmelse som föreslås i 2 mom. att mottagaren alltid observerar en delgivning som sänts via Kosti. Det bör noteras att alla borgenärer, t.ex. utländska borgenärer, inte kan beviljas åtkomsträtt till Kosti. Till borgenärer som inte får delgivning via Kosti ska delgivningen sändas på något annat sätt.

I 3 punkten möjliggörs delgivning även med hjälp av andra slags elektroniska system. Det kan t.ex. vara fråga om sådana egna system som advokatbyråer som sköter konkursärenden tar i bruk för att underlätta informationsförmedlingen. Till denna del förutsätts att mottagaren har tillgång till systemet och att denna uttryckligen har samtyckt till att systemet används för delgivning. Ett engångssamtycke räcker och samtycket kan senare återtas.

Innehållet i punkt 4 som gäller delgivning per telefon motsvarar den gällande bestämmelsen.

I 2 mom. föreskrivs om ytterligare förutsättningar för att boförvaltaren ska kunna sända delgivning via Kosti eller något annat elektroniskt system. Boförvaltaren ska då i samband med varje delgivning med hjälp av en elektronisk dataöverföringsmetod underrätta den som ska ta emot delgivningen, dvs. i praktiken till den e-postadress som mottagaren uppgett, att handlingen har lagrats i Kosti eller något annat system. I nuläget är Kosti en funktion med vars hjälp boförvaltaren kan sända ett e-postmeddelande om en handling som lagrats i systemet. Denna funktion ska enligt planerna automatiseras i arbetet med att utveckla Kosti. Ett sådant meddelande som avses i momentet behöver inte sändas om så har överenskommit med mottagaren.

Paragrafens 3 mom. ska gälla de yttranden, bemötanden och meddelanden, inklusive bevakningsskrifter, som borgenärerna och gäldenären sänder till boförvaltaren. Uppgifterna kan sändas till boförvaltaren genom att de förs in i Kosti eller sänds per post, e-post eller med hjälp av en annan elektronisk datasöverföringsmetod. Eftersom boförvaltare använder sig av alla de ovan nämnda verktygen, behöver det i fortsättningen inte förutsättas ett samtycke för dessa sätt att ta emot delgivningar.

8 §. *Ankomsttidpunkten för ett meddelande som har skickats med användning av en elektronisk dataöverföringsmetod.* Med stöd av det tillägg som föreslås i paragrafen ska även en handling som lagrats i Kosti anses ha anlänt till mottagaren inom utsatt tid, om den har anlänt så som det föreskrivs i 10 och 11 § i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003). I de aktuella paragraferna föreskrivs om när ett elektroniskt meddelande eller en handling som begärts in av en myndighet anses ha inkommit till myndigheten inom utsatt tid. Paragraferna gäller däremot inte när mottagaren anses ha fått del av en handling som sänts av en myndighet.

1.2 Lagen om företagssanering

66 §. *Inverkan av konkurs på saneringsprogrammet.* I paragrafens nya 4 mom. förtydligas vilken inverkan upphävande av ett beslut om att försätta gäldenären i konkurs och lägga ned konkursen har på ett saneringsprogram som förfallit med anledning av att konkursen börjat, eftersom det i praktiken har rått oklarhet om saken i synnerhet i nedläggningssituationer. När beslutet om att försätta gäldenären i konkurs eller lägga ned en konkurs fattas, återgår saneringsprogrammet och ska iaktas retroaktivt även för tiden mellan konkursens början och nedläggningen. Detta förfarande ska tillämpas genast oberoende av om ändring söks i beslutet om nedläggning eller beslutet om upphävande av beslutet att försätta gäldenären i konkurs.

81 §. Delgivningssätt. I 1 mom. föreskrivs det om på vilket sätt domstolen sänder delgivningar. Delgivningssätten ska vara de samma som enligt det gällande 1 mom., men bestämmelsen tillämpas endast när delgivningen sänds av en domstol. Enligt 90 § 4 mom. 8 punkten ska domstolen även sörja för delgivningar som hör till utredarens uppgifter, om någon utredare inte har förordnats.

I 2 och 3 mom. föreskrivs det om på vilket sätt utredaren sänder delgivningar. Bestämmelsen motsvarar till innehållet de föreslagna 22 kap. 7 § 1 och 2 mom. i konkurslagen, där det föreskrivs om på vilket sätt boförvaltaren sänder delgivningar i ett konkursförfarande.

I 4 mom. föreskrivs om på vilket sätt borgenärerna och gäldenären kan lämna yttranden, bemötanden och meddelanden till utredaren. Bestämmelsen överensstämmer med det föreslagna 22 kap. 7 § 3 mom. i konkurslagen.

I 5 mom. föreskrivs om på vilket sätt slutredogörelsen sänds till borgenärerna. Bestämmelsen motsvarar det gällande 3 mom. Slutredogörelsen ska fortfarande sändas till den adress som borgenären uppger. I bestämmelsen preciseras dock att det kan vara fråga om antingen en adress för en elektronisk dataöverföring eller en postadress. I ärendehanteringssystemet för konkurs- och saneringsärenden förs inte in uppgifter som gäller tiden efter att saneringsförfarandet avslutats och övervakaren inte har tillgång till systemet, och därför kan slutredogörelsen inte sändas via systemet.

81 a §. Ankomsttidpunkten för ett meddelande som har skickats med användning av en elektronisk dataöverföringsmetod. Paragrafen motsvarar delvis det gällande 81 § 2 mom. Med stöd av det tillägg som föreslås i paragrafen ska även en handling som lagrats i Kosti anses ha anlänt till mottagaren inom utsatt tid, om den har anlänt så som det föreskrivs i 10 och 11 § i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003). Tillägget ska motsvara den ändring som föreslås i 22 kap. 8 § i konkurslagen.

1.3 Lagen om övervakning av förvaltningen av konkursbon

2 §. Ordalydelsen i 1 mom. ändras så att den motsvarar ordalydelsen i 1 § i övervakningsförfordningen. I verkligheten har konkursombudsmannen en byrå och vid byrån finns föredragande och annan personal och därför är det inte fråga om enbart en möjlighet.

I 2 mom. tas in en bestämmelse enligt vilken konkursombudsmannen fastställer en arbetsordning för sin byrå. Bestämmelser om arbetsordningens innehåll behöver inte heller i fortsättningen tas in i lagen. I arbetsordningen utfärdas behövliga bestämmelser om den interna organiseringen av byråns verksamhet.

Till 3 mom. överförs de bestämmelser om föredragning som nu ingår i 5 § i övervakningsförfordningen. Även i fortsättningen ska konkursombudsmannen avgöra ärenden på föredragning och i arbetsordningen kan bestämmas om saker som han eller hon avgör utan föredragning.

I 4 mom. tas in en bestämmelse som motsvarar den nuvarande arbetsordningen och praxis, enligt vilken konkursombudsmannen i ärenden där lagens tillämpningspraxis är vedertagen kan överföra beslutanderätten på tjänstemän som är föredragande. Bestämmelsen motsvarar 12 § i lagen om Konkurrens- och konsumentverket.

7 §. Paragrafens 3 mom. ändras så att den stämmer överens med det nya 2 mom. som föreslås i 8 kap. 7 § i konkurslagen. Konkursombudsmannens yrkande och domstolen omfattas således

av samma grunder för nedsättning av boförvaltarens arvode och kostnadsersättning som borgenärernas beslutsfattande enligt konkurslagen. Konkursombudsmannen kan yrka på nedsättning både när borgenärerna inte har nedsatt arvodet eller kostnadsersättningen alls, och när konkursombudsmannens uppfattning om beloppet av en tillräcklig nedsättning avviker från borgenärernas uppfattning. Sänkningen kan vara mycket betydande i fall där det har förekommit avsiktliga missbruk eller mycket allvarliga brister i boförvaltarens verksamhet. Till de delar den gäller oskäligt arvode görs inga ändringar i bestämmelsen (RP 249/1994 rd, s. 15–16).

16 a §. Besvärsförbudet i 9 § i förordningen om övervakning av förvaltningen av konkursbon tas som ny 16 a § upp på lagnivå. Besvärsförbudet är fortfarande befogat med beaktande även av den omständighet som beskrivs närmare i allmänna motiveringen att avgöranden som är principiellt viktiga eller viktiga med avseende på individens rättigheter även i fortsättningen ska fattas i domstol på föredragning av konkursombudsmannen eller så hänför sig en särskild rätt att söka ändring till dem. Bestämmelsen ska även i fortsättningen gälla beslut som konkursombudsmannen fattar endast med stöd av övervakningslagen. För tydlighetens skull ska bestämmelsen preciseras så att besvärsförbudet gäller situationer där bestämmelser om rätt att söka ändring ingår i övervakningslagen eller i någon annan lag.

1.4 Lagen om ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden

1 §. *Förvaltning av ärendehanteringssystemet och dess ändamål.* I propositionen föreslås det att det stiftas en egen lag om ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden (Kosti). Enligt *1 mom.* ska konkursombudsmannen förvalta ett gemensamt ärendehanteringssystem för konkurs- och ärendehanteringsärenden och säkerställa dess funktion.

I 2 och 3 mom. föreskrivs det om ändamålet med systemet. Även om det tekniskt är fråga om samma datasystem innehåller det två delar som är separata i fråga om datainnehåll och ändamål. För det första är syftet enligt *2 mom.* att boförvaltaren och utredaren via ärendehanteringssystemet ska förmedla sådan information till konkursombudsmannen som han eller hon behöver för att övervaka konkursförvaltningen och saneringsförfarandet.

För det andra finns det enligt *3 mom.* en separat del i ärendehanteringssystemet via vilken boförvaltaren och utredaren kan sända sådana delgivningar som avses i 22 kap. 7 § i konkurslagen och 81 § i företagssaneringslagen till borgenärerna och gäldenären samt borgenärerna till boförvaltaren eller utredaren. Det är fråga om en separat verksamhet med avseende på konkursombudsmannens övervakningsuppgifter, vars syfte är att underlätta boförvaltarnas och utredarnas arbete med att sända delgivningar liksom även möjliggöra sändning av uppgifter, t.ex. bevakningsskrifter, via systemet från borgenären till boförvaltaren eller utredaren.

2 §. *Den personuppgiftsansvarige samt ansvar i fråga om ärendehanteringssystemet.* I *1 mom.* föreskrivs om den personuppgiftsansvarige för den första delen i systemet, dvs. den del som avses i 1 § 2 mom. Registret förs av konkursombudsmannen som ska sköta skyldigheterna som personuppgiftsansvarig enligt personuppgiftslagstiftningen.

I *2 mom.* föreskrivs om den personuppgiftsansvarige för den andra delen i systemet, dvs. den del som avses i 1 § 3 mom. Personuppgiftsansvarig för denna del i systemet är konkursombudsmannen och boförvaltaren eller utredaren i det aktuella konkurs- eller saneringsförfaranden gemensamt. Det är frågan om den gemensamt personuppgiftsansvariga som avses i artikel

26 i EU:s dataskyddsförordning. Konkursombudsmannen har i egenskap av systemförvaltare hand om informationssäkerheten i systemet och för de uppgifter som förts in i systemet. Alla förfrågningar om behandling av personuppgifter som gäller systemet ska sändas till konkursombudsmannen, som är en sådan gemensam kontaktpunkt som avses i artikel 26.1 i dataskyddsförordningen. Konkursombudsmannen ska när det gäller begäranden om behandling av personuppgifter ha kontakt med den aktuella boförvaltaren eller utredaren som ska besvara förfrågan och vid behov t.ex. rätta uppgifterna.

Boförvaltare och utredare är personuppgiftsansvariga för de konkurs- och företagssaneringsärenden som de sköter. Till dem hör de skyldigheter till följd av personuppgiftslagstiftningen som inte enligt lag hör till konkursombudsmannens ansvar. Boförvaltaren och utredaren ska således svara t.ex. för att de uppgifter som förts in i systemet är lagenliga och att det inte förs in några sådana personuppgifter i systemet som inte behövs med avseende på förvaltningen av konkursboet eller saneringsförfarandet. De ska också svara för att de uppgifter som de för in i systemet är korrekta.

I 3 *mom.* föreskrivs om borgenärernas ansvar när de för in uppgifter i ärendehanteringssystemet. Borgenärerna är inte personuppgiftsansvariga utan svarar endast för att de uppgifter de för in i systemet är korrekta. Om en borgenär t.ex. har fört in felaktiga personuppgifter i systemet, ska de rättas utan obefogat dröjsmål. En sådan skyldighet som avses i momentet minskar inte den personuppgiftsansvariges skyldighet enligt artikel 16 i dataskyddsförordningen att rätta uppgifter.

3 §. Åtkomsträtt till ärendehanteringssystemet. I 1 *mom.* föreskrivs i enlighet med nuvarande praxis om att varje konkurs och saneringsförfarande som börjat förs in i ärendehanteringssystemet utifrån uppgifter som på elektronisk väg överförs från konkurs- och företagssaneringsregistret.

Enligt 2 *mom.* ska konkursombudsmannen bevilja boförvaltaren och utredaren rätt att använda systemet för respektive konkurs- eller företagssaneringsärende. För en senare teknisk utveckling av systemet är det enligt paragrafen också möjligt att ge boförvaltaren och utredaren åtkomsträtt till systemet utifrån uppgifter som på elektronisk väg automatiskt överförs från konkurs- och företagssaneringsregistret.

I det föreslagna 3 *mom.* ges boförvaltaren och utredaren i uppgift att ge borgenärerna och gäldenären åtkomsträtt till systemet. Förslaget motsvarar rådande praxis.

4 §. Uppgifter som ska föras in i ärendehanteringssystemet. I 1 *mom.* föreskrivs i motsvarighet till rådande praxis att de uppgifter som förts in i konkurs- och företagssaneringsregistret förmedlas automatiskt till ärendehanteringssystemet.

I 2 *mom.* föreskrivs om boförvaltarens och utredarens skyldighet att föra in sådana uppgifter som behövs för övervakningen av förvaltningen av konkursboet och av saneringsförfarandet i systemet. Det handlar om sådana uppgifter som konkursombudsmannen behöver för att sköta sina uppgifter enligt lag. Närmare bestämmelser om vilka uppgifter och handlingar som det är obligatoriskt att föra in i systemet och om förfarandet för införandet utfärdas genom förordning av justitieministeriet. Boförvaltaren eller utredaren kan via systemet samtidigt delge även borgenärerna och gäldenären en handling som ska sändas till konkursombudsmannen.

Skyldigheten för boförvaltaren för ett konkursbo och utredaren i ett saneringsförfarande att föra in uppgifter i ärendehanteringssystemet är inte begränsad till de uppgifter som räknas upp i förordningen. Den förteckning som ska tas in i förordningen är alltså inte uttömmande. Om boförvaltaren eller utredaren anser att någon annan information, t.ex. en rapport om särskild

granskning i en konkurs, behövs med tanke på skötseln av konkursombudsmannens övervakningsuppgifter, ska han eller hon föra in handlingen i ärendehanteringssystem med stöd av momentet. Det kan också gälla en handling som konkursombudsmannen har begärt.

När det är fråga om andra uppgifter som ska förmedlas till konkursombudsmannen än de som nämns i förordningen, ska boförvaltaren eller utredaren i ärendehanteringssystemet uttryckligen anvisa att de ska sändas till konkursombudsmannen. Systemet ska till denna del utvecklas tekniskt för att det ska vara klart till vilken del av systemet handlingen hör. Detta är väsentligt, eftersom konkursombudsmannen inte har tillgång till information som med stöd av 4 mom. har förts in i systemet andra del, som är av privat karaktär. Om boförvaltaren eller utredaren via systemet sänder en handling som först varit avsedd endast för borgenärerna även till konkursombudsmannen, överförs handlingen då från systemets privata del till den offentliga delen.

I 3 mom. föreskrivs om företagssaneringsförfaranden där det inte har förordnats en utredare. I sådana förfaranden finns det ingen naturligt aktör att ge skyldigheten att föra in uppgifter. Då ska konkursombudsmannen föra in sådana uppgifter som han eller hon anser nödvändiga i ärendehanteringssystemet. Eftersom någon utredare som står under konkursombudsmannens övervakning inte har förordnats, behöver uppgifterna främst på grund av statistikföringen föras in i systemet. Sådana fall där det inte förordnas någon utredare är i praktiken sällsynta.

I 4 mom. föreskrivs om boförvaltarens och utredarens möjlighet att föra in andra än sådana uppgifter som behövs för konkursombudsmannens övervakning i systemet. Uppgifterna förs in i systemets privata del som avses i 1 § 3 mom. Syftet med införandet av uppgifterna är att de sänds till borgenärerna och gäldenärerna via systemet. Uppgifterna ska vara nödvändiga med avseende på det aktuella konkurs- eller saneringsförfarandet. På motsvarande vis kan borgenärerna via systemet sända uppgifter till boförvaltaren eller utredaren.

Sådana uppgifter som avses i momentet sänds inte till konkursombudsmannen. Det är alltså fråga om uppgifter som sänds via ett system som myndigheten förvaltar och som sänds endast mellan privata utan att myndigheten har tillgång till uppgifterna. Sådana uppgifter som avses i momentet utgör en separat del av ärendehanteringssystemet i fråga om ändamål och datainnehåll.

5 §. Personuppgifter som ska föras in i ärendehanteringssystemet. Den största delen av de uppgifter som ska föras in i ärendehanteringssystemet rör juridiska personer. Gäldenären kan dock även vara en fysisk person och det kan även annars finnas ett behov av att föra in uppgifter som klassificeras som personuppgifter i systemet. I paragrafen föreskrivs om vilka slags personuppgifter som kan föras in i systemet. De förutsättningar som föreskrivs i paragrafen för införingen av personuppgifter ska gälla hela registret oberoende av i vilken del av registret de aktuella uppgifterna ska föras in. Grund för behandling av personuppgifter är artikel 6.1 c i EU:s dataskyddsförordning.

En gemensam grund i 1 mom. 1 punkten är att personuppgiften behövs med avseende på det aktuella konkurs- eller företagssaneringsförfarandet eller övervakningen av förfarandet. Med identifieringsuppgifter avses framför allt namn och personbeteckningar. Av de lagstadgade ändamålen med konkurs- och företagssaneringsförfaranden och av utredningsbehov följer att ganska omfattande uppgifter om gäldenärens förmögenhet, skulder och rättshandlingar ska kunna föras in i systemet. Med stöd av 2 punkten kan i systemet föras in sådana personuppgifter som behövs i gäldenärsutredningen eller den ekonomiska basutredningen. Om en personuppgift som ska föras in i systemet inte hör till de uppgifter som räknas upp i 1–2 punkten, ska den på det sätt som framgår av 3 punkten vara nödvändig med avseende på det aktuella konkurs- eller företagssaneringsärendet eller övervakningen av förfarandet. Nödvändiga är i all-

mänhet t.ex. personuppgifter som ska tas in i en handling som ska upprättas på grund av konkurslagen eller företagssaneringslagen.

I 2 mom. föreskrivs om när det är tillåtet att föra in uppgifter om särskilda kategorier av personuppgifter samt uppgifter om brott och förseelser. De personuppgifter som ska föras in i ärendehanteringssystemet kan innehålla uppgifter om gäldenärens hälsotillstånd eller hälsotillståndet för gäldenärens företrädare eller uppgifter om brott eller förseelser som skett i gäldenärens verksamhet, om de är nödvändiga med avseende på konkurs- eller företagssaneringsförfarandet eller övervakningen av förfarandet. De uppgifter som ska föras in i systemet kan inte innehålla andra personuppgifter om särskilda kategorier av personuppgifter som avses i artikel 9 i EU:s dataskyddsförordning.

Enligt artikel 9.1 i EU:s dataskyddsförordning är uppgifter om en persons hälsa särskilda kategorier av personuppgifter vars behandling i princip är förbjuden. Behandling av en uppgift förutsätter att det finns en grund enligt artikel 9.2 för behandlingen. Enligt artikel 9.2 f är behandlingen tillåten, om den är nödvändig för att fastställa, göra gällande eller försvara rättsliga anspråk eller som en del av domstolarnas dömande verksamhet. Enligt artikel 9.2 g är behandling också tillåten om den är nödvändig av hänsyn till ett viktigt allmänt intresse, på grundval av medlemsstaternas nationella rätt, vilken ska stå i proportion till det eftersträfvade syftet, vara förenlig med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd och innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen.

I ett konkurs- eller företagssaneringsförfarande kan det vara nödvändigt att behandla uppgifter om gäldenärens hälsa eller om hälsan för gäldenärens företrädare. Exempelvis ett företagssaneringsförfarande kan vara befogat därför att gäldenären har insjuknat i en allvarlig sjukdom och näringsverksamheten därför tillfälligt drabbats, även om den i sig är livsduglig. Om det är fråga om en näringsidkare eller yrkesutövare eller ett litet företag i bolagsform kan behandlingen av uppgifter om företrädarens hälsa på allmän nivå därmed vara nödvändigt för att förfarandet ska kunna genomföras. Om man dessutom beaktar den betydelse som fungerande insolvensförfaranden har i samhället, uppfyller bestämmelserna kraven på proportionalitet och ett viktigt allmänt intresse.

Enligt artikel 10 i EU:s dataskyddsförordning får behandling av personuppgifter som rör fällande domar i brottmål samt överträdelser endast utföras under kontroll av myndighet eller då behandling är tillåten enligt unionsrätten eller medlemsstatens nationella rätt, där lämpliga skyddsåtgärder för de registrerades rättigheter och friheter fastställs.

I ärendehanteringssystemet kan finnas handlingar där brott som gäldenären misstänks ha begått eller en fällande dom för gäldenären i brottmål nämns. Det är nödvändigt att föra in sådan information i systemet, eftersom informationen har betydelse med avseende på hur förfarandet framskrider och dess syfte.

EU:s dataskyddsförordning förutsätter bestämmelser om lämpliga och särskilda skyddsåtgärder när det i medlemsstatens lagstiftning föreskrivs om behandling av personuppgifter i anknytning till brott eller när behandlingen av hälsouppgifter baseras på artikel 9.1 g i förordningen. I 6 § 2 mom. och 7 § 2 mom. i den föreslagna dataskyddslagen räknas upp sådana åtgärder som kan tillämpas även i ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden. Liksom konstateras i motiven till lagen är förteckningen inte heltäckande eller tvingande, utan det överläts åt den personuppgiftsansvarige att i första skedet pröva hurdana skyddsåtgärder de risker som är förknippade med behandling av personuppgifter förutsätter (RP 9/2018 rd, s. 94).

6 §. *Tillgång till uppgifter som förts in i ärendehanteringssystemet.* Med stöd av 1 mom. ska konkursombudsmannen ha rätt att se uppgifter som förts in i systemet med stöd av 4 § 1–3 mom. och behandla dem. Konkursombudsmannen har därmed tillgång till alla sådana uppgifter som han eller hon behöver för att utföra sina uppgifter enligt lag. Konkursombudsmannen ska däremot inte ha rätt att ur systemet söka fram uppgifter som avses i 4 § 4 mom. i större utsträckning än vad som behövs för att förvalta systemet och trygga informationssäkerheten. Informationsutbytet mellan boförvaltaren eller utredaren samt borgenärerna och gäldenären kommer således inte till konkursombudsmannens kännedom. Konkursombudsmannen har inte rätt att söka sådan information i systemet som inte är avsedd att sändas till honom eller henne. Om konkursombudsmannen för utförandet av sina övervakningsuppgifter med stöd av 4 § 4 mom. behöver en handling som är införd i systemet, ska han begära detta separat hos boförvaltaren eller utredaren och denna kan via systemet sända handlingen till konkursombudsmannen.

Enligt 2 mom. har boförvaltaren och utredaren tillgång till uppgifter som hänför sig till deras uppgifter. Således har boförvaltaren och utredaren inte tillgång till sådana uppgifter som inte hänför sig till sådana konkursbon eller företagssaneringsförfaranden som de sköter.

Borgenärerna och gäldenären har enligt 3 mom. tillgång till uppgifter som gäller den aktuella konkursen eller företagssaneringen till den del de är berättigade till det med stöd av någon annan lag. Borgenärernas och gäldenärens rätt att få information om behandlingen av ett konkurs- och företagssaneringsärende bestäms enligt konkurslagen och företagssaneringslagen. Boförvaltaren har exempelvis rätt att begränsa gäldenärens tillgång till information med stöd av 4 kap. 2 § i konkurslagen. Borgenären har i princip tillgång till alla uppgifter som förts in i systemet om det aktuella förfarandet.

7 §. *Offentlighet för uppgifter som förts in i ärendehanteringssystemet och utlämnande av uppgifter.* I 1 mom. finns en informativ bestämmelse om att offentlighet för och utlämnande av uppgifter som med stöd av 4 § 1–3 mom. förts in i ärendehanteringssystemet omfattas av vad som föreskrivs i offentlighetslagen.

I offentlighetslagen föreskrivs om offentlighet för en myndighetshandling och om lämnande av uppgifter ur en sådan. Offentlighetslagen tillämpas på konkursombudsmannen, men t.ex. inte på boförvaltare och utredare. Boförvaltare och utredare avgör därmed inte begäranden om handlingar som gjorts med stöd av offentlighetslagen.

Enligt 7 § i offentlighetslagen blir en handling som har inkommit till en myndighet för behandling av ett ärende eller annars i samband med ett ärende som hör till myndighetens verksamhetsområde eller uppgifter offentlig när myndigheten har fått den, om det inte i någon annan lag föreskrivs något om dess offentlighet eller sekretess eller om någon annan begränsning av rätten att ta del av den. En handling som boförvaltaren eller utredaren gjort upp blir därmed en myndighetshandling som konkursombudsmannen tillämpar offentlighetslagen på när handlingen har förts in i systemet och därmed sänts till konkursombudsmannen. Uppgifter om en sekretessbelagd myndighetshandling eller om dess innehåll får lämnas ut endast om så särskilt föreskrivs i offentlighetslagen. Om de handlingar som förts in i systemet innehåller sekretessbelagda uppgifter, får de inte lämnas ut ens om handlingen i övrigt är offentlig. Tillämplig i konkurs- och företagssaneringsärenden kan bli t.ex. 24 § 1 mom. 20 punkten i offentlighetslagen där det föreskrivs om sekretess för företagshemlighet.

I 2 mom. föreskrivs om uppgifter som med stöd av 4 § 4 mom. ska föras in i systemet, dvs. uppgifter som förmedlas mellan boförvaltaren eller utredaren samt borgenärerna och gäldenären. Det är fråga om handlingar mellan privata som förmedlas med hjälp av ett system som förvaltas av en myndighet. Dessa uppgifter och det register som de bildar är inte sådana hand-

lingar som avses i offentlighetslagen och som hör till konkursombudsmannens bestämmanderätt och därmed tillämpas inte offentlighetslagen på dem.

Konkursombudsmannen har varken rätt att se eller behandla de uppgifter som avses i det aktuella momentet och har förts in i systemet. Om konkursombudsmannen, en av de anställda eller en person som handlar på uppdrag av konkursombudsmannen har fått sådana uppgifter i samband med förvaltningen, ska uppgifterna hållas hemliga. På brott mot skyldigheten att iaktta sekretess tillämpas då 35 § i offentlighetslagen, som innehåller en straffbestämmelse för brott mot skyldigheten att iaktta handlingssekretess.

Den rätt eller skyldighet att lämna uppgifter till en annan myndighet som i lag föreskrivs för konkursombudsmannen gäller inte uppgifter som har förts in i ärendehanteringssystemet med stöd av 4 § 4 mom. Eftersom det är fråga om handlingar mellan privata som konkursombudsmannen inte har tillgång till, kan konkursombudsmannen inte heller lämna ut uppgifter till en annan myndighet.

8 §. *Inspektörers och förundersökningsmyndigheters tillgång till ärendehanteringssystemet.* I 1 mom. möjliggörs den som på uppdrag av konkursombudsmannen utför en särskild granskning och förundersökningsmyndigheten direkt tillgång till vissa uppgifter i ärendehanteringssystemet. Inspektörers och förundersökningsmyndighetens rätt att få uppgifter bestäms med stöd av andra bestämmelser och i den aktuella paragrafen föreskrivs om rätt att söka uppgifterna direkt i ärendehanteringssystemet. Konkursombudsmannen beviljar tillgång till ärendehanteringssystemet.

Enligt 5 § 1 mom. i övervakningslagen kan konkursombudsmannen förordna en eller flera inspektörer att utföra särskild granskning av gäldenärens eller konkursboets förvaltning, räkenskaper eller verksamhet. Inspektörer har samma rättigheter att få information från konkursboet som konkursombudsmannen. En inspektör beviljas således i allmänhet tillgång till hela den delen av ärendehanteringssystemet som även konkursombudsmannen har tillgång till. Däremot är information som en förundersökningsmyndighet behöver för förundersökningen av ett brott i allmänhet mer begränsad. Tillgången till ärendehanteringssystemet bör gälla endast de uppgifter som behövs för att förundersökning ska kunna verkställas.

Tillgången till systemet gäller också sekretessbelagda uppgifter. Enligt 5 § 1 mom. i övervakningslagen jämställs inspektörens rätt att få information med konkursombudsmannens rätt till information och gäller därmed även sekretessbelagda uppgifter. I 16 § i övervakningslagen föreskrivs åter att konkursombudsmannen trots bestämmelserna om sekretess i offentlighetslagen får lämna ut sekretessbelagda uppgifter till åklagar- och polismyndigheterna för utredning av brott.

I 2 mom. föreskrivs om tillgången till uppgifterna i ärendehanteringssystemet för en inspektör som på uppdrag av konkursombudsmannen utför en särskild granskning. Enligt 9 kap. 4 § i konkurslagen kan borgenärerna besluta om särskild granskning av gäldenärens räkenskaper och verksamhet, om gäldenärens bokföring eller andra omständigheter ger anledning till detta. När beslutet om särskild granskning har fattats ska boförvaltaren ge den som förrättar den särskilda granskningen tillgång till de uppgifter i ärendehanteringssystemet som behövs för granskningen.

Dessutom föreskrivs i momentet om tillgång till uppgifterna i ärendehanteringssystemet för den som verkställer revision av ett konkursbo enligt 16 kap. 1 § 2 mom. i konkurslagen. Enligt bestämmelsen beslutar borgenärerna om att revision ska verkställas, men i ett omfattande konkursbo ska revision alltid verkställas. Boförvaltaren ska ge revisorn tillgång till ärendehan-

teringssystemet till de delar det behövs för verkställandet av revisionen. Revisorn ska ges tillgång åtminstone till de handlingar som även kan ses av konkursombudsmannen.

I 3 mom. föreskrivs om möjligheten för en utredare som förordnats i en företagssanering att ge den expert som anlitas för granskningen av gäldenärens verksamhet tillgång till de handlingar som lagrats i systemet. Tillgång kan ges till den del det behövs för granskningen. Behovet av granskning vid företagssanering bygger på 8 § 1 mom. 3 punkten i företagssaneringslagen, enligt vilken utredaren i behövlig omfattning ska sörja för granskning av den verksamhet som gäldenären bedrivit innan förfarandet inleddes och på 9 § 3 mom., enligt vilket utredaren har rätt att anlita sakkunniga när han fullgör sitt uppdrag.

9 §. Radering av uppgifter. Enligt 1 mom. ska de uppgifter som förts in i ärendehanteringssystemet raderas tio år efter att det aktuella konkurs- eller saneringsförfarandet avslutades. Enligt 19 kap. 7 § i konkurslagen avslutas nämligen konkursen när slutredovisningen har godkänts. Om konkursen har förfallit, räknas tiden från domstolens beslut om att konkursen ska förfalla. Ett företagssaneringsförfarande upphör i normala fall i och med beslutet om fastställande av saneringsprogrammet. Raderade uppgifter förstörs.

Om konkursen har lagts ned, finns det dock inget behov av att förvara uppgifterna i tio år. Detsamma gäller en situation där beslutet om att försätta gäldenären i konkurs upphävs med anledning av ändringssökande. I dessa två situationer raderas uppgifterna enligt 2 mom. vid utgången av följande kalenderår. Den föreslagna förvaringstiden möjliggör årlig statistikföring.

I 6 § i justitieministeriets förordning om konkursärenden räknas upp vilka handlingar som boförvaltaren ska förvara i minst tio år efter godkännandet av slutredovisningen. Boförvaltaren ska även lagra de handlingar som nämns i 1–4 punkten i ärendehanteringssystemet, där de enligt kravet förvaras i tio år. Boförvaltaren kan anses ha fullgjort sin förvaringsskyldighet när han eller hon har lagrat en handling i ärendehanteringssystemet.

Med avseende på EU:s dataskyddsförordning är det i bestämmelserna om förvaringstid fråga om att utnyttja det handlingsutrymme som avses i artikel 6.3 i förordningen. Huvudregeln om en förvaringstid på tio år behövs i konkurser bland annat för att verkställandet av fordringar kan pågå ännu flera år efter slutredovisningen. Det är också vanligt att det flera år senare kommer in oförutsedda medel i boet, t.ex. fordringar som grundar sig på brott. Konkursombudsmannens kontroll kan inte inriktas på redovisning av medel i efterhand i en situation där uppgifterna har raderats i ärendehanteringssystemet. En kortare förvaringstid kan leda till ett ökat missbruk. När det gäller företagssaneringsförfarandet behövs den föreslagna förvaringstiden eftersom saneringsprogram pågår i flera år.

1.5 Lagen om konkurs- och företagssaneringsregistret

9 §. Uppgifternas offentlighet och utlämnande av uppgifter. Den andra meningen i 1 mom. ska strykas. Enligt meningen ska uppgifter som finns tillgängliga via det allmänna datanätet ställas till förfogande även via den europeiska e-juridikportalen, på det sätt som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2015/848 om insolvensförfaranden. Vid beredningen av bestämmelsen var antagandet att alla uppgifter som finns tillgängliga via det allmänna datanätet ska ställas till förfogande även via den europeiska e-juridikportalen. Kommissionen bereder som bäst en sammankoppling av registren som planeras till den 26 juni 2019. På grund av de tekniska utmaningarna är det ändamålsenligare att endast den föreskrivna information som förutsätts i förordningen syns via det sammankopplade systemet. Bestämmelser om föreskri-

ven information finns i artikel 24.2 i förordningen och om sammankoppling av register i artikel 25. Enligt artikel 25.1 ska i förordningen avsedd föreskriven information och andra dokument eller information som finns i insolvensregistren och som medlemsstaterna väljer att göra tillgängliga via den europeiska e-juridikportalen göras tillgänglig via söktjänsten i systemet. Föreskriven information görs således tillgänglig direkt med stöd av förordningen, och det behövs inga bestämmelser om saken i nationell lag.

1.6 Lagen om skuldsaneringsregistret

8 §. *Uppgifternas offentlighet och utlämnande av uppgifter.* Den andra meningen i 2 mom. enligt vilken sådana uppgifter som är tillgängliga via det allmänna datanätet också ska ställas till förfogande via den europeiska e-juridikportalen stryks. Orsaken till att meningen stryks är den samma som beskrivs ovan i 9 § i lagen om konkurs- och företagssaneringsregistret. Tillgänglig via den europeiska e-juridikportalen görs således endast sådan föreskriven information som anges i artikel 24 § 2 punkten i förordningen och endast i sådana undantagsfall där en skuld i en privatpersons näringsverksamhet saneras på det sätt som avses i 45 a § i lagen om skuldsanering för privatpersoner.

1.7 Jordlegolagen

19 §. Det föreslås att 3 mom. i paragrafen ändras. Enligt den gällande ordalydelsen i momentet ansvarar konkursboet, om boet använder legoområdet, under den tiden för uppfyllande av förpliktelseerna enligt legoavtalet, trots att det inte åtagit sig att svara för dem. I praktiken uppstår det ofta tvister om vad som ska betraktas som användning av legoområdet. Detta föreslås bli förtydligt.

I motiven till den gällande bestämmelsen konstateras att som användning av legoområdet betraktas till exempel att konkursboet fortsätter med affärsverksamhet på en industrifastighet eller på legoområdet förvarar egendom som tillhör konkursboet (RP 145/2010 rd. s. 9). I ett betänkande som lagutskottet utfärdat med anledning av regeringens proposition (LaUB 26/2010 rd, s. 4) har dock skrivits in att konkursboets ansvar för att förpliktelseerna på grund av legoavtalet fullgörs inte nödvändigtvis kräver att legoområdet används aktivt utan att konkursboet de facto drar nytta av att i sin besittning ha det markområde som behövs för byggnaden som tillhör boet. Enligt betänkandet kan konkursboets ansvar för förpliktelseerna enligt legoavtalet då upphöra t.ex. när boet har överlåtit legorätten eller när byggnaden, konstruktionen eller anläggningen på legoområdet har flyttats eller rivits.

En bestämmelse som motsvarar den aktuella paragrafen i jordlegolagen finns i 39 § 3 mom. i lagen om hyra av affärslokal och i 49 § 3 mom. i lagen om hyra av bostadslägenhet. I rättslitteratur som gäller dessa paragrafer anses åter ett konkursbo inte få massaansvar för att tömma en lägenhet på gäldenärens egendom eller städa lägenheten, om inte städbehovet föranleds av åtgärder som det konkursbo som använder lägenheten själv vidtar (Jarmo Tuomisto: Sopimus ja insolvenssi. Helsingfors 2010, s. 184).

Det föreslås att bestämmelsen ändras så att användning av legoområdet inte anses vara att konkursboet endast lämnar egendom som hör till gäldenären på området. Konkursboet har därmed inte skyldighet att på egen bekostnad tömma legoområdet på egendom som tillhör

gäldenären och som det inte säljer eller annars överlåter vidare. Det förutsätts något slags aktivitet i användningen av legoområdet för att konkursboet ska vara ansvarigt för de förpliktelser som föranleds av legoavtalet

Legogivaren ska dock på samma sätt som nu ha rätt att från konkursboet få bruksavgift enligt den tidigare legoavgiften för den tid som konkursboet för egen räkning förvarar gäldenärens egendom på legoområdet. Bestämmelsen ändras så att det i den istället för till uppfyllande av de förpliktelser som följer av legoavtalet hänvisas till konkursboets skyldighet att betala lega enligt legoavtalet för den tid som det använder legoområdet. Enligt motsvarande förarbeten som gäller hyreslagar (MiUB 24/1994 rd, s. 6) ska konkursboet vara skyldigt att betala hyrorna för tiden efter det konkursen inletts, om det använder lägenheten trots att det inte åtagit sig att svara för hyresavtalet. En motsvarande praxis har blivit vedertagen och avses inte bli ändrad till denna del.

Boförvaltaren ska underrätta legogivaren när konkursboet inte längre använder legoområdet, varvid legogivaren kan arrendera ut området på nytt och vid behov vidta åtgärder för att sanera legoområdet. Med ”lämnar kvar” avses att konkursboet har fört bort all annan egendom som hör till gäldenären från legoområdet förutom sådan som det inte har för avsikt att utnyttja. Det är således inte längre fråga om förvaring av egendom för konkursboets räkning på området, utan om att konkursboet aktivt har avstått från att använda området.

Legogivarens rätt att kvarhålla legotagarens egendom som finns på legoområdet eller i lägenheten ströks i samband med revideringen av förmånsrätten (RP 181/1992 rd). Inte heller annars är det befogat att avvika från borgenärernas likställighet. Legogivaren kan bevaka kostnaderna för gäldenärens egendom, t.ex. kostnaderna för bortförande av avfall och sanering av området, som konkursfordran i gäldenärens konkurs. Ytterligare en förtydligande bestämmelse om detta tas in i momentet. En annan fråga är att konkursboet enligt de bestämmelser om konkursboets miljöansvar som föreslås i konkurslagen ansvarar för att vissa åtgärder vidtas och svarar t.ex. som avfallsinnehavare enligt avfallslagen för avfallsförsörjningen av farligt avfall oberoende av om det finns på sådan mark som gäldenären äger eller arrenderar.

1.8 Lagen om hyra av affärslokal

39 §. *Konkurs för hyresgäst.* Det föreslås att 3 mom. ändras på samma sätt som 19 § 3 mom. i jordlegolagen, som har samma innehåll.

1.9 Lagen om hyra av bostadslägenhet

49 §. *Konkurs för hyresgäst.* Det föreslås att 3 mom. ändras på samma sätt som 19 § 3 mom. i jordlegolagen, som har samma innehåll.

1.10 Utsökningsbalken

3 kap. Allmänna bestämmelser om förfarandet

44 §. *Undantag från skyldigheten att ställa säkerhet.* I det nya 2 mom. befrias sådana konkursbon från skyldigheten att ställa säkerhet där det skett en övergång till offentlig utredning

enligt 11 kap. i konkurslagen. Utmätningssmannen ska inte kräva säkerhet, om den offentliga utredaren lägger fram konkursombudsmannens skriftliga samtycke till att verkställighet söks. Avsikten är att bestämmelsen ska tillämpas speciellt när den offentliga utredaren ansöker om verkställighet av en säkringsåtgärd. Eftersom befrielse ges med stöd av den aktuella paragrafen, ska den offentliga utredaren inte behöva ansöka om befrielse från skyldigheten att ställa säkerhet hos domstol. En offentlig utredning hör ofta samman med ett behov att utreda ekonomisk brottslighet och kunna återkräva medel till konkursboet, vilket i sin tur kan förutsätta säkringsåtgärder.

Ändringsförslaget stämmer överens med den princip som framgår av 1 mom., enligt vilken ett offentligt samfund och en offentligrättslig inrättning är befriade från skyldigheten att ställa säkerhet. Enligt 11 kap. 3 § i konkurslagen betalas de kostnader för konkursförbandet som föranleds av den offentliga utredningen av statens medel till den del konkursboets medel inte räcker till betalning av dem. En specialbestämmelse behövs eftersom 1 mom. inte är tillämpligt på ett konkursbo som är föremål för offentlig utredning.

1.11 Lagen om verkställighet av skatter och avgifter

21 §. Verkningsarna av preskription. Paragrafens 1 mom. ändras inte. Dess 2 mom. föreslås av de skäl som anges i allmänna motiveringen bli ändrat i fråga om konkurs så att preskription inte är ett hinder för att få betalning ur medel som överlämnats till konkursen, om preskriptionen har skett efter att gäldenären försatts i konkurs. I och med bestämmelserna behandlas offentligrättsliga fordringar i stor utsträckning på samma sätt som privaträttsliga fordringar.

Om en konkurs förfaller på grund av brist på medel, kan den offentliga fordran drivas in av de medel som överlämnats till konkursen förutsatt att fordran inte har preskriberats förrän gäldenären försattes i konkurs. Det är då i allmänhet fråga om ganska obetydliga medel som kan redovisas för utmätning med stöd av 3 kap. 12 § i konkurslagen.

Bestämmelsen om skuldsanering för privatpersoner och företagssanering avskiljs av författningstekniska skäl till 3 mom. Paragrafens gällande 3 mom. blir då 4 mom., i vilket dessutom görs en sådan ändring gällande tidsfristen för grundbesvär som motsvarar ändringen i 2 mom.

1.12 Lönegarantilagen

20 §. Särskild preskriptionstid. Paragrafens 1 mom. ändras inte. I 2 mom. görs motsvarande ändring som beskrivs ovan i motiven till lagen om verkställighet av skatter och avgifter. Att preskriptionstiden på tio år har löpt ut hindrar med anledning av ändringen inte borgenärerna att få betalning ur de medel som överlämnats till konkursen om preskriptionen har skett efter att gäldenären försatts i konkurs. I övrigt görs endast tekniska korrigeringar i momentet till följd av ändringar i insolvenslagstiftningen. I sin ändrade form är momentet i stor utsträckning förenligt med 21 § 2 mom. i lagen om verkställighet av skatter och avgifter. Hänvisningsbestämmelsen som gäller skuldsanering och sanering blir 3 mom. Samtidigt förenklas bestämmelsens ordalydelse, men avser även i fortsättningen 99 och 99 a § i företagssaneringslagen samt 79 och 79 a § i lagen om skuldsanering för privatpersoner.

1.13 Lagen om lönegaranti för sjömän

18 §. Särskild preskriptionstid. I paragrafen föreslås motsvarande ändringar som i 20 § i lönegarantilagen, som har samma innehåll.

1.14 Avfallslagen

28 §. Ordnande av avfallshantering. Till 28 § i avfallslagen fogas ett nytt 3 mom. om konkursboets ansvar vid ordnande av avfallshantering. Det är en informativ hänvisning till det föreslagna nya 16 a kap. i konkurslagen, där det preciseras till vilka delar avfallsinnehavares skyldigheter enligt avfallslagen ska tillämpas på konkursbon.

1.15 Marktäktslagen

16 a §. Tillståndshavarens konkurs. Paragrafen föreslås bli förtydligad så att den motsvarar bestämmelsens ursprungliga syfte. Om en tillståndshavare enligt bestämmelsens gällande lydelse har försatts i konkurs och tillståndet inte inom sex månader från konkursens början har överförts på någon annan enligt 13 a § eller konkursboet inte meddelat att det fortsätter den verksamhet som tillståndet avser, förfaller den på tillståndet grundade rätten att ta substanser och de förpliktelser som är förenade med tillståndet ska uppfyllas för den substansmängd som redan har tagits.

Enligt motiveringen till regeringens proposition gäller den skyldighet att uppfylla tillståndsforpliktelserna som uppkommer när konkursen förfaller tillståndshavaren, men inte ett konkursbo som inte fortsätter täktverksamheten. Då tillståndet förfaller kan säkerheten användas för att uppfylla förpliktelserna. Eventuella yrkanden på konkursboet måste framställas i den ordning som föreskrivs om konkursbevakning. (RP 242/1996 rd, s. 7.)

På grund av den otydliga ordalydelsen i bestämmelsen kan den också tolkas så att konkursboet ska uppfylla förpliktelserna även till de delar som gäldenären har tagit marksubstans. Uppfyllandet av de förpliktelser som är förenade med tillståndet gäller enligt motiven till bestämmelsen dock endast om konkursboet fortsätter täktverksamheten.

Bestämmelsen föreslås bli förtydligad så att den motsvarar det ursprungliga syftet. I 1 mom. föreskrivs om när en tillståndsbaserad rätt att ta marksubstans förfaller. I 2 mom. föreskrivs om ett konkursbo som fortsätter täktverksamheten. Ett konkursbo som fortsätter täktverksamheten ska svara för de förpliktelser som är förenade med tillståndet även när det gäller sådana marksubstanser som gäldenären tagit. Ett konkursbo som inte fortsätter täktverksamheten svarar inte för gäldenärens förpliktelser i anknytning till tillståndet. Då är bestämmelsen förenlig även med de bestämmelser om offentligrättsligt miljöansvar för konkursbon som föreslås i konkurslagen. Ett konkursbos miljöansvar för marksubstanser bestäms i enlighet med bestämmelserna i det nya 16 a kap. i konkurslagen. För tydlighetens skull tas in en informativ hänvisningsbestämmelse om saken i 3 mom.

2 Närmare bestämmelser och föreskrifter

Som bilaga till propositionen finns tre förordningsutkast. Med stöd av 4 § 2 mom. i lagen om ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden utfärdas en ny justitieministeriets förordning om ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden. I förordningen förskrivs om vilka metadata och handlingar som boförvaltaren i en konkurs och utredaren i en företagssanering ska föra in i ärendehanteringssystemet. Uppgifterna ska föras in utan dröjsmål.

Paragraferna 1, 5, 6 och 9 § i övervakningsförordningen upphävs med anledning av att det i lagen tas in motsvarande bestämmelser om konkursombudsmannens byrå och om avgörandet av ärenden och om förbud mot överklagande av konkursombudsmannens beslut.

I 2 § 1 mom. i justitieministeriets förordning om konkursärenden (502/2004) räknas upp till vilka boförvaltaren ska lämna ett meddelande om att en konkurs har börjat. Till förteckningen föreslås som ny punkt bli fogat en skyldighet att meddela den behöriga myndighet som övervakat gäldenärens verksamhet. Det är viktigt för myndigheten att få information om att en konkurs har börjat, och även ur konkursboets synvinkel är kontakten med myndigheten viktig för att konkursboets miljöansvar ska kunna utredas.

Skyldigheten att meddela ska gälla situationer där sådan verksamhet enligt miljöskyddslagen, marktäktslagen, gruvlagen, avfallslagen, strålsäkerhetslagen, gentekniklagen eller kemikaliesäkerhetslagen som omfattas av tillstånds- eller anmälningsplikt eller ska registreras har bedrivits i gäldenärens verksamhet. Myndighet enligt miljöskyddslagen och marktäktslagen är den kommunala miljöförvaltningsmyndigheten samt den statliga tillsynsmyndigheten NTM-centralen (efter landskapsreformen Statens tillstånds- och tillsynsmyndighet, LUOVA). När det gäller gruvlagen och kemikaliesäkerhetslagen ska Säkerhets- och kemikalieverket meddelas och i fråga om strålsäkerhetslagen Strålsäkerhetscentralen.

3 Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft så snart som möjligt. Ikraftträdandet av de nya bestämmelserna om ärendehanteringssystemet för konkursärenden Kosti förutsätter dock att de ändringar som förutsätts i bestämmelserna har gjorts i systemet. Målet är att ändringarna ska vara klara under våren 2019. I lagförslagen 1, 7–9 och 11–13 ingår en övergångsbestämmelse.

Bestämmelser som gäller en ändring av konkurslagen i syfte att förenkla konkursförfarandet (boförteckning, gäldenärsutredning, ansökan om att konkursen ska förfalla, bestämmande av bevakningsdag, konkursborgenärens rätt till utdelning, beaktande av obebakade fordringar, fristdag för förslaget till utdelningsförteckning, sammankallande av borgenärssammanträdet) tillämpas endast på konkurser som börjar sedan lagen trätt i kraft. Detta är motiverat med tanke på en klar behandling av konkursärenden.

Likå tillämpas det nya 16 a kap. i konkurslagen som gäller konkursboets miljöansvar endast på sådana konkurser som börjar sedan lagen trätt i kraft. Även om det nuvarande rättsläget är oklart i många avseenden, är det inte motiverat att det skulle förändras under ett pågående konkursförfarande. På motsvarande sätt tillämpas bestämmelserna i lagförslag 7–9 om konkursboets ansvar för fullgörande av skyldigheter till följd av hyresavtal endast på konkurser som börjar efter ikraftträdandet av lagen. I lagförslag 14 och 15 som gäller konkursbons miljöansvar ingår ingen övergångsbestämmelse, eftersom det är fråga om en hänvisningsbestämmelse och i lagförslag 15 dessutom om att förtydliga bestämmelsens ordalydelse.

Lagförslag 11–13 gäller preskription av en offentlig fordran i konkurs. De förslagna bestämmelserna tillämpas endast på konkurser som har börjat sedan lagen trätt i kraft.

4 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Miljöansvar vid konkurs

Enligt 20 § 1 mom. i grundlagen bär var och en ansvar för naturen och dess mångfald samt för miljön och kulturarvet. Bestämmelsen uttrycker människornas alltomfattande ansvar för en sådan utgångspunkt för den ekonomiska och samhällsliga verksamheten att den levande och icke-levande naturens mångfald kan bevaras (se RP 309/1993 rd, s. 70/II). Bestämmelsen omfattar både förhindrande av ödeläggning av miljön eller miljöförstöring och aktiva åtgärder för att gagna miljön. I grundlagens 20 § 2 mom. föreskrivs det att det allmänna ska verka för att alla tillförsäkras en sund miljö och att var och en har möjlighet att påverka beslut i frågor som gäller den egna livsmiljön. Bestämmelsen är avsedd att först och främst påverka lagstiftarens och andra normgivares verksamhet (RP 309/1993 rd, s. 70/II).

De grundläggande miljö rättigheternas rättsliga betydelse har stärkts sedan grundlagen stiftades. I rättslitteraturen och i grundlagsutskottets utlåtanden (bl.a. GrUU 21/1996 rd och GrUU 38/1998 rd) har man gjort den tolkningen att det rör sig om en bestämmelse om grundläggande rättigheter med normativ och bindande karaktär; de miljö värden som bestämmelsen om grundläggande miljö rättigheter ger uttryck för bör beaktas i all lagstiftning och lagtillämpning som har betydelse med tanke på miljön. Också högsta förvaltningsdomstolen har i sitt avgörande (HFD 2002:86) konstaterat att bestämmelsen om grundläggande miljö rättigheter styr tillämpningen och tolkningen av lagen.

Däremot omfattas borgenärernas rätt att vid behov utöva sina rättigheter med förmögenhetsvärde genom tvångsverkställighet av det egendomsskydd som avses i 15 § i grundlagen (t.ex. GrUU 12/2002, s. 2/I). Ju större massaansvar konkursbon föreskrivs t.ex. av miljö rättsliga skäl, desto sämre blir konkursborgenärernas möjligheter att få betalt. Det bör beaktas att borgenärer vanligen inte har haft någon andel i uppkomsten av det miljö problem som förekommer i gäldenärens verksamhet eller ens några möjligheter att påverka begränsningen av problemet. Detta innebär dock inte att borgenärernas möjligheter att få betalt inte kan begränsas när det på grund av andra grundläggande fri- och rättigheter finns sakliga grunder för det.

I lagförslagen som gäller konkursbons miljöansvar har avsikten varit att balanserat samordna borgenärernas egendomsskydd enligt 15 § i grundlagen och det allmännas skyldighet enligt 20 § i grundlagen att tillförsäkra alla en sund miljö. I bestämmelserna begränsas massaansvaret och handlingsskyldigheten för konkursbon som försämrar borgenärernas rätt att få betalning till sådana situationer där det är fråga om ett riskelement, dvs. där det finns vägande grunder för nämnda ansvar. Syftet med att förhindra en allvarlig risk eller allvarlig skada är att skydda de skyddsintressen som är centrala utifrån de grundläggande miljö rättigheterna. Det att konkursboets ansvar för gäldenärens miljö förpliktelser inte föreslås bli övergripande ska inte ses som problematiskt utifrån de grundläggande miljö rättigheterna. Inte heller ett övergripande ansvar skapar mer pengar i konkursbon för skötseln av miljö problem, utan skulle tvärtom kunna leda till att konkurser förfaller i onödan eller till att konkursbon går i konkurs, vilket med avseende på både borgenärernas rättigheter och miljön ska ses som ett icke önskvärt alternativ. Dessutom ska det beaktas att de förslagna bestämmelserna framför allt innebär att det oklara rättsläget blir klarare. Att skapa klarhet i rättsläget och därmed minska tvister och

tidsförluster är redan i sig av stort värde för både borgenärernas rätt att få betalning och för miljön.

Enligt den bestämmelse som föreslås i 17 kap. 7 § i konkurslagen har konkursboet rätt att från den pantsatta egendomens försäljningspris få ersättning för kostnader som boet har orsakats av sådana åtgärder för den pantsatta egendomen som boet på grund av sitt massaansvar har varit skyldigt att vidta. Syftet med bestämmelsen är att förhindra att panthavaren får en grundlös förmån för åtgärder som konkursboet eller det allmänna i dess ställe vidtagit med anledning av den pantsatta egendomen. Bestämmelsen har därmed godtagbara mål och är proportionell. Bestämmelsen kränker inte panthavarens egendomsskydd heller av den orsaken att panthavaren har en normal självständig realiseringsrätt enligt 17 kap. 11 § i konkurslagen, om panthavaren märker att den pantsatta egendomen kan realiseras t.ex. trots att den är förorenad. Bestämmelsen kan även tillämpas när en pantsättningsförbindelse har getts medan den gällande lagen var i kraft. Dock med beaktande förutom av aspekterna ovan att avgörandet är förenligt med principerna i den gällande 17 kap. 7 § och förverkligar neutralitet mellan den självständiga realisering som panthavaren utför och konkursboets realisering, innebär inte heller denna omständighet något förbjudet retroaktivt ingrepp i panthavarens egendomsskydd (se även GrUU 13/2003, s. 2).

Ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden

De bestämmelser som föreslås i övervakningslagen om ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden är betydelsefulla med avseende på offentligheten för myndigheternas handlingar och skyddet för personuppgifter.

Enligt 12 § 2 mom. i grundlagen är handlingar och andra upptagningar som innehas av myndigheterna offentliga, om inte offentligheten av tvingande skäl särskilt har begränsats genom lag. Ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärendet delas enligt de föreslagna bestämmelserna in i två delar. Syftet med den första delen i systemet som avses i 1 § 1 mom. i lagen om ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden är att förmedla information till konkursombudsmannen för övervakning av konkursförvaltning och saneringsförfarande. Enligt 5 § 2 mom. i offentlighetslagen avses med myndighetshandling en handling som innehas av en myndighet och som har upprättats av myndigheten eller av någon som är anställd hos en myndighet eller som har inkommit till en myndighet för behandling av ett visst ärende eller i övrigt inkommit i samband med ett ärende som hör till myndighetens verksamhetsområde eller uppgifter. Konkursombudsmannen är en myndighet och därför blir handlingar som lagras i systemets första del myndighetshandlingar. På offentlighet och eventuell sekretess för dessa handlingar tillämpas offentlighetslagen som sådan.

Via den andra delen som avses i 1 § 3 mom. i ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden kan boförvaltaren för ett konkursärende eller utredaren av ett saneringsförfarande sända information till borgenärerna och gäldenären i ett konkurs- eller företagssaneringsärende och borgenärerna till boförvaltaren eller utredaren. Det är fråga om informationsförmedling mellan nämnda parter. Handlingar sänds inte till konkursombudsmannen och konkursombudsmannen har inte på det sätt som framgår av 6 § 1 mom. rätt att söka dessa uppgifter i systemet i större utsträckning än vad som behövs för att förvalta systemet och säkerställa informationssäkerheten. Konkursombudsmannen har tystnadsplikt för uppgifter som han eller hon får i samband med underhållet av systemets andra del. Systemet görs tekniskt sådant att det alltid är entydigt till vilken del av systemet en viss handling hör. Därmed är handlingar som lagrats i ärendehanteringssystemets andra del varken juridiskt eller faktiskt sådana handlingar som innehas av myndigheterna och som avses i 12 § i grundlagen eller såd-

RP 221/2018 rd

ana myndighetshandlingar som avses i 5 § i offentlighetslagen, vilket framgår även av den bestämmelse som föreslås i 7 § i lagen om ärendehanteringssystemet för konkurs- och företags-saneringsärendet. Motsvarande lagstiftningslösning har valts i lagen om ett system för betalningstjänst- och deklarationsservice för småarbetsgivare.

Handlingar som lagrats i ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden kan innehålla personuppgifter. I det här sammanhanget behandlas skyddet för personuppgifter närmast utifrån den nationella grundlagen. Förhållandet mellan förslagen till bestämmelser och EU:s dataskyddsförordning behandlas i detaljmotiven till lagförslag 4.

Enligt 10 § 1 mom. i grundlagen utfärdas närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter genom lag. Grundlagsutskottets vedertagna praxis har varit att lagstiftarens handlingsutrymme begränsas både av den här bestämmelsen och av att skyddet för personuppgifter delvis ingår i skyddet för privatlivet som tryggas i samma moment. Det är alltså fråga om att lagstiftaren ska trygga denna rättighet på ett sätt som kan anses godtagbart med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna som en helhet. Om man ser till skyddet för personuppgifter har grundlagsutskottet i sin tidigare praxis ansett det viktigt att reglera åtminstone syftet med registreringen av uppgifterna, uppgifternas innehåll, det tillåtna användningsändamålet inklusive rätten att överlåta registrerade uppgifter samt den tid uppgifterna finns kvar i registret och den registrerades rättsskydd. Dessutom ska regleringen av dessa faktorer på lagnivå vara heltäckande och detaljerad (se t.ex. GrUU 13/2016 rd, s. 3–4 och GrUU 31/2017 rd, s. 2). Efter ikraftträdandet av dataskyddsförordningen har grundlagsutskottet dock ansett att tillgodoseendet av skyddet för personuppgifter i framtiden i första hand bör grunda sig på EU:s dataskyddsförordning och den nationella dataskyddslag som ska stiftas. I det sammanhanget bör man undvika nationell speciallagstiftning, som bör reserveras för situationer då den dels är tillåten enligt EU:s dataskyddsförordning, dels nödvändig för att tillgodose skyddet för personuppgifter (GrUU 2/2018 rd, s. 5 och GrUU 14/2018 rd, s.3–5). Grundlagsutskottet har i det sistnämnda avseendet lyft fram i synnerhet behandlingen av känsliga personuppgifter och vissa andra särskilda behandlingssituationer i konstitutionellt hänseende (GrUU 14/2018 rd, s. 5–7). Enligt grundlagsutskottets praxis bör det finnas exakta och noga avgränsade bestämmelser om att det är tillåtet att behandla känsliga uppgifter bara om det är absolut nödvändigt (GrUU 15/2018 rd, s. 40). Bestämmelser om behandling av uppgifter om hälsotillstånd och andra känsliga personuppgifter måste vara detaljerade och heltäckande inom den ram som dataskyddsförordningen tillåter (GrUU 17/2018 rd, s. 7).

I propositionen föreslås att de personuppgifter som ska föras in i ärendehanteringssystemet kan innehålla uppgifter om gäldenärens hälsotillstånd eller hälsotillståndet för gäldenärens representant eller uppgifter om brott eller förseelser som skett i gäldenärens verksamhet endast till de delar de är nödvändiga med avseende på konkurs- eller företagssaneringsförfarandet eller övervakningen av förfarandet. I praktiken kan sådana uppgifter främst ingå i gäldenärsutredningen i ett konkursförfarande och i en grundutredning i ett företagssaneringsförfarande. Andra sådana uppgifter som utifrån EU:s dataskyddsförordning eller den nationella konstitutionen ska betraktas som känsliga får inte föras in i ärendehanteringssystemet. Datainnehållet är därmed på behörigt sätt begränsat i lagförslaget.

Ändamålet med uppgifterna hänför sig dels till de grundläggande syftena med konkurs- och företagssaneringsförfarandet och dels till behovet att möjliggöra den uppgift som föreskrivs för konkursombudsmannen att övervaka konkursförvaltning och företagssaneringsförfaranden. Att lagra information om gäldenärens hälsa kan vara nödvändigt till exempel för att motivera ett företagssaneringsförfarande i en situation där företagarens hälsoproblem har föranlett ett behov av sanering av en i sig livskraftig verksamhet. Sådan information kommer i praktiken fram på gäldenärens eget initiativ. I ärendehanteringssystemet kan det också vara nödvändigt att föra in uppgifter om brott eller förseelser som skett i gäldenärens verksamhet. Vid före-

RP 221/2018 rd

tagssanering kan ett brott som skett i gäldenärens verksamhet förhindra inledandet av ett saneringsförfarande eller fastställandet av ett saneringsprogram och vid konkurs hör det till boförvaltarens lagstadgade uppgifter att utreda om någon i gäldenärens verksamhet har gjort sig skyldig till brott. Det bör noteras att konkursförfarande och företagssanering är mycket detaljerat reglerade kollektiva rättsskyddsförfaranden där borgenärernas och gäldenärens rättsskydd förutsätter att orsakerna till såväl insolvens eller ekonomiska svårigheter som eventuella missbruk utreds så att parterna i det aktuella förfarandet får del av information som rör dessa. Även med avseende på detta är bestämmelserna proportionerliga och tillräckligt exakta.

I propositionen föreslås inga bestämmelser om nya rättigheter att få information, utan det handlar om att via ärendehanteringssystemet förverkliga de befintliga rättigheterna att få information. Tiden för förvaring av uppgifter är noggrant avgränsad i förslaget. Grunden för förvaringstiden är bland annat att det vid behov ska vara möjligt att inleda brottsundersökning eller väcka återvinningstalan eller talan om skadestånd även efter att förfarandet avslutats.

Utifrån dessa omständigheter kan lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av konkurslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i konkurslagen (120/2004) 1 kap. 3 §, 2 kap. 3 § 2 mom. 3 punkten, 7 kap. 8 § 1 och 2 mom., 8 kap. 7 §, 9 kap. 1 § 1 och 2 mom. samt 2 § 1 mom. 1 punkten, 2 § 2 mom., 10 kap. 2 och 3 § samt 4 § 2 mom. och 7 § 2 mom., 11 kap. 1 § 2 mom. och 2 § 2 mom., 12 kap. 3 § 1 mom., 5 § 1 mom. samt 6 och 8 §, 13 kap. 2 § 1 mom. och 16 §, 15 kap. 6 § 1 mom., 17 kap. 7 §, 19 kap. 9 § 1 mom. och 22 kap. 7 och 8 §, av dem 1 kap. 3 § sådan den lyder i lag 563/2009 och 22 kap. 7 och 8 § sådana de lyder i lag 364/2017, samt
fogas till 3 kap 11 § ett nytt 3 mom., till 11 kap. 4 § ett nytt 3 mom. och till 11 kap. en ny 4 a § samt till lagen ett nytt 16 a kap. som följer:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

3 §

Vem som kan försättas i konkurs

Fysiska personer samt sammanslutningar, stiftelser och andra juridiska personer kan försättas i konkurs. En juridisk person kan försättas i konkurs också när den juridiska personen har avregistrerats eller upplösts. Också dödsbon och konkursbon kan försättas i konkurs.

Staten, landskap, landskapet Åland, kommuner, samkommuner eller andra offentligrättsliga samarbetsorgan för kommuner, statliga affärsverk, självständiga offentligrättsliga inrättningar eller den evangelisk-lutherska eller ortodoxa kyrkan eller församlingar eller kyrkliga samfundligheter inom den evangelisk-lutherska eller ortodoxa kyrkan kan inte försättas i konkurs.

Med avvikelse från vad som i 2 mom. föreskrivs om självständiga offentligrättsliga inrättningar kan dock ett offentligrättsligt universitet som avses i 1 § i universitetslagen (558/2009) försättas i konkurs.

2 kap.

Förutsättningarna för att försätta en gäldenär i konkurs

3 §

Presumtion om insolvens

Om inte annat visas, skall en gäldenär också anses vara insolvent särskilt när

3) gäldenären är eller under det senaste året före konkursansökan har varit bokföringsskyldig för sin rörelse eller sin yrkesutövning och har underlåtit att betala en klar och förfallen fordran inom en vecka efter att ha fått borgenärens uppmaning att betala denna fordran.

3 kap.

Rättsverkningarna av att en konkurs börjar

11 §

Rättsverkningarnas giltighetstid

Bestämmelser om inverkan av upphävande av beslutet att försätta gäldenären i konkurs och av nedläggning av konkursen på ett saneringsprogram som förfallit finns i 66 § i lagen om företagsrekonstruktion (47/1993).

7 kap.

Förfarandet i domstol

8 §

Behandlingen av en borgenärs ansökan

Domstolen ska delge gäldenären borgenärens konkursansökan samt ge gäldenären tillfälle att före utsatt dag ge ett skriftligt yttrande. Domstolen ska för den händelse att gäldenären motsätter sig konkursansökan fråga gäldenären om denne begär att saken behandlas i sammanträde, samt informera om möjligheten att avgöra saken utan behandling i sammanträde, om begäran inte framförts.

Om gäldenären motsätter sig konkursansökan kan saken behandlas i kansliet endast om domstolen anser att behandling i sammanträde är onödig och gäldenären inte har begärt behandling i sammanträde. Till sammanträdet kallas gäldenären och den borgenär som har gjort ansökan. Borgenärens ansökan kan avgöras även om gäldenären uteblir från sammanträdet eller inte ger något yttrande.

8 kap.

Boförvaltare

7 §

Boförvaltarens arvode

En boförvaltare har rätt att av konkursboets medel för sitt uppdrag få ett arvode som är skäligt med hänsyn till uppdragets svårighetsgrad, det arbete som har utförts, boets omfattning och andra omständigheter samt att få ersättning för de kostnader som orsakats boförvaltaren och som har behövts för förvaltningen av boet. Utöver detta arvode får boförvaltaren inte ta ut någon förmån för sig själv eller för någon som står i ett nära förhållande till boförvaltaren.

Boförvaltarens arvode kan nedsättas, om boförvaltaren har skiljts från uppdraget med stöd av 6 § 1 mom. 1 eller 2 punkten eller om boförvaltaren väsentligt har försummat sina uppgifter eller skyldigheter.

När boförvaltaren har förordnats till uppdraget beslutar borgenärerna utan dröjsmål och vid behov även senare och efter att ha hört boförvaltaren om de närmare grunderna för boförvaltarens arvode och ersättningar. Arvodet och kostnadsersättningen betalas med skäliga mellanrum under uppdragets gång. Borgenärerna kan besluta att en del av arvodet ska betalas när boförvaltaruppdraget upphör. Borgenärerna beslutar om betalningen av arvodet och ersättningen efter att boförvaltaren lämnat en utredning över de åtgärder som utgör grunden för betalningen.

Twister som gäller arvodet och ersättningen avgörs av domstolen på ansökan av boförvaltaren, gäldenären eller en borgenär. Ansökan ska göras inom en månad från borgenärernas beslut om arvodet och ersättningen.

9 kap.

Utredning av konkursboet samt gäldenärens bokföring

1 §

Boförteckning

Boförvaltaren skall göra en förteckning över gäldenärens tillgångar och skulder (*boförteckning*). Av boförteckningen ska tillräckligt specificerat framgå åtminstone gäldenärens egendom när konkursen började, vilket belopp realiseringen av egendomen väntas avkasta samt gäldenärens största borgenärer och deras fordringar, de största övriga förbindelserna samt en uppskattning av det totala antalet övriga skulder och förbindelser. Boförvaltaren ska till boförteckningen foga ett sammandrag över gäldenärens ekonomiska situation, om det är ändamålsenligt med ett sammandrag.

Boförteckningen ska göras inom två månader från konkursens början. Om det finns betydande brister eller fel i gäldenärens bokföring eller om boförteckningen inte kan färdigställas inom föreskriven tid därför att boet är omfattande eller av något annat särskilt skäl, ska boförvaltaren göra upp boförteckningen utan ogrundat dröjsmål. I sådana fall ska boförvaltaren underrätta domstolen om datum då boförteckningen beräknas vara klar och orsakerna till att boförteckningen inte har färdigställts inom föreskriven tid samt föra in dessa uppgifter i ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden.

2 §

Gäldenärsutredning

Boförvaltaren skall göra en utredning om gäldenären och dennes verksamhet före konkursen (*gäldenärsutredning*). Av utredningen skall framgå åtminstone följande:

1) om gäldenären är en sammanslutning eller en stiftelse, dess ägar- och koncernförhållanden,

Gäldenärsutredningen ska göras inom två månader från konkursens början. Om gäldenärsutredningen inte kan färdigställas inom föreskriven tid på grund av boets omfattning eller av något annat särskilt skäl, ska boförvaltaren göra gäldenärsutredningen utan ogrundat dröjsmål. I sådana fall ska boförvaltaren underrätta domstolen om datum då gäldenärsutredningen beräknas vara klar och orsakerna till att gäldenärsutredningen inte har färdigställts inom föreskriven tid samt föra in dessa uppgifter i ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden.

10 kap.

När en konkurs förfaller

2 §

Ansökan om att konkursen ska förfalla

Boförvaltaren ska innan denne gör en ansökan om att konkursen ska förfalla ge de största borgenärerna tillfälle att bli hörda. Boförvaltaren ska inom en månad efter att boförteckningen och gäldenärsutredningen har blivit klara delge borgenärerna sin framställning om att konkursen ska förfalla och, om det finns anledning, fråga borgenärerna om de åtar sig att svara för kostnaderna för konkursförfarandet. Boförvaltaren ska lämna framställningen även till konkursombudsmannen och gäldenären. Om förutsättningarna för att en konkurs förfaller inte kan bedömas inom ovan avsedda tid, ska boförvaltaren lämna framställningen till borgenärerna utan ogrundat dröjsmål och föra in orsaken till dröjsmålet i ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden.

Boförvaltaren ska göra en ansökan om att konkursen ska förfalla hos domstolen utan ogrundat dröjsmål efter det att de största borgenärerna har hörts i enlighet med 1 mom. Ansökan kan även göras av en borgenär, gäldenären eller konkursombudsmannen. Ansökan kan inte göras förrän boförteckningen och gäldenärsutredningen är klara.

Boförvaltaren ska till sin ansökan om att konkursen ska förfalla foga boförteckningen och gäldenärsutredningen samt sin uppskattning om vad konkursförfarandet kommer att kosta och vilka medel som finns att tillgå för betalning av kostnaderna. Om ansökan har gjorts av en borgenär, gäldenären eller konkursombudsmannen, ska boförvaltaren på domstolens begäran för behandlingen av ärendet översända boförteckningen och gäldenärsutredningen samt sin uppskattning om vad konkursförfarandet kommer att kosta och vilka medel som finns att tillgå för betalning av kostnaderna.

3 §

Behandlingen av en ansökan om att konkursen ska förfalla

Om det finns anledning till det, ska domstolen ge gäldenären, de största borgenärerna och konkursombudsmannen tillfälle att bli hörda med anledning av boförvaltarens ansökan om att

RP 221/2018 rd

konkursen ska förfalla. Om ansökan har gjorts av någon annan än boförvaltaren, ska boförvaltaren, gäldenären, de största borgenärerna och konkursombudsmannen ges tillfälle att bli hörda med anledning av den.

4 §

Boförvaltarens arvode när konkursen förfaller

Domstolen beslutar om arvodets och ersättningens storlek samt till vilken del ersättningen ska betalas av statens medel. Boförvaltaren ska ge domstolen en specificerad räkning över sina åtgärder och, om ersättning yrkas av statens medel, en utredning om i vilken mån gäldenären har medel som kan användas till betalning av ersättningen. Boförvaltaren ska sända räkningen till de största borgenärerna, gäldenären och konkursombudsmannen samtidigt som framställningen om att konkursen ska förfalla delges dem med stöd av 2 § 1 mom. Domstolen ska enligt prövning ge gäldenären, borgenärerna och konkursombudsmannen tillfälle att bli hörda i saken. Konkursombudsmannen har rätt att även på eget initiativ yttra sig om boförvaltarens arvodesanspråk och söka ändring i beslutet.

7 §

Meddelanden och sökande av ändring

Ändring får inte sökas genom besvär i ett beslut genom vilket en ansökan om att konkursen ska förfalla har avslagits.

11 kap.

Offentlig utredning

1 §

Övergång till offentlig utredning

Domstolen ska ge boförvaltaren och enligt prövning gäldenären och de största borgenärerna tillfälle att bli hörda med anledning av konkursombudsmannens framställning. Boförvaltarens arvode fastställs enligt vad som föreskrivs i 10 kap. 4 och 5 §.

2 §

Verkningarna av övergång till offentlig utredning

I fråga om den offentliga utredaren gäller vad som i denna eller i någon annan lag föreskrivs om boförvaltare. Om de medel som ingår i konkursboet uppenbarligen räcker till för utdelning till borgenärerna, kan den offentliga utredaren bestämma om bevakningen av fordringarna en-

ligt vad som föreskrivs i denna lag. Den offentliga utredaren ska fullgöra boförvaltarens redogörelse- och informationsskyldighet enligt 14 kap. 11 §, om inte konkursombudsmannen bestämmer något annat.

4 §

Hur en offentlig utredning avslutas

Den del som gäller utdelningen i den av konkursombudsmannen godkända slutredovisningen får klandras. På klander tillämpas 19 kap. 6 §. Missnöjesanmälan krävs dock inte.

4 a §

Skyldighet att ge tillfälle till utmätning i samband med offentlig utredning

Om den utdelning som borgenärerna skulle få av de medel som ingår i konkursboet skulle bli så obetydlig att det inte kan anses ändamålsenligt att göra upp en utdelningsförteckning, ska vad som föreskrivs i 3 kap. 12 § iakttas.

12 kap.

Konkursfordringar, bevakning och utredning av fordringar

3 §

Gemensamt skuldansvar

En borgenär kan bevaka sin fordran på gäldenären till det belopp som fordran uppgick till när konkursen började, utan hänsyn till om borgenären efter det har fått betalning av en borgensman. Borgenären har dock inte denna rätt om borgensmannen har betalat hela den huvudförpliktelse som borgensmannen svarar för före den i 5 § avsedda bevakningsdagen.

5 §

Bestämmande av bevakningsdag

Har någon ansökan om att konkursen ska förfalla inte gjorts när boförteckningen och gäldenärsutredningen är klara, ska boförvaltaren utan ogrundat dröjsmål bestämma dagen när borgenärerna senast ska bevaka sina fordringar (*bevakningsdag*). Bevakningsdagen ska infalla tidigast en månad och senast två månader efter att den bestämdes. Om boförvaltaren inte har bestämt någon bevakningsdag inom en månad efter det att boförteckningen och gäldenärsutredningen blivit klara, ska boförvaltaren föra in orsaken till dröjsmålet i ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden.

6 §

Konkursborgenärens rätt till utdelning

En borgenär kan få utdelning för sin konkursfordran, om

1) borgenären skriftligen har anmält sin fordran till boförvaltaren innan bevakningsdagen bestämts,

2) borgenären skriftligen har bevakat sin fordran (*bevakningsskrift*) genom att anmäla den till boförvaltaren inom den av boförvaltaren utsatta tiden för bevakningen, eller

3) fordran beaktas utan bevakning i enlighet med 8 §.

En fordran som har anmälts till domstolen senast på bevakningsdagen anses ha bevakats i tid. En fordran som en borgenär har anmält efter bevakningsdagen kan beaktas endast på de villkor som föreskrivs om efterbevakning.

Bestämmelser om konkursbevakning i en emittents konkurs finns i 17 §.

I fråga om innehållet i samt granskning och komplettering av en anmälan som avses i 1 mom. I punkten gäller vad som föreskrivs i 7, 14 och 15 §.

8 §

När en fordran beaktas utan bevakning

Om ett stort antal borgenärer har konkursfordringar som hänför sig till samma grund eller till en grund av samma slag och det inte råder någon oklarhet om grunden för fordringarna och deras belopp, ska boförvaltaren i förslaget till utdelningsförteckning beakta obevakade fordringar. Sådana fordringar behöver dock inte beaktas i förslaget till utdelningsförteckning, om det är klart att de inte kommer att få någon utdelning. Boförvaltaren kan även i andra fall i förslaget till utdelningsförteckning beakta en obevakad konkursfordran som på ovannämnda sätt kan anses klar.

Boförvaltaren ska i god tid före bevakningsdagen sända borgenären ett meddelande om till vilket belopp fordran beaktas i förslaget till utdelningsförteckning. Om antalet obevakade fordringar som ska beaktas är stort, kan boförvaltaren i stället för att sända ett särskilt meddelande informera borgenärerna på lämpligt sätt om att fordringarna inte behöver bevakas.

En fordran som följer av ett anställningsförhållande ska anses vara bevakad om boförvaltaren har antecknat fordran i den förteckning som avses i 13 § i lönegarantilagen (866/1998) eller 11 § i lagen om lönegaranti för sjömän (1108/2000).

Vad som föreskrivs i 1–3 mom. hindrar inte en borgenär från att bevaka sin fordran.

13 kap.

Förslag till utdelningsförteckning och fastställande av utdelningsförteckningen

2 §

Fristdagen för förslaget till utdelningsförteckning och översändande av förslaget

Boförvaltaren ska ha förslaget till utdelningsförteckning klart inom en månad efter bevakningsdagen eller, om konkursboet är omfattande, inom två månader efter bevakningsdagen (*fristdagen för förslaget till utdelningsförteckning*). Domstolen kan på begäran av boförvaltaren förlänga denna tid av särskilda skäl.

16 §

Rättelse och ändring av en fastställd utdelningsförteckning

I fråga om rättelse av ett skriv- eller räknefel eller något annat klart fel i en fastställd utdelningsförteckning gäller vad som i 24 kap. 10 § i rättegångsbalken föreskrivs om rättelse av dom.

På yrkande av boförvaltaren eller en borgenär kan domstolen i utdelningsförteckningen beakta en fordran eller en förmånsrätt som av en orsak som inte beror på borgenären har blivit obeaktad till följd av ett fel eller en försummelse vid behandlingen eller av någon annan sådan orsak. Utdelningsförteckningen kan ändras på motsvarande sätt om borgenären till följd av återvinning har fått behov av att bevaka sin fordran, eller om borgenären av någon annan orsak inte kände till och inte heller borde ha känt till fordran innan utdelningsförteckningen fastställdes.

På yrkande av boförvaltaren eller en borgenär kan domstolen i utdelningsförteckningen precisera storleken på en fordran som fastställts som villkorlig vad gäller beloppet.

Om det finns anledning, kan domstolen ge boförvaltaren i uppdrag att sända yrkandet om ändring av utdelningsförteckningen för kännedom till gäldenären och de borgenärer som domstolen anser att behöver höras. En fordran som yrkats bli fogad till utdelningsförteckningen och beloppet av en fordran som med stöd av 3 mom. yrkats bli preciserat kan bestridas. I fråga om bestridande och behandlingen av ett bestridande gäller vad som föreskrivs i 3–6 och 8 §.

15 kap.

Hur borgenärerna utövar sin beslutanderätt

6 §

Hur borgenärssammanträdet sammankallas

Boförvaltaren sammankallar borgenärssammanträdet. Det första sammanträdet ska hållas inom två månader efter att boförteckningen blev klar och senast sex månader efter att konkursern började, om det inte av särskilda skäl är onödigt att hålla sammanträde. Det första sammanträdet kan vid behov också hållas innan boförteckningen blivit klar förutsatt att de största borgenärerna har utretts på ett tillförlitligt sätt. I övrigt ska borgenärssammanträdet hållas vid behov.

16 a kap.

Konkursboets offentligrättsliga miljöansvar

1 §

Allmän bestämmelse om konkursboets miljöansvar

Om en händelse som ger upphov till offentligrättsligt miljöansvar har inträffat före konkursern, är konkursboet inte skyldigt att vidta åtgärder annat än i de situationer som avses i detta

kapitel. Andra fordringar vars rättsgrund har uppstått före konkursen än de som avses i detta kapitel är konkursfordringar.

2 §

Konkursboets handlingskyldighet och ansvar för kostnaderna

Konkursboet ska utan dröjsmål vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga eller begränsa sådan förorening av miljön eller sådana betydande skadliga förändringar i miljön som orsakas av gäldenärens verksamhet, om föroreningen eller de skadliga förändringarna i miljön medför eller hotar att medföra en allvarlig risk eller allvarlig skada för hälsan eller miljön.

Om myndigheten har vidtagit eller låtit vidta i 1 mom. avsedda åtgärder efter konkursens början, svarar konkursboet för kostnaderna.

3 §

Konkursboets ansvar för avfall, farliga kemikalier och explosiva varor

På konkursboets ansvar för sådant i 5 § i avfallslagen (646/2011) avsett avfall som är i dess besittning och som är farligt enligt 6 eller 7 § i den lagen tillämpas vad som i den lagen föreskrivs om avfallsinnehavarens ansvar. På konkursboets ansvar för avfall i dess besittning som inte är farligt avfall och som omfattas av avfallslagens tillämpningsområde tillämpas vad som i den lagen föreskrivs om avfallsinnehavarens ansvar endast om avfallet medför eller hotar att medföra en allvarlig risk eller allvarlig skada för hälsan eller miljön.

På konkursboets ansvar för sådana farliga kemikalier i dess besittning som avses i 6 § 2 punkten i lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (390/2005) och för sådana explosiva varor i dess besittning som avses i 5 punkten i den paragrafen tillämpas vad som i den lagen föreskrivs om verksamhetsutövarens ansvar.

Om myndigheten efter konkursens början har vidtagit eller låtit vidta åtgärder som hänför sig till sådant i 1 mom. avsett avfall eller sådana i 2 mom. avsedda farliga kemikalier eller explosiva varor som är i konkursboets besittning, svarar konkursboet för kostnaderna.

4 §

Konkursboets ansvar för radioaktiva ämnen och radioaktivt avfall

På konkursboets ansvar för sådant radioaktivt ämne i dess besittning som avses i 4 § 14 punkten i strålsäkerhetslagen (/) och för sådant radioaktivt avfall i dess besittning som avses i 15 punkten i den paragrafen och för vars innehav det krävs säkerhetstillstånd enligt strålsäkerhetslagen tillämpas vad som i strålsäkerhetslagen föreskrivs om verksamhetsutövarens ansvar.

Om myndigheten efter konkursens början har vidtagit eller låtit vidta åtgärder som hänför sig till i 1 mom. avsedda radioaktiva ämnen eller radioaktiva avfall i konkursboets besittning, svarar konkursboet för kostnaderna.

5 §

Miljöansvaret för ett konkursbo som fortsätter rörelsen

På ett konkursbo som fortsätter gäldenärens rörelse tillämpas vad som föreskrivs om offentligrättsliga miljöförpliktelser någon annanstans i lag. Ett konkursbo som fortsätter gäldenärens rörelse ansvarar också för gäldenärens miljöförpliktelser till följd av rörelsen i fråga.

Denna paragraf tillämpas inte om rörelsen fortsätter i syfte att avvärja en risk som avses i 2 § 1 mom.

17 kap.

Vård och försäljning av egendom som ingår i konkursboet samt bestämmelser om pantborgenärer

7 §

Kostnaderna för pantsatt egendom

Konkursboet har rätt att omedelbart efter försäljnings- och verkställighetskostnaderna få ersättning för de nödvändiga kostnader som boet har orsakats av vård och försäljning av pantsatt egendom som ingår i boet, till vilka också hänförs boförvaltarens arvode för åtgärder i anslutning till försäljningen. Konkursboet har rätt att från den pantsatta egendomens försäljningspris få ersättning också för de åtgärder som vidtagits eller kostnader som betalats med stöd av 16 a kap. 2–4 § och som hänför sig till den pantsatta egendomen. Samma rätt till ersättning har också den myndighet som vidtagit eller låtit vidta åtgärderna.

Om konkursboet har gett en pantborgenär i uppdrag att ha hand om vården av pantsatt egendom som ingår i boet, har borgenären samma rätt som konkursboet att få ersättning för de kostnader som avses i 1 mom.

19 kap.

Konkursboets slutredovisning och utredning i efterhand

9 §

Utredning i efterhand

Om nya tillgångar uppdagas eller om det annars behövs utredningsåtgärder efter att konkursen har avslutats, har boförvaltaren rätt att utan något särskilt förordnande vidta behövliga åtgärder i saken. Boförvaltaren har rätt att av boets medel ta ut ett skäligt arvode och ersättning för behövliga kostnader som boförvaltaren har haft. Boförvaltaren ska sammanställa en redogörelse över sina åtgärder. Redogörelsen ska lämnas till konkursombudsmannen och de borgenärer som saken gäller, om detta inte är uppenbart onödigt på grund av sakens ringa betydelse.

22 kap.

Konkursregistret, kungörelser och meddelanden

7 §

Delgivningssätt

Boförvaltaren kan sända sådana meddelanden, kallelser och andra delgivningar samt handlingar som avses i denna lag på ändamålsenligt sätt

RP 221/2018 rd

1) med hjälp av en elektronisk dataöverföringsmetod eller per post till den adress som borgenären eller gäldenären har uppgett eller till en postadress som förts in i befolkningsdatasystemet eller handelsregistret,

2) genom att föra in dem i ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden, förutsatt att mottagaren har beviljats tillgång till systemet,

3) genom att föra in dem i något annat elektroniskt system som mottagaren har tillgång till och vars användning mottagaren godkänt,

4) per telefon, om inte ett skriftligt förfarande behövs på grund av sakens natur.

Om boförvaltaren sänder delgivningen på det sätt som avses i 1 mom. 2 eller 3 punkten, ska boförvaltaren med hjälp av en elektronisk dataöverföringsmetod underrätta mottagaren av delgivningen, på den adress som denne uppgett, om att handlingen har förts in i ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden eller i något annat elektroniskt system, om inte något annat har överenskommit med mottagaren.

Borgenärerna och gäldenären kan lämna boförvaltaren de yttranden, bemötanden och meddelanden som avses i denna lag genom att föra in dem i ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden eller genom att sända dem till boförvaltaren med hjälp av en elektronisk dataöverföringsmetod eller per post.

8 §

Ankomsttidpunkten för ett meddelande som har skickats med användning av en elektronisk dataöverföringsmetod

Handlingar som förts in i ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden och meddelanden som har sänts med användning av en elektronisk dataöverföringsmetod anses ha anlänt till mottagaren inom utsatt tid, om de har anlänt så som det föreskrivs i 10 och 11 § i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003).

Denna lag träder i kraft den 20 .

Bestämmelsen i 2 kap. 3 § 2 mom. 3 punkten tillämpas i den lydelse den hade vid ikraftträdandet av denna lag, om betalningsuppsmaningen har delgetts gäldenären före ikraftträdandet.

På konkurser som har börjat före ikraftträdandet av denna lag tillämpas 9 kap. 1 § 1 och 2 mom. samt 2 § 2 mom., 10 kap. 2 § och 4 § 2 mom., 12 kap. 5 § 1 mom. samt 6 och 8 §, 13 kap. 2 § 1 mom., 15 kap. 6 § 1 mom. och 17 kap. 7 § i den lydelse de hade vid ikraftträdandet.

Bestämmelserna i 16 a kap. tillämpas inte på konkurser som har börjat före ikraftträdandet av denna lag.

2.

Lag

om ändring av lagen om företagssanering

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om företagssanering (47/1993) 81 §, sådan den lyder i lag 247/2007, samt
fogas till 66 § ett nytt 4 mom. och till lagen en ny 81 a § som följer:

66 §

Inverkan av konkurs på saneringsprogrammet

Om ett beslut om att försätta gäldenären i konkurs upphävs eller konkursen läggs ned, ska det program som förfallit fortsätta gälla, och villkoren i programmet ska iakttas som om gäldenären inte hade försatts i konkurs.

81 §

Delgivningssätt

Domstolen kan sända delgivningar enligt denna lag med hjälp av en elektronisk dataöverföringsmetod eller per post, om inte delgivningen behöver ske mot delgivningskvitto eller mottagningsbevis eller på något annat bevisligt delgivningssätt som föreskrivs för tvistemål.

Utredaren kan sända sådana meddelanden, kallelser och andra delgivningar samt handlingar som avses i denna lag på ändamålsenligt sätt

1) med hjälp av en elektronisk dataöverföringsmetod eller per post till den adress som borgenären eller gäldenären har uppgett eller till en postadress som förts in i befolkningsdatasystemet eller handelsregistret,

2) genom att föra in dem i ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden, förutsatt att mottagaren har beviljats tillgång till systemet,

3) genom att föra in dem i något annat elektroniskt system som mottagaren har tillgång till och vars användning mottagaren godkänt,

4) per telefon, om inte ett skriftligt förfarande behövs på grund av sakens natur.

Om utredaren sänder delgivningen på det sätt som avses i 1 mom. 2 eller 3 punkten, ska utredaren med hjälp av en elektronisk dataöverföringsmetod underrätta mottagaren av delgivningen, på den adress denne uppgett, om att handlingen har förts in i ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden eller i något annat elektroniskt system, om inte något annat har överenskommit med mottagaren.

Borgenärerna och gäldenären kan lämna utredaren de yttranden, bemötanden och meddelanden som avses i denna lag genom att föra in dem i ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden eller genom att sända dem till utredaren med hjälp av en elektronisk dataöverföringsmetod eller per post.

Slutredogörelsen kan sändas till en borgenär med hjälp av en elektronisk dataöverföringsmetod eller per post på den adress denne uppgett vid saneringsförfarandet eller för övervakaren eller gäldenären senare efter att saneringsprogrammet fastställts.

81 a §

RP 221/2018 rd

Ankomsttidpunkten för ett meddelande som har skickats med användning av en elektronisk dataöverföringsmetod

Handlingar som förts in i ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden och meddelanden som har sänts med användning av en elektronisk dataöverföringsmetod anses ha anlänt till mottagaren inom utsatt tid, om de har anlänt så som det föreskrivs i 10 och 11 § i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003).

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

3.

Lag

om ändring av lagen om övervakning av förvaltningen av konkursbon

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om övervakning av förvaltningen av konkursbon (109/1995) 2 § och 7 § 3 mom., av dem 7 § 3 mom. sådant det lyder i lag 123/2004, samt
fogas till lagen en ny 16 a § som följer:

2 §

Konkursombudsmannen har en byrå där det inom ramen för statsbudgeten finns ett behövt antal tjänstemän som är föredragande samt annan personal.

Konkursombudsmannen fastställer byråns arbetsordning.

Konkursombudsmannen avgör ärendena på föredragning. I arbetsordningen kan likväl bestämmas om ärenden som konkursombudsmannen avgör utan föredragning.

Konkursombudsmannen får i ärenden där praxis i fråga om lagens tillämpning är vedertagen överföra beslutanderätt på tjänstemän som är föredragande.

7 §

Domstolen kan på yrkande av konkursombudsmannen nedsätta det av borgenärerna fastställda arvudet för boförvaltaren på de grunder som avses i 8 kap. 7 § 2 mom. i konkurslagen eller om arvudet klart överstiger vad som kan anses skäligt. Konkursombudsmannen ska framställa sitt yrkande inom 30 dagar från den dag då dokumentet med borgenärernas beslut har anlänt till konkursombudsmannens byrå.

16 a §

I ett beslut som konkursombudsmannen har fattat med stöd av denna lag får ändring inte sökas genom besvär, om inte något annat föreskrivs i denna eller i någon annan lag.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

4.

Lag

om ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Förvaltning av ärendehanteringssystemet och dess ändamål

Konkursombudsmannen förvaltar ett ärendehanteringssystem för konkurs- och företagssaneringsärenden och sørjer för dess funktion.

Ärendehanteringssystemet är uppdelat i två delar. Syftet med den ena delen är att förmedla information till konkursombudsmannen för övervakning av konkursförvaltningen och saneringsförfaranden.

Syftet med ärendehanteringssystemets andra del är att boförvaltaren i ett konkursärende (*boförvaltaren*) eller utredaren i ett saneringsförfarande (*utredaren*) via systemet ska kunna lämna information till borgenärerna och gäldenären i konkursärenden och företagssaneringsärenden samt borgenärerna på motsvarande sätt till boförvaltaren eller utredaren.

2 §

Den personuppgiftsansvarige samt ansvar i fråga om ärendehanteringssystemet

Konkursombudsmannen är personuppgiftsansvarig för den del av ärendehanteringssystemet som avses i 1 § 2 mom.

Konkursombudsmannen samt boförvaltaren eller utredaren är gemensamt personuppgiftsansvariga för den del av ärendehanteringssystemet som avses i 1 § 3 mom. Konkursombudsmannen sørjer för informationssäkerheten i fråga om systemet och de uppgifter som förts in i systemet. Konkursombudsmannen är den gemensamma kontaktpunkt som förfrågningar om behandlingen av personuppgifter riktas till. Till övriga delar ansvarar boförvaltaren eller utredaren för registret i fråga om sina egna ärenden.

Borgenärerna svarar för att de införda uppgifterna är riktiga och för att uppgifterna rättas utan obefogat dröjsmål.

3 §

Åtkomsträtt till ärendehanteringssystemet

Varje konkurs och saneringsförfarande som börjat förs in i ärendehanteringssystemet utifrån uppgifter som på elektronisk väg överförs från konkurs- och företagssaneringsregistret.

Konkursombudsmannen beviljar boförvaltaren och utredaren åtkomsträtt till ärendehanteringssystemet. Åtkomsträtt till systemet kan även beviljas automatiskt utifrån uppgifter som på elektronisk väg överförs från konkurs- och företagssaneringsregistret.

Boförvaltaren och utredaren ger borgenärerna och gäldenären åtkomsträtt till ärendehanteringssystemet.

4 §

Uppgifter som ska föras in i ärendehanteringssystemet

Uppgifter som förts in i konkurs- och företagssaneringsregistret överförs på elektronisk väg till ärendehanteringssystemet.

Boförvaltaren och utredaren ska utan dröjsmål i den del av ärendehanteringssystemet som avses i 1 § 2 mom. föra in de uppgifter som behövs för övervakningen av förvaltningen av konkursboet och av saneringsförfarandet. Närmare bestämmelser om sådana uppgifter och handlingar som boförvaltaren och utredaren ska föra in i ärendehanteringssystemet och om förfarandet i samband med införandet utfärdas genom förordning av justitieministeriet.

Om det vid företagssanering inte har förordnats en utredare ska konkursombudsmannen föra in de uppgifter han eller hon anser behövliga i den del av ärendehanteringssystemet som avses i 1 § 2 mom.

Boförvaltaren och utredaren kan dessutom i den del av ärendehanteringssystemet som avses i 1 § 3 mom. föra in andra än i 2 mom. avsedda uppgifter som behövs med avseende på konkursförfarandet eller saneringsförfarandet i syfte att sända dem till gäldenären och borgenärerna samt borgenärerna på motsvarande sätt i syfte att sända dem till boförvaltaren eller utredaren.

5 §

Personuppgifter som får föras in i ärendehanteringssystemet

Personuppgifter som förs in i ärendehanteringssystemet får omfatta

1) identifierings-, kontakt- och bankkontouppgifter, uppgifter om gäldenärens tillgångar, skulder, rättshandlingar och övriga ekonomiska ställning som behövs med avseende på konkursförfarandet eller företagssaneringsförfarandet eller för övervakningen av förfarandet,

2) personuppgifter som behövs för en gäldenärsutredning med stöd av 9 kap. 2 § 1 mom. i konkurslagen (120/2004) och för en utredning som ska göras med stöd av 8 § 1 mom. 1 punkten i lagen om företagssanering (47/1993),

3) andra personuppgifter som är nödvändiga för ett konkursförfarande eller företagssaneringsförfarande eller för övervakningen av förfarandet.

De personuppgifter som förs in i ärendehanteringssystemet får innehålla uppgifter om gäldenärens hälsotillstånd eller hälsotillståndet för gäldenärens företrädare och uppgifter om brott eller förseelser som skett i gäldenärens verksamhet, om uppgifterna är nödvändiga med avseende på konkursförfarandet eller företagssaneringsförfarandet eller övervakningen av förfarandet.

6 §

Tillgång till uppgifter som förts in i ärendehanteringssystemet

Konkursombudsmannen har tillgång till de uppgifter som med stöd av 4 § 1–3 mom. förts in i ärendehanteringssystemet. Konkursombudsmannen har inte rätt att i systemet söka fram uppgifter som avses i 4 § 4 mom. i större utsträckning än vad som behövs för att förvalta systemet och trygga informationssäkerheten.

Boförvaltaren och utredaren har tillgång till de uppgifter i ärendehanteringssystemet som gäller det konkursärende eller företagssaneringsärende i vilket han eller hon förordnats till boförvaltare eller utredare.

Borgenärerna och gäldenären har tillgång till de uppgifter i ärendehanteringssystemet som gäller konkursen eller företagssaneringen i fråga till den del de med stöd av någon annan lag har rätt att få uppgifter.

7 §

Offentlighet för uppgifter som förts in i ärendehanteringssystemet och utlämnande av uppgifter

Bestämmelser om offentlighet för och utlämnande av uppgifter som förts in i ärendehanteringssystemet med stöd av 4 § 1–3 mom. finns i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999).

De uppgifter som boförvaltaren eller utredaren eller en borgenär fört in i ärendehanteringssystemet med stöd av 4 § 4 mom. och det register som bildas av dessa är inte sådana myndighetshandlingar som avses i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet och som omfattas av konkursombudsmannens bestämmanderätt. Konkursombudsmannen, den som är anställd hos konkursombudsmannen och den som är verksam på uppdrag av konkursombudsmannen är skyldig att hemlighålla vad han eller hon i samband med förvaltningen av ärendehanteringssystemet har fått veta om de uppgifter som boförvaltaren eller utredaren har fört in i registret med stöd av 4 § 4 mom. På brott mot tystnadsplikten tillämpas i sådana fall vad som föreskrivs i 35 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

På de uppgifter som avses i 2 mom. tillämpas inte heller vad som någon annanstans i lag föreskrivs om myndigheters rätt att ta del av konkursombudsmannens handlingar eller om konkursombudsmannens rätt eller skyldighet att lämna ut uppgifter till en annan myndighet.

8 §

Inspektörers och förundersökningsmyndigheters tillgång till ärendehanteringssystemet

Konkursombudsmannen får, till den del det föreskrivs någon annanstans i lag, ge tillgång till de uppgifter som förts in i ärendehanteringssystemet med stöd av 4 § 1–3 mom.

1) till en inspektör som avses i 5 § 1 mom. i lagen om övervakning av förvaltningen av konkursbon (109/1995) för utförande av särskild granskning av gäldenärens eller konkursboets förvaltning, räkenskaper och verksamhet,

2) till en förundersökningsmyndighet för verkställigheten av en förundersökning.

Boförvaltaren ska ge den som utför en särskild granskning som avses i 9 kap. 4 § i konkurslagen och den som verkställer konkursboets revision som avses i 16 kap. 1 § 2 mom. i den lagen tillgång till uppgifter i ärendehanteringssystemet till den del det behövs för granskningen eller revisionen.

Utredaren kan ge en sakkunnig som han eller hon anlitar för granskning av gäldenärens verksamhet tillgång till uppgifter i ärendehanteringssystemet till den del det behövs för granskningen.

9 §

Radering av uppgifter

Uppgifterna i ärendehanteringssystemet ska raderas tio år efter det att förfarandet avslutades.

Uppgifterna raderas dock vid utgången av det kalenderår som följer efter det år då förfarandet avslutades, om konkursen har lagts ned eller beslutet om att försätta gäldenären i konkurs upphävs på grund av ändringssökande.

RP 221/2018 rd

Denna lag träder i kraft den 20 .

5.

Lag

om ändring av 9 § i lagen om konkurs- och företagssaneringsregistret

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om konkurs- och företagssaneringsregistret (137/2004) 9 § 1 mom., sådant
det lyder i lag 367/2017, som följer:

9 §

Uppgifternas offentlighet och utlämnande av uppgifter

Uppgifterna i konkurs- och företagssaneringsregistret finns tillgängliga via det allmänna datanätet, med undantag av fysiska personers personbeteckning.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

6.

Lag

om ändring av 8 § i lagen om skuldsaneringsregistret

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om skuldsaneringsregistret (368/2017) 8 § 2 mom. som följer:

8 §

Uppgifternas offentlighet och utlämnande av uppgifter

Sådana uppgifter i skuldsaneringsregistret som gäller skuldsanering av skulder som hänför sig till näringsverksamhet enligt 45 a § i lagen om skuldsanering för privatpersoner är tillgängliga via det allmänna datanätet, med undantag av personbeteckningar.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

7.

Lag

om ändring av 19 § i jordlegolagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i jordlegolagen (258/1966) 19 § 3 mom., sådant det lyder i lag 1140/2010, som föl-
jer:

19 §

Konkursboet svarar för betalningen av lega enligt legoavtalet under den tid det använder legoområdet, även om det inte åtagit sig att svara för att förpliktelserna enligt legoavtalet uppfylls. Som användning av legoområdet betraktas inte att konkursboet endast lämnar kvar egendom som tillhör gäldenären på legoområdet. De kostnader som avlägsnande av egendom och sanering av området orsakar legogivaren är konkursfordringar.

Denna lag träder i kraft den _____ 20 .

Om konkursen har börjat före ikraftträdandet av denna lag, tillämpas på konkursboets ansvar för uppfyllandet av förpliktelserna enligt legoavtalet de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

8.

Lag

om ändring av 39 § i lagen om hyra av affärslokal

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om hyra av affärslokal (482/1995) 39 § 3 mom. som följer:

39 §

Konkurs för hyresgäst

Konkursboet svarar för betalningen av hyran enligt hyresavtalet under den tid det använder lokalen, även om det inte åtagit sig att svara för att förpliktelserna enligt hyresavtalet uppfylls. Som användning av lokalen betraktas inte att konkursboet endast lämnar kvar egendom som tillhör gäldenären i lokalen. De kostnader som avlägsnande av egendom och städning av lokalen orsakar hyresvärden är konkursfordringar. Vid vidareuthyrning av affärslokal ska den hyresgästs konkursbo som gett lokalen för vidareuthyrning svara för de förpliktelser hyresvärden orsakas av hyresavtalet från det konkursen börjar tills den hyresgäst som håller lokalen i sin besittning har underrättats om att det primära hyresförhållandet har upphört.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Om konkursen har börjat före ikraftträdandet av denna lag, tillämpas på konkursboets ansvar för uppfyllandet av förpliktelserna enligt hyresavtalet de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

9.

Lag

om ändring av 49 § i lagen om hyra av bostadslägenhet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om hyra av bostadslägenhet (481/1995) 49 § 3 mom. som följer:

49 §

Konkurs för hyresgäst

Konkursboet svarar för betalningen av hyran enligt hyresavtalet under den tid det använder lägenheten, även om det inte åtagit sig att svara för att förpliktelserna enligt hyresavtalet uppfylls. Som användning av lägenheten betraktas inte att konkursboet endast lämnar kvar egendom som tillhör gäldenären i lägenheten. De kostnader som avlägsnandet av egendom och städning av lägenheten orsakar hyresvärden är konkursfordringar. Vid uthyrning i andra hand av en bostadslägenhet svarar den primära hyresgästens konkursbo för att förpliktelserna enligt det primära hyresavtalet uppfylls från det konkursen börjar tills hyresgästen i andra hand har meddelat att det primära hyresförhållandet upphör.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Om konkursen har börjat före ikraftträdandet av denna lag, tillämpas på konkursboets ansvar för uppfyllandet av förpliktelserna enligt hyresavtalet de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

10.

Lag

om ändring av 3 kap. 44 § i utsökningsbalken

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 3 kap. 44 § i utsökningsbalken (705/2007) ett nytt 2 mom. som följer:

3 kap.

Allmänna bestämmelser om förfarandet

44 §

Undantag från skyldigheten att ställa säkerhet

Säkerhet krävs inte heller av ett konkursbo som är föremål för offentlig utredning, när den offentliga utredaren ansöker om verkställighet med konkursombudsmannens samtycke.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

11.

Lag

om ändring av 21 § i lagen om verkställighet av skatter och avgifter

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om verkställighet av skatter och avgifter (706/2007) 21 § som följer:

21 §

Verkningarna av preskription

En preskriberad offentlig fordran får inte indrivnas. Preskriptionen hindrar inte att betalning tas ur sådan gäldenären tillhörig egendom som utgör pant för fordran.

Preskriptionstidens utgång hindrar inte att betalning fås av medel som utmätts eller överlämnats till konkurs eller av medel med vilka de fordringar som anmälts i den offentliga stämningen ska betalas, om före preskriptionstidens utgång

- 1) utmätning förrättats för indrivning av den offentliga fordran,
- 2) gäldenären försatts i konkurs eller den offentliga fordran bevakats vid partsförhandling vid försäljning av fastighet i enlighet med utsökningsbalken, eller
- 3) den offentliga fordran anmälts med anledning av offentlig stämning.

Särskilda bestämmelser gäller i fråga om inverkan av skuldsanering för privatpersoner och företagssanering.

Grundbesvär får anföras så länge rätten till betalning inte har förlorats enligt 1 eller 2 mom. Grundbesvären ska i de fall som avses i 2 mom. 2 punkten anföras inom tre veckor från det att gäldenären har försatts i konkurs eller den offentliga fordran bevakats vid partsförhandling.

Denna lag träder i kraft den 20 .

På konkurser som har börjat före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

12.

Lag

om ändring av 20 § i lönegarantilagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lönegarantilagen (866/1998) 20 § som följer:

20 §

Särskild preskriptionstid

En betalning enligt lönegarantin ska återkrävas till staten inom 10 år från utgången av det år då lönegarantibeslutet har getts. Därefter är rätten till betalning förverkad.

Preskriptionstidens utgång hindrar inte att betalning fås av medel som utmätts eller överlämnats till konkurs eller av medel med vilka de fordringar som anmälts i den offentliga stämningen ska betalas, om före den i 1 mom. avsedda preskriptionstidens utgång

- 1) utmätning förrättats för indrivning av fordran,
- 2) gäldenären försatts i konkurs eller fordran bevakats vid partsförhandling vid försäljning av fastighet i enlighet med utsökningsbalken, eller
- 3) fordran anmälts med anledning av offentlig stämning.

Särskilda bestämmelser gäller i fråga om inverkan av skuldsanering för privatpersoner och företagssanering.

Denna lag träder i kraft den 20 _____.

På konkurser som har börjat före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

13.

Lag

om ändring av 18 § i lagen om lönegaranti för sjömän

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om lönegaranti för sjömän (1108/2000) 18 § som följer:

18 §

Särskild preskriptionstid

En betalning enligt lönegarantin ska återkrävas till staten inom 10 år från utgången av det år då lönegarantibeslutet har getts. Därefter är rätten till betalning förverkad.

Preskriptionstidens utgång hindrar inte att betalning fås av medel som utmätts eller överlämnats till konkurs eller av medel med vilka de fordringar som anmälts i den offentliga stämningen ska betalas, om före den i 1 mom. avsedda preskriptionstidens utgång

- 1) utmätning förrättats för indrivning av fordran,
- 2) gäldenären försatts i konkurs eller fordran bevakats vid partsförhandling vid försäljning av fastighet i enlighet med utsökningsbalken, eller
- 3) fordran anmälts med anledning av offentlig stämning.

Särskilda bestämmelser gäller i fråga om inverkan av skuldsanering för privatpersoner och företagssanering.

Denna lag träder i kraft den 20 _____

På konkurser som har börjat före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

14.

Lag

om ändring av 28 § i avfallslagen

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 28 § i avfallslagen (646/2011) ett nytt 3 mom. som följer:

28 §

Ordnande av avfallshantering

Bestämmelser om konkursboets ansvar vid ordnande av avfallshantering finns i 16 a kap. i konkurslagen (120/2004).

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

15.

Lag

om ändring av 16 a § i marktäktslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i marktäktslagen (555/1981) 16 a §, sådan den lyder i lag 463/1997, som följer:

16 a §

Tillståndshavarens konkurs

Om en tillståndshavare har försatts i konkurs och tillståndet inte inom sex månader från konkursens början har överförs på någon annan i enlighet med 13 a § eller konkursboet inte meddelat att det fortsätter den verksamhet som tillståndet avser, förfaller den på tillståndet grundade rätten att ta substanser.

Om konkursboet fortsätter täktverksamheten, ska detta meddelas tillståndsmyndigheten utan dröjsmål. Ett konkursbo som fortsätter täktverksamheten svarar för de förpliktelser som är förenade med tillståndet i fråga om den substansmängd som redan har tagits.

Bestämmelser om konkursboets miljöansvar finns i 16 a kap. i konkurslagen (120/2004).

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

Helsingfors den 8 november 2018

Statsminister

Juha Sipilä

Justitieminister Antti Häkkinen

1.

Lag

om ändring av konkurslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i konkurslagen (120/2004) 1 kap. 3 §, 2 kap. 3 § 2 mom. 3 punkten, 7 kap. 8 § 1 och 2 mom., 8 kap. 7 §, 9 kap. 1 § 1 och 2 mom. samt 2 § 1 mom. 1 punkten, 2 § 2 mom., 10 kap. 2 och 3 § samt 4 § 2 mom. och 7 § 2 mom., 11 kap. 1 § 2 mom. och 2 § 2 mom., 12 kap. 3 § 1 mom., 5 § 1 mom. samt 6 och 8 §, 13 kap. 2 § 1 mom. och 16 §, 15 kap. 6 § 1 mom., 17 kap. 7 §, 19 kap. 9 § 1 mom. och 22 kap. 7 och 8 §, av dem 1 kap. 3 § sådan den lyder i lag 563/2009 och 22 kap. 7 och 8 § sådana de lyder i lag 364/2017, samt

fogas till 3 kap 11 § ett nytt 3 mom., till 11 kap. 4 § ett nytt 3 mom. och till 11 kap. en ny 4 a § samt till lagen ett nytt 16 a kap. som följer:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

Gällande lydelse

3 §

Vem som kan försättas i konkurs

Fysiska personer samt sammanslutningar, stiftelser och andra juridiska personer kan försättas i konkurs. En juridisk person kan försättas i konkurs också när den juridiska personen har avregistrerats eller upplösts. Också dödsbon och konkursbon kan försättas i konkurs.

Staten, landskapet Åland, kommuner, samkommuner eller andra offentligrättsliga samarbetsorgan för kommuner, statliga affärsverk, självständiga offentligrättsliga inrättningar eller den evangelisk-lutherska eller ortodoxa kyrkan eller församlingar eller kyrkliga samfälligheter inom den evangelisk-lutherska eller ortodoxa kyrkan kan inte försättas i konkurs.

Med avvikelse från vad som i 2 mom. föreskrivs om självständiga offentligrättsliga inrättningar kan dock ett offentligrättsligt universitet som avses i 1 § i universitetslagen (558/2009) försättas i konkurs.

Föreslagen lydelse

3 §

Vem som kan försättas i konkurs

Fysiska personer samt sammanslutningar, stiftelser och andra juridiska personer kan försättas i konkurs. En juridisk person kan försättas i konkurs också när den juridiska personen har avregistrerats eller upplösts. Också dödsbon och konkursbon kan försättas i konkurs.

Staten, *landskap*, landskapet Åland, kommuner, samkommuner eller andra offentligrättsliga samarbetsorgan för kommuner, statliga affärsverk, självständiga offentligrättsliga inrättningar eller den evangelisk-lutherska eller ortodoxa kyrkan eller församlingar eller kyrkliga samfälligheter inom den evangelisk-lutherska eller ortodoxa kyrkan kan inte försättas i konkurs.

Med avvikelse från vad som i 2 mom. föreskrivs om självständiga offentligrättsliga inrättningar kan dock ett offentligrättsligt universitet som avses i 1 § i universitetslagen (558/2009) försättas i konkurs.

RP 221/2018 rd

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

Förutsättningarna för att försätta en gäldenär i konkurs

3 §

3 §

Presumtion om insolvens

Presumtion om insolvens

Om inte annat visas, skall en gäldenär också anses vara insolvent särskilt när

Om inte annat visas, skall en gäldenär också anses vara insolvent särskilt när

3) gäldenären är eller under det senaste året före konkursansökan har varit bokföringsskyldig för sin rörelse och har underlåtit att betala en klar och förfallen fordran inom en vecka efter att ha fått borgenärens uppmaning att betala denna fordran.

3) gäldenären är eller under det senaste året före konkursansökan har varit bokföringsskyldig för sin rörelse *eller sin yrkesutövning* och har underlåtit att betala en klar och förfallen fordran inom en vecka efter att ha fått borgenärens uppmaning att betala denna fordran.

3 kap.

Rättsverkningarna av att en konkurs börjar

11 §

11 §

Rättsverkningarnas giltighetstid

Rättsverkningarnas giltighetstid

(ny)

Bestämmelser om inverkan av upphävande av beslutet att försätta gäldenären i konkurs och av nedläggning av konkursen på ett saneringsprogram som förfallit finns i 66 § i lagen om företagssanering (47/1993).

7 kap.

Förfarandet i domstol

8 §

8 §

RP 221/2018 rd

Gällande lydelse

Behandlingen av en borgenärs ansökan

Domstolen skall delge gäldenären borgenärens konkursansökan samt ge gäldenären tillfälle att före utsatt dag ge ett skriftligt yttrande.

Om gäldenären motsätter sig konkursansökan behandlas saken i sammanträde, om inte gäldenären har samtyckt till att behandlingen sker i kansliet. Till sammanträdet kallas gäldenären och den borgenär som har gjort ansökan. Borgenärens ansökan kan avgöras även om gäldenären uteblir från sammanträdet eller inte ger något yttrande.

Föreslagen lydelse

Behandlingen av en borgenärs ansökan

Domstolen *ska* delge gäldenären borgenärens konkursansökan samt ge gäldenären tillfälle att före utsatt dag ge ett skriftligt yttrande. *Domstolen ska för den händelse att gäldenären motsätter sig konkursansökan fråga gäldenären om denne begär att saken behandlas i sammanträde, samt informera om möjligheten att avgöra saken utan behandling i sammanträde, om begäran inte framförts.*

Om gäldenären motsätter sig konkursansökan *kan saken behandlas i kansliet endast om domstolen anser att behandling i sammanträde är onödig och gäldenären inte har begärt behandling i sammanträde.* Till sammanträdet kallas gäldenären och den borgenär som har gjort ansökan. Borgenärens ansökan kan avgöras även om gäldenären uteblir från sammanträdet eller inte ger något yttrande.

8 kap.

Boförvaltare

7 §

Boförvaltarens arvode

En boförvaltare har rätt att av konkursboets medel för sitt uppdrag få ett arvode som är skäligt med hänsyn till uppdragets svårighetsgrad, det arbete som har utförts, boets omfattning och andra omständigheter samt att få ersättning för de kostnader som orsakats boförvaltaren och som har varit nödvändiga för förvaltningen av boet. Utöver detta arvode får boförvaltaren inte ta ut någon förmån för sig själv eller för någon som står i ett nära förhållande till boförvaltaren.

(ny)

När boförvaltaren har förordnats till uppdraget beslutar borgenärerna utan dröjsmål och vid behov även senare och efter att ha hört boförvaltaren om de närmare grunderna

7 §

Boförvaltarens arvode

En boförvaltare har rätt att av konkursboets medel för sitt uppdrag få ett arvode som är skäligt med hänsyn till uppdragets svårighetsgrad, det arbete som har utförts, boets omfattning och andra omständigheter samt att få ersättning för de kostnader som orsakats boförvaltaren och som har *behövts* för förvaltningen av boet. Utöver detta arvode får boförvaltaren inte ta ut någon förmån för sig själv eller för någon som står i ett nära förhållande till boförvaltaren.

Boförvaltarens arvode kan nedsättas, om boförvaltaren har skiljts från uppdraget med stöd av 6 § 1 mom. 1 eller 2 punkten eller om boförvaltaren väsentligt har försummat sina uppgifter eller skyldigheter.

När boförvaltaren har förordnats till uppdraget beslutar borgenärerna utan dröjsmål och vid behov även senare och efter att ha

Gällande lydelse

för boförvaltarens arvode och ersättningar. Arvodet och kostnadsersättningen betalas med skäligen mellanrum under uppdragets gång. Borgenärerna kan besluta att en del av arvodet skall betalas när boförvaltaruppdraget upphör. Borgenärerna beslutar om betalningen av arvodet och ersättningen efter att boförvaltaren lämnat en utredning över de åtgärder som utgör grunden för betalningen.

Twister som gäller arvodet och ersättningen avgörs av domstolen på ansökan av boförvaltaren, gäldenären eller en borgenär. Ansökan skall göras inom en månad från borgenärernas beslut om arvodet och ersättningen.

Föreslagen lydelse

hört boförvaltaren om de närmare grunderna för boförvaltarens arvode och ersättningar. Arvodet och kostnadsersättningen betalas med skäligen mellanrum under uppdragets gång. Borgenärerna kan besluta att en del av arvodet *ska* betalas när boförvaltaruppdraget upphör. Borgenärerna beslutar om betalningen av arvodet och ersättningen efter att boförvaltaren lämnat en utredning över de åtgärder som utgör grunden för betalningen.

Twister som gäller arvodet och ersättningen avgörs av domstolen på ansökan av boförvaltaren, gäldenären eller en borgenär. Ansökan *ska* göras inom en månad från borgenärernas beslut om arvodet och ersättningen.

9 kap.

Utredning av konkursboet samt gäldenärens bokföring

1 §

Boförteckning

Boförvaltaren skall göra en förteckning över gäldenärens tillgångar och skulder (*boförteckning*). Av boförteckningen skall tillräckligt specificerat framgå åtminstone gäldenärens egendom när konkursen började, vilket belopp realiseringen av egendomen väntas avkasta samt gäldenärens skulder och övriga förbindelser. Boförvaltaren skall till boförteckningen foga ett sammandrag över gäldenärens ekonomiska situation, *om förteckningen är lång eller om det annars är ändamålsenligt* med ett sammandrag.

Boförteckningen skall göras inom två månader från konkursens början. Om det finns betydande brister eller fel i gäldenärens bokföring eller om boförteckningen inte kan färdigställas inom föreskriven tid därför att boet är omfattande eller av något annat särskilt skäl, kan domstolen förlänga tiden på eget initiativ eller på boförvaltarens begäran. I ett beslut genom vilket tiden har förlängts får ändring inte sökas genom besvär.

1 §

Boförteckning

Boförvaltaren skall göra en förteckning över gäldenärens tillgångar och skulder (*boförteckning*). Av boförteckningen *ska* tillräckligt specificerat framgå åtminstone gäldenärens egendom när konkursen började, vilket belopp realiseringen av egendomen väntas avkasta samt gäldenärens *största borgenärer och deras fordringar, de största övriga förbindelserna samt en uppskattning av det totala antalet övriga skulder och förbindelser*. Boförvaltaren *ska* till boförteckningen foga ett sammandrag över gäldenärens ekonomiska situation, om det är ändamålsenligt med ett sammandrag.

Boförteckningen ska göras inom två månader från konkursens början. Om det finns betydande brister eller fel i gäldenärens bokföring eller om boförteckningen inte kan färdigställas inom föreskriven tid därför att boet är omfattande eller av något annat särskilt skäl, *ska boförvaltaren göra upp boförteckningen utan ogrundat dröjsmål. I sådana fall ska boförvaltaren underrätta domstolen om datum då boförteckningen beräknas vara klar och orsakerna till att boförteckningen inte har färdigställts inom föreskriven tid samt föra in dessa uppgifter i*

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden.

2 §

Gäldenärsutredning

Boförvaltaren skall göra en utredning om gäldenären och dennes verksamhet före konkursen (*gäldenärsutredning*). Av utredningen skall framgå åtminstone följande:

1) om gäldenären är en sammanslutning, dess ägar- och koncernförhållanden,

Gäldenärsutredningen skall göras inom två månader från konkursens början. Om gäldenärsutredningen inte kan färdigställas inom föreskriven tid på grund av boets omfattning eller av något annat särskilt skäl, kan domstolen förlänga tiden på boförvaltarens begäran. I ett beslut genom vilket tiden har förlängts får ändring inte sökas genom besvär.

2 §

Gäldenärsutredning

Boförvaltaren skall göra en utredning om gäldenären och dennes verksamhet före konkursen (*gäldenärsutredning*). Av utredningen skall framgå åtminstone följande:

1) om gäldenären är en sammanslutning eller en stiftelse, dess ägar- och koncernförhållanden,

Gäldenärsutredningen ska göras inom två månader från konkursens början. Om gäldenärsutredningen inte kan färdigställas inom föreskriven tid på grund av boets omfattning eller av något annat särskilt skäl, ska boförvaltaren göra gäldenärsutredningen utan ogrundat dröjsmål. I sådana fall ska boförvaltaren underrätta domstolen om datum då gäldenärsutredningen beräknas vara klar och orsakerna till att gäldenärsutredningen inte har färdigställts inom föreskriven tid samt föra in dessa uppgifter i ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden.

10 kap.

När en konkurs förfaller

2 §

Framställning om att konkursen skall förfalla

Boförvaltaren skall utan ogrundat dröjsmål göra en framställning om att konkursen

2 §

Ansökan om att konkursen ska förfalla

Boförvaltaren ska innan denne gör en ansökan om att konkursen ska förfalla ge de största borgenärerna tillfälle att bli hörda.

Gällande lydelse

skall förfalla sedan det har framgått att det finns grund för detta. Framställningen kan också göras av en borgenär eller av gäldenären eller konkursombudsmannen. Framställningen kan inte göras förrän boförteckningen och gäldenärsutredningen är klara.

Boförvaltaren skall till sin framställning om att konkursen skall förfalla foga boförteckningen och gäldenärsutredningen samt sin uppskattning om vad konkursförfarandet kommer att kosta och vilka medel som finns att tillgå för betalning av kostnaderna. Om framställningen har gjorts av en borgenär, gäldenären eller konkursombudsmannen, skall boförvaltaren på domstolens begäran för behandlingen av ärendet översända boförteckningen och gäldenärsutredningen samt sin uppskattning om vad konkursförfarandet kommer att kosta och vilka medel som finns att tillgå för betalning av kostnaderna.

Innan boförvaltaren gör sin framställning till domstolen, skall boförvaltaren sända framställningen med bilagor till de största borgenärerna och, om det finns anledning till detta, fråga dem om de åtar sig att svara för kostnaderna för konkursförfarandet. Framställningen med bilagor skall också tillställas konkursombudsmannen. Boförvaltaren skall underrätta gäldenären om att framställningen har gjorts.

3 §

Behandlingen av en framställning om att konkursen skall förfalla

Om det finns orsak till det, skall domstolen ge gäldenären, de största borgenärerna

Föreslagen lydelse

Boförvaltaren ska inom en månad efter att boförteckningen och gäldenärsutredningen har blivit klara delge borgenärerna sin framställning om att konkursen ska förfalla och, om det finns anledning, fråga borgenärerna om de åtar sig att svara för kostnaderna för konkursförfarandet. Boförvaltaren ska lämna framställningen även till konkursombudsmannen och gäldenären. Om förutsättningarna för att en konkurs förfaller inte kan bedömas inom ovan avsedda tid, ska boförvaltaren lämna framställningen till borgenärerna utan ogrundat dröjsmål och föra in orsaken till dröjsmålet i ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden.

Boförvaltaren ska göra en ansökan om att konkursen ska förfalla hos domstolen utan ogrundat dröjsmål efter det att de största borgenärerna har hörts i enlighet med 1 mom. Ansökan kan även göras av en borgenär, gäldenären eller konkursombudsmannen. Ansökan kan inte göras förrän boförteckningen och gäldenärsutredningen är klara.

Boförvaltaren ska till sin ansökan om att konkursen ska förfalla foga boförteckningen och gäldenärsutredningen samt sin uppskattning om vad konkursförfarandet kommer att kosta och vilka medel som finns att tillgå för betalning av kostnaderna. Om ansökan har gjorts av en borgenär, gäldenären eller konkursombudsmannen, ska boförvaltaren på domstolens begäran för behandlingen av ärendet översända boförteckningen och gäldenärsutredningen samt sin uppskattning om vad konkursförfarandet kommer att kosta och vilka medel som finns att tillgå för betalning av kostnaderna.

3 §

*Behandlingen av en **ansökan** om att konkursen **ska** förfalla*

Om det finns *anledning* till det, ska domstolen ge gäldenären, de största borgenärer-

RP 221/2018 rd

Gällande lydelse

och konkursombudsmannen tillfälle att bli hörda med anledning av boförvaltarens framställning om att konkursen skall förfalla. Om framställningen har gjorts av någon annan än boförvaltaren, skall boförvaltaren, gäldenären, de största borgenärerna och konkursombudsmannen ges tillfälle att bli hörda med anledning av den.

4 §

Boförvaltarens arvode när konkursen förfaller

Domstolen beslutar om arvodets och ersättningens storlek samt till vilken del ersättningen skall betalas av statens medel. Boförvaltaren skall ge domstolen en specificerad räkning över sina åtgärder och, om ersättning yrkas av statens medel, en utredning om i vilken mån gäldenären har medel som kan användas till betalning av ersättningen. Domstolen skall ge gäldenären och, enligt prövning, borgenärerna och konkursombudsmannen tillfälle att bli hörda i saken. Konkursombudsmannen har rätt att även på eget initiativ yttra sig om boförvaltarens arvodesanspråk och söka ändring i beslutet.

7 §

Meddelanden och sökande av ändring

Ändring får inte sökas genom besvär i ett beslut genom vilket en framställning om att konkursen skall förfalla har förkastats.

Föreslagen lydelse

na och konkursombudsmannen tillfälle att bli hörda med anledning av boförvaltarens *ansökan* om att konkursen *ska* förfalla. Om *ansökan* har gjorts av någon annan än boförvaltaren, *ska* boförvaltaren, gäldenären, de största borgenärerna och konkursombudsmannen ges tillfälle att bli hörda med anledning av den.

4 §

Boförvaltarens arvode när konkursen förfaller

Domstolen beslutar om arvodets och ersättningens storlek samt till vilken del ersättningen *ska* betalas av statens medel. Boförvaltaren *ska* ge domstolen en specificerad räkning över sina åtgärder och, om ersättning yrkas av statens medel, en utredning om i vilken mån gäldenären har medel som kan användas till betalning av ersättningen. *Boförvaltaren ska sända räkningen till de största borgenärerna, gäldenären och konkursombudsmannen samtidigt som framställningen om att konkursen ska förfalla delges dem med stöd av 2 § 1 mom.* Domstolen *ska enligt prövning* ge gäldenären, borgenärerna och konkursombudsmannen tillfälle att bli hörda i saken. Konkursombudsmannen har rätt att även på eget initiativ yttra sig om boförvaltarens arvodesanspråk och söka ändring i beslutet.

7 §

Meddelanden och sökande av ändring

Ändring får inte sökas genom besvär i ett beslut genom vilket en *ansökan* om att konkursen *ska* förfalla har *avslagits*.

11 kap.

Offentlig utredning

1 §

1 §

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Övergång till offentlig utredning

Övergång till offentlig utredning

Domstolen skall ge boförvaltaren och enligt prövning gäldenären och de största borgenärerna tillfälle att bli hörda med anledning av konkursombudsmannens framställning. Boförvaltarens arvode fastställs enligt vad som bestäms i 10 kap. 4 och 5 §.

Domstolen *ska* ge boförvaltaren och enligt prövning gäldenären och de största borgenärerna tillfälle att bli hörda med anledning av konkursombudsmannens framställning. Boförvaltarens arvode fastställs enligt vad som föreskrivs i 10 kap. 4 och 5 §.

2 §

2 §

Verkningarna av övergång till offentlig utredning

Verkningarna av övergång till offentlig utredning

I fråga om den offentliga utredaren gäller i tillämpliga delar vad som i denna eller i någon annan lag bestäms om boförvaltare. Om de medel som ingår i konkursboet uppenbarligen räcker till för utdelning till borgenärerna, kan den offentliga utredaren bestämma om bevakningen av fordringarna enligt vad som bestäms i denna lag. Den offentliga utredaren skall fullgöra boförvaltarens skyldighet att lämna en redogörelse så som konkursombudsmannen bestämmer.

I fråga om den offentliga utredaren gäller vad som i denna eller i någon annan lag *föreskrivs* om boförvaltare. Om de medel som ingår i konkursboet uppenbarligen räcker till för utdelning till borgenärerna, kan den offentliga utredaren bestämma om bevakningen av fordringarna enligt vad som *föreskrivs* i denna lag. Den offentliga utredaren *ska* fullgöra boförvaltarens *redogörelse- och informationskyldighet enligt 14 kap. 11 §, om inte konkursombudsmannen bestämmer något annat.*

4 §

4 §

Hur en offentlig utredning avslutas

Hur en offentlig utredning avslutas

(ny)

Den del som gäller utdelningen i den av konkursombudsmannen godkända slutredovisningen får klandras. På klander tillämpas 19 kap. 6 §. Missnöjesanmälan krävs dock inte.

(ny)

4 a §

Skyldighet att ge tillfälle till utmätning i samband med offentlig utredning

Om den utdelning som borgenärerna

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

skulle få av de medel som ingår i konkursboet skulle bli så obetydlig att det inte kan anses ändamålsenligt att göra upp en utdelningsförteckning, ska vad som föreskrivs i 3 kap. 12 § iakttas.

12 kap.

Konkursfordringar, bevakning och utredning av fordringar

3 §

3 §

Gemensamt skuldansvar

Gemensamt skuldansvar

En borgenär kan bevaka sin fordran på gäldenären till det belopp som fordran uppgick till när konkursen började, utan hänsyn till om borgenären efter det har fått betalning av en borgensman. Borgenären har dock inte denna rätt om borgensmannen har betalat huvudförpliktelsen i dess helhet före den i 5 § avsedda bevakningsdagen.

En borgenär kan bevaka sin fordran på gäldenären till det belopp som fordran uppgick till när konkursen började, utan hänsyn till om borgenären efter det har fått betalning av en borgensman. Borgenären har dock inte denna rätt om borgensmannen har betalat *hela den huvudförpliktelse som borgensmannen svarar för* före den i 5 § avsedda bevakningsdagen.

5 §

5 §

Bestämmande av bevakningsdag

Bestämmande av bevakningsdag

Har någon ansökan om att konkursen skall förfalla inte gjorts när boförteckningen är klar, skall boförvaltaren utan ogrundat dröjsmål bestämma dagen när borgenärerna senast skall bevaka sina fordringar (*bevakningsdag*). Bevakningsdagen skall infalla tidigast en månad och senast två månader efter att den bestämdes.

Har någon ansökan om att konkursen *ska* förfalla inte gjorts när boförteckningen *och gäldenärsutredningen* är klara, *ska* boförvaltaren utan ogrundat dröjsmål bestämma dagen när borgenärerna senast *ska* bevaka sina fordringar (*bevakningsdag*). Bevakningsdagen *ska* infalla tidigast en månad och senast två månader efter att den bestämdes. *Om boförvaltaren inte har bestämt någon bevakningsdag inom en månad efter det att boförteckningen och gäldenärsutredningen blivit klara, ska boförvaltaren föra in orsaken till dröjsmålet i ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden.*

6 §

6 §

Gällande lydelse

Bevakningen av en fordran

För att få utdelning skall en borgenär skriftligen bevaka sin konkursfordran (bevakningsskrift) genom att anmäla den till boförvaltaren senast på bevakningsdagen, om inte fordran beaktas utan att den bevakas.

En fordran som har anmälts till domstolen senast på bevakningsdagen anses ha bevakats i tid. En fordran som en borgenär har anmält efter bevakningsdagen kan beaktas endast på de villkor som bestäms om efterbevakning.

Bestämmelser om konkursbevakning i en emittents konkurs finns i 17 §.

(ny)

8 §

När en fordran beaktas utan bevakning

Boförvaltaren kan i förslaget till utdelningsförteckning beakta en obevakad konkursfordran, om det inte råder någon oklarhet om grunden för fordran och dess belopp. Boförvaltaren skall då i god tid före bevakningsdagen till borgenären sända ett meddelande om till vilket belopp fordran beaktas i förslaget till utdelningsförteckning. Om ett stort antal fordringar som hänför sig till samma grund eller till en grund av samma slag kan anses ostridiga så som nämns ovan, kan boförvaltaren i stället för att sända ett särskilt meddelande på ett ändamålsenligt sätt informera borgenärerna om att det inte är nödvändigt att bevaka fordringarna.

(ny)

Föreslagen lydelse

Konkursborgenärens rätt till utdelning

En borgenär kan få utdelning för sin konkursfordran, om

1) borgenären skriftligen har anmält sin fordran till boförvaltaren innan bevakningsdagen bestämts,

2) borgenären skriftligen har bevakat sin fordran (bevakningsskrift) genom att anmäla den till boförvaltaren inom den av boförvaltaren utsatta tiden för bevakningen, eller

3) fordran beaktas utan bevakning i enlighet med 8 §.

En fordran som har anmälts till domstolen senast på bevakningsdagen anses ha bevakats i tid. En fordran som en borgenär har anmält efter bevakningsdagen kan beaktas endast på de villkor som föreskrivs om efterbevakning.

Bestämmelser om konkursbevakning i en emittents konkurs finns i 17 §.

I fråga om innehållet i samt granskning och komplettering av en anmälan som avses i 1 mom. 1 punkten gäller vad som föreskrivs i 7, 14 och 15 §.

8 §

När en fordran beaktas utan bevakning

Om ett stort antal borgenärer har konkursfordringar som hänför sig till samma grund eller till en grund av samma slag och det inte råder någon oklarhet om grunden för fordringarna och deras belopp, ska boförvaltaren i förslaget till utdelningsförteckning beakta obevakade fordringar. Sådana fordringar behöver dock inte beaktas i förslaget till utdelningsförteckning, om det är klart att de inte kommer att få någon utdelning. Boförvaltaren kan även i andra fall i förslaget till utdelningsförteckning beakta en obevakad konkursfordran som på ovan nämnda sätt kan anses klar.

Boförvaltaren ska i god tid före bevakningsdagen sända borgenären ett meddelande om till vilket belopp fordran beaktas i förslaget till utdelningsförteckning. Om antalet obevakade fordringar som ska beak-

Gällande lydelse

En fordran som följer av ett anställningsförhållande skall anses vara bevakad om boförvaltaren har antecknat fordran i den förteckning som avses i 13 § lönegarantilagen (866/1998) eller 11 § lagen om lönegaranti för sjömän (1108/2000).

Vad som bestäms i 1 och 2 mom. hindrar inte en borgenär från att bevaka sin fordran.

Föreslagen lydelse

tas är stort, kan boförvaltaren i stället för att sända ett särskilt meddelande informera borgenärerna på lämpligt sätt om att fordringarna inte behöver bevakas.

En fordran som följer av ett anställningsförhållande *ska* anses vara bevakad om boförvaltaren har antecknat fordran i den förteckning som avses i 13 § i lönegarantilagen (866/1998) eller 11 § i lagen om lönegaranti för sjömän (1108/2000).

Vad som föreskrivs i 1–3 mom. hindrar inte en borgenär från att bevaka sin fordran.

13 kap.

Förslag till utdelningsförteckning och fastställande av utdelningsförteckningen

2 §

Fristdagen för förslaget till utdelningsförteckning och översändande av förslaget

Boförvaltaren skall ha förslaget till utdelningsförteckning klart inom två månader efter bevakningsdagen eller, om konkursboet är omfattande, inom fyra månader efter bevakningsdagen (*fristdagen för förslaget till utdelningsförteckning*). Domstolen kan på begäran av boförvaltaren förlänga denna tid av särskilda skäl.

2 §

Fristdagen för förslaget till utdelningsförteckning och översändande av förslaget

Boförvaltaren *ska* ha förslaget till utdelningsförteckning klart inom *en månad* efter bevakningsdagen eller, om konkursboet är omfattande, inom *två* månader efter bevakningsdagen (*fristdagen för förslaget till utdelningsförteckning*). Domstolen kan på begäran av boförvaltaren förlänga denna tid av särskilda skäl.

16 §

Rättelse och ändring av en fastställd utdelningsförteckning

I fråga om rättelse av ett skriv- eller räknefel eller något annat klart fel i en fastställd utdelningsförteckning gäller vad som i 24 kap. 10 § rättegångsbalken bestäms om rättelse av dom.

På yrkande av boförvaltaren eller borgenären kan domstolen i utdelningsförteckningen beakta en fordran eller en förmånsrätt som av en orsak som inte beror på borgenären har blivit obeaktad till följd av ett fel eller en försummelse vid behandlingen eller av någon annan sådan orsak. Utdelningsförteckningen kan ändras på motsvarande sätt

16 §

Rättelse och ändring av en fastställd utdelningsförteckning

I fråga om rättelse av ett skriv- eller räknefel eller något annat klart fel i en fastställd utdelningsförteckning gäller vad som i 24 kap. 10 § i rättegångsbalken *föreskrivs* om rättelse av dom.

På yrkande av boförvaltaren eller *en borgenär* kan domstolen i utdelningsförteckningen beakta en fordran eller en förmånsrätt som av en orsak som inte beror på borgenären har blivit obeaktad till följd av ett fel eller en försummelse vid behandlingen eller av någon annan sådan orsak. Utdelningsförteckningen kan ändras på motsvarande sätt om borgenären till följd av åter-

Gällande lydelse

om borgenären till följd av återvinning har fått behov av att bevaka sin fordran, eller om borgenären av någon annan orsak inte kände till och inte heller borde ha känt till fordran innan utdelningsförteckningen fastställdes.

(ny)

Om det finns anledning, kan domstolen ge boförvaltaren i uppdrag att sända yrkandet om ändring av utdelningsförteckningen för kännedom till gäldenären och de borgenärer som domstolen anser att behöver höras. En fordran som yrkats bli fogad till förteckningen kan också bestridas. I fråga om bestridande och behandlingen av ett bestridande gäller vad som bestäms ovan i 3–6 och 8 §.

Föreslagen lydelse

vinning har fått behov av att bevaka sin fordran, eller om borgenären av någon annan orsak inte kände till och inte heller borde ha känt till fordran innan utdelningsförteckningen fastställdes.

På yrkande av boförvaltaren eller en borgenär kan domstolen i utdelningsförteckningen precisera storleken på en fordran som fastställts som villkorlig vad gäller beloppet.

Om det finns anledning, kan domstolen ge boförvaltaren i uppdrag att sända yrkandet om ändring av utdelningsförteckningen för kännedom till gäldenären och de borgenärer som domstolen anser att behöver höras. En fordran som yrkats bli fogad till *utdelningsförteckningen och beloppet av en fordran som med stöd av 3 mom. yrkats bli preciserat kan bestridas.* I fråga om bestridande och behandlingen av ett bestridande gäller vad som *föreskrivs* i 3–6 och 8 §.

15 kap.

Hur borgenärerna utövar sin beslutanderätt

6 §

Hur borgenärssammanträdet sammankallas

Boförvaltaren sammankallar borgenärssammanträdet. Det första sammanträdet skall hållas inom två månader efter att boförteckningen blev klar och senast sex månader efter att konkursen började, om det inte av särskilda skäl är onödigt att hålla sammanträde. I övrigt skall borgenärssammanträdet hållas vid behov.

6 §

Hur borgenärssammanträdet sammankallas

Boförvaltaren sammankallar borgenärssammanträdet. Det första sammanträdet *ska* hållas inom två månader efter att boförteckningen blev klar och senast sex månader efter att konkursen började, om det inte av särskilda skäl är onödigt att hålla sammanträde. *Det första sammanträdet kan vid behov också hållas innan boförteckningen blivit klar förutsatt att de största borgenärerna har utretts på ett tillförlitligt sätt.* I övrigt *ska* borgenärssammanträdet hållas vid behov.

16 a kap.

Konkursboets offentlighetsrättsliga miljöansvar

Gällande lydelse

(ny)

Föreslagen lydelse

1 §

Allmän bestämmelse om konkursboets miljöansvar

Om en händelse som ger upphov till of-fentligrättsligt miljöansvar har inträffat före konkursen, är konkursboet inte skyldigt att vidta åtgärder annat än i de situationer som avses i detta kapitel. Andra fordringar vars rättsgrund har uppstått före konkursen än de som avses i detta kapitel är konkursfordringar.

(ny)

2 §

Konkursboets handlingskyldighet och ansvar för kostnaderna

Konkursboet ska utan dröjsmål vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga eller begränsa sådan förorening av miljön eller sådana betydande skadliga förändringar i miljön som orsakas av gäldenärens verksamhet, om föroreningen eller de skadliga förändringarna i miljön medför eller hotar att medföra en allvarlig risk eller allvarlig skada för hälsan eller miljön.

Om myndigheten har vidtagit eller låtit vidta i 1 mom. avsedda åtgärder efter konkursens början, svarar konkursboet för kostnaderna.

(ny)

3 §

Konkursboets ansvar för avfall, farliga kemikalier och explosiva varor

På konkursboets ansvar för sådant i 5 § i avfallslagen (646/2011) avsett avfall som är i dess besittning och som är farligt enligt 6 eller 7 § i den lagen tillämpas vad som i den lagen föreskrivs om avfallsinnehavarens ansvar. På konkursboets ansvar för avfall i dess besittning som inte är farligt avfall och som omfattas av avfallslagens tillämpningsområde tillämpas vad som i den lagen föreskrivs om avfallsinnehavarens ansvar endast om avfallet medför eller hotar att medföra en allvarlig risk eller allvarlig skada för hälsan eller miljön.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

På konkursboets ansvar för sådana farliga kemikalier i dess besittning som avses i 6 § 2 punkten i lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (390/2005) och för sådana explosiva varor i dess besittning som avses i 5 punkten i den paragrafen tillämpas vad som i den lagen föreskrivs om verksamhetsutövarens ansvar.

Om myndigheten efter konkursens början har vidtagit eller låtit vidta åtgärder som hänför sig till sådant i 1 mom. avsett avfall eller sådana i 2 mom. avsedda farliga kemikalier eller explosiva varor som är i konkursboets besittning, svarar konkursboet för kostnaderna.

(ny)

4 §

Konkursboets ansvar för radioaktiva ämnen och radioaktivt avfall

På konkursboets ansvar för sådant radioaktivt ämne i dess besittning som avses i 4 § 14 punkten i strålsäkerhetslagen (/) och för sådant radioaktivt avfall i dess besittning som avses i 15 punkten i den paragrafen och för vars innehav det krävs säkerhetstillstånd enligt strålsäkerhetslagen tillämpas vad som i strålsäkerhetslagen föreskrivs om verksamhetsutövarens ansvar.

Om myndigheten efter konkursens början har vidtagit eller låtit vidta åtgärder som hänför sig till i 1 mom. avsedda radioaktiva ämnen eller radioaktiva avfall i konkursboets besittning, svarar konkursboet för kostnaderna.

(ny)

5 §

Miljöansvaret för ett konkursbo som fortsätter rörelsen

På ett konkursbo som fortsätter gäldenärens rörelse tillämpas vad som föreskrivs om offentligrättsliga miljöförpliktelser nå-

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

gon annanstans i lag. Ett konkursbo som fortsätter gäldenärens rörelse ansvarar också för gäldenärens miljöförpliktelser till följd av rörelsen i fråga.

Denna paragraf tillämpas inte om rörelsen fortsätter i syfte att avvärja en risk som avses i 2 § 1 mom.

17 kap.

Vård och försäljning av egendom som ingår i konkursboet samt bestämmelser om pantborgenärer

7 §

Kostnaderna för pantsatt egendom

Konkursboet har rätt att omedelbart efter försäljnings- och verkställighetskostnaderna få ersättning för de nödvändiga kostnader som boet har orsakats av vård och försäljning av pantsatt egendom som ingår i boet, till vilka också hänförs boförvaltarens arvode för åtgärder i anslutning till försäljningen.

Om konkursboet har givit en pantborgenär i uppdrag att ha hand om vården av pantsatt egendom som ingår i boet, har borgenären samma rätt som konkursboet att få ersättning för de nödvändiga kostnader som vården har förorsakat.

7 §

Kostnaderna för pantsatt egendom

Konkursboet har rätt att omedelbart efter försäljnings- och verkställighetskostnaderna få ersättning för de nödvändiga kostnader som boet har orsakats av vård och försäljning av pantsatt egendom som ingår i boet, till vilka också hänförs boförvaltarens arvode för åtgärder i anslutning till försäljningen. *Konkursboet har rätt att från den pantsatta egendomens försäljningspris få ersättning också för de åtgärder som vidtagits eller kostnader som betalats med stöd av 16 a kap. 2–4 § och som hänför sig till den pantsatta egendomen. Samma rätt till ersättning har också den myndighet som vidtagit eller låtit vidta åtgärderna.*

Om konkursboet har gett en pantborgenär i uppdrag att ha hand om vården av pantsatt egendom som ingår i boet, har borgenären samma rätt som konkursboet att få ersättning för de *kostnader som avses i 1 mom.*

19 kap.

Konkursboets slutredovisning och utredning i efterhand

9 §

Utredning i efterhand

Om nya tillgångar uppdagas eller om det annars behövs utredningsåtgärder efter att konkursen har avslutats, har boförvaltaren

9 §

Utredning i efterhand

Om nya tillgångar uppdagas eller om det annars behövs utredningsåtgärder efter att konkursen har avslutats, har boförvaltaren

Gällande lydelse

rätt att utan något särskilt förordnande vidta nödvändiga åtgärder i saken. Boförvaltaren har rätt att av boets medel ta ut ett skäligt arvode och ersättning för behövliga kostnader som boförvaltaren har haft. Boförvaltaren skall sammanställa en redogörelse över sina åtgärder. Redogörelsen skall tillställas de borgenärer som saken gäller, om detta inte är uppenbart onödigt på grund av sakens ringa betydelse.

Föreslagen lydelse

rätt att utan något särskilt förordnande vidta *behövliga* åtgärder i saken. Boförvaltaren har rätt att av boets medel ta ut ett skäligt arvode och ersättning för behövliga kostnader som boförvaltaren har haft. Boförvaltaren *ska* sammanställa en redogörelse över sina åtgärder. Redogörelsen *ska lämnas till konkursombudsmannen* och de borgenärer som saken gäller, om detta inte är uppenbart onödigt på grund av sakens ringa betydelse.

22 kap.

Konkursregistret, kungörelser och meddelanden

7 §

Delgivningssätt

Boförvaltaren kan sända sådana meddelanden, kallelser och andra delgivningar samt handlingar som avses i denna lag på ändamålsenligt sätt per post eller med hjälp av en elektronisk dataöverföringsmetod till den adress som borgenären eller gäldenären har uppgett eller till en postadress som borgenären eller gäldenären senare har meddelat magistraten. Delgivning kan också ske per telefon, om ett skriftligt förfarande inte är nödvändigt på grund av sakens natur.

(ny)

7 §

Delgivningssätt

Boförvaltaren kan sända sådana meddelanden, kallelser och andra delgivningar samt handlingar som avses i denna lag på ändamålsenligt sätt

1) *med hjälp av en elektronisk dataöverföringsmetod eller per post till den adress som borgenären eller gäldenären har uppgett eller till en postadress som förts in i befolkningsdatasystemet eller handelsregistret,*

2) *genom att föra in dem i ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden, förutsatt att mottagaren har beviljats tillgång till systemet,*

3) *genom att föra in dem i något annat elektroniskt system som mottagaren har tillgång till och vars användning mottagaren godkänt,*

4) *per telefon, om inte ett skriftligt förfarande behövs på grund av sakens natur.*

Om boförvaltaren sänder delgivningen på det sätt som avses i 1 mom. 2 eller 3 punkten, ska boförvaltaren med hjälp av en elektronisk dataöverföringsmetod underätta mottagaren av delgivningen, på den adress som denne uppgett, om att handling-

Gällande lydelse

Om inte något annat följer av en begäran av boförvaltaren, kan borgenärerna och gäldenären lämna boförvaltaren de yttranden, bemötanden och meddelanden som avses i denna lag på det sätt som anges i 1 mom.

8 §

Ankomsttidpunkten för ett meddelande som har skickats med användning av en elektronisk dataöverföringsmetod

Ett meddelande som har sänts med användning av en elektronisk dataöverföringsmetod anses ha anlänt till mottagaren inom utsatt tid, om det har anlänt så som det föreskrivs i 10 och 11 § i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003).

Föreslagen lydelse

en har förts in i ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden eller i något annat elektroniskt system, om inte något annat har överenskommit med mottagaren.

Borgenärerna och gäldenären kan lämna boförvaltaren de yttranden, bemötanden och meddelanden som avses i denna lag genom att föra in dem i ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden eller genom att sända dem till boförvaltaren med hjälp av en elektronisk dataöverföringsmetod eller per post.

8 §

Ankomsttidpunkten för ett meddelande som har skickats med användning av en elektronisk dataöverföringsmetod

Handlingar som förts in i ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden och meddelanden som har sänts med användning av en elektronisk dataöverföringsmetod anses ha anlänt till mottagaren inom utsatt tid, om de har anlänt så som det föreskrivs i 10 och 11 § i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003).

Denna lag träder i kraft den 20 .

Bestämmelsen i 2 kap. 3 § 2 mom. 3 punkten tillämpas i den lydelse den hade vid ikraftträdandet av denna lag, om betalningsuppsättningen har delgetts gäldenären före ikraftträdandet.

På konkurser som har börjat före ikraftträdandet av denna lag tillämpas 9 kap. 1 § 1 och 2 mom. samt 2 § 2 mom., 10 kap. 2 § och 4 § 2 mom., 12 kap. 5 § 1 mom. samt 6 och 8 §, 13 kap. 2 § 1 mom., 15 kap. 6 § 1 mom. och 17 kap. 7 § i den lydelse de hade vid ikraftträdandet.

Bestämmelserna i 16 a kap. tillämpas inte på konkurser som har börjat före ikraftträdandet av denna lag.

RP 221/2018 rd

2.

Lag

om ändring av lagen om företagssanering

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i lagen om företagssanering (47/1993) 81 §, sådan den lyder i lag 247/2007, samt *fogas* till 66 § ett nytt 4 mom. och till lagen en ny 81 a § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

66 §

66 §

Inverkan av konkurs på saneringsprogrammet

Inverkan av konkurs på saneringsprogrammet

(ny)

Om ett beslut om att försätta gäldenären i konkurs upphävs eller konkursen läggs ned, ska det program som förfallit fortsätta gälla, och villkoren i programmet ska iaktas som om gäldenären inte hade försatts i konkurs.

81 §

81 §

Delgivningssätt

Delgivningssätt

Delgivningar enligt denna lag kan ske per post eller med hjälp av en elektronisk dataöverföringsmetod, om det inte är nödvändigt att delgivningen sker mot delgivningskvitto eller mottagningsbevis eller på något annat bevisligt delgivningssätt som föreskrivs för tvistemål.

Ett meddelande som har avsänts med användning av en elektronisk dataöverföringsmetod anses ha anlänt till mottagaren inom föreskriven tid, om det har anlänt så som bestäms i 10 och 11 § i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003).

Domstolen kan sända delgivningar enligt denna lag med hjälp av en elektronisk dataöverföringsmetod eller per post, om inte delgivningen behöver ske mot delgivningskvitto eller mottagningsbevis eller på något annat bevisligt delgivningssätt som föreskrivs för tvistemål.

Utredaren kan sända sådana meddelanden, kallelser och andra delgivningar samt handlingar som avses i denna lag på ändamålsenligt sätt

1) med hjälp av en elektronisk dataöverföringsmetod eller per post till den adress som borgenären eller gäldenären har uppgett eller till en postadress som förts in i befolkningsdatasystemet eller handelsregistret,

2) genom att föra in dem i ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden, förutsatt att mottagaren har beviljats tillgång till systemet,

3) genom att föra in dem i något annat elektroniskt system som mottagaren har tillgång till och vars användning mottagaren

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

(ny)

godkänt,

4) per telefon, om inte ett skriftligt förfarande behövs på grund av sakens natur.

Om utredaren sänder delgivningen på det sätt som avses i 1 mom. 2 eller 3 punkten, ska utredaren med hjälp av en elektronisk dataöverföringsmetod underrätta mottagaren av delgivningen, på den adress denne uppgett, om att handlingen har förts in i ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden eller i något annat elektroniskt system, om inte något annat har överenskommit med mottagaren.

(ny)

Borgenärerna och gäldenären kan lämna utredaren de yttranden, bemötanden och meddelanden som avses i denna lag genom att föra in dem i ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden eller genom att sända dem till utredaren med hjälp av en elektronisk dataöverföringsmetod eller per post.

Slutredogörelsen kan sändas till en borgenär på den adress denne uppgett i saneringsförfarandet eller för övervakaren eller gäldenären senare efter att saneringsprogrammet fastställts.

Slutredogörelsen kan sändas till en borgenär med hjälp av en elektronisk dataöverföringsmetod eller per post på den adress denne uppgett vid saneringsförfarandet eller för övervakaren eller gäldenären senare efter att saneringsprogrammet fastställts.

(ny)

81 a §

Ankomsttidpunkten för ett meddelande som har skickats med användning av en elektronisk dataöverföringsmetod

Handlingar som förts in i ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden och meddelanden som har sänts med användning av en elektronisk dataöverföringsmetod anses ha anlänt till mottagaren inom utsatt tid, om de har anlänt så som det föreskrivs i 10 och 11 § i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003).

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av lagen om övervakning av förvaltningen av konkursbon

I enlighet med riksdagens beslut ändras i lagen om övervakning av förvaltningen av konkursbon (109/1995) 2 § och 7 § 3 mom., av dem 7 § 3 mom. sådant det lyder i lag 123/2004, samt fogas till lagen en ny 16 a § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §

Konkursombudsmannen kan ha en byrå. Vid byrån kan inom ramen för statsbudgeten finnas ett behövt antal tjänstemän som är föredragande samt annan personal.

(ny)

(ny)

(ny)

2 §

Konkursombudsmannen har en byrå där det inom ramen för statsbudgeten finns ett behövt antal tjänstemän som är föredragande samt annan personal.

Konkursombudsmannen fastställer byråns arbetsordning.

Konkursombudsmannen avgör ärendena på föredragning. I arbetsordningen kan likväl bestämmas om ärenden som konkursombudsmannen avgör utan föredragning.

Konkursombudsmannen får i ärenden där praxis i fråga om lagens tillämpning är ve-dertagen överföra beslutanderätt på tjänstemän som är föredragande.

7 §

Domstolen kan på yrkande av konkursombudsmannen nedsätta det arvode som borgenärerna har fastställt för boförvaltaren, om boförvaltaren i väsentlig mån har försummat sina uppgifter eller skyldigheter eller om arvodet klart överstiger vad som kan anses skäligt. Konkursombudsmannen skall framställa sitt yrkande inom 30 dagar från den dag då det dokument som innehåller borgenärernas beslut har anlänt till konkursombudsmannens byrå.

7 §

Domstolen kan på yrkande av konkursombudsmannen nedsätta det av borgenärerna fastställda arvodet för boförvaltaren på de grunder som avses i 8 kap. 7 § 2 mom. i konkurslagen eller om arvodet klart överstiger vad som kan anses skäligt. Konkursombudsmannen ska framställa sitt yrkande inom 30 dagar från den dag då dokumentet med borgenärernas beslut har anlänt till konkursombudsmannens byrå.

(ny)

16 a §

I ett beslut som konkursombudsmannen har fattat med stöd av denna lag får ändring

RP 221/2018 rd

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

inte sökas genom besvär, om inte något annat föreskrivs i denna eller i någon annan lag.

Denna lag träder i kraft den 20 .

5.

Lag

om ändring av 9 § i lagen om konkurs- och företagssaneringsregistret

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om konkurs- och företagssaneringsregistret (137/2004) 9 § 1 mom., sådant
det lyder i lag 367/2017, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §

9 §

*Uppgifternas offentlighet och utlämnande av
uppgifter*

*Uppgifternas offentlighet och utlämnande av
uppgifter*

Uppgifterna i konkurs- och företagssaneringsregistret finns tillgängliga via det allmänna datanätet, med undantag av fysiska personers personbeteckning. *De uppgifter som finns tillgängliga via det allmänna datanätet ställs till förfogande också via den europeiska e-juridikportalen, på det sätt som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2015/848 om insolvensförfaranden.*

Uppgifterna i konkurs- och företagssaneringsregistret finns tillgängliga via det allmänna datanätet, med undantag av fysiska personers personbeteckning.

Denna lag träder i kraft den 20 .

6.

Lag

om ändring av 8 § i lagen om skuldsaneringsregistret

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om skuldsaneringsregistret (368/2017) 8 § 2 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §

8 §

*Uppgifternas offentlighet och utlämnande av
uppgifter*

*Uppgifternas offentlighet och utlämnande av
uppgifter*

Sådana uppgifter i skuldsaneringsregistret som gäller skuldsanering av skulder som hänför sig till näringsverksamhet enligt 45 a § i lagen om skuldsanering för privatpersoner är tillgängliga via det allmänna datanätet, med undantag av personbeteckningar. *De uppgifter som finns tillgängliga via det allmänna datanätet ställs till förfogande också via den europeiska e-juridikportalen, på det sätt som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2015/848 om insolvensförfaranden.*

Sådana uppgifter i skuldsaneringsregistret som gäller skuldsanering av skulder som hänför sig till näringsverksamhet enligt 45 a § i lagen om skuldsanering för privatpersoner är tillgängliga via det allmänna datanätet, med undantag av personbeteckningar.

Denna lag träder i kraft den 20 .

7.

Lag

om ändring av 19 § i jordlegolagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i jordlegolagen (258/1966) 19 § 3 mom., sådant det lyder i lag 1140/2010, som följer:

Gällande lydelse

19 §

Om konkursboet använder legoområdet, ansvarar boet under den tiden för uppfyllande av förpliktelserna enligt legoavtalet, trots att det inte åtagit sig att svara för dem.

Föreslagen lydelse

19 §

Konkursboet svarar för betalningen av lega enligt legoavtalet under den tid det använder legoområdet, även om det inte åtagit sig att svara för att förpliktelserna enligt legoavtalet uppfylls. Som användning av legoområdet betraktas inte att konkursboet endast lämnar kvar egendom som tillhör gäldenären på legoområdet. De kostnader som avlägsnande av egendom och sanering av området orsakar legogivaren är konkursfordringar.

*Denna lag träder i kraft den 20 .
Om konkursen har börjat före ikraftträdandet av denna lag, tillämpas på konkursboets ansvar för uppfyllandet av förpliktelserna enligt legoavtalet de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.*

8.

Lag

om ändring av 39 § i lagen om hyra av affärslokal

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om hyra av affärslokal (482/1995) 39 § 3 mom. som följer:

Gällande lydelse

39 §

Konkurs för hyresgäst

Föreslagen lydelse

39 §

Konkurs för hyresgäst

Om konkursboet använder lokalen svarar det under denna tid för förpliktelseerna enligt hyresavtalet, även om det inte åtagit sig att svara för att de uppfylls. Vid vidareuthyrning av affärslokal skall den hyresgästs konkursbo som gett lokalen för vidareuthyrning svara för de förpliktelser hyresvärden åsamkas av hyresavtalet från det konkursen börjar tills den hyresgäst som håller lokalen i sin besittning har underrättats om att det primära hyresförhållandet har upphört.

Konkursboet svarar för betalningen av hyran enligt hyresavtalet under den tid det använder lokalen, även om det inte åtagit sig att svara för att förpliktelseerna enligt hyresavtalet uppfylls. Som användning av lokalen betraktas inte att konkursboet endast lämnar kvar egendom som tillhör gäldenären i lokalen. De kostnader som avlägsnande av egendom och städning av lokalen orsakar hyresvärden är konkursfordringar. Vid vidareuthyrning av affärslokal ska den hyresgästs konkursbo som gett lokalen för vidareuthyrning svara för de förpliktelser hyresvärden orsakas av hyresavtalet från det konkursen börjar tills den hyresgäst som håller lokalen i sin besittning har underrättats om att det primära hyresförhållandet har upphört.

*Denna lag träder i kraft den 20 .
Om konkursen har börjat före ikraftträdandet av denna lag, tillämpas på konkursboets ansvar för uppfyllandet av förpliktelserna enligt hyresavtalet de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.*

9.

Lag

om ändring av 49 § i lagen om hyra av bostadslägenhet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om hyra av bostadslägenhet (481/1995) 49 § 3 mom. som följer:

Gällande lydelse

49 §

Konkurs för hyresgäst

Om konkursboet använder lägenheten, ansvarar det under denna tid för uppfyllande av förpliktelseerna enligt hyresavtalet, trots att det inte åtagit sig att svara för dem. Vid uthyrning i andra hand av en bostadslägenhet svarar den primära hyresgästens konkursbo för att förpliktelseerna enligt det primära hyresavtalet uppfylls från det konkursen börjar tills hyresgästen i andra hand har meddelat att det primära hyresförhållandet upphör.

Föreslagen lydelse

49 §

Konkurs för hyresgäst

Konkursboet svarar för betalningen av hyran enligt hyresavtalet under den tid det använder lägenheten, även om det inte åtagit sig att svara för att förpliktelseerna enligt hyresavtalet uppfylls. Som användning av lägenheten betraktas inte att konkursboet endast lämnar kvar egendom som tillhör gäldenären i lägenheten. De kostnader som avlägsnandet av egendom och städning av lägenheten orsakar hyresvärden är konkursfordringar. Vid uthyrning i andra hand av en bostadslägenhet svarar den primära hyresgästens konkursbo för att förpliktelseerna enligt det primära hyresavtalet uppfylls från det konkursen börjar tills hyresgästen i andra hand har meddelat att det primära hyresförhållandet upphör.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Om konkursen har börjat före ikraftträdandet av denna lag, tillämpas på konkursboets ansvar för uppfyllandet av förpliktelseerna enligt hyresavtalet de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

10.

Lag

om ändring av 3 kap. 44 § i utsökningsbalken

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 3 kap. 44 § i utsökningsbalken (705/2007) ett nytt 2 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

Allmänna bestämmelser om förfarandet

44 §

44 §

Undantag från skyldigheten att ställa säkerhet

Undantag från skyldigheten att ställa säkerhet

(ny)

Säkerhet krävs inte heller av ett konkursbo som är föremål för offentlig utredning, när den offentliga utredaren ansöker om verkställighet med konkursombudsmannens samtycke.

Denna lag träder i kraft den 20 .

11.

Lag

om ändring av 21 § i lagen om verkställighet av skatter och avgifter

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om verkställighet av skatter och avgifter (706/2007) 21 § som följer:

Gällande lydelse

21 §

Verkningarna av preskription

En preskriberad offentlig fordran får inte indrivnas. Preskriptionen förhindrar inte att betalning tas ur sådan gäldenären tillhörig egendom som utgör pant för fordran.

Har före preskriptionstidens utgång

1) utmätning förrättats för indrivning av den offentliga fordran,

2) den offentliga fordran bevakats i konkurs eller vid partsförhandling vid försäljning av fastighet i enlighet med utsökningsbalken, eller

3) den offentliga fordran anmälts med anledning av offentlig stämning,

hindrar det att preskriptionstiden har löpt ut inte att betalning fås ur medel som utmätts eller överlämnats till konkurs eller ur medel ur vilka de fordringar som anmälts i den offentliga stämningen skall betalas. I fråga om inverkan av skuldsanering för privatpersoner och företagssanering föreskrivs särskilt.

(ny)

Grundbesvär får anföras så länge rätten till betalning inte har förlorats enligt 1 eller 2 mom. Grundbesvären skall i de fall som avses i 2 mom. 2 punkten anföras inom tre veckor från bevakningsdagen.

Föreslagen lydelse

21 §

Verkningarna av preskription

En preskriberad offentlig fordran får inte indrivnas. Preskriptionen *hindrar* inte att betalning tas ur sådan gäldenären tillhörig egendom som utgör pant för fordran.

Preskriptionstidens utgång hindrar inte att betalning fås av medel som utmätts eller överlämnats till konkurs eller *av* medel *med* vilka de fordringar som anmälts i den offentliga stämningen *ska* betalas, om före preskriptionstidens utgång

1) utmätning förrättats för indrivning av den offentliga fordran,

2) *gäldenären försatts i konkurs eller den offentliga fordran bevakats* vid partsförhandling vid försäljning av fastighet i enlighet med utsökningsbalken, eller

3) den offentliga fordran anmälts med anledning av offentlig stämning.

Särskilda bestämmelser gäller i fråga om inverkan av skuldsanering för privatpersoner och företagssanering.

Grundbesvär får anföras så länge rätten till betalning inte har förlorats enligt 1 eller 2 mom. Grundbesvären *ska* i de fall som avses i 2 mom. 2 punkten anföras inom tre veckor från *det att gäldenären har försatts i konkurs eller den offentliga fordran bevakats vid partsförhandling.*

Denna lag träder i kraft den 20 .

På konkurser som har börjat före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

RP 221/2018 rd

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

12.

Lag

om ändring av 20 § i lönegarantilagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lönegarantilagen (866/1998) 20 § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

20 §

20 §

Särskild preskriptionstid

Särskild preskriptionstid

En betalning enligt lönegarantin skall återkrävas till staten inom 10 år från utgången av det år då lönegarantibeslutet har getts. Därefter är rätten till betalning förverkad.

Tidsgränsen hindrar inte att betalning fås ur utmäta tillgångar, tillgångar som avträtts till konkurs eller tillgångar som är föremål för någon annan offentlig stämning, om utmätning har verkställts för indrivning av fordran eller fordran har bevakats i konkurs eller på grundval av någon annan offentlig stämning inom ovan nämnda tid. Bestämmelser om hur den särskilda preskriptionstiden förhåller sig till saneringsförfarande och skuldsanering ingår i 99 och 99 a § lagen om företagssanering (47/1993) och i 79 och 79 a § lagen om skuldsanering för privatpersoner (57/1993).

(ny)

En betalning enligt lönegarantin ska återkrävas till staten inom 10 år från utgången av det år då lönegarantibeslutet har getts. Därefter är rätten till betalning förverkad.

Preskriptionstidens utgång hindrar inte att betalning fås av medel som utmätts eller överlämnats till konkurs eller av medel med vilka de fordringar som anmälts i den offentliga stämningen ska betalas, om före den i 1 mom. avsedda preskriptionstidens utgång

1) utmätning förrättats för indrivning av fordran,

2) gäldenären försatts i konkurs eller fordran bevakats vid partsförhandling vid försäljning av fastighet i enlighet med utsökningbalken, eller

3) fordran anmälts med anledning av offentlig stämning.

Särskilda bestämmelser gäller i fråga om inverkan av skuldsanering för privatpersoner och företagssanering.

Denna lag träder i kraft den 20 .

På konkurser som har börjat före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

13.

Lag

om ändring av 18 § i lagen om lönegaranti för sjömän

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om lönegaranti för sjömän (1108/2000) 18 § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

18 §

18 §

Särskild preskriptionstid

Särskild preskriptionstid

En betalning enligt lönegarantin skall återkrävas till staten inom 10 år från utgången av det år då lönegarantibeslutet har getts. Därefter är rätten till betalning förverkad. Tidsgränsen hindrar inte att betalning fås ur utmäta tillgångar, tillgångar som avträtts till konkurs eller tillgångar som är föremål för någon annan offentlig stämning, om utmätning har verkställts för indrivning av fordran eller fordran har bevakats i konkurs eller på grundval av någon annan offentlig stämning inom ovan nämnda tid. Bestämmelser om hur den särskilda preskriptionstiden förhåller sig till saneringsförfarande och skuldsanering ingår i 99 och 99 a § lagen om företagssanering (47/1993) och i 79 och 79 a § lagen om skuldsanering för privatpersoner (57/1993).

(ny)

En betalning enligt lönegarantin ska återkrävas till staten inom 10 år från utgången av det år då lönegarantibeslutet har getts. Därefter är rätten till betalning förverkad.

Preskriptionstidens utgång hindrar inte att betalning fås av medel som utmätts eller överlämnats till konkurs eller av medel med vilka de fordringar som anmälts i den offentliga stämningen ska betalas, om före den i 1 mom. avsedda preskriptionstidens utgång

1) utmätning förrättats för indrivning av fordran,

2) gäldenären försatts i konkurs eller fordran bevakats vid partsförhandling vid försäljning av fastighet i enlighet med utsokningsbalken, eller

3) fordran anmälts med anledning av offentlig stämning.

Särskilda bestämmelser gäller i fråga om inverkan av skuldsanering för privatpersoner och företagssanering.

(ny)

Denna lag träder i kraft den 20 .

RP 221/2018 rd

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

På konkurser som har börjat före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

14.

Lag

om ändring av 28 § i avfallslagen

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 28 § i avfallslagen (646/2011) ett nytt 3 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

28 §

28 §

Ordnande av avfallshantering

Ordnande av avfallshantering

(ny)

*Bestämmelser om konkursboets ansvar vid
ordnande av avfallshantering finns i 16 a
kap. i konkurslagen (120/2004).*

Denna lag träder i kraft den 20 .

15.

Lag

om ändring av 16 a § i marktäktslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i marktäktslagen (555/1981) 16 a §, sådan den lyder i lag 463/1997, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

16 a §

16 a §

Tillståndshavarens konkurs

Tillståndshavarens konkurs

Om en tillståndshavare har försatts i konkurs och tillståndet inte inom sex månader från konkursens början har överförts på någon annan enligt 13 a § eller konkursboet inte meddelat att det fortsätter den verksamhet som tillståndet avser, förfaller den på tillståndet grundade rätten att ta substanser och de förpliktelser som är förenade med tillståndet skall fullgöras för den substansmängd som redan har tagits.

Om konkursboet fortsätter täktverksamheten, skall detta meddelas tillståndsmyndigheten med iakttagande i tillämpliga delar av 13 a §.

(ny)

Om en tillståndshavare har försatts i konkurs och tillståndet inte inom sex månader från konkursens början har överförts på någon annan *i enlighet med* 13 a § eller konkursboet inte meddelat att det fortsätter den verksamhet som tillståndet avser, förfaller den på tillståndet grundade rätten att ta substanser.

Om konkursboet fortsätter täktverksamheten, *ska* detta meddelas tillståndsmyndigheten *utan dröjsmål*. *Ett konkursbo som fortsätter täktverksamheten svarar för de förpliktelser som är förenade med tillståndet i fråga om den substansmängd som redan har tagits.*

Bestämmelser om konkursboets miljöansvar finns i 16 a kap. i konkurslagen (120/2004).

_____ 20 .
Denna lag träder i kraft den _____

Justitieministeriets förordning

om ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden

I enlighet med justitieministeriets beslut föreskrivs med stöd av 4 § 2 mom. i lagen om ärendehanteringssystemet för konkurs- och företagssaneringsärenden (/):

1 §

Uppgifter som i konkursärenden ska föras in i ärendehanteringssystemet

Boförvaltaren i ett konkursbo ska sörja för att följande uppgifter utan dröjsmål förs in i ärendehanteringssystemet:

- 1) kontaktuppgifter till boförvaltaren,
- 2) borgenärens namn, FO-nummer eller personbeteckning och e-postadress,
- 3) bevakningsdag,
- 4) datum för borgenärssammanträdet,
- 5) sista dagen för annat beslutsförfarande,
- 6) sista dagen för borgenärens yttrande om förslaget till utdelningsförteckning,
- 7) sista dagen för bestridande,
- 8) gäldenärens tillgångar,
- 9) gäldenärens skulder,
- 10) antalet anställda,
- 11) boförvaltarens arvode och kostnadsersättning,
- 12) konkursboets inkomster,
- 13) konkursboets utgifter,
- 14) utdelning till borgenärerna,
- 15) utdelningsprocent,
- 16) de uppgifter som avses i 9 kap. 1 § 2 mom. och 2 § 2 mom., 10 kap. 2 § 1 mom. och 12 kap 5 § 1 mom. i konkurslagen (120/2004).

2 §

Handlingar som i konkursärenden ska föras in i ärendehanteringssystemet

Boförvaltaren i ett konkursbo ska sörja för att följande handlingar utan dröjsmål förs in i ärendehanteringssystemet:

- 1) beslut om att försätta gäldenären i konkurs,
- 2) boförteckning,
- 3) gäldenärsutredning,
- 4) årsredogörelse,
- 5) kallelse till borgenärssammanträdet,
- 6) protokoll från borgenärssammanträdet,
- 7) beslutsförslag och beslut från annat beslutsförfarande,
- 8) beslut om att konkursen ska förfalla,
- 9) meddelande om bevakningsdag,
- 10) förslag till utdelningsförteckning,
- 11) boförvaltarens utdelningsförteckning,
- 12) utdelningsförteckning som fastställts av domstolen,
- 13) slutredovisning,

RP 221/2018 rd

- 14) utdelningskalkyl,
- 15) fakturor på boförvaltarens arvode och kostnadsersättning,
- 16) framställning om att konkursen ska förfalla,
- 17) ansökan om att konkursen ska förfalla,
- 18) redogörelse för utredningsåtgärder i efterhand.

3 §

Uppgifter som i företagssaneringsärenden ska föras in i ärendehanteringssystemet

Utredaren i ett saneringsförfarande ska sörja för att följande uppgifter utan dröjsmål förs in i ärendehanteringssystemet:

- 1) kontaktuppgifter till utredaren,
- 2) borgenärens namn, FO-nummer eller personbeteckning och e-postadress,
- 3) sista dagen för framställande av yrkanden,
- 4) sista dagen för lämnande av en ekonomisk utredning,
- 5) sista dagen för framställande av invändningar,
- 6) sista dagen för lämnande av uttalanden,
- 7) sista dagen för avgivande av röster,
- 8) gäldenärens tillgångar när förfarandet inleds,
- 9) gäldenärens skulder när förfarandet inleds,
- 10) omsättning för den räkenskapsperiod som föregått förfarandet,
- 11) antalet anställda när förfarandet inleds,
- 12) utredarens arvode och kostnadsersättning,
- 13) procent för reducering av saneringsskulder,
- 14) betalningar till borgenärerna,
- 15) saneringsprogrammets löptid.

4 §

Handlingar som i företagssaneringsärenden ska föras in i ärendehanteringssystemet

Utredaren i ett saneringsförfarande ska sörja för att följande handlingar utan dröjsmål förs in i ärendehanteringssystemet:

- 1) beslut om att inleda ett saneringsförfarande,
- 2) ansökan om att avbryta ett saneringsförfarande,
- 3) beslut om att avsluta ett saneringsförfarande,
- 4) utredning om gäldenärens ekonomiska ställning,
- 5) förslag till saneringsprogram,
- 6) förteckning över bestridanden,
- 7) omröstningsutredning,
- 8) beslut om rösträtt och gruppindelning,
- 9) fastställt saneringsprogram,
- 10) borgenärsdelegationens mötesprotokoll,
- 11) fakturor på utredarens arvode och kostnadsersättning.

5 §

Ikraftträdande

RP 221/2018 rd

Denna förordning träder i kraft den 20 .

Statsrådets förordning

om upphävande av vissa bestämmelser i förordningen om övervakning av förvaltningen av konkursbon

I enlighet med statsrådets beslut föreskrivs

Genom denna förordning upphävs 1, 5, 6 och 9 § i förordningen om övervakning av förvaltningen av konkursbon (111/1995).

Denna förordning träder i kraft den 20 .

Justitieministeriets förordning

om ändring av 2 § i justitieministeriets förordning om konkursärenden

I enlighet med justitieministeriets beslut
ändras i justitieministeriets förordning om konkursärenden (502/2004) 2 § 1 mom. som följer:

2 §

Meddelande om att konkursen har börjat

Boförvaltaren ska utan dröjsmål lämna ett meddelande om att en konkurs har börjat

- 1) till utsökningsmyndigheten på gäldenärens bostads- och hemort och på den ort där gäldenären äger en fastighet,
- 2) till den inskrivningsmyndighet inom vars domkrets gäldenären har en fastighet eller någon inskriven särskild rättighet,
- 3) till fartygsregistret eller fartygsbyggnadsregistret, om konkursboet omfattar ett fartyg som har införts i fartygsregistret eller fartygsbyggnadsregistret,
- 4) till luftfartygsregistret, om konkursboet omfattar ett registrerat luftfartyg,
- 5) till värdeandelsregistret, om konkursboet omfattar en värdeandel,
- 6) till den behöriga lönegarantimyndigheten,
- 7) till den behöriga näringsmyndigheten, om gäldenären idkar näring som förutsätter tillstånd eller registrering,
- 8) till den behöriga tillsynsmyndigheten, om det i gäldenärens verksamhet har bedrivits i miljöskyddslagen (527/2014), avfallslagen (646/2011), marktäktslagen (555/1981), gruvlagen (621/2011), strålsäkerhetslagen (/), gentekniklagen (377/1995) eller lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (390/2005) avsedd tillstånds- eller anmälningspliktig verksamhet eller verksamhet som ska registreras.

Denna förordning träder i kraft den 20 .

På konkurser som har börjat före ikraftträdandet av denna förordning tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.